

วารสารทางวิชาการ
ราชภัฏกรงเทพฯ
ฉบับมกราคม

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ภาคเรียนที่ 2563-2564

ISSN- 0859-1040

พระตำหนักสิริขาลัย
หัวใจเมืองพระนครศรีอยุธยา

วารสารทางวิชาการ
ราชภัฏกรงเก่า

วารสารทางวิชาการ ราชภัฏกรุงเทพฯ

ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ภาคเรียนที่ 2/2537

เจ้าของ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ที่ปรึกษา อธิการสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

รองอธิการสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ และนักศึกษา รวมทั้งบุคคลภายนอก
2. เพื่อประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และของท้องถิ่น
3. เพื่อส่งเสริมภาระหน้าที่หลักทางด้านบริการทางวิชาการแก่ชุมชน

บรรณาธิการบริหาร

รองศาสตราจารย์ ดร.บุหงา วัฒนะ

ผู้ช่วยบรรณาธิการบริหาร

อาจารย์อิสระ โกวิทวิบูล

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ รัตนภาณุศร

กองบรรณาธิการ

อาจารย์นงลักษณ์ แซ่มโซติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ราศรี ธรรมนิยม

อาจารย์ปัญญา คงทรัพย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปราณี ดันประยูร

อาจารย์อำนาจ ชัยวนิชย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ

อาจารย์ไพลิน ศรีสะอาด

อาจารย์อุทัย ภูเจริญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิโรจน์ แสงผล

อาจารย์อานวย โตประเสริฐ

ปก-ศิลปกรรม-รูปเล่ม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิพนธ์ ทวีกาญจน์

อาจารย์รัตนา รักสกุลพานิชย์

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์เทียนวัฒนา ออยุธยา

โทร. 035 - 335878, 241578

เนื้อหาสาระและทัศนะในวารสารราชภัฏกรุงเทพฯ เป็นหลักการและ
ทัศนะของผู้เขียนแต่ละคน กองบรรณาธิการและสถาบันราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา ไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วยเสมอไป

บทบรรณาธิการ

วารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 กองบรรณาธิการกำหนดออกให้ทำงาน “อยุธยาอมรตกลอก” ซึ่งกำหนดจัดขึ้นในระหว่างวันที่ 13 - 19 ธันวาคม 2537 ณ บริเวณนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

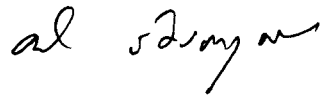
อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ปัจจุบันได้รับการเปลี่ยนชื่อใหม่เป็นนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ. 2534 ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยารวมถึงชาวไทยทั่วประเทศ ย่อมมีความภาคภูมิใจที่เมืองหลวงเก่า กรุงศรีอยุธยาได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นั้นหมายความว่า ต่อไปนี้บริเวณนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้เป็นสมบัติของชาวโลกไปแล้ว มิใช่เป็นสมบัติเฉพาะชาวอยุธยา หรือชาวไทยเท่านั้น คนไทยทุกคนโดยเฉพาะชาวอยุธยาจะต้องหวงแหนอยุธยาอมรตกลอก ต้องช่วยกันบำรุงรักษาสภาพกรุงเก่าให้คงอยู่ตลอดไป อย่าให้ถูกทำลายหรือสูญหาย จนคนรุ่นหลังไม่สามารถเห็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของกรุงศรีอยุธยา ราชธานีเก่าของไทยที่มีอายุถึง 417 ปี ด้วยเหตุนี้ทางกองบรรณาธิการจึงได้ออกสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษานครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผู้ที่จัดงานวันมรดกโลก และชาวบ้านที่ต้องถูกรื้อถอนที่อยู่อาศัย ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา นอกจากนี้ยังมีบทความอีกหลาย ๆ บทความ ที่เกี่ยวข้องกับอยุธยาอมรตกลอก

จากการที่องค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ ได้ประกาศให้พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) เป็นผู้ได้รับรางวัล “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” (PEACE STUDY) ชาวไทยทุกคนเมื่อทราบข่าวนี้ต่างก็รู้สึกดีใจภูมิใจ และยินดีกันทั่วหน้า บางคนอาจจะไม่เคยได้ยินชื่อพระธรรมปิฎกมาก่อนเลย บางคนก็อยากทราบรายละเอียดเกี่ยวกับท่านพระธรรมปิฎกให้มากกว่าที่โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์เสนอข่าว สื่อมวลชนยังเสนอข่าวไม่จุใจ บรรณาธิการได้รวบรวมประวัติและผลงานของท่านมาลงให้แล้ว พระธรรมปิฎกเป็นพระที่ไม่ใช่จะหาได้ง่าย ๆ ในโลกนี้ อย่าว่าแต่เฉพาะในประเทศไทยเลย เมืองไทยโชคดีมาก พระเก่ง ๆ ดี ๆ อย่างนี้ รอบรู้ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นทางโลกหรือทางธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนาหรือวิทยาศาสตร์ หรือเรื่องราวเหตุการณ์บ้านเมือง ท่านทราบและวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหาและเสนอแนวทางแก้ไขไว้ด้วยแล้วอย่างนี้จะไม่ให้พูดว่า เมืองไทยโชคดีได้อย่างไร

องค์การยูเนสโก กำหนดมอบรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพให้ท่านพระธรรมปิฎก ในวันที่ 20 ธันวาคม 2537 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส พร้อมทั้งเงินรางวัล 60,000 เหรียญดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งท่านพระธรรมปิฎกจะได้มอบต่อให้อธิบดีกรมการฝึกหัดครูนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ในวารสารราชภัฏกรุงเทพฯ ยังมีบทความที่น่าสนใจอีกมากมาย
เชิญเลือกอ่านได้ตามความสนใจ บรรณาธิการไม่สามารถจะขึ้นตัวอย่างทุกบทความ
เนื่องจากหน้าบรรณาธิการมีจำกัด สองเรื่องที่ขึ้นไฮไลต์ เนื่องจากเป็นเรื่องที่ชาวไทยได้รับ
เกียรติจากชาวโลก เป็นหน้าเป็นตาของชาวไทย

ในท้ายที่สุดนี้ กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่านที่ได้ส่งบทความ
ลงในวารสาร และผู้ที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่านในบทความอยุธยาจรดกโลก และอย่าลืมเที่ยวชม
งานอยุธยาจรดกโลก พบกันใหม่ปีหน้า 2538

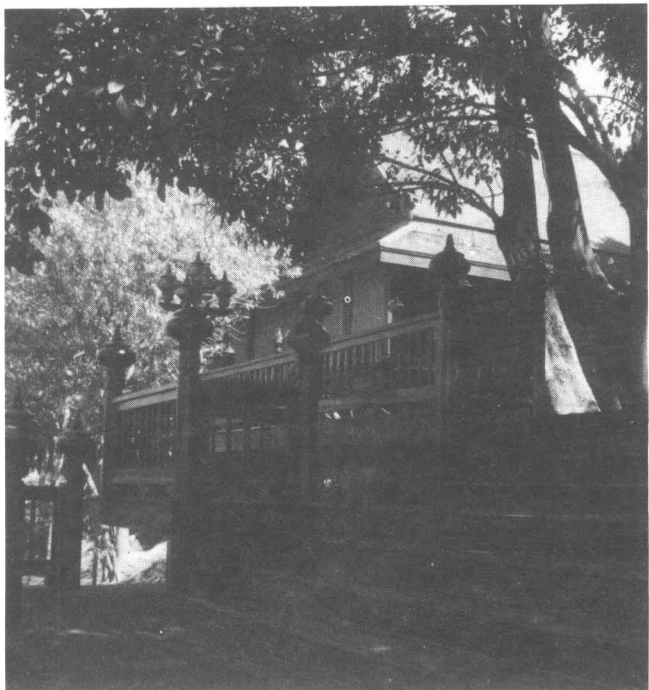

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์อนันต์ รัตนภาณุศร)
บรรณาธิการ

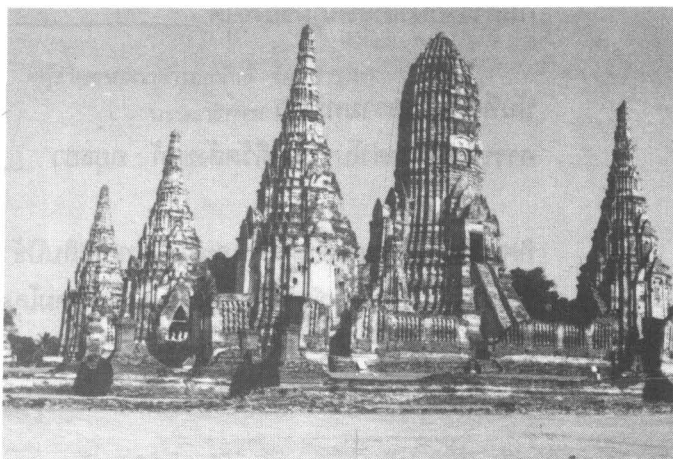
สารบัญ

พระตำหนักสิริยาลัย	
หัวใจเมืองพระนครศรีอยุธยา _____	9
เย็นศิระเพราะพระบริบาล อยุธยา	
(พ.ศ. 2531 - 2540) _____	23
นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา	
กับการรักษาเกียรติภูมิของชาติ _____	33
บันทึกไว้เพื่อความทรงจำ	
การชุดแต่งแหล่งโบราณคดีวัดสังข์แท่น : อยุธยา _____	40
ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยในสิบปีข้างหน้า	
วิสัยทัศน์ใหม่ การเพิ่มสมรรถนะไทย ในสังคมโลก _____	46
หลักการบริหารราชการของอัลกอรี _____	60
ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ทศนวิจารณ์จาก	
ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ _____	65
สามพระดีที่บางบาล _____	72
อุตสาหกรรมการเล่นสัตว์ปีก ปี ค.ศ. 2000 _____	78
ประสบการณ์จาก Besançon _____	83
ZOOM IN RAJABHAT _____	87
นานาทศนะ ล้วงลึกมรดกโลก : อยุธยา _____	99
ชีวิตกับงานของพระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตโต) _____	126
พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป _____	136

9

23

40

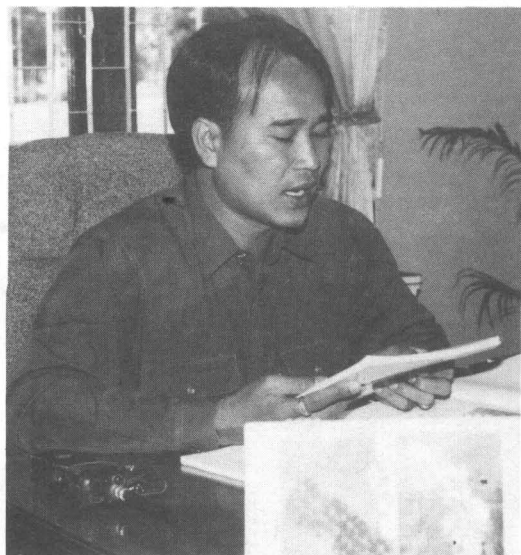

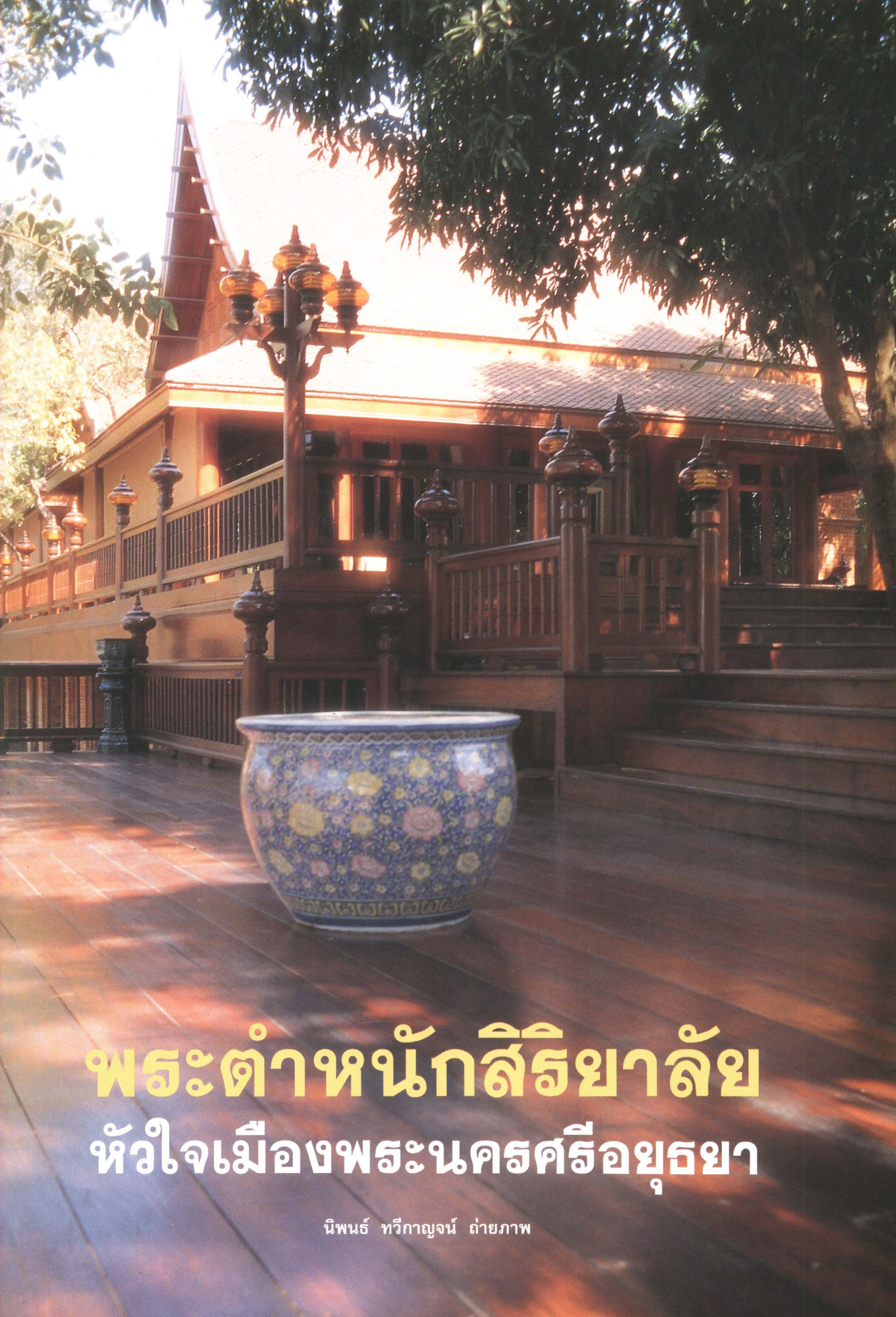
126

99

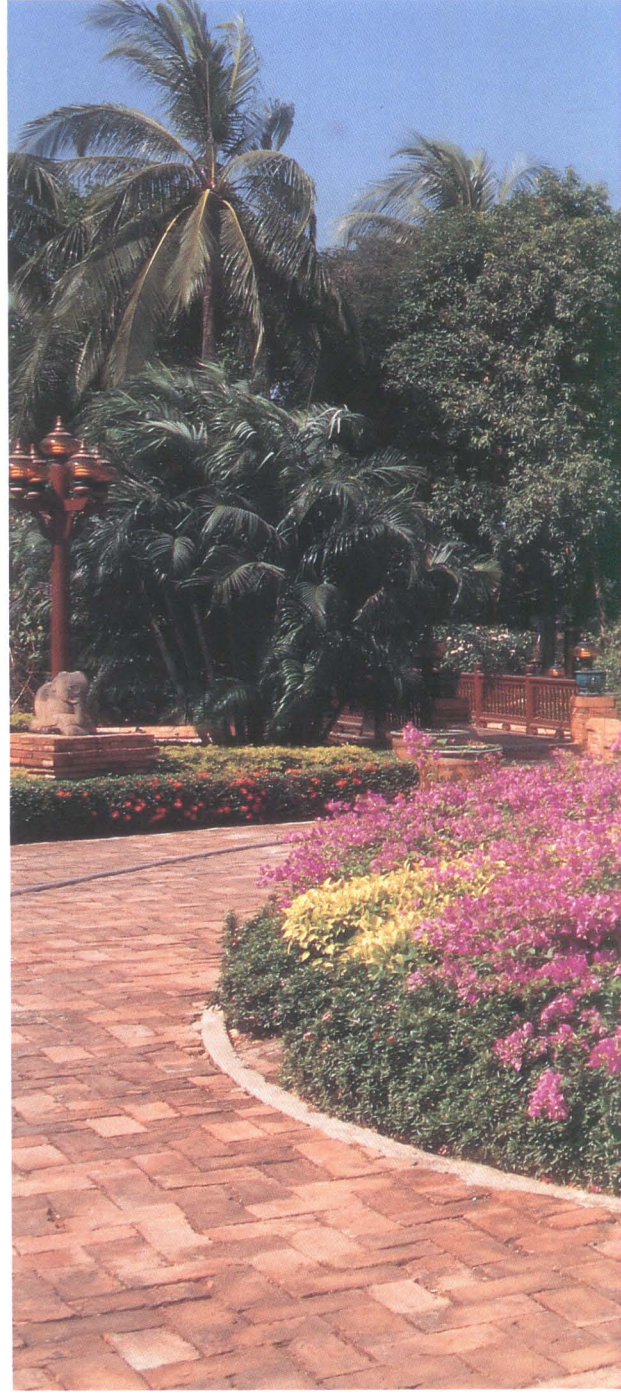

พระตำหนักสิริยาลัย หัวใจเมืองพระนครศรีอยุธยา

นิพนธ์ ทวีกาญจน์ ถ่ายภาพ

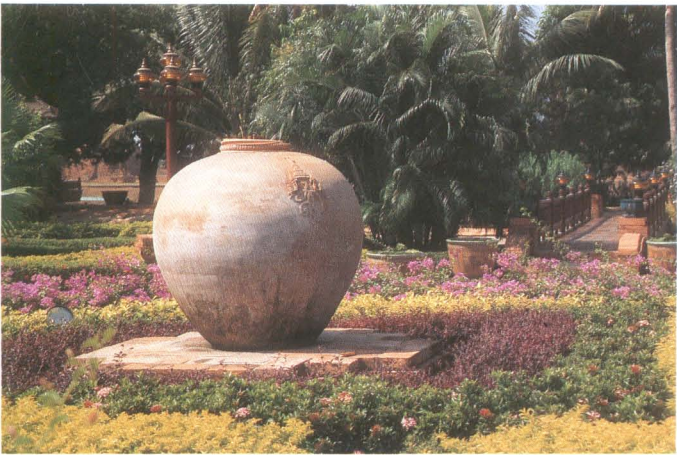

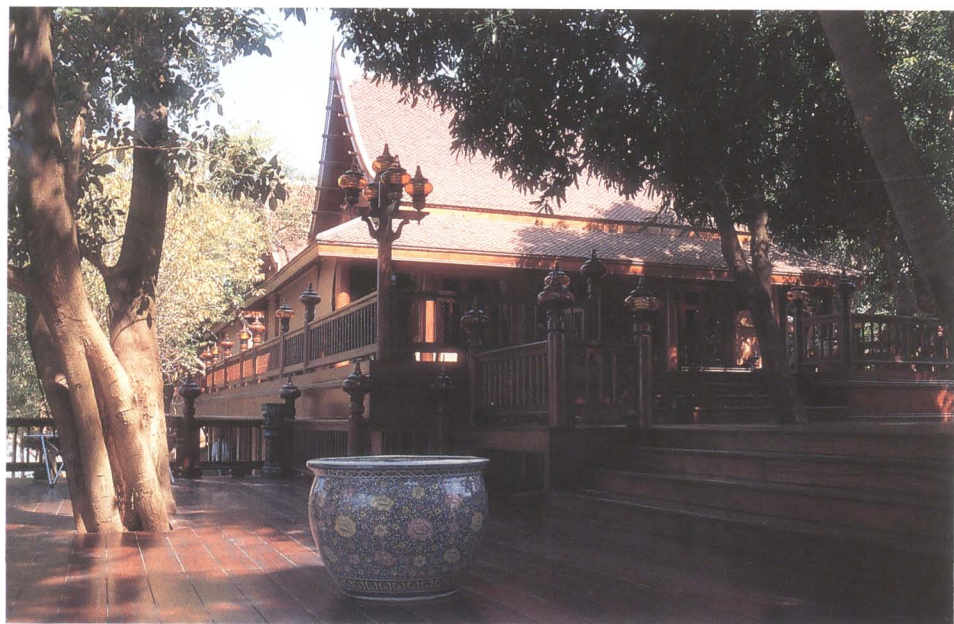
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงซื้อที่ดิน
ฝั่งตรงข้ามวัดไชยวัฒนาราม พระราชทานแด่
องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามกุฎราชกุมาร
ก็ได้ทรงกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาต
สร้างพระตำหนักถวาย เนื่องในวโรกาสที่
องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงเจริญพระชันษาครบ 5 รอบ

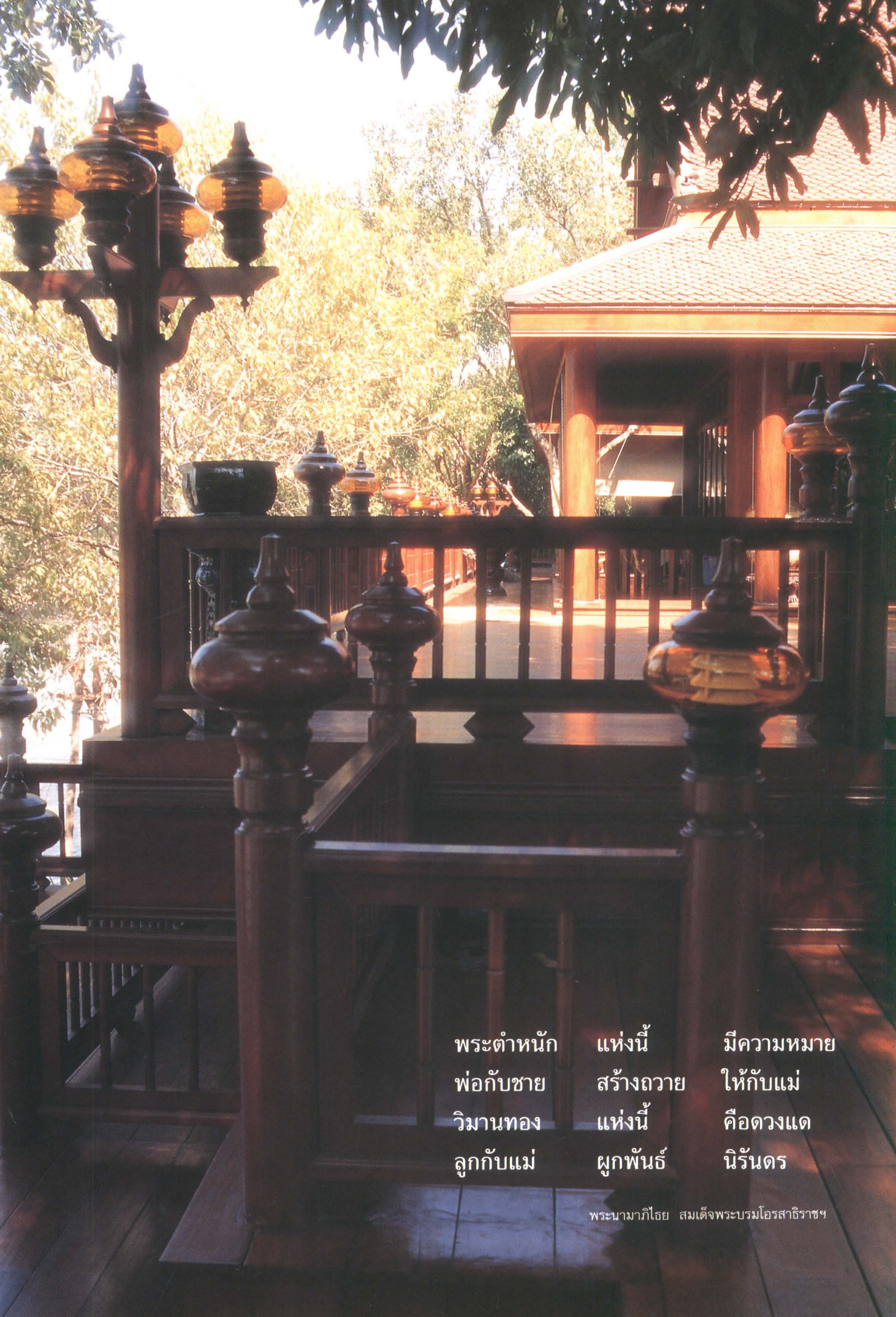

พระตำหนัก	แห่งนี้	มีความหมาย
พอกับชาย	สร้างถวาย	ให้กับแม่
วิมานทอง	แห่งนี้	คือดวงแด
ลูกกับแม่	ผูกพัน	นิรันดร์

พระนามาภิไธย สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ

A black and white photograph of a paved path leading into a wooded area. The path is made of rectangular stones laid in a herringbone pattern. It starts in the foreground and curves slightly to the left, disappearing into a dense forest of tall trees. The lighting is soft, suggesting a shaded area. In the background, a utility pole with wires is visible through the trees.

พระตำหนักถึธิยาลึย
หัวใจเมืองพระนครศรีอยุธยา

ปฏิพัฒน์ พุ่มพวงษ์แพทย

พระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อม ขอเดชะ ข้าพระพุทธเจ้า
ขอพระราชทานุญาตนำความเป็นมาแห่งมูลเหตุการก่อสร้างพระตำหนัก
สิริยาลัย หัวใจเมืองพระนครศรีอยุธยา นำมาเผยแพร่ให้มวลชนได้
รับรู้และรับทราบ เพื่อประดับความรู้และความเข้าใจอันแท้จริง
ที่องค์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีต่อปวงชน
ชาวไทยและชาวโลกในอันที่จะปกป้องอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทาง
ประวัติศาสตร์ ศิลปกรรม และวัฒนธรรมให้ดำรงคงอยู่เป็นหลักฐาน
แห่งความเป็นชาติ อันมีความเจริญรุ่งเรืองมานานแสนนาน

รถยนต์มีตรากรมศิลปากรที่ข้างรถคันหนึ่งวิ่งฝ่าบ้านเรือนราษฎรและโรงเผาอิฐ หลังคามุงแฝก ลัดเลาะตามทางที่เป็นหลุม เป็นบ่อ ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในคืนเดือนมืดของปลายปีพุทธศักราช 2533 ไปจอดสงบนิ่งอยู่ทางด้านทิศใต้ริมเขื่อนหน้าวัดไชยวัฒนาราม เสียงเครื่องยนต์ของรถคันนั้นดับลงพร้อม ๆ กันกับเสียงสุนัขที่ตื่นตัวขึ้นมาเห่าตามหลังเมื่อได้ยินเสียงรถวิ่งผ่านมาก็พากันสงบลงด้วย ในยามนั้นความเงียบก็เข้ามาปกคลุม มีแต่เสียงหรีดหึ่งเรไร้องระงมขึ้นมาเป็นพัก ๆ บนฝั่งตรงข้ามกับวัดไชยวัฒนาราม นาน ๆ จะมีเสียงเรือยนต์ลากจูงเรือบรรทุกสินค้าเปล่า ๆ แล่นทวนกระแสน้ำขึ้นมาสักขบวนหนึ่ง ชายคนที่นั่งอยู่ในรถปล่อยกระแสดวงความคิดให้วิ่งทวนน้ำขึ้นไปเหมือนเด็กที่ว่ายน้ำไปเกาะเรือพ่วง เมื่อถึงที่แห่งหนึ่งก็คิดว่าเพียงพอ กับพลังและความสามารถของตนแล้ว ก็ปล่อยมือให้ล่องลอยมาตามกระแสน้ำ และว่ายน้ำกลับเข้าหาฝั่ง ขึ้นบกเดินเข้าไปในฉากของโบราณสถานที่รกร้างและมีมิติไปด้วยความมืดของราตรีกาล พร้อมทั้งปล่อยความคิดให้กระเจิดกระเจิงไปกับซากร้างเหล่านั้น ด้วยความวิตกกังวลที่กำลังจะต้องรับภาระอันหนักอึ้ง มาจากทางราชการ คือ การย้ายบ้านเรือนราษฎรที่ด้านข้างของวัดที่รถวิ่งผ่านเข้ามาเมื่อสักครู่ ปฏิบัติการต่อต้านไม่ยอมรับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและการดำเนินงานของกรมศิลปากร พร้อม ๆ กับข่าวลือที่สร้างความแข็งแกร่งให้กับราษฎรเพิ่มมากขึ้น จนทำให้การเจรจาที่ทำจะไม่ลงเอยด้วยความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน เราจะทำอย่างไรดีหนอ ?

พระบารมีได้แผ่กระจายลงมาถึงหน่วยงานของกรมศิลปากรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อทรงมีพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า ฯ ให้นายปฏิพัฒน์ พุ่มพงษ์แพทย์ หัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เข้าเฝ้าร่วมโต๊ะเสวย ณ พระราชวังบางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา ในคืนวันอาทิตย์ที่ 20 มกราคม พุทธศักราช 2534 ในคืนวันนั้นความปิด

อันท่วมท้น และความตกดุพระหม้ออันบรรยายไม่ถูกที่เกิดขึ้นแก่ข้าราชการชั้นผู้น้อยผู้นี้ ได้ถูกกระแสแห่งความเมตตากระทำให้ความไม่กล้าคิดความไม่กล้าทำ กระจัดกระจายหายไปจากสมองของข้าราชการผู้น้อยผู้นั้น และกลับแปรเปลี่ยนเป็นพลังอันแรงกล้า หาญฮึกที่จะลุกขึ้นต่อสู้กับมวลภัยพ้องที่กระจายรายล้อมอยู่รอบตัว ทั้งทางด้านความคิดและการกระทำที่ระอุวลงไปด้วยกลิ่นอายแห่งทรัพย์สิน เงินทอง ที่ยั่วยวน และความยากไร้ของประชาชน

เรื่องของการสนทนาในวันนั้นได้แผ่ขยายมาถึงการที่พระองค์ทรงสนพระทัยใคร่รู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีของพระนครศรีอยุธยา เป็นอย่างยิ่ง ทรงประทับทอดพระเนตรการสนทนาโต้ตอบกันระหว่าง ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล ผู้เป็นองค์อาจารย์ของข้าพเจ้ากับข้าพเจ้าผู้เป็นลูกศิษย์ บางครั้งพระองค์ท่านก็จะมีพระดำรัสตรัสถามบ้างเป็นครั้งคราว พระองค์ทรงรับสั่งว่า “ได้ฟังอาจารย์กับลูกศิษย์โต้ตอบกันแล้วสนุกและได้สาระดี” การร่วมโต๊ะเสวยในท่ามกลางสวนลั่นทมเบื้องหลังอนุสาวรีย์แห่งความรักของสมเด็จพระปิยะมหาราช ที่มีต่อสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ ในครั้งกระนั้น ได้ล่วงเลยไปจนกระทั่งเกือบ 2 นาฬิกาของวันใหม่ การสนทนาจึงได้ยุติลง นายชัยวัฒน์ หุดะเจริญ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในขณะนั้น และข้าพเจ้าได้กราบบังคมทูลเชิญเสด็จไปทอดพระเนตรโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงรับการกราบบังคมทูลเชิญเสด็จในครั้งนั้น

วันอาทิตย์ที่ 7 เมษายน พุทธศักราช 2534 ข้าพเจ้าก็ได้รับโทรศัพท์จากสำนักพระราชวัง แจ้งหมายกำหนดการเสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรโบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยให้ข้าพเจ้าเป็นผู้กำหนดสถานที่ที่จะถวายให้ทรงทอดพระเนตร ข้าพเจ้าจำได้ว่าได้แจ้งกลับไปถึงสถานที่ 2 แห่ง ที่จะกราบบังคมทูลถวายให้ทอดพระเนตร คือ

วัดสั้ม และวัดไชยวัฒนาราม

หลังจากนั้นข้าพเจ้าได้โทรศัพท์แจ้งไปยังคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ อดีตอธิบดีกรมศิลปากร และนายนิคม มูลิกะคามะ อดีตผู้อำนวยการกองโบราณคดี ในขณะนั้น ซึ่งท่านทั้ง 2 ได้เดินทางมาร่วมวางแผนในการรับเสด็จ และถวายคำบรรยายในครั้งกระนั้นด้วยความปลาบปลื้มปิติยินดีในพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ เป็นอย่างยิ่ง

เวลา 17.00 น. ขบวนเสด็จพระราชดำเนินก็เคลื่อนมาถึงยังวัดสั้ม ตำบลประตูชัย ใกล้กับคลองท้อหรือคลองฉะไกรใหญ่ ซึ่งเป็นคลองสำคัญสายหนึ่งในประวัติศาสตร์ และกำลังเกิดปัญหาการเคลื่อนตัวของราษฎรเข้ามาใช้พื้นที่อย่างไม่ระเบียบ โบราณสถานแห่งนี้จึงถูกเบียดบังด้วยสิ่งก่อสร้างใหม่ ซากร้างของโบราณสถานจึงกลับกลายเป็นกองขยะกองใหญ่ที่ชาวบ้านพากันนำของเสียหาย และสิ่งปฏิกูลมาทิ้งสมกองมากขึ้น ๆ จนทำให้คุณค่าของศิลปกรรมอันเลอเลิศของวัดนี้ ลบเลือนหายไปจากความรู้สึกของคนทั่วไป

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินฟังคำบรรยายกราบบังคมทูลของข้าพเจ้า และนายณรงค์ โคกสันเทียะ นักวิชาการช่างศิลป์ 6 งานอนุรักษ์โบราณสถาน กองโบราณคดี กรมศิลปากร ซึ่งได้ถูกส่งให้มาปฏิบัติงานอนุรักษ์ลวดลายปูนปั้นอันเก่าแก่และงดงาม และมีวิวัฒนาการสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนต้น จนถึงปลายสมัยอยุธยา พระองค์ทรงสนพระทัย ทรงซักถามความเป็นไป และเรื่องราวต่าง ๆ เป็นเวลานานเกือบครึ่งชั่วโมง ทรงมีรับสั่งในตอนหนึ่งในระหว่างที่กำลังทอดพระเนตรโบราณสถานเหล่านั้นว่า **“การที่จะทำให้โบราณสถานคงอยู่ได้นั้น ต้องทำความเข้าใจให้แก่ประชาชน ต้องให้เขาเห็นความสำคัญและคุณค่าของโบราณสถานนั้น ๆ ก่อน จนเขามีความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของ แล้วประชาชนก็จะสามารถอยู่ร่วมกับโบราณสถานได้โดยไม่ต้องแยกออกจากกัน”**

เมื่อทรงทอดพระเนตรโบราณสถานเล็ก ๆ ที่วัดสั้มเสร็จเรียบร้อยแล้วได้เวลาอันสมควรแล้วก็เสด็จพระราชดำเนินต่อไป ทอดพระเนตรโบราณสถานที่วัดไชยวัฒนาราม ตำบลบ้านป้อม ซึ่งอยู่ริมฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และนอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

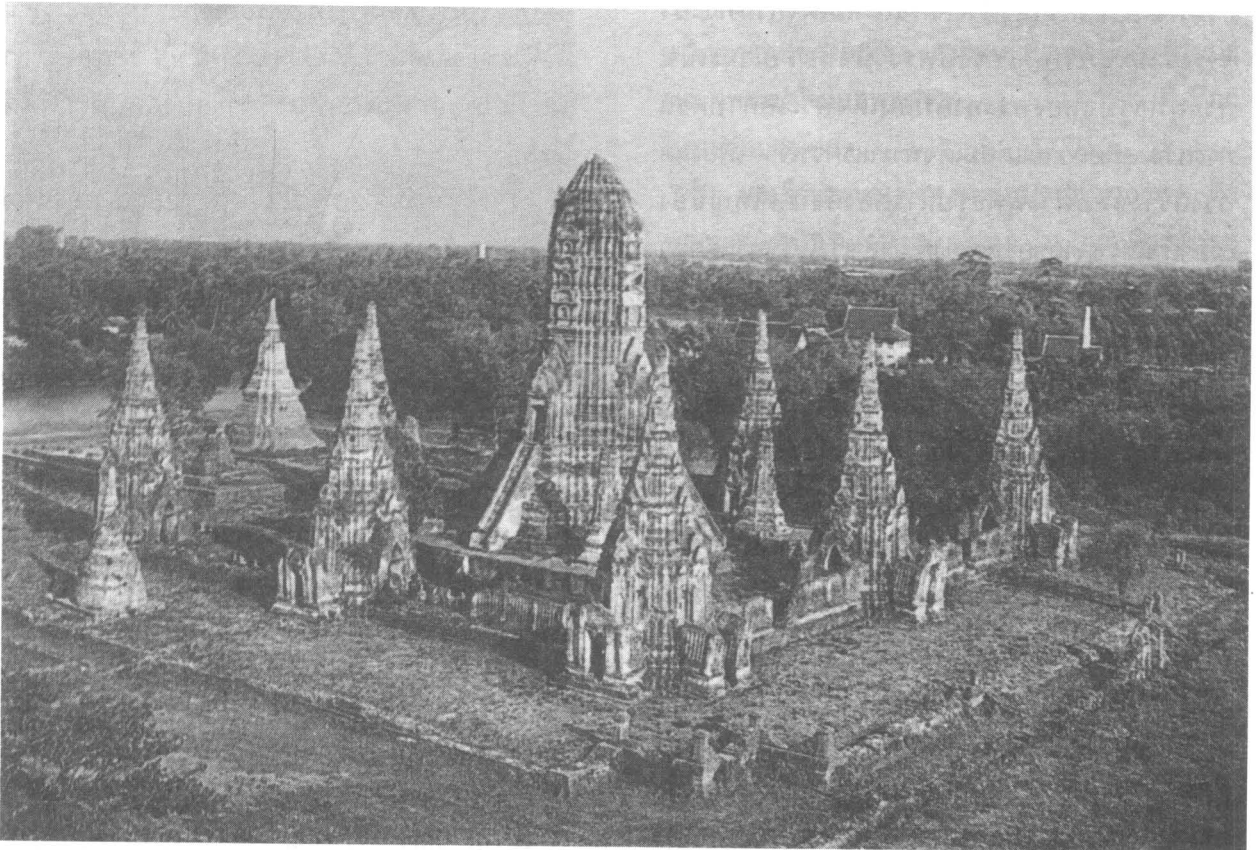
เมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงวัดไชยวัฒนาราม ในเวลานั้นเป็นเวลายามเย็น พระอาทิตย์ยามฤดูร้อนที่อากาศแจ่มใส ทำให้พระอาทิตย์เป็นดวงกลมโตในตำแหน่งที่พระอาทิตย์ตกนั้นแผ่เงาไปตรงกับช่องของกลุ่มเมรุด้านเหนือกับพระปรางค์องค์ประธาน และเมื่อมองกลับไปทางฝั่งตะวันออกซึ่งเป็นฝั่งตรงข้ามกันก็จะเห็นหมู่แม่กลิมั้เขียวขจี มีบ้านเรือนเล็ก ๆ เพียงหลังหรือสองหลัง ตั้งอยู่ริมฝั่งน้ำ ภาพต่าง ๆ ดังกล่าวมาล้วนสร้างจินตนาการของความสงบ ร่มรื่น และชีวิตเบิกบานที่ยากจะหาพบได้ในเมืองหลวงขณะนี้ ในขณะที่นายนิคม มูลิกะคามะ ผู้อำนวยการกองโบราณคดี กราบบังคมทูลบรรยายภาพของกรุงศรีอยุธยา เมื่อครั้งยังรุ่งเรือง บ้านเมืองยังสงบสุขเพียงพร้อมไปด้วยค่ายคูประตูหอรบ เรือแพของราษฎรและพ่อค้าวานิชย์ ทรงประทับฟังคำบรรยายทอดพระเนตรชมธรรมชาติ และโบราณสถานไปด้วยความพอพระราชหฤทัยเป็นอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกันการได้ครมระหว่างท่านอาจารย์ของชาวศิลปากร ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล และท่านผู้หญิงเกนหลง สนิทวงศ์ ณ อยุธยา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศ (เจ้าฟ้ากุ้ง) รัตนกวีแห่งกรุงศรีอยุธยา ยิ่งเพิ่มคุณค่าของวัดไชยวัฒนารามแห่งนี้อย่างมากมาย จนเหลือที่จะพรรณนา สมเด็จพระนางเจ้า ฯ ก็ทรงสนุกสนานและเพลิดเพลินไปกับการเสด็จพระราชดำเนินชมวัดไชยวัฒนาราม จนทรงรับสั่งเบา ๆ ว่า “จะกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรให้ได้ในโอกาสต่อไป”

ที่วัดไชยวัฒนาราม พระองค์ได้เสด็จทอดพระเนตรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแม้จะเป็นเวลาค่ำ นายประทีป

เพ็งตะโก ผู้ช่วยหัวหน้าอุทยานประวัติศาสตร์ ผู้รับผิดชอบโครงการขุดแต่งบูรณะและปรับปรุงโบราณสถานแห่งนี้มาตั้งแต่ต้น ได้กราบบังคมทูลบรรยายโดยเสด็จพระราชดำเนินไปตามโบราณสถานที่ยังบูรณะไม่เรียบร้อยตึกโดยรอบ จนกระทั่งเลยเวลา 20.00 น. จึงเสด็จพระราชดำเนินกลับไปเสวยพระกระยาหารค่ำที่พระราชวังบางปะอิน โดยทรงพระกรุณาฯ รับสั่งให้คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ นายนิคม มุสิกคามะ และพวกข้าพเจ้าตามเสด็จไปรับประทานอาหารที่พระราชวังบางปะอินด้วย ในครั้งนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และนายนิคม มุสิกคามะ เข้าร่วมโต๊ะเสวยด้วย

ทรงตั้งพระราชหฤทัยที่จะเสด็จไปยังวัดไชยวัฒนารามอีกครั้งหนึ่ง แต่เมื่อฝนตก จึงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร ที่วัดพนัญเชิงแทน

วันศุกร์ที่ 26 เมษายน 2534 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ไปทอดพระเนตรวัดไชยวัฒนารามอีก ในครั้งนี้ข้าราชการที่ตามเสด็จ บางท่านแสดงความสลดทู่ที่เห็นพระพุทธรูปเศียรขาด เป็นที่น่าสังเวชแก่พุทธศาสนิกชน และแสดงความคิดเห็นที่จะให้เศียรพระพุทธรูปเหล่านั้นให้ครบบริบูรณ์ เรื่องในทำนองเดียวกันนี้ได้เป็นที่ถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการ และ

วันอาทิตย์ที่ 14 เมษายน 2534 สมเด็จพระนางเจ้าฯ สิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโบราณสถานที่นี่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีก โดยสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ได้ตามเสด็จไปด้วยตามเคย

ผู้นับถือศาสนาพุทธมาเป็นเวลานานว่า จะมีหลักในการปฏิบัติอย่างไร ซึ่งก็ยังไม่สรุปเป็นข้อยุติกันลงมาได้ **สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ** ได้ทรงฟังข้าราชการที่ตามเสด็จแสดงความคิดเห็นไปต่าง ๆ นานา จึงทรงมีรับสั่งว่า “**โบราณสถานมีคุณค่าในตัวของตัวเองอยู่แล้ว**

การไปซ่อมสร้างสิ่งใหม่ที่แปลกปลอมขึ้นมามาก ๆ แม้ว่าเจตนาดีขึ้น แต่ก็ทำให้คุณค่าของโบราณสถานลดน้อยลงไปไม่เป็นโบราณสถาน ”

ภายหลังจากเสด็จพระราชดำเนินโดยรอบวัดแล้ว จึงเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพระมณฑปพิตร ซึ่งเป็นพระพุทธรูปสำริดสมัยกรุงศรีอยุธยาขนาดใหญ่ องค์หนึ่งในประเทศไทย พระพุทธรูปสำริดองค์นี้ ในพระราชสมัยพงศาวดารมิได้กล่าวถึงใดไว้มาก เพียงแต่กล่าวว่าสมเด็จพระเจ้าทรงธรรมโปรดให้ชะลอจากทิศตะวันออกไปทิศตะวันตก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระพุทธรูปองค์นี้คงหล่อขึ้นก่อนรัชกาลพระเจ้าทรงธรรม แต่จะเป็นรัชกาลใดนั้นไม่ปรากฏ ในคำวินิจฉัยของสมเด็จพระยานริศรานุวัดติวงศ์ และสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงมีพระวินิจฉัยว่าน่าจะเป็นพระพุทธรูปฉลองพระองค์ที่สมเด็จพระเอกาทศรถทรงสร้างอุทิศถวายแด่สมเด็จพระนเรศวรเจ้า เพียงแต่ทรงสร้างหล่อพระพุทธรูปสำริดองค์ขนาดใหญ่นี้ยังไม่สำเร็จในรัชกาลของพระองค์ มาสำเร็จในรัชกาลต่อมาในสมัยพระเจ้าทรงธรรม จึงโปรดให้ชะลอพระพุทธรูปองค์นี้เลื่อนถอยหลังไปทางท้ายวัดพระศรีสรรเพชญ์ซึ่งจะดูมีที่ทางเหมาะสมกว่า และสร้างเป็นมณฑปครอบพระพุทธรูปสำริดองค์นี้ไว้ ความที่ยังปรากฏเป็นปริศนาของการชะลอพระสมุทคลบพิตร พระองค์นี้ยังติดอยู่ที่การเรียกชื่อตำแหน่งของป้อมล้อมรอบพระราชวังหลวงว่า “ป้อมพระสมุทคลบพิตร” และ “ป้อมมุมวัดรามาวาส” ซึ่งตำแหน่งของป้อมทั้งสองนี้ไม่ปรากฏ มีทั้งพระสมุทคลบพิตรและวัดรามาวาสในที่ตรงนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าป้อมพระสมุทคลบพิตรนั้น เรียกกันติดปากมาแต่ครั้งยังทำการหล่อพระพุทธรูปองค์นี้อยู่ และตำแหน่งที่พระเจ้าทรงธรรมชะลอพระสมุทคลบพิตรนั้น เรียกกันติดปากมาแต่ครั้งยังทำการหล่อพระพุทธรูปองค์นี้อยู่ และตำแหน่งที่พระเจ้าทรงธรรมชะลอพระสมุทคลบพิตรไปไว้ที่ปัจจุบัน และสร้างมณฑปครอบไว้จึงเป็นตำแหน่งของวัดรามาวาส

การหล่อพระพุทธรูปขนาดใหญ่เช่น พระมณฑล-

บพิตร ในสมัยพระนครศรีอยุธยาไม่ใช่เป็นการหล่อที่ทำได้ง่ายนัก เพราะจะต้องหล่อเป็นชิ้น ๆ แล้วนำมาติดต่อกันเป็นองค์ ทำให้เห็นรอยต่อและตะเข็บของสำริดที่เชื่อมกันไว้ ดูไม่งาม ช่างโบราณจึงจำเป็นต้องลงรักปิดทองเพื่อให้ปิดบังรอยต่อและตะเข็บของสำริดที่ต่อไว้ แล้วจึงปิดทองให้ดูสวยงามเปล่งปลั่งขึ้น ภายหลังจากกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าเข้าศึกเผาทำลาย ความชำรุดทรุดโทรมเกิดขึ้นทั่วไปในกรุงศรีอยุธยาทำให้เมืองร้าง ร่องรอยต่าง ๆ จึงสูญสลายหายไป เหลือแต่รักที่ดำทะมึนอยู่ เฉกเช่นเดียวกับพระพุทธรูปในเมรุทิศของวัดไชยวัฒนารามที่ยังเหลืออยู่ แม้เมื่อมีการซ่อมแซม ในปี พ.ศ. 2474 และปี พ.ศ. 2498 ก็ได้แต่เพียงซ่อมแซมองค์พระพุทธรูปและทำวิหารครอบคลุมองค์พระไว้เท่านั้น มิได้ปิดทององค์พระ ด้วยสภาพต่าง ๆ นั้น จึงยังคงติดตา และคุ้นเคยแก่ผู้ที่พบเห็นว่าพระสมุทคลบพิตรไม่ได้ปิดทอง

เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2533 สมเด็จพระญาณสังวร สกลมหาสังฆปริณายก สมเด็จพระสังฆราช เสด็จมาเป็นองค์ประธานเททองหล่อพระพุทธรูป พระมณฑลพิตรจำลอง ทรงมีรับสั่งถึงพระสมุทคลบพิตร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด นายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ และคณะกรรมการมูลนิธิว่า “ปิดทองพระมณฑลพิตรเสียเถิดอยุธยาจะได้เจริญรุ่งเรืองสดใส” ในครั้งนั้นท่านผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะกรรมการได้ทำเรื่องเข้าปรึกษาหารือกับกรมศิลปากรว่า จะปิดได้หรือไม่ เพราะเป็นโบราณวัตถุ ซึ่งก็ได้รับคำตอบอย่างชัดเจนว่าปิดได้ แต่เรื่องนี้ยังคงค้างคาอยู่ จนกระทั่งเมื่อสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินมาในครั้งนี้ ทรงได้รับฟังความคิดเห็นทั้งของท่านอาจารย์ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศดกุล คุณหญิงกุลทรัพย์ ฯ และของข้าพเจ้าแล้ว ทรงรับสั่งเป็นเสมือนพระบรมราชวินิจฉัยตัดสินเป็นที่สุดท้ายว่า “ในเมื่อสมเด็จพระสังฆราชรับสั่งให้ปิดทองก็ควรปิดเสียตามรับสั่ง” และพระองค์ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน 50,000 บาท เพื่ออุปถัมภ์บำรุง

พระมงคลบพิตร เป็นประติมากรรมปั้นเป็นนิมิตหมายที่นำมาสู่การเปิดทององค์พระมงคลบพิตร เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในวโรกาสพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ ของสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

หลังจากนั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติเจ้าสามพระยา อีกแห่งหนึ่ง แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินกลับมาเสวยพระกระยาหารที่พระราชวังบางปะอิน ณ พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร

วันอาทิตย์ที่ 12 พฤษภาคม 2535 สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรโบราณสถาน ที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อีกครั้งหนึ่ง ในครั้งนี้ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยัง

วัดหน้าพระเมรุ คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และข้าพเจ้าได้ไปอรับเสด็จพร้อมข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัด ในครั้งนี้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้ท่านผู้หญิงสุวลี เทพาคำ นำเทพบันทึกลีแสง บันทึกภาพบรรยายของท่านอาจารย์ศาสตราจารย์หม่อมเจ้าสุภัทรดิศ ดิศกุล และผู้ร่วมวงสนทนาไว้ด้วย

วัดหน้าพระเมรุ เป็นวัดที่มีความสำคัญวัดหนึ่งในทางด้านประวัติศาสตร์โบราณสถานและศิลปกรรม เป็นวัดที่ไม่ได้ถูกภัยจากการทำลายของสงคราม และเป็นวัดที่ได้รับอุปถัมภ์บูรณะและมีพระสงฆ์จำพรรษา มาโดยตลอด แม้บางครั้งจะทรุดโทรมลงไปบ้างก็ตาม ลักษณะเด่นของวัดนี้คือ สถาปัตยกรรมสมัยกรุงศรีอยุธยา ยิ่งรุ่งเรือง ที่เป็นพระอุโบสถ พระประธานที่เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่อง สมัยอยุธยาตอนกลาง และพระพุทธรูปนั่งห้อยพระบาท ศิลปสมัยทวารวดี ที่อยู่ในพระวิหารน้อย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรทุก ๆ แห่งด้วยความประทับพระราชหฤทัย ข้าพเจ้าได้นำเสด็จให้ทรงทอดพระเนตรวัดหัตถดาสน์ที่อยู่ใกล้ ๆ กันนั้น ซึ่งครั้งหนึ่งบริเวณระหว่างวัดทั้งสองเคยเป็นที่ปลูกสันหาการของพระเจ้าหงสาวดีและพระมหาจักรพรรดิ เพื่อเจรจาสงบศึกในสงครามช้างเผือก หลังจากเสียสมเด็จพระสุริโยทัยแล้ว

ณ จุดที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถประทับยืนแห่งนี้ สามารถที่จะทอดพระเนตรเห็นวัดโคกพระยา หุ่นภูเขาทองและวัดภูเขาทองได้ เมื่อข้าพเจ้าได้บรรยายรายละเอียดเกี่ยวกับจุดที่ตั้งทัพของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ และทัพของพระเจ้าแปรที่เคลื่อนทัพมาจนปะทะกัน จนเสียสมเด็จพระสุริโยทัย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีรับสั่งชวนให้ไปวัดภูเขาทองในทันที แม้ว่าในขณะนั้นจะเป็นเวลามืดแล้วก็ตาม

ขบวนเสด็จพระราชดำเนินย้อนออกมาตามทางเก่า และเคลื่อนขบวนเรียบลำแม่น้ำลพบุรีเก่า ซึ่ง

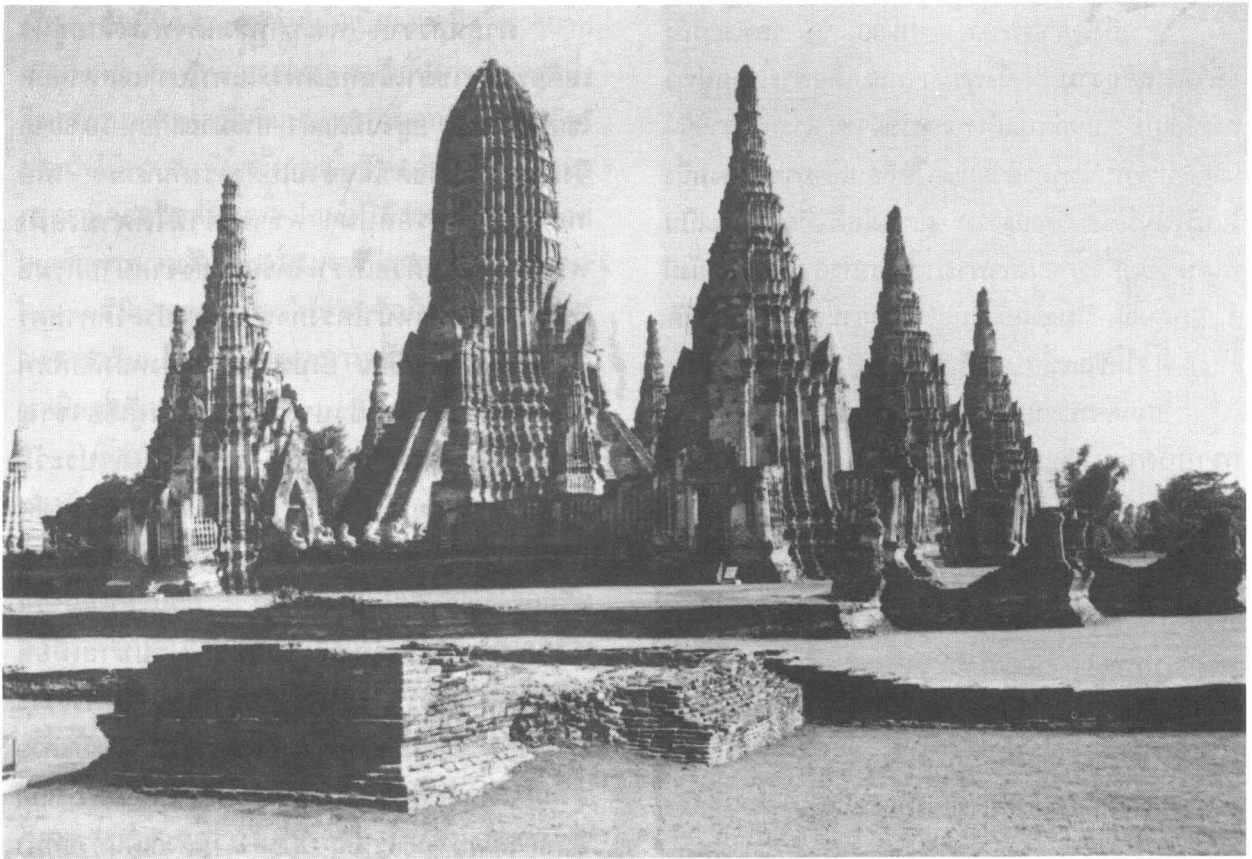
ปัจจุบันได้กลายเป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่าเป็นคูเมือง และข้ามแม่น้ำลพบุรีไปตามถนนสายอยุธยา - ปาโมกประมาณ 2 กิโลเมตร ก็ถึงเจดีย์ภูเขาทอง เนื่องจากขบวนเสด็จพระราชดำเนินค่อนข้างยาว รถของข้าพเจ้าอยู่ท้ายขบวน ดังนั้นเมื่อรถยนต์พระที่นั่งถึงทางด้านทิศตะวันตกของเจดีย์ซึ่งเป็นทางขึ้นหลังของพระเจดีย์ภูเขาทอง ท่านอธิบดีคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และข้าพเจ้าจึงต้องวิ่งอ้อมพระเจดีย์เพื่อตามเสด็จฯ ขึ้นไปให้ทันกราบบังคมทูลถวายคำบรรยาย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนพระเจดีย์ภูเขาทอง ซึ่งมีบันไดค่อนข้างสูงชันจำนวนมากชัน ได้อย่างคล่องแคล่วและรวดเร็ว เมื่อขึ้นไปถึงระเบียงชั้นบนสุด สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประทับยืนเกาะกำแพงทอดสายพระเนตรออกไปในท้องทุ่งกว้างไกล สู่พระนครศรีอยุธยาที่เคยรุ่งเรืองและเป็นที่หมายปองของนานาประเทศในยุคนั้น

เมื่อข้าพเจ้าตามเสด็จฯ ไปถึง ก็รีบกราบบังคมทูลบรรยายเรื่องราวของสงครามในยุคนั้นถวาย แต่ด้วยความเร่งรีบและเหนื่อยทำให้คำกราบบังคมทูลติดขัดเป็นช่วง ๆ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงมีพระกรุณาและให้พระเมตตาพระราชทานอภัยโทษให้ โดยทรงพระสรวลเบา ๆ พร้อมทั้งรับสั่งว่า **“คนพูดก็เหนื่อย คนฟังก็เหนื่อย”** นับเป็นพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นแก่ข้าพเจ้าอันจะลืมเลือนเสียมิได้

หลังจากประทับอยู่ตรงนั้นชั่วขณะ ก็เสด็จพระราชดำเนินไปทางด้านทิศตะวันออกของพระเจดีย์ ทรงรับสั่งถึงสมรภูมิการรบในครั้งกระนั้น ว่าเกิดขึ้นในบริเวณใด ท่านผู้ว่าราชการจังหวัด นายชัยวัฒน์ หุตะเจริญ ได้วางแผนທີ່ที่เตรียมมาถวายให้ทอดพระเนตรรวมทั้งชี้บริเวณที่จะสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย ที่ทุ่งมะขามหย่อง ให้ทอดพระเนตรด้วย

ท้องทุ่งภูเขาทองแห่งนี้เป็นสมรภูมิที่สำคัญ ๆ หลายครั้งหลายคราในสมัยพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี ด้วยเหตุที่อยู่ใกล้กับพระบรมมหาราชวัง

การเข้ายุทธนาการกับพระนครศรีอยุธยา แม้ว่าจุดอ่อนจะอยู่ทางด้านลำคู่อ่อนหรือทางด้านทิศตะวันออกของเกาะเมือง ซึ่งปัจจุบันได้เปลี่ยนสภาพเป็นแม่น้ำป่าสักไปแล้วโดยปริยาย แต่จุดที่จะสร้างความระส่ำระสายได้โดยง่ายถ้าเข้ายึดประชิดติดราชธานีได้ก็คือจุดนี้ เมื่อข้าศึกพม้ามายังพระนครในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ มหานคร วัตถุประสงค์ของ ลีเกอออกเกณฑ์ไพร่วัดและญาติโยม ขุดคูสร้างค่ายมหานาคขึ้นในบริเวณท้องทุ่งแห่งนี้โดยรอบ ล้อมวัดภูเขาทองไว้ภายใน สาเหตุที่ต้องขุดคูสร้างค่ายมหานาคในครั้งกระนั้น ก็เพื่อบิบบสมรภูมิทุ่งภูเขาทองให้แคบ มีลักษณะเป็นช่องคล้ายเวลาจับช้างเข้าเพนียด เพราะมีคลองสระบัวและแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นตัวขวางอยู่แล้ว การสร้างคูค่ายมหานาคนอกจากจะเป็นการบิบบสมรภูมิดังกล่าวแล้ว ยังเป็นการสร้างขึ้นเพื่อขนานกำลังข้าศึกที่มาทางน้ำจากเหนือได้อีกด้วย

เมื่อเสร็จสิ้นการทอดพระเนตรพื้นที่ทุ่งภูเขาทอง และทุ่งมะขามหย่องแล้ว ก็เสด็จประทับรถยนต์พระที่นั่งกลับไปเสวยพระกระยาหารที่พระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร ที่ทำนอชิตีคุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ และข้าพเจ้าได้รับพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เข้าร่วมโต๊ะเสวยด้วย ระหว่างนั้นทรงซักถามเรื่องราวต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องด้วยประวัติศาสตร์ การดำเนินงานต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ

เช้าวันเสาร์ที่ 18 พฤษภาคม 2534 ข้าพเจ้าก็ได้รับข่าวจากสำนักพระราชวังว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ จะเสด็จพระราชดำเนินไปที่วัดไชยวัฒนาราม ตามเวลาเดิม สร้างความตื่นเต้นให้กับบรรดาข้าราชการชาวพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะข้าราชการของอุทยานประวัติศาสตร์เป็นอย่างยิ่ง

ครั้นถึงเวลาประมาณ 18.00 น. รถพระที่นั่ง สี่น้ำทะเลคันงาม ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงขับเอง โดยมีสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประทับนั่งคู่มาด้วยกัน เคลื่อนเข้ามาจอดสงบนิ่ง ในบริเวณวัดไชยวัฒนาราม ผู้ตามเสด็จที่ดูออกจะเป็น พิเศษ นอกจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช แล้วยังมี ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน ประธานสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ ในขณะนั้น ตามเสด็จด้วย

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรง กราบบังคมทูลชี้แนะให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทอดพระเนตรบริเวณและสถานที่ต่าง ๆ ที่พระองค์ทรง ประทับพระราชหฤทัยอันเป็นเหตุให้พระองค์เสด็จ พระราชดำเนินมาวัดไชยวัฒนาราม และจังหวัด พระนครศรีอยุธยาบ่อยครั้ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถ่ายรูปวัดไชยวัฒนาราม ด้วยความเพลิดเพลิน พระราชหฤทัย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชดำเนินเสียงออกมารับสั่งกับข้าพเจ้าว่า **“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กำลังถ่ายรูป ต้องใช้ สมาธิมาก ไปเล่าประวัติให้ ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน ฟังไปพลาง ๆ ก่อน”** พร้อมทั้งทรงฉายพระหัตถ์ไปยัง ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน ที่ยืนอยู่ข้าง ๆ ในบริเวณนั้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงถ่ายรูปเรื่อย มา จนถึงมุมมุขทิศด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ขณะ ยืนทอดพระเนตรภาพปูนปั้นอยู่นั้น สมเด็จพระบรม โอรสาธิราช เสด็จพระราชดำเนินมารับสั่งให้ข้าพเจ้า ไปกราบถวายบังคมทูล บรรยายแก่พระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ข้าพเจ้าตามเสด็จไปจนถึงพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว ประทับอยู่ พร้อมกันนั้นข้าพเจ้าได้เบิกตัว นายประทีป เพ็งตะโก นักโบราณคดี ผู้ควบคุมโครงการฯ นายณรงค์ โคกสันเทียะ นักวิชาการช่างศิลป์ ผู้ซ่อม ลายปูนปั้น และนายพิชัย บุญแจ้ง นายช่างโยธา ผู้ควบคุมการบูรณะ เข้าไปร่วมกันกราบบังคมทูล ถวายรายงานด้วยถึงเรื่องราวทางโบราณคดี การ อนุรักษ์สวดลายปูนปั้น และวิธีการบูรณะ และกราบ บังคมทูลชี้แจงปัญหาต่างๆ จนเป็นที่พอพระราชหฤทัย

ภายหลังจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโบราณสถานวัด ไชยวัฒนาราม อยู่จนมืดแล้ว ประมาณเกือบ 19.30 น. จึงเสด็จพระราชดำเนินข้ามไปฝั่งตรงกันข้าม เพื่อ ทอดพระเนตรกลับมา ข้าพเจ้ามิได้ตามเสด็จ พระราชดำเนินด้วยเพราะได้รับคำสั่งจากนายภิรมย์ จินะเจริญ หัวหน้าโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ ให้ไปตามตัวนายเมี้ยน ยังประดิษฐ์ ผู้ซึ่งหนังสือพิมพ์ บางกอกโพสต์ได้ลงชีวประวัติไว้ว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญ การขุดกรุของกรมศิลปากร และเป็นผู้เล่าประวัติ ความทรงจำ เกี่ยวกับชีวิตการขุดกรุ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขุดกรุสำคัญของวัดมหาธาตุ ในจังหวัดพระนคร- ศรีอยุธยา

ข้าพเจ้าจึงต้องเร่งรีบขับรถไปรับนายเมี้ยน (ลุงเมี้ยน) ที่บ้าน และแจ้งกับลุงเมี้ยนว่ามีพระราช ประสงค์จะให้ลุงเมี้ยนไปเข้าเฝ้าที่พระราชวังบางปะอินด้วย ลุงเมี้ยนรีบแต่งตัวด้วยความกระฉับกระเฉงของพระเอก ลีเกเก่าเมื่อประมาณ 60 ปีที่แล้ว แล้วก็เดินด้วยเท้า ของความภาคภูมิใจ แจ่มแก่ชาวบ้านในละแวกนั้นว่า “หัวหน้าเขามารับไปเฝ้าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ที่พระราชวัง บางปะอิน” สร้างความแปลกใจและอดที่จะปิติยินดี ไปกับลุงเมี้ยนชายชราอายุ 80 เสียมิได้ ที่ได้รับ พระมหากรุณาธิคุณอันยอดเยี่ยมเช่นนั้น

ด้วยความปิติเป็นล้นพ้นของลุงเมี้ยนที่จะได้เข้าเฝ้า ได้เฝ้าละอองธุลีพระบาท ของล้นเกล้าล้นกระหม่อม ทั้งสองพระองค์ ลุงเมี้ยนมิได้บ่นเลยว่าหนทางที่แสนจะ เป็นหลุมเป็นบ่อของเส้นทางเลียบแม่น้ำจากอำเภอ พระนครศรีอยุธยาไปสู่พระราชวังบางปะอินนั้น จะทำให้ ร่างกายของลุงเมี้ยนต้องหลุดเป็นชิ้น ๆ ไป

ข้าพเจ้า นำรถพาลุงเมี้ยนไปทันพอดีกับขบวน เสด็จพระราชดำเนินถึง ข้าพเจ้าพาลุงเมี้ยนไปรอรับ เสด็จอยู่ที่ชานพระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียร เมื่อเสด็จ พระราชดำเนินมาถึง ข้าพเจ้าก็เบิกตัวลุงเมี้ยนเข้าถวาย บังคม ลุงเมี้ยนทรุดตัวลงกราบถวายบังคมพระกรุณา

ด้วยดวงใจที่ปิดและปลาบปล้มเป็นอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชปฏิสันถารด้วยครูหนึ่ง จึงเสด็จพระราชดำเนินขึ้นบนพระที่นั่งอุทยานภูมิเสถียรประทับโต๊ะเสวย ในครั้งกระนั้นข้าพเจ้าได้รับพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นกระหม่อมให้เข้าร่วมโต๊ะเสวยด้วย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ข้าพเจ้านั่งข้าง ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน ซึ่งถัดจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาเป็นคนที่สอง

ที่โต๊ะเสวยในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งเรื่องราวต่าง ๆ มากมาย ทั้งประวัติศาสตร์โบราณคดีอย่างทรงรอบรู้และแตกฉาน และที่สำคัญที่สุด ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานกระแสพระราชดำริ ก็คือ “การสร้างพระราชานุสาวรีย์ของสมเด็จพระศรีสุริเยศยีนันมิใช่ทำเพียงเพื่อสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานเท่านั้น อ่างเก็บน้ำที่มีความคิดจะสร้างเพื่อเสริมสร้างภูมิทัศน์ของพระราชานุสาวรีย์นั้น ต้องให้ได้ประโยชน์แก่ประชาชนให้ได้มากที่สุดที่เก็บน้ำขอให้สามารถรับน้ำที่ไหลลงมาจากแม่น้ำทั้งสามสายคือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำลพบุรี แม่น้ำป่าสัก ไว้ให้ได้ เรามีคูน้ำกับคลองโบราณมากมายที่สามารถจะรับน้ำเหล่านี้ไว้ได้เพียงพอที่จะชะลอกันมิให้ไหลลงไปท่วมกรุงเทพฯ ได้ และในขณะเดียวกันน้ำที่เก็บไว้ในแหล่งที่ขุดลอกแล้วเหล่านี้จะสามารถระบายออกไปช่วยชาวไร่ชาวนาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้ เมื่อยามที่เกิดความแห้งแล้งและขาดน้ำ” พระราชดำรินี้ทรงแสดงให้เห็นพระปรีชาสามารถอันกว้างไกล และทรงมีพระมหากรุณาธิคุณ ที่จะพระราชทานแก่พสกนิกรของพระองค์ มากกว่าสิ่งอื่นใดทั้งสิ้น

เมื่อใกล้จะเสด็จกลับ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงพระราชทานพระราชดำริแก่ ดร.อุกฤษณ์ มงคลนาวัน ว่า “อยุธยา เป็นเมืองที่มีโบราณสถานมาก ข้าราชการก็มีความตั้งใจดี อยากให้ช่วยสนับสนุนด้วย”

“ลุงเมี้ยน” ได้มีโอกาสมากราบถวายบังคมลาอีกครั้ง เมื่อจะเสด็จพระราชดำเนินกลับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานเงินให้แก่ลุงเมี้ยนจำนวนหนึ่ง เมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับแล้วระหว่างที่นั่งรถกลับไปในตัวอำเภอพระนครศรีอยุธยา ลุงเมี้ยนพำนักด้วยความปิติเป็นล้นพ้นว่า “ผมจะนำเงินที่พระราชทานมานี้ไปเยี่ยมพระพิมพ์สมเด็จพระนางพญาที่ผมสร้างเองมาทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ในเวลา que เสด็จพระราชดำเนินมาเยือนพระนครศรีอยุธยาในคราวหน้า”

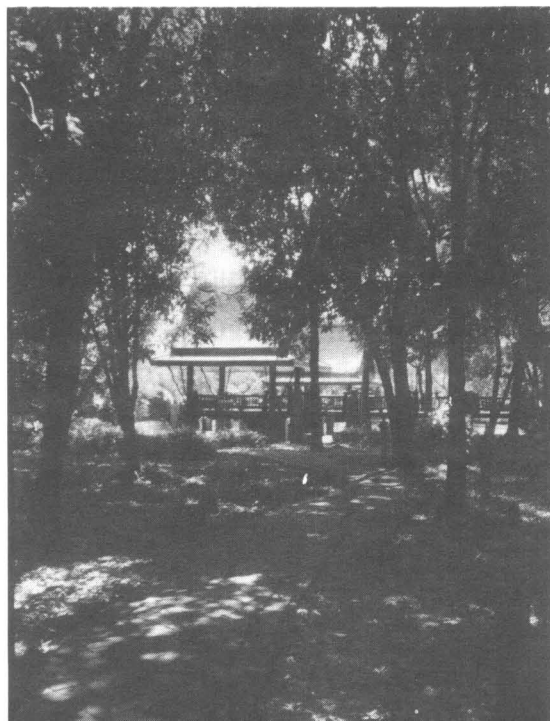
ภายหลังจากการเสด็จพระราชดำเนินของสองพระองค์ในครั้งนั้นแล้ว การเตรียมการก่อสร้างพระตำหนักที่ฝั่งตรงข้ามก็เริ่มขึ้นเรื่อย ๆ ชาวบ้านในละแวกนั้นต่างปลื้มปิติในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ ซื้อที่ดินสร้างพระตำหนักแห่งนี้ด้วยราคาถึง 2 เท่าของราคาที่ดินที่ซื้อขายกันอยู่

เมื่อสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงซื้อที่ดินฝั่งตรงข้ามวัดไชยวัฒนาราม พระราชทานแด่องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้ว ก็ได้ทรงกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาต สร้างพระตำหนักถวาย เนื่องในวโรกาสที่องค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชันษาครบ 5 รอบ และความภักดีที่พระองค์มีต่อสมเด็จพระแม่ เพื่อเป็นอนุสรณ์ถึงความรักความกตัญญูตเวทีตาธรรม

พระตำหนักนี้สร้างในรูปลักษณะบ้านทรงไทยที่มีความงดงามสมพระเกียรติยิ่ง อีกทั้งร่มรื่นและกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของวัดไชยวัฒนาราม ซึ่งเป็นวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน และคงความศักดิ์สิทธิ์ ในการก่อสร้างนี้ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ ทรงโปรดให้ช่างที่ทรงใช้ประจำอยู่ของพระตำหนักนันทบุรี ก่อสร้างและออกแบบโครงสร้าง นอกนั้นการตกแต่งภายในทรงพระราชดำริเองทั้งสิ้น พระตำหนักนี้ใช้เวลาก่อสร้างแล้วเสร็จภายใน 3 เดือน เหมือนเนรมิต และ

สิ่งที่น่าสนใจปิติโสมนัสเป็นอย่างยิ่งประการหนึ่งก็คือระหว่างรดตักขุดดิน เพื่อสร้างบ่อบัวในสวน ได้พบพระสัมมรติปิดทองสมัยอยุธยาองค์หนึ่ง หน้าตักกว้างประมาณ 1 ศอก ฝังลึกอยู่ในดินสภาพสมบูรณ์มาก ปัจจุบันได้ทรงประดิษฐานพระพุทธรูปองค์นั้น ไว้ในหอพระซึ่งแผนเดิมไม่ได้ทรงมีพระราชดำริจะก่อสร้างแต่อย่างใด ในการที่ได้ทรงพบพระพุทธรูปองค์นี้นั้น ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และชาวไทยทุกคนที่ทราบข่าวต่างก็ปลื้มปิตินิตโสมนัสโดยทั่วกัน และต่างก็แซ่ซ้องสรรเสริญ และชื่นชมในบุญญาธิการและพระบารมีของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ เป็นอย่างยิ่งที่ดลบันดาลให้ได้มีการขุดพบพระพุทธรูปองค์นี้ได้โดยไม่คาดฝัน และเป็นการขุดพบที่องค์พระไม่บุบสลายแม้แต่แต่น้อยอีกด้วย

ในวโรกาสถวายพระดำหนักรี้ สมเด็จพระบรม
โอรสาธิราช ได้ทรงจารึกคำถวายไว้ในโล่แผ่นเงิน
ด้วยกลอนที่ทรงพระราชนิพนธ์ ดังนี้.-

พระดำหนัก	แห่งนี้	มีความหมาย
พ่อกับชาย	สร้างถวาย	ให้กับแม่
วิมานทอง	แห่งนี้	คือดวงแด
ลูกกับแม่	ผูกพัน	นิรันดร์
อานุภาพ	แห่งความรัก	สลักจิต
เนรมิต	เรือนไทย	อนุสรณ์
ครบทุกสิบ	พรรษา	พระมารดร
ประชากร	แซ่ช่อง	พระบารมี
ขอบุชา	จารึก	ด้วยชีวิต
ชายอุทิศ	กายใจ	ไว้ที่นี่
เพื่อถวาย	ความจงรัก	และภักดี
อีกหมื่นปี	ไม่มีคลาย	จากชายเอย

(ลายพระหัตถ์ พระนามาภิไธย
สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ)

หลังจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ น้อมเกล้า
น้อมกระหม่อมถวายพระดำหนักแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถแล้ว พระองค์ก็จะเสด็จพระราช
ดำเนินมาประทับเสวยพระกระยาหารค่ำที่พระดำหนัก
แห่งนี้ และโปรดเกล้าฯ ให้ข้าพเจ้าได้เข้าเฝ้าเล่าเรื่องราว
ประวัติศาสตร์ หรือเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพระนครศรี-
อยุธยาอยู่เสมอ ๆ สลับกับการเสด็จออกไปทอดพระเนตร
โบราณสถานในยามค่ำคืนบ้าง เป็นบางครั้งบางคราว
ในบางครั้งก็พระองค์มีพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศ
ก็ทรงเชิญชวนเป็นส่วนพระองค์ ให้ตามเสด็จมาชม
ความงามแห่งโบราณสถานอยู่เสมอ ๆ พระองค์ทรง
สร้างงานให้แก่พระนครศรีอยุธยาไปด้วย แม้การเสด็จ
พระราชดำเนินมาที่พระดำหนักสิริยาลัยจะเป็นการเสด็จ
มาพักผ่อนพระอิริยาบถก็ตาม

การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ
ทรงโปรดที่จะชมความงามของวัดไชยวัฒนาราม ดังนั้น
เรื่องราวที่เกี่ยวข้องด้วยวัดไชยวัฒนาราม พระองค์จึง

ทรงสนพระทัย พระองค์ทรงโปรดที่จะฟังเห่ชมปลาของ
เจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์ที่เชื่อกันว่า เจดียที่บรรจุพระอัฐิของ
พระองค์อยู่ที่วัดแห่งนี้ตามคำสันนิษฐานของนักโบราณคดี
จนถึงกับทรงมีพระราชเสาวนีย์ให้เจ้าหน้าที่กรมประมง
ไปจัดหาปลาที่มีอยู่ในเห่บทนั้น มาปล่อยลงในแม่น้ำ
ทุกครั้ง ด้วยทรงมีพระประสงค์จะเป็นการแพร่พันธุ์
และสงวนพันธุ์ปลาในวรรณคดีเหล่านั้น ให้ยั่งยืนยาว
สืบต่อไป

การสร้างพระดำหนักสิริยาลัย แห่งนี้ เป็นไปด้วย
พระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระ
นางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และสมเด็จพระบรม
โอรสาธิราชฯ ที่แผ่กระจายมาปกป้องภัยอันตราย
อันใหญ่หลวงที่อันอาจจะเกิดขึ้นแก่สมบัติวัฒนธรรม
อันหาค่ามิได้ ของแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาแห่งนี้ เพราะ
ภายหลังจากที่ทรงตัดสินพระทัย ซ้อมที่ตรงบริเวณ
ฝั่งตรงข้ามวัดไชยวัฒนาราม เพื่อสร้างพระดำหนักถวาย
แด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถแล้ว แผน
ของนายทุนต่างประเทศกลุ่มหนึ่งที่กำลังจะขอเช่าเกาะ
พระนครศรีอยุธยา เพื่อดำเนินธุรกิจทางการท่องเที่ยว
และตำแหน่งที่จะสร้างพระดำหนักสิริยาลัยแห่งนี้คือ
ตำแหน่งที่นักธุรกิจกลุ่มนั้น กำหนดไว้ว่าจะเป็นที่สร้าง
โรงแรมขนาดใหญ่ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้พักและ
ชมความงามจากโบราณสถาน วัดไชยวัฒนาราม
ได้อย่างเต็มที่ ก็มีอันต้องระงับไปโดยปริยาย นับเป็น
พระมหากรุณาธิคุณของล้นเกล้าล้นกระหม่อม ทั้งสอง
พระองค์และพระราชวงศ์ ที่แผ่มาปกคลุมพระนครศรี-
อยุธยาให้ได้เกียรติอย่างสมบูรณ์ในความเป็นสมบัติ
ของคนทั้งโลกอย่างแท้จริง

เย็นศิระเพราะพระบริบาล อยุธยา

(พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐)

ผศ.ระยัยศรี กาญจนวงศ์ *

ภาพลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในทศวรรษโลก เพื่อการพัฒนาวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๔๐ (World Decade For Culture Development) คือการได้รับการพิจารณาจากประชาชาติ ๑๓๘ ชาติ ที่ทำงานในหน้าที่มรดกโลกขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (ยูเนสโก) ประกาศขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกโลกด้านวัฒนธรรม ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ นำความภาคภูมิใจ ความสุขใจมาสู่ชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง

ปัจจุบันนี้อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาได้เปลี่ยนเรียกชื่อใหม่เป็น นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแล้ว เพราะมีคุณลักษณะครบถ้วนตามหลักสากล ในความหมายของ“นครประวัติศาสตร์” ซึ่งเป็นแห่งแรกเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย กรมศิลปากรได้แต่งตั้งผู้อำนวยการสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นหัวหน้าในการบริหาร รับนโยบายจากกรมศิลปากร ร่วมมือกับหน่วยงาน องค์การต่าง ๆ ตลอดจนเอกชน ดำเนินการอนุรักษ์ พัฒนาโบราณสถาน อนุสรณ์สถาน ซึ่งมีอยู่ประมาณ ๓๙๔ แห่ง ในเขตที่ประกาศไว้ในพื้นที่ ๑,๘๑๐ ไร่ บริเวณเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา

* กศ.บ., อ.ม.(ประวัติศาสตร์)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะศึกษามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน
ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับโบราณสถานและวัฒนธรรม
ไว้อย่างมีความหมายลึกซึ้ง ทรงคุณค่า และอมตะว่า

“อาคารสมัยใหม่ คงจะเป็นเกียรติสำหรับ
ผู้สร้างเพียงคนเดียว แต่เรื่องโบราณสถานนั้น
เป็นเกียรติของชาติ อัฐเก่า ๆ แผ่นเดียวมีค่า
ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ถ้าเราขาดสุโขทัย
อยุธยา กรุงเทพฯ แล้ว ประเทศไทยก็ไม่มี
ความหมาย”

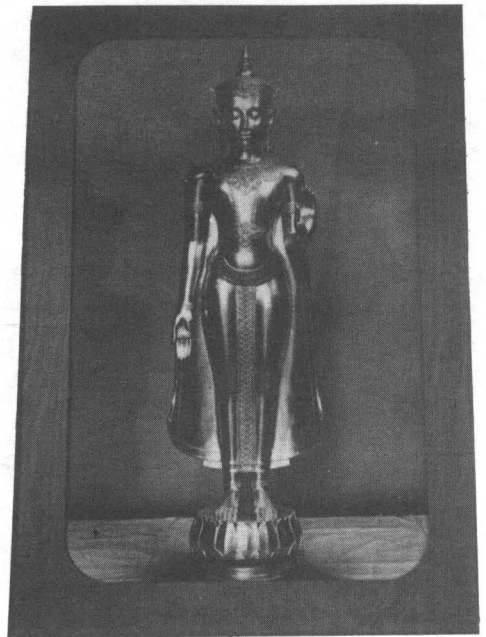
และ

“การรักษาวัฒนธรรม คือการรักษาชาติ”
ดังนั้นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ จึงทรงถือเอาเป็น
พระราชกรณียกิจสำคัญของพระองค์ในการที่จะทรงงาน
ในด้านอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางด้านวัฒนธรรม
ของชาติ โดยเฉพาะที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่ง
ดำรงศักดิ์เป็นราชธานีของไทยเป็นเวลานานถึง ๔๑๗ ปี
มีซากโบราณสถานที่มีคุณค่าทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์
และศิลปกรรมเป็นจำนวนมาก รัฐบาล หน่วยงานของรัฐ
องค์กรต่าง ๆ และเอกชน ได้ร่วมมือ ร่วมใจ น้อมเกล้าฯ
รับสนองพระบรมราโชบายการ “บริบาล” อยุธยา
ด้วยความจงรักภักดีเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้ว่าในช่วง
ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๓๑ - ๒๕๓๗ โบราณสถาน
อนุสรณ์สถาน ๓ - ๔ แห่ง ในนครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา ได้รับการอนุรักษ์และพัฒนา
ตามพระราชประสงค์อย่างงดงาม อลังการ

แห่งแรก พระเจดีย์ศรีสุริโยทัย

ประวัติความเป็นมา

ในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พ.ศ.
๒๐๙๑ - ๒๑๑๑) หลังจากที่พระองค์ขึ้นครองราชสมบัติ
ได้เพียง ๗ เดือน พระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้
กษัตริย์พม่าได้ยกกองทัพเข้ามาทางด่านเจดีย์สามองค์
เมืองกาญจนบุรี เข้ามายังพระนครศรีอยุธยา ตั้ง
กองทัพรายล้อมพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

พระพุทธรูปสุริโยทัยลัทธิที่มายุ้งมงคล

- ท้าพระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ ตั้งค่ายหลวง
อยู่ที่บ้านกุ่มดอง
- ท้าขุนรอง ตั้งค่ายอยู่ที่ทุ่งเพนียด
- ท้าพระเจ้าแปร ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่
มะขามหย่อง
- ท้าพระยาพะสิม ตั้งค่ายอยู่ ณ ทุ่งประเซษฐ์
(วัดวรเชษฐ์)

วันอาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๖ ค่ำ พุทธศักราช ๒๐๙๑
สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จยกทัพหลวงออกไป
หมายลองกำลังข้าศึกที่ทุ่งภูเขาทอง สมเด็จพระสุริโยทัย
อัครมเหสี ทรงแต่งพระองค์เป็นชายอย่างพระมหาอุปราช
ทรงพระคชาธารพลายสุริเยกษัตริย์ สูง ๖ ศอก เสด็จ
ออกไปพร้อมพระราเมศวร และพระมเหสีทราธิราช
พระราชโอรส ทัพหลวงของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ก็ออกไปปะทะกับกองทัพพระเจ้าแปร ซึ่งเป็นทัพหน้า
ของพระเจ้าหงสาวดีตะเบ็งชเวตี้ ไพรพลทั้งสองฝ่าย
ต่างก็รบพุ่งกันถึงขั้นตะลุมบอนซุลมุน จากเหตุการณ์นี้
ทำให้เกิดมหาวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของวีรสตรีไทย ดังมี
หลักฐานปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา
ฉบับพระราชหัตถเลขา ฉบับหลวงสารประเสริฐอักษรนิติ
และกรมพระปรมาภิไธยขิโนรส และฉบับสมเด็จพระ

พระเจดีย์ศรีสุริโยทัย

พระนพรัตน์ วัดพระเชตุพน กล่าวไว้ตรงกันว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระเจ้าแปรก็เข้าชนช้างกันตามแบบการยุทธสมัยนั้น ช้างพระที่นั่งเสียที่แก้ำศึกพระเจ้าแปรขับช้างไล่ตามมา สมเด็จพระสุริโยทัยเห็นพระราชสวามีเสียที่ไม่พ้นมือข้าศึกก็ทรงขับพระคชาธารพลายสุริยะกะศัตริย์สะอึกออกรับ พระคชาธารพระเจ้าแปรได้ลางแบกถนัด พระคชาธารสมเด็จพระสุริโยทัยแหงนหางยเสียที่ พระเจ้าแปรจ้วงฟันด้วยพระแสงขอ้าว ต้องพระอัสสาพระสุริโยทัยขาดกระทั้งถึงราวพระถันประเทศพระราเมศวรกับพระมหินทราธิราชขับพระคชาธารถลันเข้าแก้ไขพระมารดาไม่ทัน สมเด็จพระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์กับคอช้าง

อาจารย์สมภพ จันทรประภา ได้ประพันธ์เรื่องราวการยุทธหัตถีของสมเด็จพระสุริโยทัยตอนนี่ว่า

“...ตรงนี้ที่พระสุริโยทัย	ซึ่งชัยเจ้าแปรเก่งใจหาย
ร่างวามผดุงดั่งชาติชาย	เลี้ยวลดเยื้องกรายถูกทำนอง
ตัดสินใจเด็ดขาดปราดเข้าขวาง	ก้นกลางอาวุธมิให้ต้อง
พระสามีรอดได้ดังใจปอง	ขับช้างแคล่วคล่องว่องไว
แรงสตรีหรือจะสู้แรงบุรุษ	ถึงใจกล้าแย้งยุทธก็ไม่ไหว

แรงน้อยก็ยอมแพ้การชิงชัย พระจึงบรรลย์ในทันที
เมื่อถูกง้าวพระหวีดกรีดเสียง สำเนียงบ่งเพศอดีดี
มาลาพลัดลงพื้นปรุพี เกศีหลุดสยายกระจายลง
ยาวสลายสวดย้ำดามัน พักตร์ผ่องเพียงจันทร์นำพิศวง
ด้วยมุ่มมอบชีวิตอุทกคองค์ แต่จอมพงศ์ผู้เป็นภัสตา...”

พลสามสิบหมื่น สยามทั้งหญิงชายจักปลื้มชมเกียรติยศ
ที่แย้ชายหงสาวดี ผู้แบกชนะแบกอายุกลับไป...”
(สำเภาล่ม - ไม้เมืองเดิม)

จากนั้นสมเด็จพระราเมศวรและพระมหินทราธิราชต่างขับช้างทรงเข้ากันพระบรมศพสมเด็จพระราชมารดาไว้ได้ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิโปรดฯ ให้อัญเชิญพระบรมศพสมเด็จพระสุริโยทัยไปประดิษฐานไว้ ณ สวนหลวง

“...ผู้คนต่างมีน้ำตานองหน้า เดินกันมาเป็นหมู่เพื่อโอบหน้ามาสวนหลวง ทำสักการะ แต่สมเด็จพระแม่เจ้าอยู่หัวสุริโยทัยอันเป็นยอดกษัตริ์และเยี่ยงอย่างของสตรีผู้กล้าทั้งหลาย หากฝีมือยุทธหัตถีในพระองค์ท่าน จักพ่ายแพ้เสียพระชนม์ชีพแก่ข้าศึกก็จริง แต่...พระเจ้าแปรผู้นั้นได้อะไรไป ที่เป็นการความดีมีหน้าขณะหญิงเพียงคิกหงสาวดีมาเหยียบย่ำให้เดือดร้อนเป็นลึงแค้นอยู่พอ นี่ข้ามหาหญิงเสียอีกเล่า หญิงสยามอันเหนือหัวที่ไทยต้องกราบไหว้บูชา เสด็จสู่สวรรคต หากลงละพระเกียรติยศไว้เหนือท้าวหงสาวดี ซึ่งห้าวหาญมาด้วย

การศึกครั้งนั้นไม่ถึงแก่แพ้ชนะกัน จบกับใกล้ฤดูน้ำหลากทัพพม่าจึงถอยกลับไปทางด่านแม่ละเมา เมืองตาก มหาวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ในประวัติศาสตร์ของสมเด็จพระสุริโยทัยครั้งนั้นได้ล่วงเลยมานานถึง ๔๕๖ ปีแล้ว (พ.ศ. ๒๐๙๑ - ๒๕๓๗) แต่...ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว พระกตัญญูภาพที่ทรงมีต่อพระราชสวามีโดยเอาชีวิตเข้าแลก และสุดท้ายมหาวีรกรรมครั้งนั้นทำให้แผ่นดินกรุงศรีอยุธยา ไม่สูญเสียแก่ข้าศึกศัตรู

เมื่อการสงครามเสร็จสิ้นลงแล้ว ก็ได้จัดงานพระเมรุพระบรมศพสมเด็จพระสุริโยทัยที่สวนหลวงบริเวณที่ติดต่อกับวัดสพวรรค์ แล้วสร้างพระอารามขึ้นตรงบริเวณนั้น สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โปรดฯ ให้สร้างพระเจดีย์บรรจุพระอัฐิไว้ ณ บริเวณถวายพระเพลิงศพด้วย

พระเจดีย์ศรีสุริโยทัยขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน

ของชาติแล้ว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ ในวันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘

จนกลายเป็นชนชั้นปกครองก่อนที่จะสมเด็จพระเจ้าปราสาททองจะขึ้นครองราชย์เสียอีก

วัดไชยวัฒนาราม

แห่งที่สอง วัดไชยวัฒนาราม

ประวัติความเป็นมา

สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง (พ.ศ. ๒๑๗๒ - ๒๑๙๙) ขึ้นครองราชสมบัติด้วยการช่วงชิงอำนาจมาจากสมเด็จพระเชษฐาธิราชและพระศรีศิลป์ พระองค์ทรงเป็นปฐมกษัตริย์ ของราชวงศ์ปราสาททอง (ราชวงศ์ปราสาททอง พ.ศ. ๒๑๗๒ - ๒๒๓๑) ในสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททองนั้น กรุงศรีอยุธยามีความเจริญรุ่งเรืองหลายด้าน เช่น

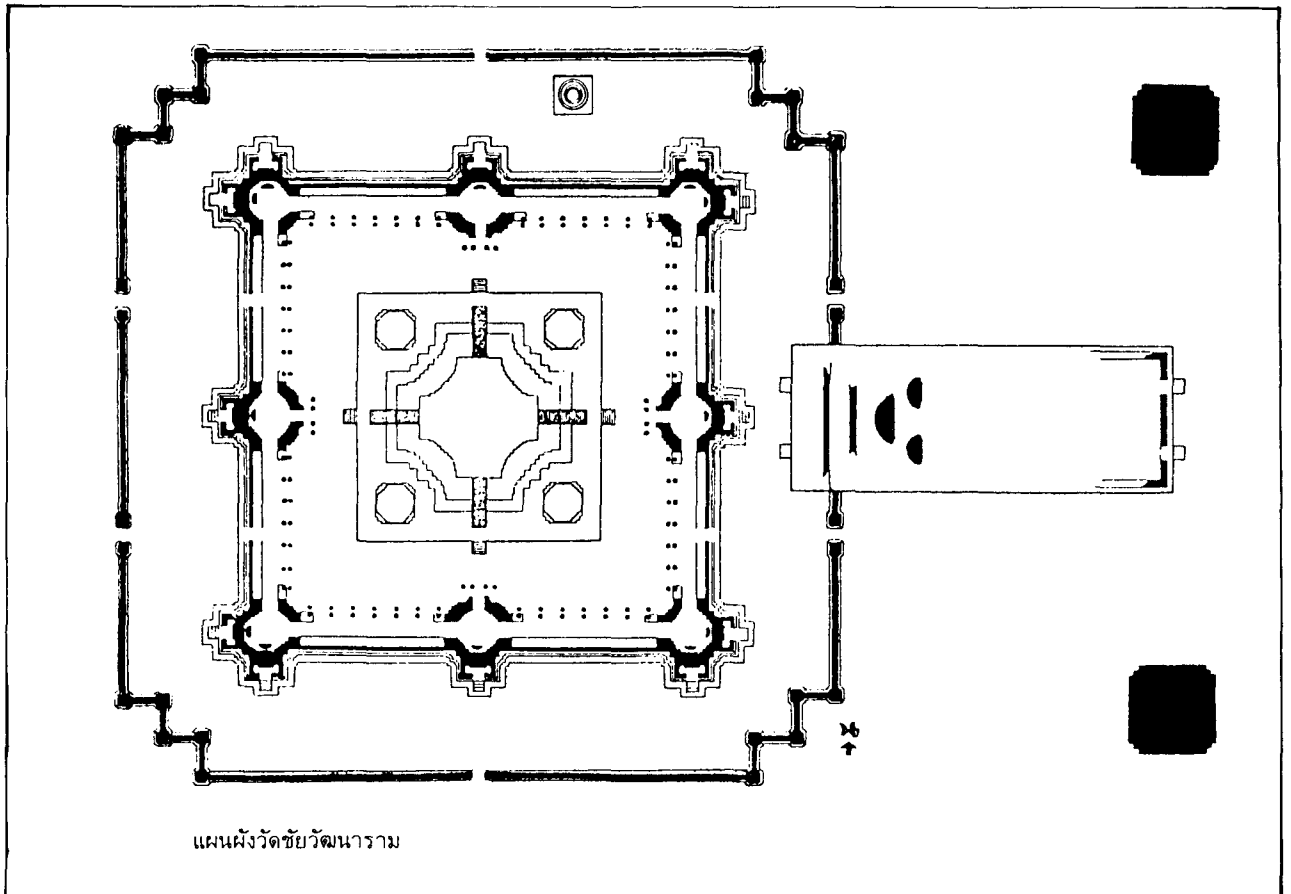
- การค้าขายติดต่อกับต่างประเทศได้เพิ่มความมั่งคั่ง ความเจริญทางวัตถุให้แก่ชาวพระนครศรีอยุธยาเป็นอย่างมาก

- ชาวต่างชาติ เช่น จีน ญี่ปุ่น ฝรั่ง ซึ่งเข้ามาทำหน้าที่การค้าให้รัฐบาลอยู่ในฐานะมั่นคงมั่งคั่งแล้วได้รับยศฐาบรรดาศักดิ์จากราชสำนักกรุงศรีอยุธยา

- สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ทรงแสดงให้เห็นว่าพระองค์คือพระจักรพรรดิราช ที่ทรงพระราชอำนาจยิ่งใหญ่ในแผ่นดินไทย และประเทศใกล้เคียง สิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นมีทั้งทางโลก และทางธรรม ทรงเน้นที่จะแสดงออกทางวัตถุอันมีความหมายสำคัญของการสร้างจักรวาลเพื่อให้เกิดพระราชอำนาจและสิทธิโดยชอบธรรมขึ้นแก่พระองค์

เมื่อสมเด็จพระเจ้าปราสาททองขึ้นครองราชย์นั้น พระราชพงศาวดารกล่าวว่า มีพระราชพิธีปราบดาภิเษกอย่างเอิกเกริก ทั้งพิธีทางพุทธศาสนา และพิธีพราหมณ์ ณ พระที่นั่งมณฑลภิเษกมหาปราสาท การก่อสร้างสิ่งแรกที่พระองค์ทรงโปรดให้ทำคือ การสร้างวัดขึ้นที่บริเวณบ้านของพระราชมารดา คือ วัดไชยวัฒนาราม (สร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๑๗๓)

พระราชพงศาวดารกล่าวถึงการก่อสร้างครั้งนั้นว่า

“...พระเจ้าอยู่หัวให้สถาปนาสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ มีพระระเบียง และรอบพระระเบียงนั้นกระทำเป็นเมรุทิศ เมรุราย อันรจนา และก่อปรด้วยพระอุโบสถ พระวิหาร การเปรียญ และสร้างกุฏิ เจ้าอธิการนั้นถวายพระนามชื่อ พระอชิตเถรราชาฝ่ายอรัญวาสี ทรงพระราโชทิตถวายนิตยภักดีและกัลปนาเป็นนิรันดรมิได้ขาด...”

รองศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม กล่าวถึงแบบแผนของวัดไชยวัฒนารามไว้ ดังนี้

สร้างพระปราสาท เป็นประธานของวัด เหมือนกับศิลปกรรมอยุธยายุคต้น

สร้างเจดีย์ทำเป็นเมรุราย เมรุทิศ เช่นเดียวกับศิลปกรรมอยุธยายุคต้น เช่น ที่วัดมหาธาตุ วัดพระราม

สร้างพระระเบียงรอบ

ซึ่งทั้ง ๓ ประการนั้น หมายถึงการสร้างเขาพระสุเมรุอันเป็นแกนกลางของจักรวาล เป็นแบบอย่างของ

สถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากขอม และนำมาปรับปรุงแต่งเป็นแบบศิลปกรรมไทย

พระพุทธรูปประดิษฐานในเมรุทิศ ซึ่งเป็นพระพุทธรูปปูนปั้นทรงเครื่องขนาดใหญ่กว่าพระพุทธรูปรายรอบพระระเบียงคด

พระพุทธรูปทรงเครื่องนั้น สร้างขึ้นตามประเพณีในคติของพุทธศาสนาหายาน แสดงการเป็นจักรพรรดิราชาทางโลกของพระพุทธเจ้า นิยมสร้างมากในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น สมัยพระเจ้าปราสาททองได้ทรงฟื้นฟูขึ้นใหม่ และเป็นคติต่อมาในยุคกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นด้วย

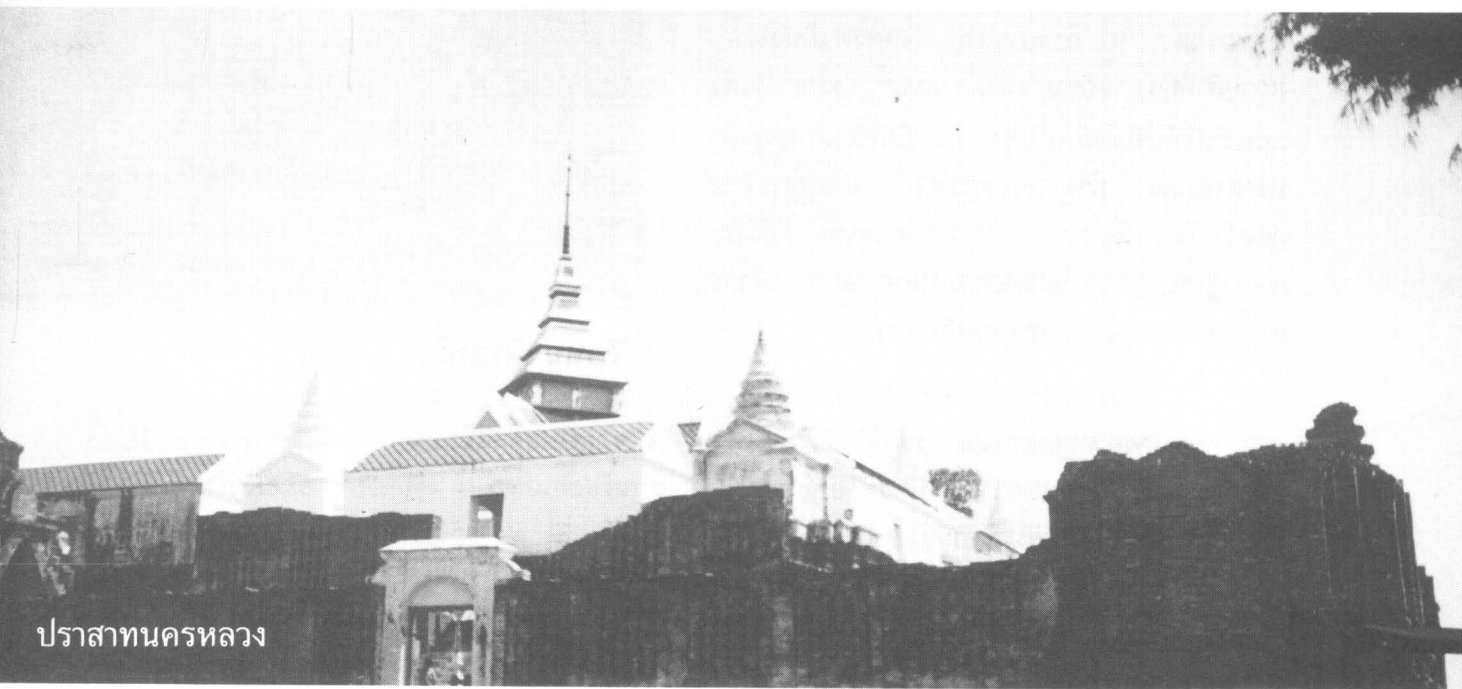
อนึ่ง นักประวัติศาสตร์ศิลปมักจะกล่าวถึงแผนผังการก่อสร้างวัดไชยวัฒนารามว่าเลียนแบบมาจากนครวัด ในกัมพูชา คือ บริเวณพระปราสาททำยกพื้นสูงขึ้น ๑ เมตร แล้วทำเป็นลานกว้าง มีระเบียงคดล้อมรอบ ที่มีพระระเบียงคดและตามกำแพงแก้ว

มีเจดีย์เหลี่ยม ฐานเจดีย์เป็นช่อง ทำให้เดินได้ตลอด ในระเบียงคตมีพระพุทธรูปประดิษฐานโดยรอบ ตรงกลางลานใหญ่ทำฐานยกพื้นขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง สูงประมาณ ๓ เมตร แล้วก่อพระปรางค์เป็นประธาน

วัดไชยวัฒนาราม มีความงดงามทั้งการวางผัง การก่อสร้าง ฝีมือการก่อสร้างประณีตมาก สถานที่ตั้ง และสิ่งแวดล้อมล้วนงดงามลงตัวกันไปหมด สมเด็จพระเจ้าปราสาททองทรงโปรดวัดไชยวัฒนารามมาก และมักจะเสด็จไปบำเพ็ญพระราชกุศล ณ วัดนี้เสมอ เมื่อคราวที่พระโหราธิบดีกราบทูลว่า จะเกิดเพลิงไหม้ ในพระบรมมหาราชวัง ก็ขนของไปลอยเรืออยู่ที่หน้าวัดนี้

วัดไชยวัฒนารามขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน ของชาติแล้ว โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘

ปราสาทนครหลวง ใต้หลังดำหนักนครหลวง เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๗๔ เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติยศว่า กรุงศรีอยุธยาเวลานั้นมีกำลังและอำนาจมาก ถึงกับ ไปถ้ายแบบปราสาทหิน พระนครหลวงของกัมพูชา ซึ่งคนในเวลานั้นถือว่าเป็นของเทวดาสร้างมาไว้ใน บ้านเมืองได้ (เส้นทางเดินทัพไปตีกัมพูชาคือ เมื่อยก ออกจากพระนครศรีอยุธยาแล้ว ผ่านช่างแสง บ่อโพง เรื่อยขึ้นไป แวะประทับแรมประชุมไพร่พลที่ตำหนัก นครหลวง และวัดใหม่ประชุมพล แล้วเดินทัพต่อไป ตามเส้นทาง สระบุรี นครนายก ปราจีนบุรี เข้าตี กัมพูชาได้ในปี พ.ศ. ๒๑๗๔) การก่อสร้างปราสาท นครหลวงเพื่อเฉลิมฉลองชัยชนะในครั้งนั้น ใช้แรงงาน ไพร่พลและช่างฝีมือจำนวนมาก แต่ปรากฏว่าสร้างยังไม่ทันเสร็จเพราะสิ้นรัชกาลสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง

ปราสาทนครหลวง

แห่งที่สาม ปราสาทนครหลวง
ประวัติความเป็นมา

ปราสาทนครหลวงตั้งอยู่ ณ หมู่ที่ ๑ ตำบล นครหลวง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ทรงโปรดให้สร้าง

เสียก่อน รัชกาลต่อ ๆ มาก็ติดการทัพศึกกับพม่า จึง มิได้สร้างทำต่อจนจบถึงสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บรมโกศแห่งกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. ๒๒๗๕ - ๒๓๐๑) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๒๔๕๓) ทรง

สนพระทัยเอาเป็นพระราชนิยกิจทะนุบำรุงปราสาทนครหลวง เอาไว้เป็นมรดกทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมของชาติไทย ปัจจุบันนี้ปราสาทนครหลวงถูกเปลี่ยนแปลงให้เป็นวัด โดยมีมณฑปอยู่ตรงกลาง แทนพระปรางค์ซึ่งก่อสร้างไม่ทันเสร็จ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหลายองค์ และมีรอยพระพุทธรูปบาทสี่รอย เหยียบซ้อนกันอยู่ เป็นรอยพระพุทธรูปบาทของอดีตพุทธ ๔ องค์ด้วยกันคือ พระกกุสันธ พระโกนาคมน พระกัสสป พระโคตมะ

แบบแผนของปราสาทนครหลวงที่สำคัญคือ เป็นแบบจำลองเขาพระสุเมรุ ตามแบบศิลปขอม ก่อด้วยอิฐ

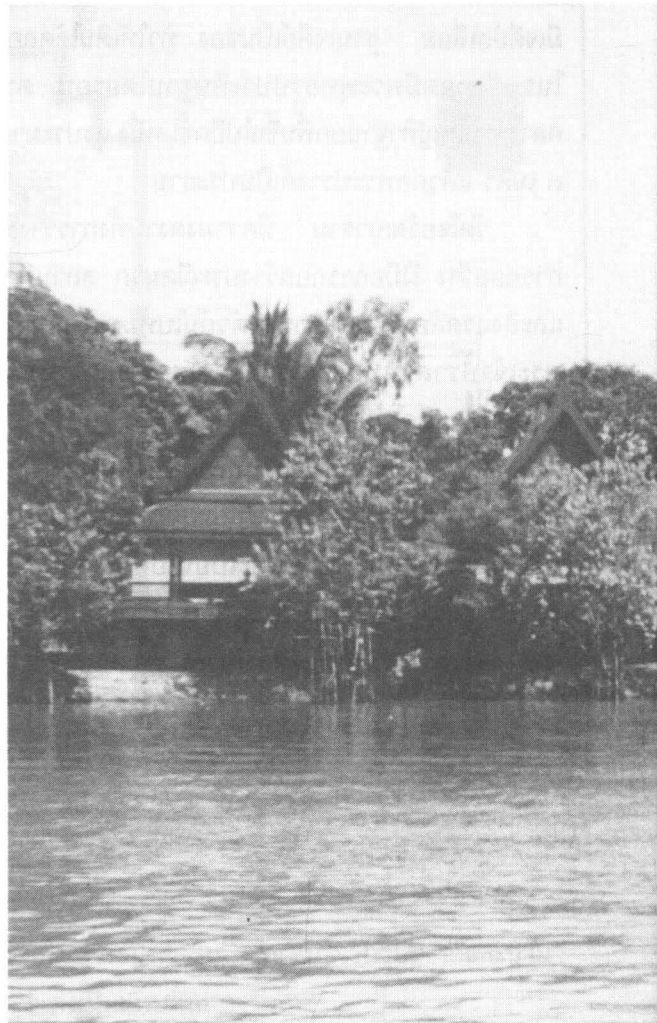
มีระเบียงรอบ สร้างยกขึ้นไปสูง 2 ชั้น

มีพระเมรุทิศเป็นรูปปราสาทแบบขอม ก่อด้วยอิฐมีขนาดเล็ก

วัดไชยวัฒนาราม และปราสาทนครหลวง เป็นโบราณสถานสำคัญมีอายุยืนนานมาถึง ๓๖๔ - ๓๖๕ ปีแล้ว แสดงให้เห็นถึงอดีตอันรุ่งเรืองสมัยสมเด็จพระเจ้าปราสาททอง ท่ามกลางการขัดแย้งกับกัมพูชา การก่อสร้างวัดไชยวัฒนาราม และปราสาทนครหลวง ยังเป็นการเสริมพระราชอำนาจต่อการเป็นพระจักรพรรดิราชของสมเด็จพระเจ้าปราสาททองอีกด้วย

โบราณสถานในนครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยาเป็น นามรูป...และมีหัวใจ
ครองไว้กับชุมชนชาวพระนครศรีอยุธยา
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรง
ทะนุบำรุง...ทรงอนุรักษ์...ทรงพัฒนา
โบราณสถานในนครประวัติศาสตร์
พระนครศรีอยุธยา และทรงเป็นที่พึ่งของ
ปวงประชาในทุก ๆ กรณี ทรงสถิตอยู่ใน
หัวใจชาวพระนครศรีอยุธยาตลอดกาล

ขอถวายพระพรชัย...ขอพระองค์
ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน เทอญ

“ตำหนักสิริยาลัย”

บรรณานุกรม

กองบัญชาการทหารสูงสุด. พระราชพิธีสมโภชเจดีย์
ศรีสุริโยทัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อมรินทร์
พรินติ้ง, ๒๕๓๔.

ระยัปศรี กาญจนะวงศ์. ออยุธยาที่รัก. เอกสารโรเนียว
วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา. ๒๕๒๘.

ศิลปากร, กรม. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับ
พระราชหัตถเลขา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
คลังวิทยา. ๒๕๑๖.

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับหลวง
สารประเสริฐ และกรมพระปรมาภิไธยวิโรฒ.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คลังวิทยา. ๒๕๒๘.

ศรีศักร วัลลิโกคม. กรุงศรีอยุธยาของเรา. กรุงเทพฯ :
บริษัทมังกรการพิมพ์. ๒๕๒๗.

สันติ เล็กสุขุม. เจดีย์เพิ่มมูม เจดีย์ย่อมุมสมัยอยุธยา.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์. ๒๕๒๙.

หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นในศูนย์
วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เอกสาร
ประกอบการสัมมนา เรื่อง การส่งเสริม
การอนุรักษ์โบราณสถาน และโบราณวัตถุใน
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยาลัยครู
พระนครศรีอยุธยา, ๒๕๓๔.

นครประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยา กับการรักษา เกียรติภูมิของชาติ

รศ.วิทยา รุ่งอรุณพิศาล*

บทนำ

ผู้เขียนเป็นชาวพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ได้เกิดในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แต่ด้วยวิถีของทางราชการจึงต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในจังหวัดนี้ หรืออาศัยแผ่นดินนี้อยู่ ก่อนที่จะมาอยู่จังหวัดนี้เคยเดินทางท่องเที่ยว หรือทัศนศึกษาไปเกือบทุกจังหวัดในประเทศไทย และเคยอยู่รับราชการในหลายจังหวัดเช่นกัน ยอมรับว่าไม่มีจังหวัด

ใดเลยที่จะมีคุณค่าสมบูรณ์ทางด้านศิลปวัตถุและโบราณสถานเท่ากับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากซากปรักหักพังของโบราณสถานที่เป็นวัดวาอารามและปราสาทราชวังถึง ๔๐๐ กว่าแห่ง ยังเหลือร่องรอยให้เห็นถึงความรุ่งเรืองทางด้านศิลปกรรมและอารยธรรมในอดีตอย่างชัดเจน ในอดีตนั้นดินแดนแห่งนี้เคยเป็นราชธานีเก่าของ

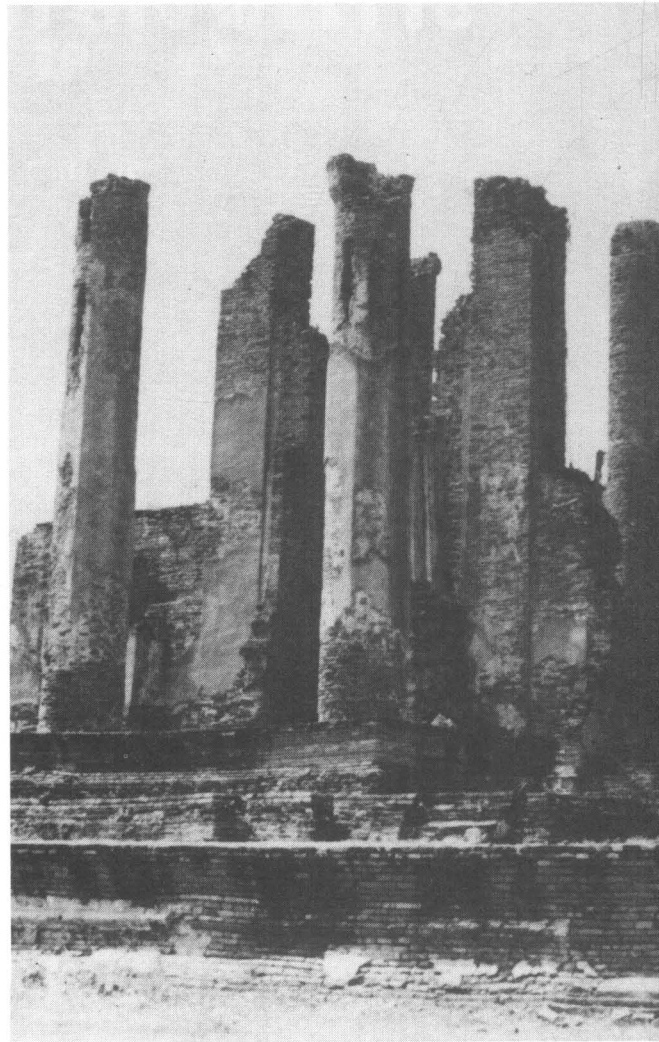
* กศ.บ. (คณิตศาสตร์), ป.ชั้นสูงเฉพาะคณิตศาสตร์, กศ.ม. (อุดมศึกษาและการฝึกหัดครู)
รองศาสตราจารย์ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิชา
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อธิการสถาบันราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยา

ประเทศไทยถึง ๔๑๗ ปี มีพระมหากษัตริย์ปกครองถึง ๓๔ พระองค์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๑๘๙๓ จนถึง พ.ศ. ๒๓๑๐ นับเป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาก ที่บุรพกษัตริราชและบรรพบุรุษไทยได้ช่วยกันสร้างสรรค์และมอบสิ่งที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมไว้เป็นมรดกให้กับคนรุ่นหลัง และปรากฏชัดว่า งานศิลปวัฒนธรรมในสมัยกรุงศรีอยุธยา ได้เป็นต้นแบบของการสร้างวัดวาอาราม ปราสาทราชวังและงานศิลปวัฒนธรรมในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงเทพมหานครในเวลาต่อมา นี่หากไม่ถูกพม่าเข้าตีเผาทำลายทำลายเสียย่อยยับ เมื่อครั้งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๑๐ เราคงจะได้เห็นความวิจิตรโอฬารของโบราณสถานและโบราณวัตถุมากกว่านี้ ถึงกระนั้นก็ตามสิ่งที่ยังหลงเหลืออยู่หลังจากถูกทำลายแล้วก็ยังมีคุณค่าแก่การศึกษาของมนุษยชาติอย่างยิ่งจนทำให้องค์การยูเนสโกแห่งสหประชาชาติประกาศยกย่องให้เป็นมรดกโลก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ เกียรติครั้งนี้จะนำความภาคภูมิใจมาให้ชาวไทยทั้งชาติ ต่อไปนี้ก็เป็นหน้าที่ของชาวไทยทุกคนที่เราจะรักษาเกียรติภูมิของชาติไว้ได้อย่างไร รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณเกือบ ๓,๐๐๐ ล้านบาท เพื่อบำรุงพระนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแห่งนี้ให้เสร็จภายในระยะ ๖ ปี โดยมีสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมศิลปากร เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในขณะนี้

ลักษณะที่โดดเด่นของกรุงศรีอยุธยา

กรุงศรีอยุธยาอยู่ในชัยภูมิที่เหมาะสม มีแม่น้ำล้อมรอบ โดยการขุดคลองเชื่อมแม่น้ำเจ้าพระยากับแม่น้ำป่าสัก ทำให้เกิดผลดีหลายประการ ประการแรกนั้น การที่มีแม่น้ำล้อมรอบ ทำให้มีคูเมืองไว้ป้องกันไม่ให้ข้าศึก

บุกรุกโจมตีเข้าไปในเมืองได้ง่าย ยิ่งในสมัยนั้นพม่าจะยกทัพมาตีถึงกรุงศรีอยุธยาหลายครั้ง ประการต่อมาการที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ เป็นประโยชน์ในการบริโภคของประชาชน รวมไปถึงการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ดูจากเมืองทั่วไปจะตั้งอยู่ริมแม่น้ำเสมอ ก็เพราะประโยชน์ดังกล่าว ประการสุดท้ายถือเป็นเส้นทางสัญจรไปมาโดยใช้เรือ ในสมัยนั้นภายในเกาะกรุงศรีอยุธยาก็มีการขุดคลองเพื่อใช้ประโยชน์ในการสัญจรไปมาแทนถนนอีกมาก จนมีชื่อเรียกกรุงศรีอยุธยาว่าเป็นเวนิชแห่งภาคตะวันออก และการบูรณะนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาในคราวนี้

ทราบว่าพยายามรักษาสภาพकुคลองเดิมไว้ให้มากที่สุด เพื่อรักษาบรรยากาศของการสัญจรไปมาทางเรือเหมือนในอดีต และจะได้นำชมโบราณสถานทางเรือด้วย และในสมัยกรุงศรีอยุธยาได้มีชาวต่างชาติหลายชาติ เดินทางมาเชื่อมสัมพันธไมตรีและค้าขาย โดยสามารถแล่นเรือเข้าไปเทียบท่าในกรุงศรีอยุธยาได้เลย กรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้นจึงได้ชื่อว่ามีคามั่งคั่งและมีความอุดมสมบูรณ์มากที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย

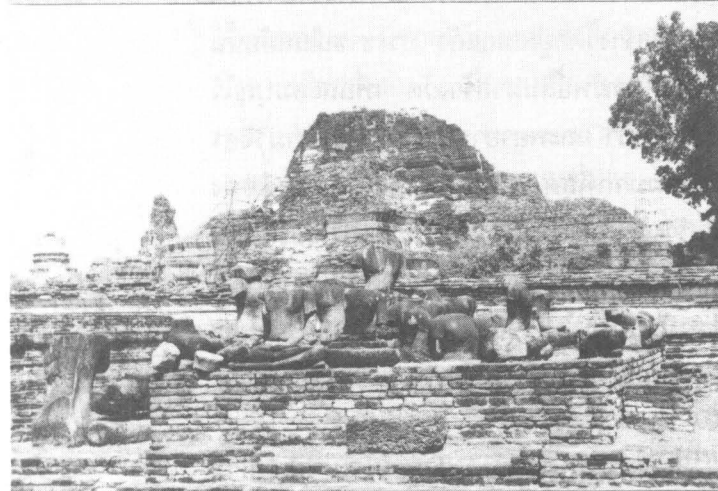
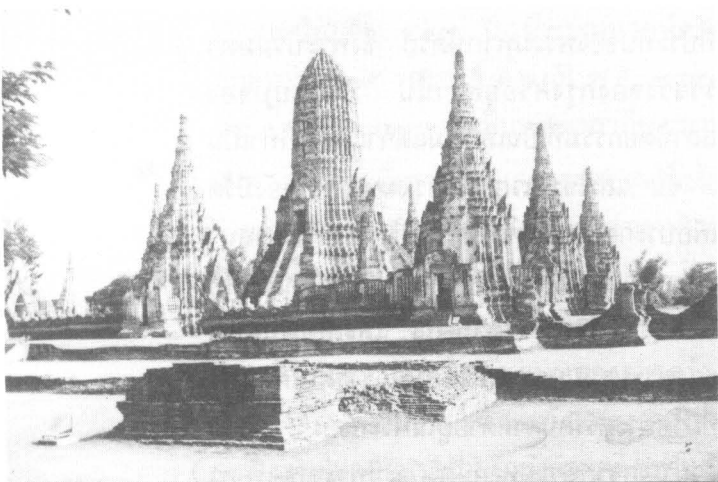
สิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญรุ่งเรืองของกรุงศรีอยุธยาในสมัยนั้น คงไม่มีอะไรจะยิ่งใหญ่และสวยงามเท่ากับพระบรมมหาราชวัง ซึ่งเป็น

ที่ประทับของพระมหากษัตริย์ ซึ่งพระบรมมหาราชวังของกรุงศรีอยุธยานั้น มีรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่เป็นเลิศ แม้แต่กำแพงวังก็ทำเป็น ๓ ชั้น และในบริเวณพระบรมมหาราชวังยังมีวัดเพื่อประกอบพระราชพิธีหรือพิธีกรรมทางศาสนาของพระมหากษัตริย์โดยเฉพาะ ในสมัยนั้นก็คือ วัดพระศรีสรรเพชญ์และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และเป็นต้นแบบของพระบรมมหาราชวังในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ที่มีวัดพระศรีรัตนศาสดารามอยู่ในพระบรมมหาราชวังด้วย นอกจากพระมหากษัตริย์จะมีพระราชศรัทธาในการสร้างวัดอยู่เสมอแล้ว ประชาชนในสมัยนั้นก็นิยมนำทรัพย์สินมาสร้างวัด เพื่อสะสมบุญไว้ในชาติหน้า และพยายามสร้างวัดให้มีความวิจิตรงดงามมากที่สุด เพื่อแสดงถึงเกียรติภูมิของผู้สร้างวัดนั้น ๆ วัดเหล่านี้ถือเป็นสาธารณประโยชน์เป็นศูนย์กลางของสังคม และศิลปวัฒนธรรมของบ้านเมืองไป จึงปรากฏแต่ซากของวัดและเจดีย์เกือบจะทุกมุมถนนในพระนครศรีอยุธยา

สภาพที่ยังเป็นปัญหา

ในสมัยก่อน พม่าเป็นฝ่ายยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา เมื่อได้ชัยชนะ ก็เผาทำลายโบราณสถานและโบราณวัตถุ เพื่อลอกเอาทองหรือสิ่งที่มีค่าไปด้วย แต่สมัยนี้ถึงแม้จะสิ้นสงครามพม่าแล้ว โบราณสถานและโบราณวัตถุก็ยังถูกทำลายลงอีก นอกเหนือจากการชำรุดทรุดโทรมตามกาลเวลา เพราะด้วยสาเหตุจากวัสดุที่ใช้สร้างโบราณสถานหมดอายุไปตามธรรมชาติแล้ว ได้มีการทำลายโบราณสถานอย่างต่อเนื่อง ดูเหมือนจะหนักกว่าการที่พม่ามาทำลายในการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ เสียอีก เพราะผู้ที่ทำลายโบราณสถานนั้นไม่ใช่ใครที่ไหน แต่เป็นลูกหลานไทยนั่นเอง จึงพบว่าโบราณสถานเกือบจะทุกแห่งอยู่ในสภาพที่หน้าเป็นหัวง ถึงแม้จะมีคนของกรมศิลปากรมาดูแลก็ยังไม่ทั่วถึง ปัญหา

น่าจะมาจากการขาดจิตสำนึกที่ดีต่อสิ่งที่มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว ประกอบกับการมองที่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งนับวันจะมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ในยุคของการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว พร้อมกันนั้นก็มีส่วนที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเชิงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม

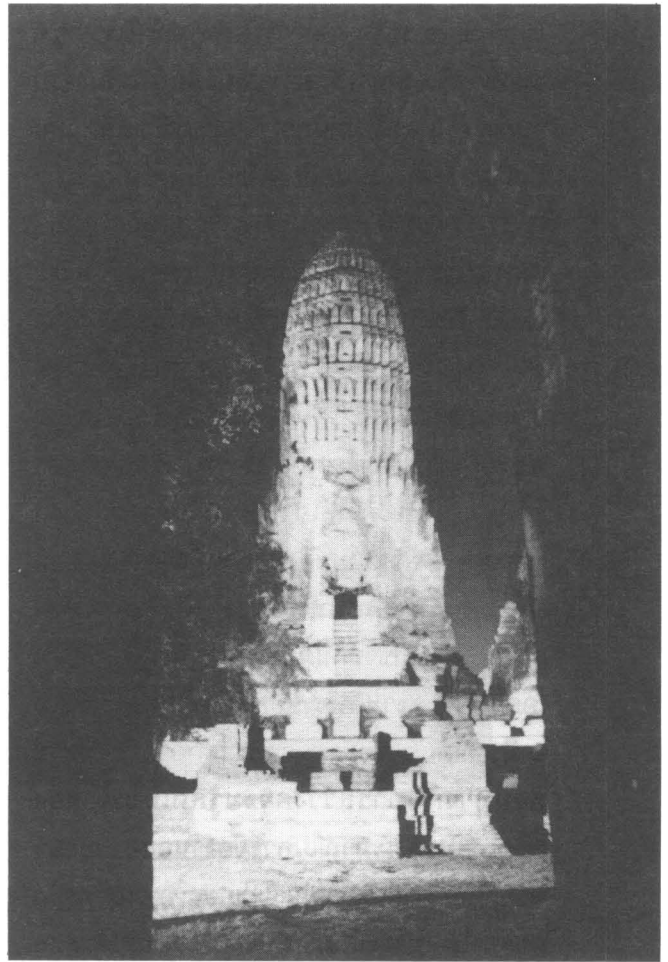
จนปรากฏให้เห็นภาพของความชำรุดทรุดโทรม และพังทลายสูญหายของโบราณวัตถุและโบราณสถานในหลาย ๆ ที่ หลาย ๆ แห่ง บางแห่งก็มีการบุกรุกโบราณสถานเพื่อเป็นที่อยู่อาศัย โดยสร้างที่พักบนฐานของเจดีย์ หรือกำแพงวัดก็มาก นี่ไม่รวมสิ่งที่ถูกทำลายจนไม่มีซากเหลืออีกเป็นจำนวนมาก บางแห่งมีการขุดเจาะเป็นอุโมงค์เข้าไปในเจดีย์ เพื่อค้นหาวัตถุมงคลหรือทรัพย์สินที่ซ่อนอยู่ภายใน ซึ่งดูแล้วก็ เป็นภาพที่ดูจาดตาอย่างยิ่ง ในขณะเดียวกันก็มีการก่อสร้างหรือบูรณะเพิ่มเติมในลักษณะที่ขาดความรู้ความเข้าใจ จนมีสภาพสิ่งก่อสร้างที่ต่างยุคต่างสมัยมาอยู่ด้วยกัน ยิ่งเป็นสิ่งก่อสร้างที่ขาดความประณีตทางด้านศิลปด้วยแล้ว เป็นเรื่องที่ยากต่อการแก้ไขในภายหลัง ขณะนี้ ได้มีสื่อมวลชนในหลายแขนง ที่พยายามเสนอข่าวในเชิงตติงเจ้าหน้าที่บ้านเมืองว่าปล่อยปละละเลยให้มีการทำลายเช่นนั้นได้อย่างไร ประกอบกับนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา มีโบราณสถานมากถึง ๔๐๐ แห่ง มากกว่านครอื่น ๆ และที่ตั้งของโบราณสถานเหล่านี้ก็อยู่ในชุมชนอีกด้วย จึงเป็นการยากอย่างยิ่งที่จะไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวได้ มาถึงวันนี้ผู้เขียนคิดว่า การดำเนินติดังในเชิงที่ไม่สร้างสรรค์ น่าจะไม่เกิดผลดีต่อการที่จะรวมพลังกันสร้างบ้านสร้างเมืองอีกแล้ว ถึงแม้จะเป็นความปรารถนาดีของท่านที่มีความสำนึกที่ดีต่อบ้านเมืองเพียงใดก็ตาม ควรจะถึงเวลาที่จะได้มาแก้ปัญหาร่วมกัน หากเห็นว่านครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา คือ เกียรติภูมิของชาติของเรา

การรักษาเกียรติภูมิของชาติ

ศิลปวัตถุทุกชิ้น และโบราณสถานทุกแห่ง ในนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นมรดกของคนไทยทุกคนที่บรรพบุรุษได้มอบไว้ให้เป็นส่วนรวม ไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ที่คิดจะครอบครองเป็นของตนเองหรือทำลาย จึงเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง สิ่งเหล่านี้แสดงถึงเกียรติภูมิที่ยิ่งใหญ่ของชาติ แม้แต่องค์การยูเนสโก ก็ประกาศยกย่องให้เป็นมรดกโลก เป็นสมบัติที่มีค่าของโลกแล้ว พวกเราที่เป็นลูกหลานไทย ไม่ได้รู้สึกภาคภูมิใจในภูมิปัญญา และความสามารถของบรรพบุรุษหรือ พวกเราไม่รักษาสິงเหล่านี้ไว้ต่อไป ใครเขาจะมายกย่องและให้เกียรติเราต่อไปอีก ในฐานะที่สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาของท้องถิ่น พร้อมกับได้รับมอบภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และดำเนินการอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งภารกิจที่สำคัญที่สุดที่ต้องกระทำเพื่อบ้านเพื่อเมืองก็คือ การสร้างความสำนึกและจิตวิญญาณของความเป็นไทย ให้กับคนไทยได้ช่วยกันดูแลรักษาสมบัติและเกียรติภูมิของชาติ ใครขอเสนอแนวทางในการดำเนินการเพื่อรักษาเกียรติภูมิของชาติ ดังนี้

๑. คิดว่าการวิพากษ์วิจารณ์ หรือการแสดงความคิดเห็นในเชิงติติงเจ้าหน้าที่ของบ้านเมือง หรือนักธุรกิจที่ปล่อยให้มีการทำลายโบราณสถานหรือโบราณวัตถุก็ตาม น่าจะเกิดจากความสำนึกที่ดีต่อบ้านเมือง มีความปรารถนาดีต่อบ้านเมือง ควรที่จะรับข้อมูลมาพิจารณาแก้ไข และใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาบ้านเมืองร่วมกัน เรื่องของอดีตที่แก้ไขไม่ได้แล้วควรจะหาทางยุติในการทำความเข้าใจกันด้วยเหตุด้วยผล และมีความจริงใจต่อกัน

๒. ประชาชนโดยทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมของชาติ

หลายคนที่เห็นกองอิฐมาตั้งแต่เกิด ก็ไม่ได้เกิดความเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าอย่างไรกับตัวเราและประเทศชาติ เมื่อไม่เห็นคุณค่าก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะดูแลและรักษา ควรจะได้มีการรณรงค์กับชาวพระนครศรีอยุธยาทุกคน ทุกวัย และทุกอาชีพ ให้ทุกคนเข้าใจและเห็นคุณค่าในสมบัติของส่วนรวม ในเกียรติภูมิของชาติ การให้การอบรมผู้นำท้องถิ่นเพื่อช่วยกันดูแลสมบัติของชาติก็ช่วยได้ทางหนึ่ง แต่ควรจะใช้สื่อมวลชนทุกแขนง ทั้งมีวีดีโอ บรรจุเรื่องนี้ไว้ในหลักสูตรการเรียนทุกระดับ โดยเฉพาะหลักสูตรของท้องถิ่นเพิ่มคำขวัญของจังหวัด ให้มีเรื่องการรักษาโบราณสถานไว้ด้วยก็ดี ประชากรที่เป็นเป้าหมายพิเศษ ควรจะเป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่จะได้รับทราบและรับรู้เป็นอย่างดี ในญี่ปุ่นเขาเคยแก้ปัญหานี้ให้เด็กไม่ตัดดอกไม้

ในส่วนสาธารณะ โดยการฟังความเข้าใจหลายๆ แนวทาง และบรรจุไว้ในหนังสือเรียนอีกด้วย จนกระทั่งเดี๋ยวนี้ไม่มีปัญหานี้แล้ว ผู้เขียนได้ไปเห็นนักเรียนระดับประถมศึกษาในออสเตรเลียเข้าฟังการประชุมสภาผู้แทนราษฎรด้วยความสนใจและเข้าใจ เมืองไทยอยากปลูกฝังประชาธิปไตย แต่เด็กประถมศึกษาไทยไม่มีโอกาสเรียนรู้เช่นนี้เลย

๓. การรักษาเกียรติภูมิของชาติเป็นหน้าที่ของคนไทยทุกคน แต่คนที่จะรดน้ำ, ใส่ปุ๋ย, พรุนดินต้นไม้จำเป็นต้องเป็นคนพระนครศรีอยุธยา ทำอย่างไรจึงจะทำให้เยาวชนพระนครศรีอยุธยาเกิดความเข้าใจว่าสมบัติเหล่านั้นเป็นของเขาทุกคน เมื่อมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ก็เกิดความรัก ความหวงแหนช่วยกันดูแลรักษา การจ้างบริษัทเอกชนมาจัดงานฉลองอยุธยา มรดกโลก ถึงแม้จะมีรายได้เข้าจังหวัดมากเพียงใดก็ตาม ก็เป็นวิธีสวนทางกับการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ตลอดจนงบประมาณในการจัดงานฉลองอยุธยา มรดกโลก หากเกิดจากน้ำใจของชาวพระนครศรีอยุธยาได้ น่าจะเป็นการดีกว่าการใช้งบประมาณจากที่อื่น อย่างไรก็ตามการได้มีส่วนในการคิด เสนอความเห็น การมีส่วนในการเข้าไปดูแล ทำความสะอาดโบราณสถานในเขตหรือสถานที่ที่กำหนดให้ของเยาวชนในโรงเรียน หรือหน่วยงานต่าง ๆ น่าจะช่วยสร้างความรู้สึกในด้านนี้ให้เพิ่มมากขึ้น

๔. การที่จะดำเนินการรักษาโบราณสถาน และโบราณวัตถุให้คงอยู่ในสภาพที่ดี เพื่อศักดิ์ศรีของชาติบ้านเมืองนั้น มาตรการในการกำกับดูแล และการเอาจริงเอาจังของเจ้าหน้าที่ก็เป็นส่วนสำคัญเหมือนกัน จะเห็นจากบางแห่งในประเทศ สังคมนิยม เขาทำได้ผลดีมาก พร้อมกันนั้นก็ควรมีการยกย่องผู้ที่ทำความดีในเชิงการรักษา สาธารณะสมบัติ ผู้ที่มีจิตสำนึกที่มีต่อบ้านเมือง หรือผู้ที่เสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมบ้าง นอกเหนือจากการประกาศเกียรติคุณของผู้ที่

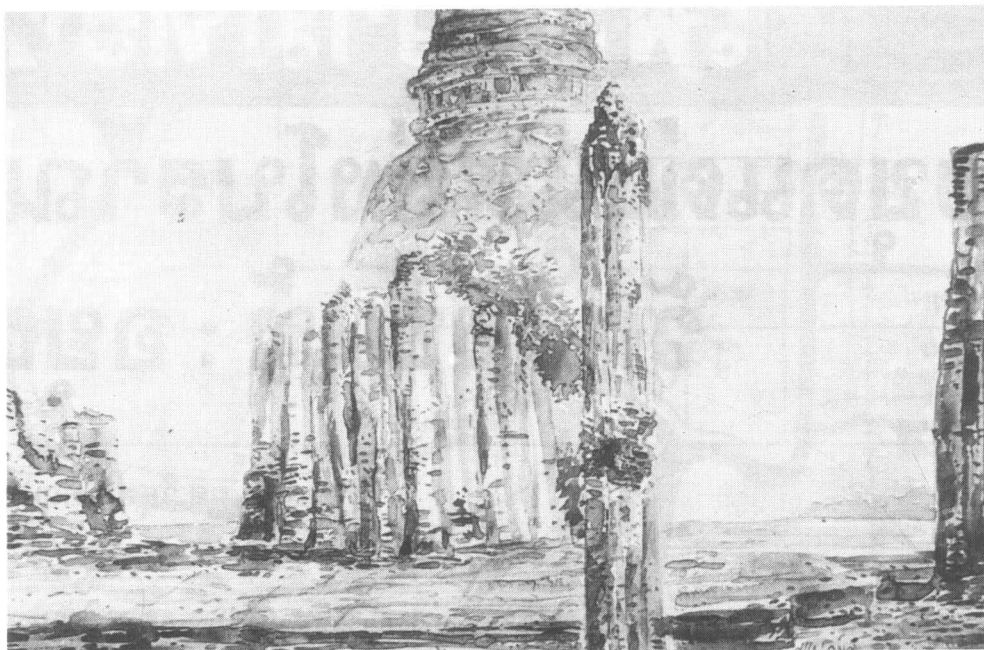
บริจาคเงินเพียงอย่างเดียว

สรุป

การที่องค์การยูเนสโกแห่งสหประชาชาติ ประกาศยกย่องให้นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลก นับว่าประเทศไทยและคนไทยได้รับเกียรติอย่างสูง และถือว่านครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นเกียรติภูมิของชาติที่ชาวไทยทุกคนจะต้องถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาเกียรติภูมินี้ให้อยู่คู่ชาติไทยตลอดไป โดยเฉพาะชาวพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดนั้น การสร้างความเข้าใจกับชาวพระนครศรีอยุธยาทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ เพื่อให้เขาเกิดความสำนึกในความ เป็นเจ้าของร่วมกัน และเกิดการปฏิบัติดูแลและรักษาอย่างจริงจัง น่าจะมีผลดีตามมาอย่างแน่นอน

หนังสืออ้างอิง

- ธิดา สารยา ศึกษาประวัติศาสตร์อย่างไรและทำไม, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล, ๒๕๒๐
- พระพล พิสนพงศ์ “หอวัฒนธรรมจังหวัดกับวิทยาลัยครู นครสวรรค์” วารสารวิชาการวิทยาลัยครู นครสวรรค์ กรุงเทพฯ : หจก. เม็ดทรายพรินต์, ๒๕๓๗
- พลับพลึง คงชนะ “กรุงศรีอยุธยาในฐานะเมืองท่า” ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา กรุงเทพฯ : อลลยาด์ พรินต์เดอริส, ๒๕๓๓
- ศรีศักดิ์ วลลิโกดม “พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานี” ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ อยุธยา : กรุงเทพฯ อลลยาด์ พรินต์เดอริส, ๒๕๓๓
- วิสุทธ์ ภิญโญวนิชกะ “นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ควรค่ามรดกโลกหรือไม่” วารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ พระนครศรีอยุธยา : ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๓๗

อัฐสีทองเคยผ่องผุดพิสุทธิ์สด
 สิ่งกำหนดวัดเวียงวังแต่ครั้งก่อน
 กลับแตกหักหลุดล่มถมดินดอน
 อุทาหรณ์ เณกชีวิต.....อนิจจัง
 สิ่งดำรงคงมั่นไรรวันดับ
 ชั่วกัลป์ก็ป...คือความดี.....ที่มุ่งหวัง
 จะแพรวพราว พราวเพริด เจิดจรัส
 และอยู่ยั้ง...ยืนยง.....คงคู่กาล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรนนท์
 ประพันธ์

บันทึกไว้ เพื่อความทรงจำ การขุดแต่งแหล่งโบราณคดี วัดสังข์แท้ : อยุธยา

ผศ.วิสุทธิ์ ภิญญาวณิชกะ*

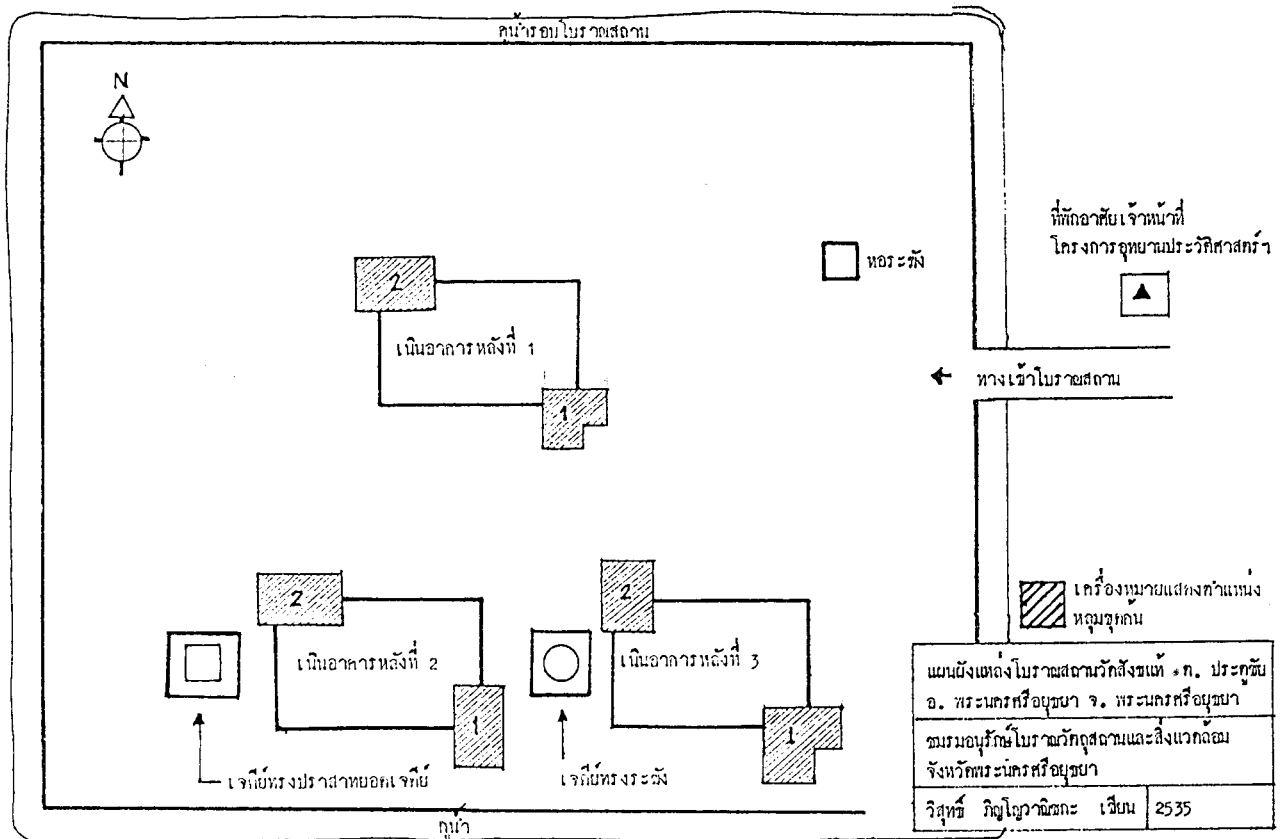
จากรายงานการขุดแต่งแหล่งโบราณคดีวัดสังข์แท้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรัศมี ชูทรงเดช แห่งภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งเผยแพร่ในวารสารเมืองโบราณ ฉบับที่ 1 ปีที่ 17 ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม 2534 มีความตอนหนึ่งว่า “ระหว่างวันที่ 11-19 มีนาคมที่ผ่านมา ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ร่วมกับโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร ได้นำนักศึกษาโบราณคดี จำนวน 66 คน ออกฝึกปฏิบัติงานภาคสนาม ณ แหล่งโบราณคดีวัดสังข์แท้ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” จากข้อความดังกล่าวถือว่าเป็นเรื่องที่ดีและน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะแสดงให้เห็นว่า การศึกษาวิชาโบราณคดีในประเทศไทย ซึ่งมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นผู้จัดการศึกษาด้านนี้แต่เพียงแห่งเดียวนั้น ตระหนัก

ถึงภาระหน้าที่ในการผลิตบัณฑิต โดยจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์ตรง ได้สัมผัสกับแหล่งโบราณคดีจริง ๆ เพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถ มีศักยภาพเพียงพอในการที่จะออกไปปฏิบัติภาระหน้าที่ เกิดประโยชน์ต่อชาติบ้านเมืองทางด้านโบราณคดีต่อไป ซึ่งควรจะได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างยิ่ง

แหล่งโบราณคดีวัดสังข์แท้ ตั้งอยู่ในบริเวณสวนสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภายในเขตอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ตำบลประตูชัย อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นโบราณสถานที่ปรากฏชื่อในแผนที่ของพระยาโบราณราชธานินทร์ สมุหเทศาภิบาลมณฑลกรุงเก่า ซึ่งเขียนไว้เมื่อ พ.ศ. 2469 แต่ไม่ปรากฏคำอธิบายใด ๆ และกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานของชาติ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 60 ตอนที่ 39 ลงวันที่ 20 กันยายน 2486 ซึ่งประกอบด้วยเนินโบราณสถาน 3 เนิน เจดีย์ทรงระฆัง 1 องค์ เจดีย์

กศ.บ.(ศิลปศึกษา), M.A. (FINE ART)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาศิลปศึกษา คณะศึกษามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เนินโบราณสถานหมายเลข 1

- หลุมที่ 1 ขุดที่มุมอาคารด้านหน้า
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขุดหลุมกว้าง
ประมาณ 6.00 x 6.00 เมตร
ลึกประมาณ 1.00 - 1.50 เมตร
- หลุมที่ 2 ขุดที่มุมอาคารด้านหลัง
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ขุดหลุมกว้าง
4.00 x 8.00 เมตร ลึกประมาณ
1.00 - 1.50 เมตร

เนินโบราณสถานหมายเลข 2

- หลุมที่ 1 ขุดที่มุมอาคารด้านหน้า
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขุดหลุมกว้าง
5.00 x 9.00 เมตร ลึกประมาณ
1.00 - 1.50 เมตร
- หลุมที่ 2 ขุดที่มุมอาคารด้านหลัง
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ มุมเจดีย์
ทรงปราสาทยอดเจดีย์ ขุดหลุมกว้าง

5.00 x 10.00 เมตร ลึกประมาณ
1.00 - 1.50 เมตร

เนินโบราณสถานหมายเลข 3

- หลุมที่ 1 ขุดที่มุมอาคารด้านหน้า
ทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขุดหลุมกว้าง
ประมาณ 8.00 x 8.00 เมตร
ลึกประมาณ 1.00 - 1.50 เมตร
- หลุมที่ 2 ขุดที่มุมอาคารด้านหลัง
ทิศตะวันตกเฉียงเหนือ
มุมเจดีย์ทรงระฆัง ขุดหลุมกว้าง
5.00 x 13.00 เมตร ลึกประมาณ
1.00 - 1.50 เมตร

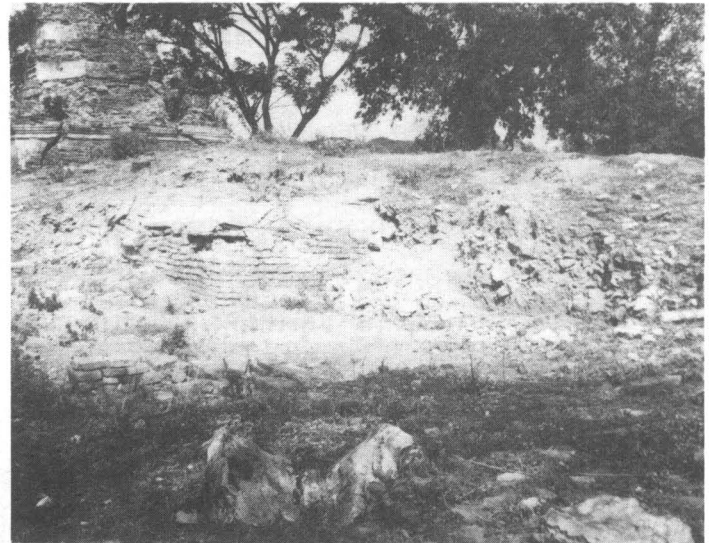
รวมเนื้อที่ขุดทั้งหมด 6 หลุม ประมาณ 300
ตารางเมตร

เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะการขุดแต่ง ของ
นักศึกษาในครั้งนี้ (พ.ศ. 2533) เป็นการขุดที่กระจาย
หลายจุดทั่วบริเวณ และหลังจากขุดแล้ว ไม่ได้กลับ

ปิดหลุมเพื่อรักษาหลักฐานทางโบราณคดีที่ยังเหลืออยู่ ในบริเวณยังทิ้งอิฐ กระเบื้อง ฯลฯ ที่ขุดขึ้นมาไว้เกะกะทั่วไป ซึ่งเมื่อเวลาว่างเลยจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2537) บริเวณที่ขุดไว้ก็ค่อย ๆ พังทลายลง การพังทลายนี้มีผลกระทบไปยังฐานของอาคารของโบราณสถานที่เหลืออยู่ ดังนั้น การขุดแต่งแหล่งโบราณคดีดังกล่าว แทนที่จะเกิดประโยชน์ทางการศึกษาตามที่รายงานไว้ กลับดูเหมือนว่า เป็นการขุดที่ทำลายโบราณสถานไปอย่างน่าเสียดาย

การขุดแต่งที่กลับกลายเป็นการทำลายแหล่งโบราณคดีครั้งนี้ อาจพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 นักศึกษาที่ลงมือปฏิบัติการ ขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการขุดแต่งโบราณสถาน จึงคาดไม่ถึงว่า การขุดแต่งที่ไม่ได้กลบหลุมนั้น มีผลกระทบต่อบริเวณที่ขุดและบริเวณโดยรอบอย่างไร ประเด็นที่ 2 เกิดจาก ผู้ควบคุมการปฏิบัติการของนักศึกษาว่าเข้าใจถึงกระบวนการขุดแต่งที่สมบูรณ์หรือไม่ ได้ตระหนักหรือไม่ว่า การขุดแต่งนี้อาจกลับกลายเป็นการทำลายแหล่งโบราณคดีไปได้ หากขุดแต่งแล้วไม่กลบ และที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งก็คือ หากนักศึกษาที่ได้รับบทเรียนไปในลักษณะเช่นนี้ ย่อมขาดความรู้สึกรับผิดชอบต่อการขุดแต่งแหล่งโบราณคดี ฉะนั้น การที่จะสอนนักศึกษาให้มีจิตสำนึกของนักโบราณคดี ที่เห็นคุณค่าของการอนุรักษ์โบราณสถานย่อมจะไม่เกิด และคงจะไม่มีประโยชน์อะไรที่จะผลิตบัณฑิตทางโบราณคดี ที่ขุดดินเพื่อศึกษาแต่ไม่เห็นคุณค่าของโบราณสถาน

ความจริงแล้ว การศึกษาวิชาโบราณคดีโดยการออกฝึกภาคสนาม เพื่อให้นักศึกษาค้นหาหลักฐานทางโบราณคดีนั้น จะทดลองขุดตรงไหนก็สามารถศึกษาได้ทั้งสิ้น อย่างน้อยก็ได้ศึกษาถึงกระบวนการขุดแต่งตลอดจนสามารถศึกษาชั้นดินต่าง ๆ และตรวจสอบลำดับชั้นทางวัฒนธรรมของผู้คนที่เข้ามาประกอบกิจกรรมในบริเวณนั้นได้ ไม่จำเป็นต้องขุดในเขตโบราณสถานแต่อย่างใด เพราะโบราณสถานนั้นเป็น

สมบัติของชาติ เป็นสมบัติส่วนรวม ซึ่งเมื่อถูกทำลายลงไปแล้ว ก็ไม่สามารถนำกลับคืนมาได้ อีก สิ่งที่น่าพิจารณาก็คือ การขุดแต่งโบราณสถานนั้น จำเป็นจะต้องใช้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ทางด้านนี้พอสมควร **การใช้โบราณสถานเพื่อการทดลองกับนักศึกษาที่มีประสบการณ์น้อย ขาดความเชี่ยวชาญในการขุดแต่งนั้น ไม่แน่ว่าผลที่ได้รับจะคุ้มกับคุณค่าของโบราณสถานที่ต้องสูญเสียไปหรือไม่**

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้นมาแล้ว สิ่งที่จะต้องดำเนินการในขณะนี้อย่างเร่งด่วนก็คือ

1. จัดการกลบหลุมที่ขุดไว้ให้เรียบร้อย เพื่อจะได้รักษาหลักฐานทางโบราณคดี ที่ยังเหลืออยู่และช่วยยับยั้งการพังทลายของโบราณสถานเพิ่มขึ้นอีก

2. ทบทวนกระบวนการเรียนการสอนวิชาโบราณคดี โดยมุ่งเน้นการศึกษาหาหลักฐานทางโบราณคดี ตลอดถึงการอนุรักษ์ และสร้างจิตสำนึกทางด้านการอนุรักษ์ และเห็นคุณค่าของโบราณสถานให้เกิดแก่นักศึกษาควบคู่ไปด้วย

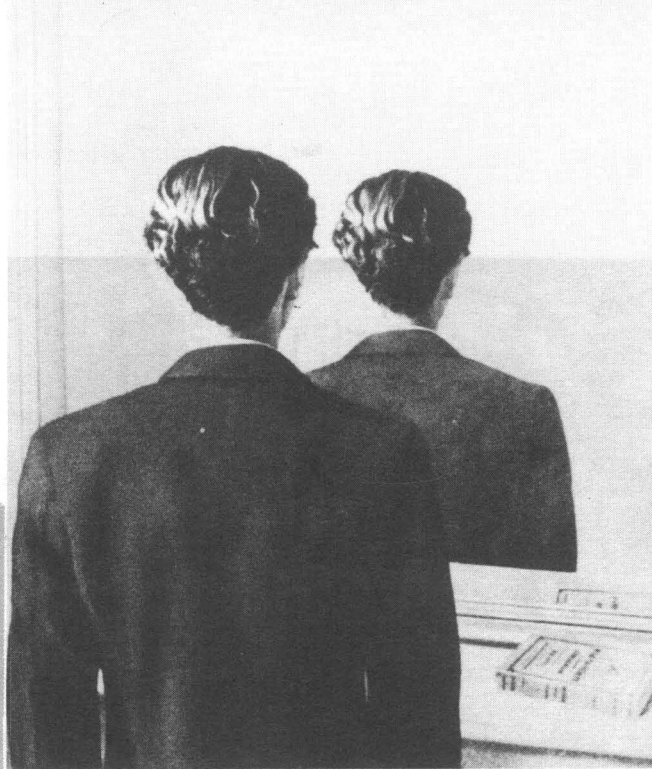
3. ถ้าหากยังมีความจำเป็นต้องฝึกภาคสนาม โดยการต้องฝึกในแหล่งโบราณคดีที่มีโบราณสถานตั้งอยู่ จะต้องเน้นในเรื่องความรับผิดชอบ และความรู้สึกหวงแหนสมบัติส่วนรวมของชาติอย่างจริงจัง การฝึกขุดแต่งควรจะได้มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และมีความต่อเนื่องโดยขุดและแต่งให้เสร็จไปในคราวเดียวกัน

4. การร่วมมือระหว่างสองหน่วยงาน คือ คณะโบราณคดี และโครงการอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีภาระหน้าที่ร่วมกัน ควรจะได้มีการติดตามผล เพื่อรักษาเงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ เพราะถ้าขาดความชัดเจน ก็จะเป็นปัญหาอย่างที่ปรากฏอยู่ที่วัดสังข์แห่นี่

โบราณสถานในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ได้ถูกขุดค้นทำให้เกิดความเสียหายและพังทลายไปเป็นจำนวนมาก จากพวกมิจฉาชีพที่ค้นหาของมีค่า สำหรับขุดแต่งที่วัดสังข์แห่นี่ เป็นอีกกรณีหนึ่งที่สร้างความเสียหายให้แก่โบราณสถานของชาติ ซึ่งแทบไม่น่าเชื่อเลยว่าเป็นฝีมือของนักวิชาการที่ศึกษาเรื่องนี้โดยตรง

ทิศทางการพัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมไทยในสิบปีข้างหน้า : วิสัยทัศน์ใหม่ การเพิ่มสมรรถนะไทย ในสังคมโลก

ศาสตราจารย์ ดร.สิปปนนท์ เกตุทัต *

ตอนที่หนึ่ง : อารัมภบท

1. บทนำ

สังคมมนุษย์และธรรมชาติได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ด้วยฝีมือมนุษย์และจะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเร็วมากขึ้น เพราะมนุษย์เป็นตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งในทิศทางที่ดีและที่ทำลายธรรมชาติ อีกทั้งหลายครั้ง หลายคราวทำลายสังคมอื่นร่วมโลกที่มีวิถีชีวิตแตกต่าง

ออกไป

มนุษย์ประมวลนำความรู้จากธรรมชาติมา ปรับปรุงวิถีชีวิตมนุษย์ให้สะดวกสบายขึ้น ความรู้ก็คือ วิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นความรู้สากล และมนุษย์ได้นำ ความรู้และความรู้ศาสตร์ในสาขาอื่น เช่น เศรษฐศาสตร์

* ประธานกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
ประธานกรรมการการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย

ประธานกรรมการนโยบายกองทุนสนับสนุนการวิจัย

และการเงิน มาประยุกต์ใช้เพื่อสนองความต้องการของมนุษย์ที่เรียกว่า เทคโนโลยี

ในอีกด้านหนึ่ง มนุษย์ก็ได้พยายามศึกษาจิตใจของมนุษย์เอง เพื่อมุ่งลดความทุกข์ แสวงหาความสุข และวิถีชีวิตที่สงบที่จะอยู่ร่วมกันอย่างสันติโดยลดการเบียดเบียนกัน ความรู้นี้ก็คือศาสนธรรม

ถ้ามนุษย์เลือกเทคโนโลยีที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติมากนัก และให้ธรรมชาติได้ปรับตัวสู่สมดุล ปัญหาที่ติดตามมาก็แทบจะไม่มี และถ้าเลือกเทคโนโลยีที่ให้ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม เปิดโอกาสให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้เข้าใจ ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกและตัดสินใจ เทคโนโลยีนี้ก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน

ที่สำคัญที่สุดก็คือ มนุษย์ต้องมีสำนึกร่วมกันว่า โลกมีทรัพยากรจำกัดที่จะต้องแบ่งปันกัน ถ้ามนุษย์ไม่จำกัดความต้องการของตนเอง ของสังคมของตน ไม่ลดการเบียดเบียนกันเอง กับเพื่อนร่วมโลกอื่น และกับธรรมชาติ ไม่เลือกวิถีชีวิตที่สำนึกใน “ความพอดี” ไม่มีสติยังคิด มนุษย์อาจจะทำลายผู้อื่น ทำลายสิ่งมีชีวิตอื่น ทำลายธรรมชาติ และทำลายตนเองในที่สุด

มนุษย์จะต้องรู้วิทยาศาสตร์ ศาสตร์ที่จำเป็น และเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เลือกวิถีชีวิต “กินพอดี อยู่พอดี” จึงจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน

2. อนาคตเริ่มตั้งแต่วัน

ชีวิตและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กันมาโดยตลอด นับตั้งแต่มีชีวิตอุบัติขึ้นมาบนผิวโลกเมื่อประมาณกว่า 3,000 ล้านปีมาแล้ว ในอายุของโลก 4,600 ล้านปี โดยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตทั้งที่เกี่ยวคู่กัน ก่อให้เกิดการปรับตัวเองให้คงมีชีวิตอยู่ต่อสืบเนื่องกันไปได้ในสภาพที่ธรรมชาติเปลี่ยนแปลงแปรผันไปและทั้งก็ทำลายสิ่งมีชีวิตจนสูญพันธุ์ไปได้ถ้าการเปลี่ยนแปลงรุนแรงและรวดเร็ว บรรยากาศไม่เอื้ออำนวยให้สิ่งมีชีวิตได้เปลี่ยนแปลงตามได้ทัน ในช่วงเวลานับย้อนถอยหลังไปตั้งแต่ 430 ล้านปีมานี้ ตั้งแต่ยุค (Period) ออร์โดวิเซียน

(Ordovician) จนถึงยุคครีเทเชียส (Cretaceous) เมื่อ 65 ล้านปีมาแล้ว มีการสูญพันธุ์ของชีวิตมาแล้ว 5 ครั้ง⁽¹⁾ ในแต่ละครั้ง กว่าร้อยละ 90 ของชนิด (Species) สูญพันธุ์ แต่หลังจากนั้นภายในช่วงเวลาประมาณ 10 ล้านปีก็มีชีวิตใหม่มีชนิดใหม่เกิดหลากหลายมากกว่าเก่า และก็ได้มีผู้ศึกษาเพิ่มเติมอีกว่าโดยเฉลี่ยแต่ละชนิดมีอายุสืบเนื่องติดต่อกันประมาณ 10 ล้านปี สำหรับสัตว์ที่ไม่มีกระดูกสันหลัง แต่สำหรับสัตว์ที่มีกระดูกสันหลังมักมีความสืบเนื่องติดต่อกันเพียงประมาณ 2 ล้านปี หลังจากนั้นก็วิวัฒนาการเปลี่ยนเป็นชนิดใหม่ แต่บางชนิดก็สูญพันธุ์ ไปเลยก็มี

ในการสูญพันธุ์แต่ละครั้งใน 5 ครั้ง ในอดีตนั้นยังไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนว่ามีสาเหตุมาจากอะไร มีทฤษฎีว่าอาจเกิดจากวิกฤตการณ์ทางธรณีวิทยา หรืออาจเกิดจากอุกกาบาตหรือดาวหางขนาดใหญ่วิ่งชนและตกลงมาบนผิวโลกจนทำให้บรรยากาศแปรผันไปมากที่จริงปรากฏการณ์ดาวหางวิ่งชนดาวเคราะห์นี้กำลังจะเกิด⁽²⁾ ในวันที่ 17 กรกฎาคม 2537 กล่าวคือ ดาวหาง Shoemaker-Levy 9 ซึ่งแตกออกเป็น 21เสี่ยงจะวิ่งชนดาวพฤหัสบดีด้วยความเร็ว 60 กม./วินาที ชิ้นส่วนของดาวหางที่ใหญ่ที่สุดมีขนาดประมาณ 4 กม. อันจะทำให้เกิดแรงระเบิดประมาณ 20 ล้านเมกะตัน (เทียบเท่า 20 ล้านล้านตันของ TNT หรือประมาณแรงกว่า 20 ล้านเท่าของระเบิดนิวเคลียร์ที่อิโรชิมา) ถ้ามีสิ่งมีชีวิตบนดาวพฤหัสบดี (ซึ่งที่จริงไม่มี) ชีวิตทั้งหลายก็คงสูญพันธุ์หมดหลังจากวันที่ 17 กรกฎาคม 2537 นักวิทยาศาสตร์บนโลกคงจะเรียนรู้อีกมากเรื่องดาวหางวิ่งชนดาวเคราะห์

สำหรับมนุษย์นั้น มีหลักฐานแสดงว่า บรรพบุรุษของมนุษย์คือ โฮโม ฮาบิลิส (Homo habilis) และโฮโม อีเรคตัส (Homo erectus) อุดบัติขึ้นโดยวิวัฒนาการมาจาก ไพรเมท (Primates) อื่น เมื่อประมาณ 2 ล้านปีมาแล้วในทวีปอาฟริกา และค่อย ๆ วิวัฒนาการมาเป็นผู้มีรูปร่างขนาดและขนาดมันสมองคล้ายมนุษย์ปัจจุบันเป็น โฮโม เซเปียนส์ (Homo sapiens) เมื่อประมาณ 150,000 ปี มาแล้ว ที่น่าสังเกตก็คือเมื่อประมาณ 65 ล้านปีมานี้ มีชนิดต่าง ๆ ของไพรเมทประมาณกว่า 6,000

แต่ขณะนี้เหลือชนิดของไพรเมทเพียง 183 ⁽³⁾

ในอดีตการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ๆ เกี่ยวกับความหลากหลายของชีวิตเกิดจากปรากฏการณ์ทางธรณีวิทยาหรือจากภายนอกโลก

นับตั้งแต่ประมาณสองล้านปีที่เริ่มมีมนุษย์กำเนิดขึ้นและตั้งถิ่นฐานอยู่บนผิวโลก มนุษย์มีบทบาทสำคัญที่เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของผิวโลกอย่างมหาศาล โดยเฉพาะเริ่มตั้งแต่เมื่อหนึ่งหมื่นปีมานี้เอง ทั้งนี้เพราะมนุษย์นำความรู้ที่เรียนรู้จากธรรมชาติมาดัดแปลงปรับปรุงเพื่อสนองความต้องการอันเป็นผลประโยชน์โดยตรงต่อมนุษย์ เช่น นำสัตว์ป่ามาเลี้ยงเป็นอาหาร นำพืชมาปลูก โดยไม่มีใครได้คำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติมากนักคือการเริ่มทำการเกษตร ⁽⁴⁾ และเมื่อประมาณสองร้อยปีมานี้ที่เริ่มทำอุตสาหกรรม ความรู้นี้ก็คือวิทยาศาสตร์ และการนำวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่นมาประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบที่เรียกว่า เทคโนโลยี ในปัจจุบันมีการค้นคว้าวิจัยหาความรู้ใหม่ และมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างเป็นระบบมากขึ้น โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ซึ่งช่วยประมวลข้อมูลแทนมนุษย์ และสื่อสารติดต่อถึงกันอย่างรวดเร็ว โดยใช้ระบบสื่อสารโทรคมนาคม จนกระทั่งปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในโลกสามารถสื่อสารแจ้งถึงกันได้ภายในพริบตา โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ เรากำลังอยู่ในยุคสารสนเทศอย่างรวดเร็ว

หากไม่วิเคราะห์ ถึงอดีตเกี่ยวกับความสำเร็จและความล้มเหลวในการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ มนุษย์อาจเพลิดเพลินไปกับการนำความรู้มาใช้โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบจนทำให้มนุษย์อาจสูญพันธุ์ไปในที่สุด เพราะระบบนิเวศน์ของโลกอาจปรับตนเองสู่สมดุลที่ต่อเนื่องยั่งยืนไม่ได้ และการแข่งขันชิงดีชิงเด่นจนทำลายสังคมอื่นและตนเองในที่สุด

หัวใจของอนาคตจึงอยู่ที่การนำความรู้จากธรรมชาติภายนอกกรอบกายมาใช้ด้วยจริง ผสมผสานกับความรู้จากธรรมชาติภายในจิตใจ คือศีลธรรมมาใช้ประโยชน์ด้วย ปัญญาและสติ

ตอนที่สอง : บริบทรอบโลกและภาพสังคมไทยที่ต้องเผชิญในอนาคต

3. สภาพโลกในอนาคต

โลกที่เคยมีความสัมพันธ์กัน⁽⁵⁾ มีผลกระทบซึ่งกันและกันในเชิงอุดมการณ์ (Ideology) และเชิงภูมิศาสตร์การเมือง (Geopolitics) อันก่อให้เกิดภาวะประสพจะเอาชนะกัน ได้สร้างสมอาวุธเพื่อเป็นอำนาจต่อรอง จนทำให้เศรษฐกิจไม่สามารถรองรับฐานอำนาจทางการเมืองได้ จะค่อย ๆ แปรสภาพไปเป็นเชิงภูมิเศรษฐศาสตร์ (Goeconomics) ทั้งนี้เพราะอุดมการณ์ทางการเมืองซึ่งเคยมีความขัดแย้งกันอย่างสูงระหว่างค่ายโลกเสรีและค่ายโลกคอมมิวนิสต์ได้ลดลง ด้วยความพ่ายแพ้ของคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุผลเชิงเศรษฐกิจ

โลกที่มนุษย์ไม่เคยคิดว่าจะมีความเกี่ยวข้องกันในเชิงสภาพแวดล้อมได้แปรผันไป จนกระทั่งทำให้มลพิษจากแหล่งหนึ่งแพร่กระจาย ไปยังอีกแหล่งหนึ่งข้ามพรมแดนอาณาเขตของประเทศ ทั้งนี้เพราะกระแสโลกในการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาการบริการ และการพัฒนาเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูล ได้แพร่กระจายไปทั่วขนาดการผลิตได้ใหญ่ขึ้นและมีการนำสินค้าและบริการไปขายกระจายไปทั่วทุกอาณาบริเวณของโลก ความสัมพันธ์อันเนื่องมาจากอาณาเขตนิเวศวิทยาได้กินขอบเขตกว้างขวางไปทั่วทั้งโลก การตัดไม้ทำลายป่าในบริเวณหนึ่งมีผลให้เกิดความแห้งแล้งไม่เฉพาะบริเวณที่ตัดป่า แต่ยังมีผลไปทั่วทั้งทวีป การเพิ่มการใช้พลังงานได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการใช้เชื้อเพลิงไฮโดรคาร์บอนเพิ่มมากขึ้นจนเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์และก๊าซอื่นอันทำให้โลกร้อนขึ้น เกิดสภาวะเรือนกระจก การใช้สารทำลายโอโซนได้ทำให้เกิดรูโอโซนบริเวณขั้วโลกเหนือและขั้วโลกใต้ อันอาจทำให้เกิดผลกระทบอย่างสูงต่อชีวิตพืชสัตว์และมนุษย์ จนมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่ามนุษย์พึงอยู่บนผิวโลกมาเพียงสองล้านปี ในอายุของโลก 4,600 ล้านปี จะทำลายตัวเองในอนาคตอันใกล้นี้หรือ เรื่องนี้มนุษย์เคยวิจารณ์ไดโนเสาร์ว่าได้

หายไปจากโลกเมื่อ 65 ล้านปีมาแล้ว เพราะไม่สามารถปรับเปลี่ยนตัวเองได้ อย่างไรก็ดีตามไดโนเสาร์ครองโลกอยู่นานถึงกว่า 135 ล้านปี ตั้งแต่ประมาณก่อน 200 ล้านปี จนถึง 65 ล้านปีที่แล้ว

โลกที่เคยมีประเทศและอาณาจักรเพียง 50-60 ประเทศและอาณาจักรก่อนสงครามโลกครั้งที่หนึ่งบัดนี้เพียงช่วงเวลา 80 ปี ด้วยเหตุผลทางสังคมประชาธิปไตยเสรีมีประเทศในโลกเกือบ 200 ประเทศและหากมุ่งเพียงสิทธิเสรีภาพของกลุ่มคนเชิงมานุษยวิทยาตามเชื้อชาติและภาษา อาจมีกว่า 3,000-4,000 เผ่าพันธุ์ ที่ประสงค์จะปกครองตนเองเป็นประเทศโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลเชิงเศรษฐกิจ แต่ละเผ่าพันธุ์ก็มุ่งประโยชน์ส่วนเผ่าพันธุ์ของตน มุ่งทำลายเผ่าพันธุ์อื่นเกิดเป็นสงครามเล็กประปรายไปหลายแห่งรอบโลก บทบาทของสหประชาชาติต่อสังคมเหล่านี้จะเป็นเช่นไรเป็นปัญหาระดับโลก

โดยสรุป โลกมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันไปหมด เพราะการติดต่อค้าขายและสื่อสารโทรคมนาคมทั้งโลกจะมีความสัมพันธ์กันเชิงเศรษฐกิจและการค้ามากขึ้น เศรษฐกิจโลกขึ้นอยู่กับการค้า และการค้าเสรีจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตมากขึ้น โดยเฉพาะถ้าการเปลี่ยนแปลงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่กระทบกระเทือนต่อวิถีชีวิตวิถีสังคมและวัฒนธรรมมากนัก ไม่กระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมมากนัก การปรับเปลี่ยน แปรเปลี่ยนสภาพสังคมวัฒนธรรมด้วยเหตุผลทางการค้า และเทคโนโลยี คงเป็นสิ่งที่ย้อนกลับได้ยาก หรือกล่าวได้ว่า กระแสโลกาภิวัตน์นี้ อาจย้อนกลับได้ยาก

โดยที่ทั้งโลกมีปัญหาด้านการค้าเสรี ประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน จึงจับกลุ่มกันเพื่อค้าขายภายในกลุ่มอย่างเสรี และบางกลุ่มก็มีแนวโน้มจะรวมตัวเป็นกลุ่มการเมืองใหญ่ขึ้น 3 กลุ่มนี้ ได้แก่

- (1) กลุ่มยุโรปตะวันตก
- (2) กลุ่มอเมริกาเหนือ
- (3) กลุ่มเอเชียตะวันออกและอาเซียน

หาก 3 กลุ่มนี้ไม่เพียงแต่ร่วมมือกันเองภายในกลุ่ม แต่ร่วมมือกับกลุ่มอื่นและประเทศอื่นในโลก รวมทั้งผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ ครอบคลุมสิ่งแวดล้อมน้อย ใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าที่จำเป็นอนาคตของโลกก็น่าจะดำเนินไปในทิศทางที่ดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากมุ่งชิงดีชิงเด่นกีดกันกัน อนาคตของสังคมมนุษย์ก็จะไม่แจ่มใส และอาจถึงขั้นวิกฤติที่ทำลายระบบนิเวศน์และตนเองในที่สุดด้วยสงคราม

ที่จริงปัญหาเศรษฐกิจและการค้าเสรีนี้ต้องอาศัยการตัดสินใจเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง สำหรับเรื่องเศรษฐศาสตร์การค้าเสรีเป็นเรื่องข้ามชาติเป็นเรื่องไร้พรมแดน แต่การคุ้มครองการผลิตและการลงทุนเป็นเรื่องการเมืองภายในชาติซึ่งมีพรมแดนของชาติเป็นหลักในการตัดสินใจ ดังนั้นการเจรจาต่อรองและสนธิสัญญาการค้าเช่น แกดต์ (GATT : General Agreement on Trade and Tariff) จึงเป็นเรื่องยาก

ถ้าพิจารณาจากประวัติศาสตร์ สงครามโลกเกิดขึ้นด้วยสองเหตุผลเท่านั้นคือ การกีดกันทางการค้าหรือการคลังอุดหนุนการค้า

โดยสรุป กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นกระแสในโลกที่ค่อนข้างจะไร้พรมแดนทางเศรษฐกิจ การเงินและการค้าไร้พรมแดนทางสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา ไร้พรมแดนทางข่าวสารข้อมูล แต่ยังมีพรมแดนทางความเป็นชาติ มีพรมแดนทางการเมืองภายใน และยังคงมีพรมแดนทางวัฒนธรรมบ้าง

4. ภาพในอนาคตที่สังคมไทยต้องเผชิญ

ในช่วงเวลาสามสิบกว่าปีที่แล้วมา ไทยประสบความสำเร็จสูงมากด้านเศรษฐกิจ และได้มีความผูกพันกับเศรษฐกิจโลกมากขึ้นจนกว่าร้อยละ 60 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเกิดจากการค้าระหว่างประเทศ แต่ขณะเดียวกันก็มีปัญหาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมตามมา

หลายประเทศทั่วโลกนิยมชมชื่นประเทศไทยไม่เพียงแต่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจ แต่ในแง่ความมั่นคงของประเทศที่เป็นเอกราชติดต่อกับเพื่อนบ้าน

มานานกว่า 700 ปี ในด้านนี้ประเทศไทยควรจะมียุทธศาสตร์เพื่อประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมภูมิภาคและร่วมโลกได้

ประเทศไทยจะต้องมีบทบาทมากขึ้นในคาบสมุทรอินโดจีน อาเซียน เอเชียตะวันออก และโลก สังคมไทยจะต้องสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดมั่นในวัฒนธรรมที่เอื้อลุ่มลุ่ม ผ่อนสั้นผ่อนยาว เดินในทางสายกลางหาความพอดีระหว่างการแข่งขันและความร่วมมือ เข้าใจในสังคมวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านมากขึ้น

กระแสการปกครองประเทศต่าง ๆ คือกระแสเสรีประชาธิปไตยที่มีการตัดสินใจโดยมีส่วนร่วมหลายฝ่าย (Pluralistic Power Structure) สังคมโลกในอนาคตคงจะไม่ใช้ประกอบด้วยประเทศเผด็จการ ดังนั้นสังคมไทยจะต้องเน้นความเป็นปึกแผ่นในอุดมการณ์ประชาธิปไตย หาความพอดีระหว่างสิทธิเสรีภาพของเอกัตบุคคลและผลประโยชน์โดยรวมของรัฐ เปิดโอกาสให้มีความเห็น และการตัดสินใจที่แน่วแน่มั่นคง โดยยึดผลประโยชน์ของคน ส่วนใหญ่เป็นหลัก ลดความขัดแย้งในการสร้างโอกาสทางการเมือง รวมพลังความสามารถในการชิงดีชิงเด่นกันเองภายในประเทศเป็นพลังความสามารถในการเผชิญโลกทางเศรษฐกิจและการค้าภายนอกประเทศ สังคมไทยจะเป็นเช่นนี้ได้ก็ต่อเมื่อได้คนเก่งและดีเป็นผู้แทนและผู้นำรัฐบาล

ทั้งโลกจะมีการติดต่อคมนาคมสื่อสารกันมากขึ้น ชาวไทยไม่ว่าจะอยู่ในเมืองหรือชนบทห่างไกลจะได้รับข่าวสารทางหนังสือพิมพ์วิทยุ และโทรทัศน์เท่าเทียมกัน จะมีชาวต่างชาติไปท่องเที่ยวทั่วทุกหัวระแหงในบ้านเมือง และชาวไทยก็จะมีโอกาสไปเยือนต่างประเทศมากขึ้น ถ้าชาวไทยไม่มีความเข้าใจในรากลึกทางสังคมวัฒนธรรมไทย เยาวชนไทยก็อาจจะโอนเอนไปตามแฟชั่นของยุคสมัยโดยไร้สาระ

จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างคาดไม่ถึง จากสังคมเกษตรเป็นสังคมอุตสาหกรรม จากสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง จากครอบครัวขยายสู่ครอบครัวเดี่ยวและ

โดยที่จะมีการสาธารณสุขและการแพทย์ดีขึ้น ชาวไทยจะมีอายุยืนยาวมากขึ้น สังคมไทยจะมีผู้สูงอายุมากขึ้น

โดยที่กระแสการพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาบริการ และการเป็นชุมชนเมืองมาแรง อีกทั้งมีความต้องการพลังงานและทรัพยากรเพิ่มขึ้น สังคมไทยจะประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ จะต้องมีการจัดการ แก๊ส ฝุ่นฟู และป้องกันด้านสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยความร่วมมือและการตัดสินใจจากชุมชน องค์กรชุมชน และใช้ความรู้ความสามารถจากวงวิชาการให้มากขึ้น อีกทั้งต้องปลูกจิตสำนึกในการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักในการกินพอดี อยู่พอดี

ชาวไทยจะมีคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้นได้ก็ต้องอาศัยความรู้ความสามารถในการเสาะหาพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ให้ได้ประสิทธิภาพสูง ขณะเดียวกันต้องรักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย สังคมไทยจะต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น ในด้านการผลิตและการบริการ อีกทั้งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ โดยหาความพอดีระหว่างการนำความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติภายนอก ผสมผสานกับความรู้ความต้องการภายในจิตใจเพื่อรักษาดุลทางธรรมชาติ

โดยที่ทั้งโลกดูจะเป็นโลกที่ไร้พรมแดนมากขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์จะมีผลกระทบต่อสังคมไทยมากขึ้น ประชากรชาวไทยและสังคมไทยจะต้องหาความพอดีระหว่างการดำรงไว้ซึ่งความเป็นไทย มีวัฒนธรรมไทย ในกระแสโลก ซึ่งจะต้องวางกลยุทธ์ให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีเครือข่ายการเรียนรู้จากส่วนต่าง ๆ ของสังคม ให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิต อีกทั้งมีศาสนธรรมประจำใจ มีการตัดสินใจด้วยการรับฟังความคิดเห็นอันหลากหลาย โดยมุ่งยึดมั่นในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติกับเพื่อนร่วมโลก และกับธรรมชาติบนดาวเคราะห์โลกอันมีความหลากหลายในชีวิตแต่มีทรัพยากรอันจำกัด

ตอนที่สาม : ลักษณะของสังคมไทย โอกาส และข้อจำกัด

5. วิถีชีวิตพื้นฐานและที่ควรจะเป็นในอนาคต

นับแต่ในอดีตอันยาวนาน⁽⁶⁾ คนไทยมีลักษณะนิสัยที่เปิดใจกว้างยอมรับวัฒนธรรมอื่น มีขันติต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากวัฒนธรรมของตน และยินดีเรียนรู้วัฒนธรรมของโลกภายนอก คนไทยพร้อมที่จะยอมรับวัฒนธรรมต่างถิ่นในส่วนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมไทย และช่วยสนองตอบต่อความต้องการของมนุษย์

หลักการปกครองที่สำคัญของไทยคือ “ศาสนาและพระมหากษัตริย์” ประชาชนชาวไทยมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ เนื่องจากมีศูนย์รวมแห่งจิตใจอยู่ที่พระมหากษัตริย์

ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่ง คือ ความสมดุลในระบบการปกครองของประเทศอันประกอบด้วยสถาบันพระมหากษัตริย์ ราชการฝ่ายพลเรือน และกองทัพไทย เป็นหน่วยหลักในการสนับสนุนความเป็นเอกราช ความมั่นคง และความยั่งยืนของประเทศซึ่งสืบทอดมาเป็นเวลากว่าเจ็ดร้อยปี แต่ในช่วงหกสิบกว่าปีมานี้ มีการปรับตัวและบทบาทในการปกครองประเทศของกลุ่มต่าง ๆ

เมื่อมองในด้านการพัฒนา แนวทางพื้นฐานคือควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีเพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และควรเป็นไปอย่างสอดคล้องกลมกลืนกับวัฒนธรรมไทย อาทิ ค่านิยม ศาสนา ความถูกต้องเหมาะสม มาตรฐานทางสังคม ฯลฯ

ปรัชญาของท่านมหาตมะ คานธี ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ธรรมชาติสร้างสรรค์ทรัพยากรมาเพื่อให้มนุษย์ทุกคนอยู่ได้อย่างพอดี แต่ไม่มีมากพอให้มนุษย์ทุกคนได้ฉกฉวยหาประโยชน์” ปรัชญาหลักของท่านผู้นี้คือ “กินพอดี อยู่พอดี” ซึ่งน่าจะเป็นพื้นฐานแห่งการพัฒนา

การตัดสินใจที่สำคัญ ๆ ของรัฐบาลทุกครั้งควรอยู่บนรากฐานของการส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคมากขึ้น หรืออย่างน้อยก็ต้องไม่ทำให้ความเหลื่อมล้ำ

ที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้นไปอีก

สังคมไทยจะต้องหาทางที่จะนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมเป็นอันดับแรก สิ่งสำคัญคือ ควรสนับสนุนให้มีการลงทุนทางเทคโนโลยีที่ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคลของเราได้มากที่สุด

ด้านวิทยาศาสตร์ ไทยยังแข่งขันกับประเทศอื่นไม่ได้ในเวลานี้ แต่ควรจัดให้มีอาจารย์วิทยาศาสตร์ทุกสาขาในจำนวนที่มากพอ ทำการค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะในการประยุกต์การนำวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อความสุขของสังคมไทยโดยส่วนรวมและไทยต้องคอยติดตามการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ของโลก และเข้าใจภาพรวมของศักยภาพทางเทคโนโลยีไทย เพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจะสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมไทยทั้งในชนบทและในเมือง

การพัฒนาหมายความว่า ประชาชนจะมีส่วนร่วมมากกว่าส่วนเสีย คนไทยทุกคนควรมีโอกาสมีส่วนร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาในขณะที่เขายังมีชีวิตอยู่

ประเทศไทยเองก็ได้เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าสามสิบปี ประสบผลสำเร็จบ้าง แต่ก็มีปัญหาติดตามมา เพราะการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่สามารถกระทำได้รวดเร็ว เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจ

ขณะเดียวกันประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคนี้และในแถบอื่นของโลกก็ได้ปรับปรุงตนเองไล่ตามการพัฒนาชาติอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นในอนาคต ประเทศไทยจะต้องเร่งพัฒนาการผลิตและบริการที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น แต่ขณะเดียวกันต้องพยายามเลือกเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเช่นนี้ต้องวางอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านสังคมวัฒนธรรม ทั้งของประเทศเราเองและประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศคู่ค้าชายและการติดต่อต่าง ๆ ด้วย ที่สำคัญที่สุดก็คือประเทศไทยจะต้องมีประชากรที่มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์สูงขึ้น เพราะวิทยาศาสตร์เป็นความรู้ที่มนุษย์เฝ้าหาเพื่อ

เรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติรอบตัวและธรรมชาติในตัวเอง

การที่จะพัฒนาให้ประชากรชาวไทยได้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ให้ดีขึ้นและทั้งที่จะใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการพัฒนานั้นจะต้องมุ่งพัฒนาการศึกษาการศึกษาทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน รวมทั้งจะต้องมีความร่วมมือ โดยต่อเนื่องจากวงการล้อมวลชนด้วย

ไทยได้รับการยกย่องจากทั่วโลกว่า มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจเฉลี่ยในช่วงสามสิบปีมานี้สูงสุด ไทยกำลังมีบทบาทสูงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นมองโดยสภาพภายนอก ไทยมีความเด่น แต่สภาพภายในจิตใจของชาวไทยและสังคมไทยเราเองพร้อมและภูมิใจหรือไม่ เราพร้อมจะเป็นผู้นำและช่วยสร้างเสริมบทบาทของสันติภาพและความสงบสุขของประชากรโลกหรือไม่

6. โอกาสในการพัฒนา

6.1 ประเทศไทยมีโอกาสที่จะขยายตัวด้านการค้าเข้าสู่นานาชาติมากขึ้น ⁽⁷⁾ ทั้งนี้เพราะทั้งจากผลการเจรจาอบอุรุกวัยและการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกจะขยายตัวอย่างรวดเร็วและมีความสำคัญมากขึ้นในระบบเศรษฐกิจของโลก รวมทั้งการเปิดตลาดการค้าและการลงทุนในอินโดจีนกับประเทศเพื่อนบ้าน ก็มีเส้นทางที่ดีขึ้นเป็นลำดับ ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในทำเลที่มีภูมิศาสตร์เศรษฐกิจที่ดี คือ เป็นบริเวณที่เชื่อมต่อระหว่างจีนตอนใต้ (มณฑลยูนนาน) อินโดจีนและเอเชียได้เข้าด้วยกัน และมีความพร้อมทางเศรษฐกิจจึงอยู่ในฐานะที่จะใช้ความได้เปรียบเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ได้มากขึ้น อาทิ โดยการจัดตั้งโครงการศูนย์การผลิตและการขนส่งทางอากาศยานนานาชาติ สำหรับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง และอุตสาหกรรมบริการที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology : IT) เป็นต้น ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ล้วนบ่งชี้ว่าตลาดสินค้าและบริการของไทยจะมีแนวโน้มของการเปิดตลาดและขยายตัวมากขึ้น

6.2 โอกาสที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของเศรษฐกิจไทยให้เข้าสู่สากลมากยิ่งขึ้น เพราะประเทศไทยมีฐานทางเศรษฐกิจที่ดีและมีเสถียรภาพ กล่าวคือ เป็นฐานการผลิตธัญญาหารที่เพียงพอและเหลือส่งออก มีภาคเอกชนที่มีพลวัตสูง (Dynamism) และมีแรงงานที่มีความตั้งใจและความสามารถในการเรียนรู้ (Trainable) เพื่อเพิ่มผลิตภาพ

6.3 โอกาสที่ไทยจะปรับตัวเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาคนี้ เพราะไทยได้ผ่อนคลายข้อจำกัดทางการเงิน และปรัวรรตเงินตราต่างประเทศ ทำให้ระบบการเงินของโลกมากยิ่งขึ้น และมีโอกาสปรับตัวเป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาคนี้

6.4 โอกาสในการนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต และยกระดับการพัฒนา เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในฐานะที่จะขยายขีดความสามารถทางด้านการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการได้

6.5 โอกาสที่ชนบทไทยจะได้รับการยกฐานะทางสังคมให้ดีขึ้น เพราะไทยได้ปฏิรูปการพัฒนาชนบทโดยการกระจายบริการทางเศรษฐกิจและสังคมออกสู่ชนบทมากยิ่งขึ้น และโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างชนบทกับเมืองมากขึ้น ซึ่งจะสร้างโอกาสให้คนในชนบทมีรายได้มากขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ท่ามกลางสังคมที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม

7. ข้อจำกัดในการพัฒนา

7.1 เริ่มมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปริมาณและโครงสร้างประชากร ผลจากการลดลงอย่างรวดเร็วของอัตราเพิ่มประชากร ทำให้โครงสร้างกลุ่มอายุเปลี่ยนแปลงไปโดย

- มีสัดส่วนของประชากรวัยเด็กลดลง และมีแนวโน้มสัดส่วนของผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจะกลายเป็นภาระที่ต้องดูแล

- ในขณะที่เศรษฐกิจของประเทศขยายตัว

อย่างต่อเนื่อง และมีความต้องการแรงงานสูงขึ้น แต่สัดส่วนของประชากรวัยแรงงานกลับลดลง ทำให้อัตราค่าจ้างแรงงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยที่ประสิทธิภาพการผลิตมิได้เพิ่มขึ้นอย่างสอดคล้องกัน ดังนั้น ความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรมนุษย์ของไทย จึงเริ่มลดลงไปเป็นลำดับ

7.2 ข้อจำกัดจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผลจากการกระจายตัวของอุตสาหกรรม ความเป็นเมือง และประชากร ทำให้สังคมไทยมี

- ครอบครัวเดี่ยวมากขึ้นและมีขนาดของครอบครัวเล็กลง (ลดลงจากเฉลี่ยครอบครัวละ 4.5 คน ในปี 2524 เหลือ 3.4 คนในปัจจุบัน) ทำให้ระบบความสัมพันธ์ในครอบครัวแบบดั้งเดิมเริ่มขาดหายไป

- วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของสังคม ในชนบทเปลี่ยนแปลงไป เริ่มมีความเป็นสังคมเมืองมากขึ้น ต้องการสิ่งของที่ฟุ่มเฟือยและสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น ในขณะที่ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันของชุมชนแบบดั้งเดิมแปรเปลี่ยนไปเป็นแบบต่างคนต่างอยู่เพิ่มขึ้น และวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย เริ่มลดลง

- อัตราการหย่าร้างเพิ่มสูงขึ้น (จาก 40,875 ราย ในปี 2532 เป็น 47,000 ราย ในปี 2535 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี)

- ป่วยเป็นโรคจิตเพิ่มขึ้น (จาก 678,000 ราย ในปี 2530 เป็น 780,000 ราย ในปี 2532 เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 7.6 ต่อปี)

- มีอุบัติเหตุค่อนข้างสูง (20 คนต่อประชากร 100,000 คน ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีเพียง 13 คนต่อประชากร 100,000 คน)

- มีอัตราการแพร่ขยายของโรคเอดส์ที่ค่อนข้างสูง

7.3 ทรัพยากรเริ่มขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้น ต้นทุนในการผลิตจึงสูงขึ้น ทำให้ความได้เปรียบในการแข่งขันของไทยลดลง เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ทรัพยากรของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยการผลิตขั้นพื้นฐาน เช่น ที่ดิน และแหล่งน้ำ ถูกใช้ไปอย่างสิ้นเปลือง ขาดการบูรณะและฟื้นฟูอย่าง

เหมาะสม จึงเริ่มขาดแคลนและมีราคาสูงขึ้น รวมทั้งมีทรัพยากรที่ให้อำนาจไม่เพียงพอ ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ

7.4 บริการขั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม ยังพัฒนาและขยายตัวไปไม่ทันกับความต้องการ ทั้งในแง่ปริมาณและคุณภาพ ยังไม่สามารถกระจายบริการออกไปยังกลุ่มคนและพื้นที่ต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคมนาคมขนส่งและบริการข้อมูลข่าวสาร ยังพัฒนาไปไม่ทันกับกระแสโลกาภิวัตน์ และยังไม่เชื่อมโยงกับเครือข่ายสากลที่ก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

7.5 การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันยังไม่เพียงพอ ทั้งในรูปของการผลิตกำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนองความต้องการของตลาด ซึ่งรวมถึงการผลิตครูและอาจารย์ด้านนี้ และในรูปของการวิจัยและพัฒนา เพื่อนำผลไปใช้ในเชิงพาณิชย์และเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันของสินค้า ทำให้ยังคงต้องพึ่งพาเทคโนโลยีนำเข้าจากต่างประเทศอยู่

ตอนที่สี่ : ทิศทางของการพัฒนา

8. แนวความคิด

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืนต่อไปใน 10 ปีข้างหน้า จะต้องเน้นความสมดุลต่อเป้าหมายหลักใน 3 มิติ ซึ่งได้แก่

- มิติที่ 1 : การขยายและกระจายฐานเศรษฐกิจของชาติ ควบคู่กับการสร้างเสถียรภาพ

- มิติที่ 2 : การกระจายรายได้และการถือครองทรัพย์สินทางเศรษฐกิจเพื่อช่วยลดความขัดแย้งทางสังคม และเพิ่มสมรรถนะและทักษะของกลุ่มคนที่ด้อยโอกาส

- มิติที่ 3 : เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพิ่มทักษะทรัพยากรมนุษย์

จะต้อเน้น “คน” เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนา โดยการสร้างโอกาสทางการศึกษา สาธารณสุข ตลอดจนการป้องกัน แก้ไข บำรุงและฟื้นฟู

สภาพแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการแข่งขันของประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทย เพราะใน 10 ปีข้างหน้า สภาพเศรษฐกิจและสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์และมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น จะต้องหาความพอดีระหว่างความเป็นสากลและความเป็นไทย อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางการเมืองก็จะทวีความซับซ้อนขึ้นด้วย

9. ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยใน 10 ปีข้างหน้า

เมื่อพิจารณาจากโอกาสและข้อจำกัดในการพัฒนาดังกล่าวแล้ว ทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยใน 10 ปีข้างหน้า เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนบรรลุเป้าหมายใน 3 มิติดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยจะต้องเร่งดำเนินการในแนวทางต่าง ๆ ดังนี้

9.1 ยกระดับทักษะและคุณภาพชีวิตของประชากรไทยในทศวรรษหน้า โดยเน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนา “คน” ใน 3 ด้าน คือ

9.1.1 ปฏิรูประบบการศึกษา โดยเร่งรัดการขยายโอกาสการศึกษาขั้นพื้นฐาน (9 ปี) ควบคู่ไปกับการให้สิ่งจูงใจเพื่อให้เรียนต่อจนจบการศึกษาภาคบังคับ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในชนบท เปลี่ยนจากการอุดหนุนโรงเรียนมาเป็นการอุดหนุนนักเรียนที่ด้อยโอกาสโดยตรง และปรับเปลี่ยนขบวนการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์และของจริง ตลอดจนสื่อสมัยใหม่มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางปัญญาให้คนไทยในอนาคตข้างหน้า เป็นบุคคลที่มีทักษะที่จะเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การจัดการ และวัฒนธรรม พร้อมทั้งสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกได้อย่างกว้างขวาง สามารถดูแลรักษาสุขภาพ มีความมั่นคงในชีวิต มีจิตใจที่เอื้ออารีต่อสังคม และมีพฤติกรรมในการทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก

9.1.2 พัฒนาทักษะทรัพยากรมนุษย์และกำลังแรงงานของประเทศให้สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต โดยการฝึกอบรมกำลังแรงงานให้สามารถ

ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานภาคเอกชน สามารถปฏิบัติงานร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการที่ทันสมัยยิ่งขึ้นได้อย่างสอดคล้องกันและมีประสิทธิภาพ

9.1.3 ปฏิรูประบบสาธารณสุข เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยให้สูงขึ้น โดยเน้นการปฏิรูประบบการลงทุนด้านสาธารณสุข ให้เปลี่ยนจากการเน้นการบำบัดรักษา มาเน้นการป้องกันโรค การรักษาพยาบาลขั้นต้น และส่งเสริมสุขภาพให้มากขึ้น ให้ความรู้แก่ประชาชน ให้รู้จักเลือกอุปโภคและบริโภค ให้ถูกสุขลักษณะและถูกหลักอนามัย คำนึงถึงโภชนาการ มีน้ำสะอาดบริโภคและมีที่อยู่อาศัยที่ถูกสุขลักษณะ รู้ถึงประโยชน์และรักษาออกกกำลังกาย ตลอดจนรู้จักการรักษาพยาบาลเบื้องต้นควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาวะแวดล้อม ทั้งในเขตเมืองและชนบท

9.1.4 ปฏิรูปการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดย

- รัฐจะยังคงต้องมีบทบาทในการเร่งรัดโครงการต่าง ๆ ในด้านป้องกัน แก้ไข การบูรณะ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น โครงการบำบัดน้ำเสียในเขตเมืองภาคกลางริมแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น ควบคู่กับการบังคับให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการติดตามประเมินผลภายหลังการดำเนินโครงการซึ่งจะต้องเร่งผลิตรายการขึ้นมาดูแลให้พอเพียง และการบังคับให้ปฏิบัติตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษต้องเป็นผู้จ่าย” ด้วยมาตรการทางด้านภาษี รวมทั้งพิจารณาออกกฎหมายเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทให้ชัดเจนเช่น ในเรื่องของน้ำและป่า เป็นต้น ในขณะเดียวกันจะต้องแบ่งสรรทรัพยากรธรรมชาติ จากพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปยังพื้นที่ที่ขาดแคลนด้วยเช่น แบ่งสรรน้ำจากแม่น้ำแม่กลองมายังแม่น้ำเจ้าพระยา และเจรจาเพื่อใช้ประโยชน์จากแม่น้ำโขงร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

- เพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของภาค

เอกชน และประชาชนให้มากขึ้น อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการระดมทุน และบทบาทในการป้องกัน ติดตาม ดูแลและเฝ้าระวังผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนา โดยการให้การศึกษาแก่ประชาชนให้เกิดจิตสำนึก เห็นคุณค่า และเข้าร่วมมือกับรัฐในการลดการใช้ การนำกลับมาใช้ใหม่ การใช้หมุนเวียน รวมทั้งการใช้ เทคโนโลยีสะอาดและบำบัดมลพิษ ตลอดจนให้สิ่งจูงใจ ตามผลของการแก้ไขปัญหามลพิษของเอกชน เช่น โดยการคืนค่าธรรมเนียม เป็นต้น

- ใช้กลไกราคา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยให้มีความขัดแย้งกับเป้าหมายด้านความเสมอภาค ให้น้อยที่สุด โดยรัฐจะต้องกำหนดราคาให้สะท้อนถึง มูลค่าที่แท้จริงของค่าใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และ ค่าใช้จ่ายในการแก้ไขปัญหามลพิษ พร้อมทั้งค่อย ๆ ลดการอุดหนุนค่าบริการการใช้สาธารณูปโภค และ / หรือปัจจัยการผลิตที่ได้มาจากทรัพยากรธรรมชาติหรือ สร้างมลพิษ จนกระทั่งยกเลิกไปในที่สุด เช่น การใช้น้ำ ชลประทาน ประปา ไฟฟ้า รวมทั้งปุ๋ย และยาฆ่าแมลง เป็นต้น

9.2 ยุทธศาสตร์การแข่งขันของประเทศไทยในระบบเศรษฐกิจนานาชาติ ซึ่งกำลังเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ โดย

9.2.1 เน้นการผ่อนคลายนโยบายเศรษฐกิจ ระดับมหภาค ทั้งด้านการเงิน การคลัง และการพัฒนา ตลาดทุนให้เข้าสู่ระบบสากล เพื่อช่วยลดต้นทุนทาง เศรษฐกิจ

9.2.2 ลดการปกป้อง (Protection) ภาคเศรษฐกิจที่ขาดประสิทธิภาพ เพื่อสนองตอบต่อ ข้อตกลงทางการค้าระดับนานาชาติ และร่วมมือกับกลุ่ม เศรษฐกิจระดับภูมิภาค

9.2.3 เร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศ โดย

- เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น โดยร่วมกับสถาบัน การศึกษาในต่างประเทศ จัดหลักสูตรนานาชาติ เพื่อ

ผลิตบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขึ้น ภายในประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมการวิจัยหลังปริญญาเอก ควบคู่ไปกับการสร้างเครื่องจูงใจ เช่น ให้รางวัลเพื่อเป็นการยกย่อง เป็นต้น

- เชิญชวนและดึงดูดนักวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทั้งที่เป็นคนไทยและชาวต่างประเทศจาก ต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงจากประเทศสังคมนิยมที่มี ค่าจ้างที่ต่ำกว่า

- สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของภาคเอกชน ซึ่งจะเป็น ผู้ใช้โดยตรง เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในเชิงพาณิชย์โดย ใช้มาตรการทางด้านภาษีเป็นเครื่องมือ เช่น ยกเลิก อัตราภาษีศุลกากรขาเข้า สำหรับวัสดุ อุปกรณ์ และ เครื่องมือ เพื่อการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น และเลิกคุ้มครองอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริม ให้เกิดการแข่งขันและการพัฒนาเทคโนโลยีขึ้นภายใน ประเทศ พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสถาบันพัฒนา เทคโนโลยีอุตสาหกรรมเฉพาะด้านขึ้นด้วย

9.2.4 ยกฐานะมาตรฐานการให้บริการ พื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจให้ในระดับสากล โดยเฉพาะ อย่างยิ่งระบบการสื่อสารและโทรคมนาคม และระบบ การขนส่งเพื่อเปิดประตูสู่นานาชาติ เพื่อเชื่อมโยงเขต เศรษฐกิจใหม่ในหลายพื้นที่ของประเทศเข้ากับประเทศ ที่เกี่ยวข้อง

9.2.5 ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจการค้า ระหว่างประเทศในลักษณะที่เปิดกว้าง เนื่องจาก ประเทศไทยมีฐานะทางเศรษฐกิจที่เล็กในเวทีการค้าโลก คือมีส่วนส่วนการค้าเพียงประมาณร้อยละ 2 ของการค้า ของโลกเท่านั้น จึงจำเป็นต้องยึดระบบ “พหุภาคี” ในการเจรจาต่อรองการค้าให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กับประเทศกลุ่มประชาคมยุโรปและอเมริกาเหนือ โดย ต้องเข้าร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ทั้งในระดับภูมิภาคและ ระดับอนุภาคให้มากขึ้น เช่น กับกลุ่ม ASEAN/AFTA APEC กลุ่มเขตสามเหลี่ยมเศรษฐกิจ กลุ่มหกเหลี่ยมเศรษฐกิจ ตลอดจนประเทศจีนและประเทศในเอเชียใต้

9.3 กระจายความเจริญออกไปสู่ชนบท เพื่อให้

กลุ่มผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ล้าหลังมีโอกาสทางเศรษฐกิจมากขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และมีมาตรฐานการดำรงชีพตามเกณฑ์เฉลี่ยสูงขึ้น โดยจะกระทำควบคู่ไปกับการกระจายอำนาจการปกครองออกไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรของประชาชนสามารถเข้ามามีโอกาสบริหารและจัดการการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นได้อย่างเต็มรูปต่อไป สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชนบทกับเมืองทั้งในภาคการผลิต การเกษตร การอุตสาหกรรม และการบริการ รวมทั้งเครือข่ายโครงสร้างสาธารณูปโภค การขนส่ง คมนาคม และโทรคมนาคม โดยสรุปการพัฒนาชนบทจะต้องควบคู่กับการพัฒนาเมือง โดยการสร้างเครือข่ายในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งเชิงนามธรรมและรูปธรรม

9.4 ปฏิรูประบบการบริหารงานของรัฐและระบบราชการให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจและสังคม และเอื้ออำนวยต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและการแข่งขันของเศรษฐกิจไทย โดย

9.4.1 ปรับปรุงกฎหมายมหาชน โดยการปรับปรุงทั้งปรัชญากฎหมายและเนื้อหาของวิชานิติศาสตร์ เพื่อให้สามารถใช้กฎหมายมหาชนเป็นเครื่องมือในการบริหารการพัฒนาของรัฐ หรือชี้ขาดคดีปกครองและควบคุมการบิดเบือนการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

9.4.2 ปฏิรูประบบราชการให้มีขนาดเล็ก กะทัดรัด แต่มีประสิทธิภาพ โดย

- ยกเลิกกฎระเบียบที่ล้าสมัย และลดขั้นตอนในการทำงานและขบวนการอนุมัติ พร้อมทั้งจัดระเบียบและวิธีการปฏิบัติให้สั้นและคล่องตัว นำเอาวิธีการจัดการสมัยใหม่และเป็นสากลมาใช้

- พัฒนาการบริหารบุคลากรให้เข้าสู่โครงสร้างใหม่ โดยการลงทุนสร้างคน พัฒนาทักษะตลอดช่วงชีวิตของการรับราชการอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเน้นให้มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้ และมีสำนึกต่อหน้าที่ในการให้บริการแก่ประชาชนและภาคธุรกิจ พร้อมทั้งสนับสนุนการประหยัดกำลังคนและประสิทธิภาพในการ

ทำงานด้วยการจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้

- เปลี่ยนระบบการบริหารงานจากลักษณะแนวดิ่ง (Hierarchy) และทำงานตามหน้าที่ มาเป็นลักษณะแนวราบ (Flat Organization) และทำงานตามภารกิจ (Mission Oriented) เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการบริหารและเกิดความคล่องตัวมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว จะเห็นได้ว่า หากมีการพัฒนาตามทิศทางดังกล่าวข้างต้น ประเทศไทยก็จะมีโอกาสพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยจะสามารถรักษ้อัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในระดับที่พอสมควรได้อย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ควบคู่ไปกับการลดช่องว่างของรายได้และการกระจายความเจริญไปสู่ส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นพร้อม ๆ กับการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ให้สูงขึ้น และจะทำให้การพัฒนาในอนาคตเกิดความสมดุล โดยมุ่งเน้น “คน” เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาประเทศอย่างแท้จริง

ตอนที่ห้า : ความคาดหวังและพลังการศึกษา

10. ระดับโลก

โดยที่ทั้งโลกมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันไปในด้านต่าง ๆ มากขึ้น แต่ขณะเดียวกัน มนุษย์และสังคมย่อยและประเทศต่าง ๆ ก็ยังยึดมั่นอยู่กับความเชื่อและอุดมการณ์เก่า ๆ มนุษย์ไม่เคยคิดว่า เศรษฐกิจและการค่านับไร้พรหมแดน ในทำนองเดียวกัน ความรู้และข่าวสารข้อมูลก็ไร้พรหมแดน มลพิษและสิ่งแวดล้อมก็ไร้พรหมแดนและยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ไร้พรหมแดน หากมนุษย์ไม่เรียนรู้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ อนาคตของมนุษย์และโลกก็จะเผชิญกับปัญหามานานัปการ ขณะเดียวกันการที่จะทำให้มนุษย์ในสังคมต่าง ๆ อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติก็ไม่ง่าย

ในระดับโลก มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทหลักดังเรื่องต่าง ๆ ดังนี้^(๑)

(1) การจัดการเรื่องสันติภาพ ความมั่นคงปลอดภัย และสิทธิเสรีภาพ ทั้งโลกจะอยู่ร่วมกันได้

มนุษย์จะต้องรู้วิทยาศาสตร์ ศาสตร์ที่ จำเป็นและเลือกใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เลือกวิถีชีวิต “กินพอดี อยู่พอดี” จึงจะก่อให้เกิดการ พัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน

จะต้องการความพอดีระหว่างสิทธิเสรีภาพของบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศ และการสร้างความเข้าใจ ร่วมกันของการลดทอนในอุดมการณ์ เพื่อร่วมกันสร้าง สันติภาพและความมั่นคงปลอดภัย หากไม่ จะเกิด สงครามย่อยระหว่างผิว เชื้อชาติ ศาสนา ดังที่ปรากฏ อยู่ทุกวันในขณะนี้

(2) การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องการความพอดี ในการใช้ทรัพยากรกับการอนุรักษ์ฟื้นฟูและพัฒนา สิ่งแวดล้อม จะทำเช่นนี้ได้ต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจ อันเกิดจากการหาความรู้จากการวิจัยสู่การปฏิบัติ

(3) ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับ ความรู้ภายในจิตใจ จะต้องการความพอดีระหว่างความรู้ อย่างประมาณตน มิใช่ใช้ความรู้เพื่อเอาชนะธรรมชาติ

(4) การขจัดความหิวโหย ยาจน และโรคภัย จะต้องมีความเชื่อมโยงกันระหว่างชนบทยากจนกับชุมชน เมืองร่ำรวยจะต้องหาทางลดและขจัดปัญหาการแบ่งสรร ทรัพยากรเพื่อให้ประชาชนทั้งโลกมีการกินพอดีอยู่พอดี

(5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องก่อให้เกิด การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาสังคม และการพัฒนาเอกต- บุคคล เรียนรู้ตลอดชีวิตมีครอบครัวที่มีสุขภาพอนามัยดี มีงานทำ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในสังคมของตน มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีสิ่งแวดล้อม และมีันทนาการที่ดี กินพอดี อยู่พอดี มีความสุข

11. ความคาดหวังและพลังการศึกษาต่อสังคมไทย

เพื่อที่จะเผชิญอนาคตอันมีสังคมต่าง ๆ ที่ เชื่อมโยงกันทั่วโลกและเพื่อที่จะสามารถประมวล นำความรู้สู่การปฏิบัติ อีกทั้งมีส่วนร่วมในการพัฒนา และการตัดสินใจเกี่ยวกับชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น การศึกษา จะต้องช่วยให้มีหลักยึดมั่นในศาสนธรรม อันเป็นหลัก ของการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์ ในสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่าง มีสันติ ดังนั้นการศึกษาจะต้องเสริมสร้าง ความรู้ความคิด ทักษะ และทัศนคติของแต่ละบุคคลและสังคมที่ดีขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นหลักดังนี้

(1) ให้มีความรู้และความเข้าใจในสังคมและ วัฒนธรรมไทยพอที่จะสามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ที่จะต้องเผชิญ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

(2) ให้มีความเข้าใจในสังคมอื่น และเข้าใจ ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันไปทั่วโลก พอที่จะหาทาง เลือกที่จะอยู่ร่วมกันได้โดยสันติ

(3) ให้มีความรู้พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และ ศาสตร์ในสาขาใดสาขาหนึ่ง พอที่จะมีชีวิตที่มีคุณภาพดี ในโลกที่มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

(4) ให้มีความเข้าใจพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์สังคมและสิ่งแวดล้อม

(5) ให้มีความรู้และการฝึกปฏิบัติในด้านการ ประกอบสัมมาชีพ

(6) ให้มีหลักศาสนธรรมประจำใจ เป็นคติเตือนใจในการดำรงชีวิต

เมื่อวางเป้าประสงค์ทางการศึกษาในลักษณะเช่นนี้ ผู้รับการศึกษาที่มีพื้นความรู้ทางวิทยาศาสตร์และมีวิธีคิดวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ อีกทั้งมีความรู้ความคิดในศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งโดยเฉพาะ จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไทยให้ดีขึ้น

12. ความคาดหวังต่อมหาวิทยาลัยไทย

เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ดังกล่าวมหาวิทยาลัยไทยจะต้องมีบทบาทในทั้งสามด้าน คือ การสนองตอบการช่วยชี้นำ และการเตือนสติ ต่อสังคม โดยวางแผนทางดังนี้

(1) การสร้างและถ่ายทอดความรู้พื้นฐาน

- ความเชื่อมโยงระหว่างไทย ภูมิภาค ภูมิภาค ท้องถิ่น โลก และโลกาภิวัตน์
- การเสริมสร้างประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับภูมิภาค และการสร้างความแข็งแกร่งด้าน Area Studies
- การพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาไทย การรับและแลกเปลี่ยนอาจารย์และนักศึกษาต่างชาติ
- การพัฒนาบัณฑิตศึกษา คุณภาพสูง เพื่อผลิตอาจารย์และนักวิจัย
- การร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับต่าง ๆ
- การนำความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาชนบท การพัฒนาเมืองและเครือข่ายการเชื่อมโยงชนบทกับเมือง การพัฒนาระบบการเมือง การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนา ฯลฯ

(2) ยุทธศาสตร์เพื่อดำเนินกิจการตาม (1) คงจะต้องเป็นไปตามลักษณะภารกิจ แต่ที่สำคัญจะต้อง

- ปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยการปฏิบัติจริง นอกเหนือจากการเรียนตำรา
- การใช้สื่อสารด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีระบบ interactive

- การพัฒนาที่ดินและทรัพยากรของมหาวิทยาลัย เพื่อการวิจัยและพัฒนาและหารายได้ เสริมการศึกษาและวิจัย

- ปรับปรุงการคัดเลือกรับนักศึกษา เลือกคนเก่งและดีในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสติปัญญา กีฬา ศิลปะ ฯลฯ

- สนับสนุนอาจารย์ที่ทุ่มเทการสอน การวิจัย

(3) การปฏิรูประบบบริหาร เพื่อบรรลุผลดังกล่าวข้างต้นจะต้องปฏิรูป

- ระบบบริหารให้มีการบริหารภายในได้อย่างอิสระ

- ระบบการคัดเลือกและแต่งตั้งผู้บริหาร ให้ปลอดจากระบบการเมืองและระบบอุปถัมภ์

- ระบบโครงสร้างทางวิชาการ เช่น มีการ consolidate กิจกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อใช้ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ ให้เป็นประโยชน์คุ้มค่า

13. สรุป

โลกวิวัฒนาการมากกว่าสี่พันหกร้อยล้านปี โดยได้รับพลังงานมาจากทั้งภายในโลกเองและจากดวงอาทิตย์ ผิวโลก และบรรยากาศ แปรผันไปตามหลักเกณฑ์ทางธรรมชาติ เมื่อมีมนุษย์อุบัติขึ้นโดยวิวัฒนาการมาจากสิ่งมีชีวิตอันหลากหลาย ประมาณได้ว่าสองล้านปี มนุษย์มีสมองที่โตพอสมควรจึงเรียนรู้จากธรรมชาติ หาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ทางธรรมชาติจนเรียนรู้และถ่ายทอดความรู้สืบต่อมาเป็นลำดับ มีการนำความรู้จากกฎเกณฑ์เหล่านี้ได้แก่วิทยาศาสตร์ มาประยุกต์เรียกว่า เทคโนโลยีมาสนองความต้องการของมนุษย์ในกิจการต่าง ๆ แต่การนำเทคโนโลยีมาใช้หลายครั้งหลายคราและหลายเรื่อง ไม่กลมกลืนสอดคล้องกับธรรมชาติแวดล้อมและเป็นความต้องการอันไม่มีขอบเขตจำกัด มนุษย์เรียนรู้สิ่งรอบกายตนเองมากกว่าเรียนรู้ภายในจิตใจ ภายในกายของมนุษย์

มนุษย์มักไม่รู้จัก “ความพอดี” แต่มนุษย์รู้จักเอาแต่ใจตนเองเป็นหลัก มนุษย์มักไม่ตระหนักในความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างปัจเจกบุคคลกับ

ครอบครัวยุคใหม่ กับสังคม กับความหลากหลายทางชีวภาพ และกับธรรมชาติแวดล้อม มนุษย์มักไม่ตระหนักถึงความผสมกลมกลืนและความเป็นหนึ่งเดียวขององค์ประกอบเหล่านี้ แต่มนุษย์คิดว่าตัวเองเป็นพระเอกเหนือธรรมชาติ

สังคมไทยเป็นสังคมเปิด อยู่ร่วมกันเป็นปึกแผ่นเป็นประเทศชาติอย่างอิสระเสรีด้วยสันติติดต่อกันมากกว่าเจ็ดร้อยปี อีกทั้งเป็นสังคมที่ปรับตัวเองสามารถเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในโลกเดียวกันนี้มาตลอดจะสามารถบำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนร่วมโลกด้วยการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ของวิถีชีวิตไทย แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์และศาสตร์ต่าง ๆ ได้กับเพื่อนร่วมโลก

มนุษย์จะต้องเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ จากธรรมชาติ และสังคมทั้งรอบกายตนเอง และเรียนรู้ภายในจิตใจของตนเองหาความพอดีของความรู้ทั้งสองลักษณะและนำมาประยุกต์เป็นเทคโนโลยีที่สอดคล้องผสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมด้วย ปัญญาและสติ เพื่อที่จะนำไปสู่ชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- (1) Richard Leakey & Roger Lewin, **Origins Reconsidered : In Search of What Makes Us Human**, หน้า 354 – 355. Abacus Book. London, 1993.
- (2) **Time Magazine**. Vol. 143, # 21, หน้า 36 – 43, 23 พฤษภาคม 2537.
- (3) อ้างแล้วใน (1) หน้า 356.
- (4) สุกัญญา ตีระวนิช และคณะ, **คลื่นลูกที่สาม**, แปลจาก Alvin Toffler, *The Third Wave*, 2532.
- (5) สิปปนนท์ เกตุทัต. **สิ่งแวดล้อม : ผลกระทบต่อสังคมไทย สู่โลกทัศน์ใหม่ : ไทยและโลก**, ปาฐกถานำการประชุมทางวิชาการของราชบัณฑิตยสถาน โรงแรมรอยัลซิดี, 17 มิถุนายน 2537
- (6) สิปปนนท์ เกตุทัต และคณะ, **ทางสายกลางของสังคมไทยในอนาคต : เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม**, East - West Center และคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2535.
- (7) ธรรมรักษ์ การพิศิษฐ์ และคณะ, **สรุปย่อจากการประชุมหารือระหว่างผู้เขียนกับคณะข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**.
- (8) สิปปนนท์ เกตุทัต, **มหาวิทยาลัย กับ การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี**, บรรยายในการสัมมนาผู้บริหารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, โรงแรมดุสิต ไฮส์แลนด์ รีสอร์ท เชียงราย, 1 – 3 มิถุนายน 2537.

หลักการบริหารราชการของ อัลกอร์

รศ.ดร.สุรศักดิ์ หลาบมาลา*

เมื่อเอ่ยชื่อ อัล กอร์ (Al Gore, Jr.) ท่านผู้อ่านคงจะไม่คุ้นเคยกับชื่อนี้ อัล กอร์ เป็นรองประธานาธิบดี มีหน้าที่รับผิดชอบงานมากมาย ผลงานของท่านเป็นที่ชื่นชมของประชาชนชาวอเมริกา การปราบปรามยาเสพติดก็เป็นภารกิจหนึ่งของท่านด้วย แต่ชื่อของท่านไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายเท่าประธานาธิบดี บิลส์ คลินตัน

เดือนมีนาคม 1993 รองประธานาธิบดีกอร์ ได้รับคำสั่งจากประธานาธิบดีคลินตันให้ทบทวนผลการปฏิบัติงานของข้าราชการประจำ ท่านได้ระดมนักบริหารหลายท่านเข้าช่วย และสามารถเสนอแนวทางที่ราชการของสหรัฐควรจะปฏิบัติ เมื่อเดือนกันยายน 1993 ประธานาธิบดีคลินตันให้ความเห็นชอบเป็นอย่างยิ่ง การดำเนินการครั้งนั้นได้พบข้อมูลที่น่าเป็นห่วงคือ เมื่อ 30 ปีมาแล้ว ประชาชน 76% ของอเมริกาตอบว่ามีความมั่นใจว่ารัฐบาลกลางปฏิบัติงานได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก และไว้วางใจรัฐบาล แต่ปัจจุบันประชาชนเพียง 20% เท่านั้นที่มีความเห็นว่าสามารถไว้วางใจรัฐบาลกลางว่าจะทำอะไร ๆ ได้ถูกต้องเป็นส่วนมาก ดังนั้น รัฐบาลสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันจึงตัดสินใจว่า การปฏิบัติงานของข้าราชการประจำต้องมีการเปลี่ยนแปลง

* หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู

ในระยะเวลา 2-3 ปีที่ผ่านมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวปฏิบัติของข้าราชการประจำมาบ้างแล้ว และท่านรองประธานาธิบดีก็หวังว่าหลักการของท่านจะทำให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปเร็วขึ้นและมีผลดีขึ้น

ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทฤษฎีการบริหารองค์การเปลี่ยนแปลงไป เพราะ

- 1) มีความเข้าใจในวิธีการที่จะทำให้มนุษย์ใช้ความสามารถของตนได้เต็มที่
- 2) ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีข่าวสารในการช่วยการบริหารของหัวหน้างาน

ในต้นสมัย 1900 ได้มีการศึกษาทฤษฎี *Scientific Management* ของ *Frederick Taylor (1911)* ซึ่งเน้นการบริหารตามลำดับขั้น และมีการวัดปริมาณงาน และต่อมาเราได้ศึกษาทฤษฎีการบริหารองค์การของ *Chester Barnard (1938)* ที่กำหนดบทบาทผู้บริหารระดับสูงว่าเป็นผู้ประสานงานกลางขององค์การ ปัจจุบันทฤษฎีทั้ง 2 นั้น ไม่เหมาะกับการบริหารงานองค์การ แต่สมัยกระนั้นนับเป็นทฤษฎีที่ใช้ได้ผล เพราะปัจจุบันนี้เราพบว่าการแบ่งระหว่างคนทำงานด้วยมือกับคนทำงานด้วยสมอง ทำให้ผลผลิตต่ำ แท้จริงแล้วคนทำงาน ด้วยมือก็มีสมองคิด และเราควรจะนำความคิดของเขามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การด้วย

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์พ่วงกับอุปกรณ์โทรคมนาคม ทำให้ผู้บริหารมีข้อมูลในมือมาก และสามารถติดต่อหาข้อมูลกับผู้ปฏิบัติงานทุกระดับได้ ทำให้สายการบังคับบัญชาสั้นหรือน้อยขึ้นกว่าเดิม ปัจจัยนี้ทำให้ทฤษฎีการบริหารองค์การต้องเปลี่ยนไป ผู้บริหารระดับสูงสามารถรู้ข้อมูลการปฏิบัติงานได้ทุกระดับและสามารถกระจายความรับผิดชอบไปได้มาก และมีเวลาเพียงพอที่จะใช้กับปัญหาสำคัญในระดับนโยบายได้มากขึ้น

ปัจจัยอีกประการหนึ่ง แม้ว่าจะไม่ทำให้ทฤษฎีการบริหารองค์การต้องเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม แต่เป็นปัจจัยที่รองประธานาธิบดีกอร์เน้นหนักมากคือความรับผิดชอบพร้อมให้ตรวจสอบ (Accountability) ตามกฎหมายต่อรัฐสภา ต่อประมุขของประเทศ และต่อประชาชนโดยรวม

รายงานการปฏิรูประบบการบริหารราชการของรองประธานาธิบดีกอร์ที่เสนอต่อประธานาธิบดีคลินตัน ประกอบด้วยหลักการใหญ่ 7 ประการ คือ

1. **พัฒนาทัศนคติที่โปร่งใส (Developing a Clear Vision)** ในสมัยก่อนการบริหารงานมักจะมีหน่วยงานวางแผนกลาง ทำหน้าที่การวางแผน หน่วยอื่น ๆ เป็นมือคอยปฏิบัติ ปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงต้องนำเอาบุคลากรทุกระดับมาร่วมในการกำหนดภาพในอนาคตและภารกิจของหน่วยงานร่วมกัน การกำหนดทิศทางของงานร่วมกัน การกำหนดค่านิยมในการทำงานร่วมกัน ทั้งระดับสูงและระดับล่าง ทำให้เกิดความเข้าใจในวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างแจ่มแจ้ง จะนำไปสู่การตัดสินใจปฏิบัติการกิจอย่างชาญฉลาด และเกิดเจตจำนงที่จะปฏิบัติงานร่วมกันจนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

ท่านได้ยกตัวอย่างการปฏิบัติขององค์การทหารผ่านศึก ที่ให้บริการแก่ทหารที่มาใช้บริการ ซึ่งต้องผ่านขั้นตอน 23 ขั้นตอน แต่เมื่อผู้ปฏิบัติงานจากส่วนกลางไปพบผู้ขอรับบริการและเจ้าหน้าที่สำนักงานย่อยแล้วพิจารณาร่วมกัน แยกเป็นกลุ่มงานมีคนทำงานแต่ละกลุ่มไม่มากนัก งานสำเร็จภายในกลุ่ม ทำให้งานลดขั้นตอนลงเหลือเพียง 8 ขั้นตอน และผู้ปฏิบัติงานก็พอใจเพราะงานสำเร็จภายในกลุ่มของตนตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสิ้นสุด

2. **สร้างสภาพแวดล้อมการทำงานเป็นทีม (Creating team environment)** ในสมัยก่อนผู้บริหารจะจำกัดการทำงานของคนภายในหน่วยงานของตน ปัจจุบันผู้บริหารสนับสนุนให้คนของตนทำงานเป็นทีมกับบุคคลในหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้เกิดการปฏิบัติงานแบบบูรณาการ งานเดินคล่องตัว ลดการติดต่อทางเอกสาร และการสูญเวลาลง ผู้ปฏิบัติงานจะไม่นั่งรอนานกระดาษมาที่โต๊ะเท่านั้น แต่จะไปรับงานจากเพื่อนร่วมงานในทีมมาทำในส่วนของตนแล้วส่งต่อไปยังเพื่อนร่วมงานต่อไป

ในกรณีนี้ท่านยกตัวอย่างการทำงานของกระทรวงพาณิชย์ที่เมืองบัลติมอร์รัฐแมรีแลนด์ ในสำนักงานเดียวกันมีตัวแทนของหน่วยงานจากกระทรวงพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าสินค้ากรมการค้าย่อย และตัวแทนของรัฐแมรีแลนด์มาบริการนักธุรกิจซึ่งนักธุรกิจสามารถหาข้อมูลธุรกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศ พร้อมกับขอความช่วยเหลือจากธนาคารในสถานที่เดียวกัน และตัวแทนของหน่วยงานของรัฐเหล่านี้รวมกันเป็นทีมไปเยี่ยมมองการณ์ธุรกิจ เพื่อเข้าใจสภาพขององค์การและความต้องการขององค์การด้วย

3. **ให้อำนาจผู้ปฏิบัติงาน (Empowering Employees)** ในสมัยก่อนผู้บริหารระดับสูงต้องยึดกฎและระเบียบเป็นหลัก โดยมีแนวความคิดว่า ผู้ปฏิบัติงานดังกล่าวทำอะไรไม่เป็น สมัยปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงต้องให้อำนาจผู้ปฏิบัติงานดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายภายในกรอบของกฎระเบียบและทิศทางของงานตามที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนแล้ว โดยพิจารณาว่า ผู้ที่อยู่กับเหตุการณ์น่าจะรู้ว่าควรจะทำอย่างไร และให้อำนาจเขาเสนอการปรับปรุง

ประเด็นนี้ ท่านได้ยกตัวอย่างการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงานได้เสนอลดคู่มือการปฏิบัติงานจาก 400 หน้า ให้เหลือเพียง 93 หน้า โดยมีเนื้อหาครบครันและสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ที่ออกตรวจและให้คำแนะนำในเรื่องความปลอดภัยของสถานที่ทำงาน เช่น โรงงานต่าง ๆ เป็นต้น

4. **ให้ความสำคัญแก่ผู้รับบริการ (Putting Customers First)** ในสมัยก่อน ผู้บริหารระดับสูงต้องปกป้องและขยายงานของตน และเอาอกเอาใจผู้บริหารระดับนโยบายสูงขึ้นไป สมัยปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงปฏิบัติงานเพื่อสนองความต้องการของผู้รับบริการ เช่น ประชาชนเป็นอันดับแรก สมัยก่อนผู้บริหารระดับสูงคิดว่าตนรู้จักผู้รับบริการดี เมื่อรู้จักคนหนึ่งก็เพิกเฉยว่ารู้จักหมด รวบรวม ๆ กับจะพูดว่าจะเซตตัวไหน ๆ ก็หน้าตาเหมือนกันหมด (you see one you see all) การสำรวจความต้องการของประชาชนไม่มีใครคิดถึง กฎระเบียบใช้ปฏิบัติเหมือนกันหมดทุกกรณี เพื่อให้เกิดเอกภาพและคุณภาพ แต่ปัจจุบันการปฏิบัติเช่นนี้ไม่สามารถสนองตอบความแตกต่างทางความจำเป็นและต้องการของประชาชนหรือลูกค้าได้

เดือนกันยายน 1994 ประธานาธิบดีคลินตันได้มีคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยประกาศให้ผู้มารับบริการเห็นได้ชัดเจนว่า หน่วยงานนี้ทำอะไรให้กับประชาชนได้บ้างและใช้เวลานานเท่าไร เป็นเกณฑ์ให้ผู้มารับบริการคาดหวัง นอกจากนี้แล้วท่านยังได้ยกตัวอย่างการทำงานของหน่วยศุลกากรที่เมืองไมอามีได้ประสานงานกับผู้ให้บริการขนส่งสินค้าเข้าออกสหรัฐอเมริกากำหนดวิธีการและกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ ด้วยตนเองลดขั้นตอนและแบบฟอร์มน้อยลง งานเดินเร็วขึ้น เจ้าหน้าที่ก็ตรวจสอบรายการที่จำเป็นและนำเสนอส่งส่วยนั้น ผู้ใช้บริการก็พอใจ สินค้าไม่ค้างในโกดังมากมายเหมือนแต่ก่อน

5. **การสื่อสารกับผู้ปฏิบัติงาน (Communicating with Employees)** ในสมัยก่อนผู้บริหารหน่วยงานของรัฐจะสื่อสารกับบุคคลเหนือตน 1 ระดับ และต่ำกว่าตน 1 ระดับเท่านั้น สมัยปัจจุบันผู้บริหารต้องสื่อสารกับบุคคลทุกระดับในหน่วยงานของตน ผู้บริหารต้องมีข้อมูลตรงจากผู้ปฏิบัติและเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของพวกเขา สามารถสื่อสารนโยบาย เป้าหมายและทิศทางไปให้ทุกคนทราบตลอดทั้งองค์การ ยอมรับผิดชอบการปฏิบัติงานในภาพรวมขององค์การ ตรวจสอบการปฏิบัติงานและแก้ไขก่อนจะเกิดความเสียหาย และกล้าพอจะรับผิดชอบทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในหน่วยงานของตนตามกรอบภาระหน้าที่ตามกฎหมาย

6. **ลดขั้นตอนการทำงาน (Cutting Red Tape)** สมัยก่อนผู้บริหารระดับสูงมีหน้าที่บอกลูกน้องว่า ตนเองจะเอาอย่างไร สมัยปัจจุบันผู้บริหารระดับสูงต้องถามลูกน้องว่า เพื่อให้งานสำเร็จ พวกเขาต้องการ

อะไรบ้างวิธีการหนึ่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ Dick Riley ทำคือแจกกระดาษแผ่นหนึ่งบรรจุคำแนะนำ 7 ข้อ ให้ทุกคนปฏิบัติคือ ให้ถามตนเองว่า

- 1) การกระทำนั้นมีผลดีต่อผู้รับบริการหรือไม่
- 2) การกระทำนั้นถูกต้องตามกฎหมายและจริยธรรมหรือไม่
- 3) ผู้ปฏิบัติยินดีจะรับผิดชอบหรือไม่
- 4) กิจกรรมนั้นอยู่ในกรอบของภารกิจของหน่วยงานหรือไม่
- 5) การทำกิจกรรมนั้นคุ้มค่ากับเวลาหรือไม่
- 6) คำตอบ “ใช่” ทั้ง 5 ข้อหรือไม่
- 7) ถ้าใช่ ไม่ต้องมาขออนุญาตให้ลงมือทำได้เลย

ส่วนอีกหน่วยงานหนึ่งได้ออกบัตรอนุญาตให้ทดลองปฏิบัติการสิ่งใหม่เพื่อพัฒนางาน โดยลองเสี่ยงต่อความผิดพลาด โดยถือการเรียนรู้แบบเอาผิดเป็นครู หน่วยงานใดที่ไม่มีโอกาสเรียนรู้ ย่อมไม่มีโอกาสเปลี่ยนแปลง หน่วยงานใดที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานนั้นไม่มีการพัฒนาเพราะโลกเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงเป็นข้อจริงของชีวิต และวิธีการที่องค์กรจะเปลี่ยนแปลงได้ก็ต้องเรียนรู้วิธีการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ผู้บริหารระดับสูงยอมเสี่ยงกับลูกน้อง

ส่วนอีกหน่วยงานหนึ่งเป็นหน่วยงานขนาดใหญ่ ตอนแรกเมื่อมีปัญหาหน่วยย่อยจะส่งปัญหาเข้าศูนย์ เมื่อศูนย์บริหารหาทางแก้แล้วจึงส่งคำแนะนำออกไป การดำเนินงานแบบนี้ช้ามาก ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยการรับปัญหาเข้ามาแล้วแจกปัญหาออกไปทุกหน่วยงานย่อย ให้ทุกหน่วยหาทางแก้ปัญหา ในส่วนที่ตนทำได้ แล้วส่งคำตอบเข้าศูนย์บริหาร ศูนย์ทำการรวมและบูรณาการคำตอบเข้าด้วยกัน แล้วทำการเปลี่ยนแปลงหน่วยงาน วิธีนี้ดำเนินงานได้เร็ว และผู้ปฏิบัติงานก็พอใจกับการเปลี่ยนแปลงด้วย และทุกหน่วยเรียนรู้กันเร็วขึ้น

7. สร้างกรอบความรับผิดชอบต่อให้ชัดเจน (*Creating Clear Accountability*) ในสมัยก่อนผู้บริหารมักจะใช้กลไกและระดับชั้นของการบริหารงาน กฎระเบียบ การตรวจสอบและการรายงานเป็นกลไกในการบริหารงาน การบริหารปัจจุบันจะเน้นที่ผลการปฏิบัติงานและมีการวัดประเมินผลงานด้วย มีใช้เพียงแต่รายงานว่าทำอะไรลงไป แต่ต้องรายงานว่าได้ผลอย่างไรด้วย

การเน้นขั้นตอน กระบวนการ และการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด อาจจะมีเหตุผลในสมัยกระโน้น แต่การกระทำเช่นนั้นจะเพิ่มงานกระดาษ ช้า ๆ ชาก ๆ เน้นรายละเอียดจุจก ๆ จิก ๆ ทำให้คนดีมีวิชาหนึ่งงานราชการไปสู่เอกชนเสียมากต่อมาก หรือมีจะนั้นก็ทำงานแบบเข้าขามเย็นขาม

ประธานาธิบดีคลินตัน จะเน้นเป้าหมายแต่วิธีการให้บรรลุเป้าหมายให้มีความยืดหยุ่นตามสมควร โดยแบ่งให้ชัดเจนว่า ใครรับผิดชอบงานใดต่อผลของการปฏิบัติงานนั้น ๆ

การปฏิบัติตามหลัก 7 ประการดังกล่าวนี้ จะให้บรรลุเป้า ผู้ปฏิบัติต้องข้ามอุปสรรค 2 ประการให้ได้คือ

1) ความไม่มั่นใจ โดยคิดว่าแนวคิดเช่นนี้ก็คือไฟไหม้ฟาง ประเดี๋ยวก็ดับ ถ้าหากผู้ปฏิบัติคิดเช่นนั้น ผู้รับบริการคือประชาชนจะคิดอย่างไร ดังนั้น ต้องจัดความไม่มั่นใจออกไป

2) ความเคยชินกับการปฏิบัติแบบเก่าโดยคิดว่าของเก่าก็สบายดีแล้ว วิธีการแบบเดิมไม่ทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกปัจจุบัน

ดังนั้น ข้าราชการประจำต้องข้ามอุปสรรคทั้ง 2 รายการให้ได้และช่วยกันสร้างสภาพแวดล้อมทางการปฏิบัติราชการให้มี

- 1) สภาพแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมและให้ผลตอบแทนการคิดค้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ
- 2) มีความรับผิดชอบพร้อมรับการตรวจสอบและปฏิบัติตามกฎหมาย
- 3) ให้ความสำคัญต้องการของผู้รับบริการหรือประชาชนเป็นอันดับแรก
- 4) สร้างความรู้สึกมีความปลอดภัยในงาน ให้ความยอมรับนับถือในผลงานและส่งเสริมให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน

การดำเนินงานทั้งหลายทั้งปวงเหล่านี้จะไม่บรรลุผลเพียงแต่ส่งเป็นคำสั่งออกไป ดังนั้น ผู้บริหารทุกท่านต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างนำหลักการทั้ง 7 ข้อไปปฏิบัติ ไม่ช้าไม่นานการทำงานแบบเก่าก็จะจางหายไป ระบบราชการก็จะมีผู้นำที่มองภาพงานทะลุปรุโปร่ง ผู้ปฏิบัติมีความคิดริเริ่มและนำความคิดมาปฏิบัติ มีกำลังใจในการทำงาน และผู้รับบริการคือประชาชน จะมีความพอใจ ระบบข้าราชการพลเรือนจะแข็งและเป็นที่ยอมรับไว้วางใจของประชาชนทั้งประเทศ ข้าราชการก็จะเป็นข้าราชการยุคใหม่ ยุคไฮเทคและยุคบริการประชาชนแตกต่างจากอดีต

เอกสารอ้างอิง

Al Gore, Jr. Vice President of the United States of America. "The New Job of the Federal Executive" *Public Administration Review*, July/August 1994.

ศูนย์ศึกษา ประวัติศาสตร์อยุธยา ทัศนวิจารณ์ จาก ผู้ศึกษาประวัติศาสตร์

เสาวภา ไพทยวัฒน์*

ข้าพเจ้าได้รับข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ปี 2533 ว่า รัฐบาลญี่ปุ่นได้ให้ความสนับสนุนการก่อสร้างศูนย์ประวัติศาสตร์อยุธยา และทราบรายละเอียดจากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาว่า อาคารและนิทรรศการหลักของศูนย์แห่งนี้ตั้งบนพื้นที่ดินราชพัสดุ ประมาณ 6.5 ไร่ บนถนนโรจนะ ในบริเวณเกาะเมืองอยุธยา และอาคารนิทรรศการบนที่ดินประมาณ 1.8 ไร่ ณ บริเวณซึ่งเคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่น ต.เกาะเรียน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อาคาร

ทั้งสองรวมกันแล้วมีพื้นที่ประมาณ 3,000 ตารางเมตร ในฐานะที่เป็นข้าราชการสังกัดกรมการฝึกหัดครู จึงมีความภาคภูมิใจว่า ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ซึ่งตั้งอยู่ในบริเวณเดียวกับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลที่จะบังเกิดในทางวิชาการคือ สถาบันราชภัฏมีบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการขยายความรู้ทางด้านการวิจัยประวัติศาสตร์ โดยที่อาจารย์จากสถาบันราชภัฏเป็นส่วนหนึ่งของการขยายการดำเนินงาน ของศูนย์ดังกล่าว

* ศึกษานิเทศก์ 8 สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู บทความซึ่งนำเสนอทั้งหมดนี้มิได้มีความประสงค์ในการวิพากษ์วิจารณ์องค์กรหรือหน่วยงานใด ตลอดจนสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ข้อเสนอทั้งหมดเป็นเพียงทัศนวิจารณ์เท่านั้น

ในช่วงเวลานับตั้งแต่ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ได้เปิดทำการ เริ่มได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ ตั้งแต่รูปแบบของอาคาร สาระสำคัญของเรื่องราวที่ปรากฏในอาคารนิทรรศการ โดยนักวิชาการหลายสาขา ทั้งระดับท้องถิ่น และระดับประเทศ นับตั้งแต่ปี 2533 จนถึงปัจจุบัน ข้าพเจ้าเริ่มมีโอกาสได้เข้าชมศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ 2 ครั้ง และฟังข้อวิพากษ์วิจารณ์จากเพื่อนอาจารย์ในสถาบันราชภัฏตลอดจนได้ทราบข้อมูลการบริหารองค์กรของศูนย์ฯ แห่งนี้เพิ่มเติมจากวารสารทางวิชาการราชภัฏกรุงเทพฯ ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 ภาคเรียนที่ 1/2537 ตั้งแต่หน้า 29-57 ดังนี้

1. ผู้บริหารโดยตรง ขณะนี้คือ กระทรวงมหาดไทย
2. องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นผู้กำกับและดูแลในการบริหารงานการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในปัจจุบัน

3. บทบาทของศูนย์ฯ เป็นศูนย์เผยแพร่ความรู้ในข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์อยุธยาในอดีต ซึ่งเคยเป็นราชธานีของคนไทยนานถึง 417 ปี โดยมีผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้าชมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ศูนย์ฯ เปิดให้บุคคลทุกระดับที่มีความสนใจเข้าชม

ปัจจุบันตั้งแต่ศูนย์ฯ เปิดมาเป็นเวลา 4 ปี พบว่า ศูนย์ฯ แห่งนี้กำลังประสบปัญหาโดยสรุปกล่าวคือ

1. ทางด้านการวิชาการ ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ศูนย์ฯ ยังเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนค่อนข้างจำกัด หรือกล่าวได้ว่าการเติบโตทางวิชาการค่อนข้างช้า จากข้อมูลทางวิชาการพบว่า ได้มีการจัดสัมมนาทางวิชาการ 7 ครั้ง พิมพ์เอกสารงานวิจัย 2 เล่ม มีการแลกเปลี่ยนนักวิชาการไทยกับประเทศญี่ปุ่น

2. ทางด้านการบริหาร ศูนย์ฯ ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากองค์การบริหารจังหวัดประมาณปีละ 250,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายเงินเดือนของผู้ปฏิบัติงานประจำ

3. ศูนย์ขาดแคลนบุคลากรหลัก ที่จะเป็นผู้บริหารศูนย์ฯ ให้มีบทบาททางวิชาการให้เป็นที่ยอมรับของนักวิชาการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ถ้าหากคงสถานภาพไว้เช่นปัจจุบัน ศูนย์ฯ แห่งนี้เป็นศูนย์ฯ ที่เติบโตช้า การดำเนินงานยังคงมีอยู่ แต่ขาดการขยายผลที่จะเป็นประโยชน์แก่ทางวิชาการ

จากสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่ประสบดังที่กล่าวมาโดยสรุป น่าจะมีแนวทางในการพัฒนาเพื่อการพัฒนาสนับสนุน ในทัศนะของบุคคลกลุ่มหนึ่งได้เสนอโดยสรุป ดังนี้

1. การเสนอโอนศูนย์ประวัติศาสตร์จากกระทรวงมหาดไทย ให้เป็นโครงการภายใต้การกำกับของทบวงมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพื่อผลดีในการบริหารทางวิชาการ การสนับสนุนทุนวิจัย การรับงบประมาณ และความช่วยเหลืออื่น ๆ ได้มากกว่าสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2. การประชาสัมพันธ์สถาบันแห่งนี้ สมควรเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายและกว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน น่าจะได้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงานในส่วนของการจัดเอกสาร และข้อมูลประวัติศาสตร์อยุธยา เพื่อนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อมูลที่สรุปมาทั้งหมดนี้ สำหรับผู้สนใจวิชาประวัติศาสตร์แล้วขอเสนอมุมมอง ทั้งในส่วนการสนับสนุนเพื่อการพัฒนาและการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อการสร้างสรรค์ เริ่มตั้งแต่

1. การรับความสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภายในประเทศและองค์กรต่างประเทศ ปัจจุบันการรับความสนับสนุนจากต่างประเทศจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงจากแนวความคิดเดิม องค์กรต่างประเทศเคยให้ความสนับสนุนประเทศด้อยพัฒนาในรูปแบบการให้เปล่า 100% สำหรับประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาดังนั้น ความช่วยเหลือ ต่าง ๆ จึงปรากฏในรูปแบบของการเริ่มต้นในระยะแรก 100% ในเวลาต่อมาเจ้าของประเทศจะต้องเป็นฝ่ายบริหาร และหาเงินสนับสนุนการดำเนินงานทั้งหมด ความช่วยเหลือจากต่างประเทศจะมีข้อจำกัดในการรับความสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศอื่น ๆ ในหลาย ๆ ประเทศ ดังนั้น ความช่วยเหลือจากต่างประเทศจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนและกำหนดกรอบในการดำเนินงานเพื่ออนาคตไว้เป็นแผนงานระยะยาว

2. การดำเนินงานในทางวิชาการจำเป็นต้องมีบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการจากต่างประเทศ ในประเทศ และเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถสูง เป็นคณะกรรมการดำเนินงาน และจะต้องเสนองานที่เป็นประโยชน์พร้อมแนวคิดใหม่ การเริ่มชีวิตของนักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงจะต้องเกิดจากการสร้างสมผลงานและนำเสนอผลงานโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง การให้เกียรติยกย่องความเป็นนักวิชาการน่าจะพิจารณาจากบุคคลทั่วไป ซึ่งมีผลงานความเป็นนักวิชาการมิใช่บุคคลที่เป็นคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่ง ดังนั้นความคาดหวังที่ว่าผู้ที่จะเป็นฝ่ายหาทุนสนับสนุนคือ อาจารย์จากมหาวิทยาลัย ความคิดดังกล่าวนี้คงจะต้องนำมาทบทวนใหม่ และมองย้อนไปยังสถาบันราชภัฏว่าสามารถรับบทบาทดังกล่าวนี้ได้หรือไม่

เมื่อศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์พัฒนาจากจุดเริ่มต้นมาจนถึงปัจจุบัน และอยู่ในระหว่างการเลี้ยวหลังแลหน้า เพื่อกำหนดบทบาท ทิศทางของตนเองเพื่อเดินไปสู่เส้นทางในอนาคตคือ ศูนย์กลางทางวิชาการที่มีชื่อเสียงในการศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ข้าพเจ้าจึงขอเสนอแนวคิดในฐานะผู้ศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ ดังนี้

1. ในกรณีที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงการบริหารทั้งหมดได้ เพราะจะต้องมีผลกระทบต่องค์กรเดิมแล้ว องค์กรซึ่งรับผิดชอบดูแลตั้งแต่เริ่มต้น ในที่นี้คือกระทรวงมหาดไทยและในส่วนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด จำเป็นต้องหาความสนับสนุนเบื้องต้นในการจัดหาเงินสนับสนุนจากการบริจาคจากความช่วยเหลือของหน่วยงาน ในการเริ่มต้นจัดจ้างบุคลากรเป็นผู้อำนวยการโครงการ ทำหน้าที่ทั้งทางด้านการบริหารและการพัฒนาทาง

วิชาการ โดยกำหนดระยะเวลาการทำงานตามแผนพัฒนา 3-5 ปีแรก โดยการทำงานทั้งหมดให้เป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายของสถาบัน พร้อมทั้งมีคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานในแผนพัฒนาในแต่ละระยะ

2. ในช่วงระยะเวลา 3-5 ปี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดหาเครื่องมือที่ทันสมัย ดังเช่นเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อการเก็บข้อมูลประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อยุธยาทั้งหมด ทั้งภายในและต่างประเทศ โดยให้นำมาเก็บไว้ ณ อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ โดยการได้มาซึ่งคอมพิวเตอร์ จำเป็นต้องมาจากประเทศที่สนับสนุนด้านอาคารพิพิธภัณฑ์ คือ ประเทศญี่ปุ่น หรือการบริจาคจากองค์กรเอกชน

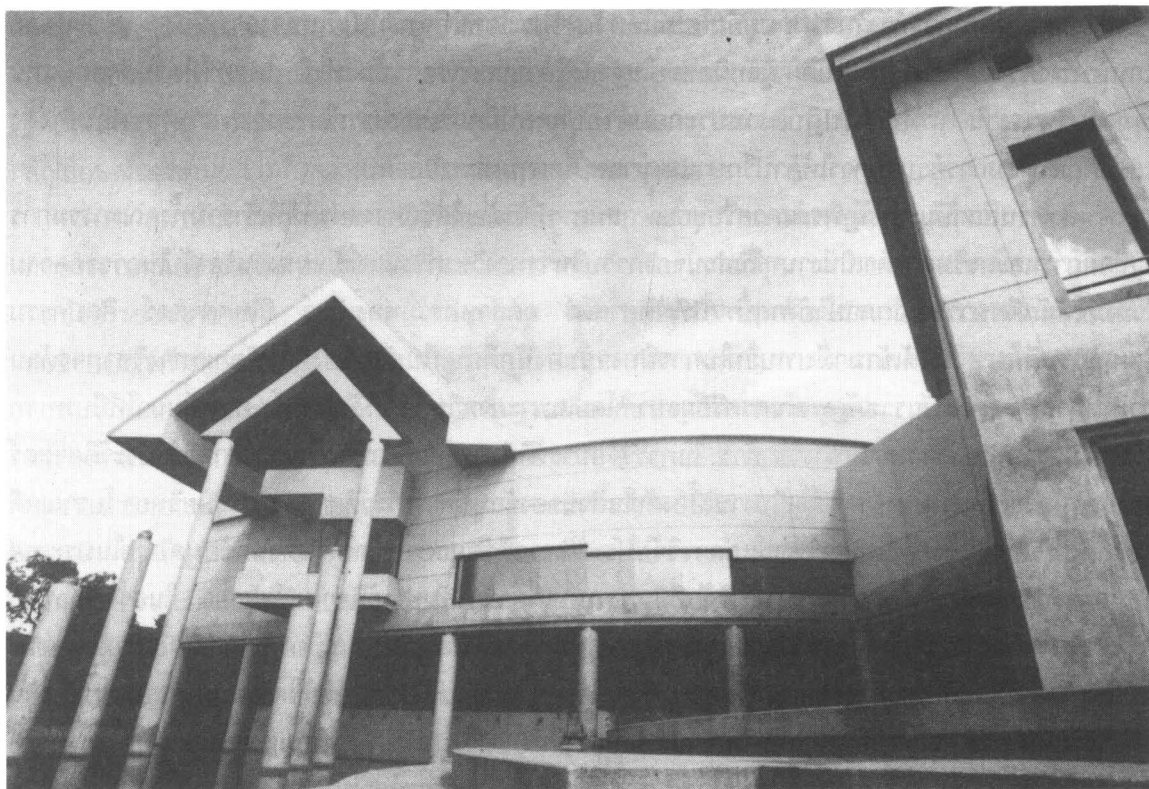
3. สถาบันแห่งนี้เป็นของชุมชนและประชาชาติทั่วโลก ในที่นี้จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกทั้งในระดับเยาวชนและประชาชนทั่วไป การประชาสัมพันธ์เพื่อการสร้างความเข้าใจว่าสถาบันแห่งนี้เป็นการร่วมมือของบุคคลหลายฝ่าย มิใช่เป็นสถาบันซึ่งประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้สร้างให้กับคนไทยไว้เป็นอนุสรณ์ ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านญี่ปุ่นในสมัยอยุธยา หรือกลายเป็นหนี้บุญคุณในฐานะที่ประเทศญี่ปุ่นสนับสนุน ดังนั้นทัศนคติที่จะต้องปลูกฝังให้แก่ชาวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตลอดจนคนไทยทั่วประเทศ เกี่ยวกับการสร้างถาวรวัตถุเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา จัดได้ว่าเป็นความร่วมมือในการอนุรักษ์มรดกโลก โดยผู้ได้รับประโยชน์คือ ประชาชาติทั่วโลก มิได้เพียงแต่คนไทยหรือประเทศผู้สนับสนุนการปลูกสร้างถาวรวัตถุเท่านั้น แนวความคิดในการอนุรักษ์สิ่งซึ่งเป็นมรดกของโลก มิควรจะยึดติดความเป็นของเขาหรือของเรา แต่ความเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติควรจะเริ่มจากการได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระดับเยาวชนในการเห็นคุณค่าของถาวรวัตถุทุกภูมิภาคว่า โดยชี้ให้เห็นว่าถาวรวัตถุเป็นผลมาจากภูมิปัญญาของมนุษย์ จิตสำนึกในลักษณะดังกล่าวนี้ นับเป็นความจำเป็นสำหรับคนยุคปัจจุบันและในอนาคตเป็นอย่างมาก

4. ผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้ได้รับมอบให้รับผิดชอบดูแล และนักวิชาการทั้งหลายจำเป็นต้องมีอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์การบริหารสถาบันแห่งนี้ ในหลักการเบื้องต้น และ MOST ตามลำดับ

M-Money-Man เงินสนับสนุนทั้งหลายในขณะนี้มีความเพียงพอแค่ไหน ? การรองรับแผนงบประมาณจากส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงจากส่วนราชการ การเสนอแผนการขอรับความสนับสนุนงบประมาณแผ่นดินสำหรับเงินสนับสนุนจากต่างประเทศในขณะนี้ นับเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนมาก โดยเฉพาะทุนสนับสนุนการวิจัยทางวิชาการที่ได้รับจากประเทศอื่น ๆ นอกเหนือจากประเทศญี่ปุ่น ทั้งนี้เพราะความเป็นมาดั้งเดิม ศูนย์ฯ แห่งนี้เคยรับการสนับสนุนเต็มรูปแบบจากประเทศญี่ปุ่นมาก่อน

การสนับสนุนการเงินจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหาร (Man) ที่มีความสามารถสูง เป็นที่ยอมรับในผลงานวิจัยของต่างประเทศ การดำเนินงานเบื้องต้นในการวิจัยจึงจะเริ่มจากความร่วมมือของประเทศผู้สนับสนุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นทั้งสองฝ่าย ส่วนการวางแผนทางด้านครุภัณฑ์สำนักงาน การจัดสร้างศูนย์เก็บข้อมูลประวัติศาสตร์อยุธยา จำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการเพื่อให้ในระยะ 5 ปีแรก มีความเคลื่อนไหวในส่วนนี้

ส่วนบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกเข้ามาเป็นผู้บริหารในที่นี้คือ Man ซึ่งหมายถึงผู้นำของการบริหารภายในศูนย์ฯ หรือ Key Man ไม่จำเป็นต้องจำกัดเพศให้เป็นเฉพาะผู้บริหารชาย ผู้หญิงที่มีความสามารถ สามารถเป็นแกนนำในการดำเนินงานทั้งหมดได้ ความคิดในการบริหารงานของหน่วยงานแห่งนี้ น่าจะเป็นบรรยากาศการดำเนินงานแบบประชาธิปไตยมากกว่าที่จะเป็นระบบสายสั่งการตามแบบปฏิบัติของทางราชการ การบริหารงานเพื่อการสนับสนุนบรรยากาศทางวิชาการจำเป็นต้องลดขั้นตอนการใช้อำนาจโดยตำแหน่งให้มากที่สุด ความคล่องตัวในการดำเนินงานเป็นปัจจัยสนับสนุนการร่วมดำเนินงานได้ค่อนข้างสูง

O-Organization องค์กรที่จะเข้ามาเป็นแกนหลักในการพัฒนาการดำเนินงานของสถาบันแห่งนี้ ขณะนี้กระทรวงมหาดไทยได้มอบหมายให้กรมการฝึกหัดครูพิจารณาพร้อมกับผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย ปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างการบริหารงานศูนย์ฯ ขณะเดียวกันผู้บริหารที่ได้รับมอบโดยตรงคือ กระทรวงมหาดไทย โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นผู้บริหารและการจัดการโดยตรง ในที่นี้ทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องทบทวนการจัดองค์กรโดยเฉพาะ การพิจารณาบุคลากรที่จะมาเป็นผู้บริหารศูนย์ฯ หรือ ผู้อำนวยการที่สามารถดำเนินงานได้ในทุก ๆ ด้าน โดยมีคณะผู้บริหารของจังหวัดเป็นคณะกรรมการอำนวยการ ประธานกรรมการอำนวยการยังคงเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อแสดงว่าสถานที่แห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นที่บริหารภายใต้การอำนวยการสนับสนุนในการอนุรักษ์ให้แก่ ประชาชาติทั่วโลกในปัจจุบันและอนาคต

S-Service การจัดการบริหารต่าง ๆ นอกเหนือจากการเปิดพิพิธภัณฑ์ให้ผู้สนใจทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เข้าชมตามวัน เวลา ที่กำหนดแล้ว การประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อชี้แจงให้กับมัคคุเทศก์ทั้งหลายได้รู้จักคุณค่าของพิพิธภัณฑ์ในส่วนที่เข้าเผยแพร่แก่ชาวต่างประเทศ การนำชมอาคารพิพิธภัณฑ์ศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์ เพื่อการอธิบายประวัติศาสตร์อยุธยา หลังจากนั้นจึงนำชมโบราณสถานและโบราณวัตถุของราชธานีเก่า แห่งราชอาณาจักรไทยในอดีตและในปัจจุบันองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม หรือ UNESCO ได้จดทะเบียนให้ราชธานีแห่งนี้อนุรักษ์ไว้เป็นมรดกโลกแล้ว

T-Team การทำงานทุกอย่างอุปสรรคที่บังเกิดในขณะนี้ สำหรับภาครัฐบาลการดำเนินงานเป็นทีม โดยผู้ปฏิบัติงานต่างสังกัดหน่วยงาน การประสานงานในส่วนนี้เป็นเรื่องยุ่งยาก และส่งผลให้ขาดการได้รับความร่วมมือในการดำเนินระยะยาว ดังนั้นการสร้างทีมบริหารจึงควรเริ่มที่บุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ มีความสนใจ

รวมถึงคุณสมบัติในการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมิได้หวังผลประโยชน์ที่จะนำไปใช้ในทางการเมือง คณะบุคคล
แกนนำทางความคิด กลุ่มปฏิบัติ ผู้รับผิดชอบในฐานะผู้อำนวยการสถาบันแห่งนี้ โดยการได้รับค่าตอบแทน
ในการบริหารงาน ทีมการปฏิบัติงานประกอบด้วยบุคคลที่มีความสามารถในการประสานงานค่อนข้างสูง
และมีคณะกรรมการอำนวยการให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามผลตามลำดับ

สำหรับสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สมควรที่จะต้องได้รับการแต่งตั้งให้เข้าร่วมทั้งคณะกรรมการ
อำนวยการและกรรมการดำเนินงาน ในส่วนของการบริหารทางวิชาการน่าจะมีแผนงานรองรับในการขอความ
ร่วมมือให้นักศึกษาวิชาเอกภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยว นิเทศศาสตร์ ศิลปกรรม
วัฒนธรรมศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทในการฝึกงานของนักศึกษาในส่วนของพัฒนาทางวิชาการด้าน
ประวัติศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะภาควิชาประวัติศาสตร์ ควรพัฒนาให้มีบทบาท
ในการเป็นผู้แทนของภาพรวมทางวิชาการ ในการวิจัยประวัติศาสตร์อยุธยาของอาจารย์ภาควิชาประวัติศาสตร์
ของสถาบันราชภัฏทั้งหมด การดำเนินงานเบื้องต้นในส่วนของคุณสมบัติทางประวัติศาสตร์ มานุษยวิทยา โบราณคดี
และคติชนวิทยา ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่การวิจัยประวัติศาสตร์อยุธยา โดยเริ่มตั้งแต่ข้อมูลภายในประเทศ
ข้อมูลต่างประเทศผลงานต่าง ๆ ของนักวิจัยที่มีผลงานซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อยุธยา ในส่วนนี้ถ้าหาก
ภาควิชาประวัติศาสตร์ได้รวบรวมข้อมูลในฐานะผู้รู้แหล่งวิชาการ เมื่อมีข้อมูลเบื้องต้นในส่วนนี้แล้วผู้แทนของ
หน่วยงานจากสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา น่าจะได้จัดทำแผนงบประมาณขอรับความสนับสนุนจากท้องถิ่น
และขยายผลการรับความสนับสนุนไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายในประเทศ พร้อมทั้งแผนการขอรับครุภัณฑ์
ที่จำเป็นในการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อยุธยาทั้งหมด การดำเนินงานในลักษณะนี้จะเสริมบทบาท
ในการบริการวิชาการแก่ชุมชนพร้อม ๆ กับสถานภาพของสถาบันอุดมศึกษาส่วนท้องถิ่น ตามนโยบายของ
กรมการฝึกหัดครู

การดำเนินงานจำเป็นต้องมีจุดเริ่มต้นจากบุคคลและหน่วยงาน ถ้าหากมีผลงานอย่างต่อเนื่องให้ปรากฏ
แก่สาธารณชน การได้รับการยอมรับเป็นสัญลักษณ์ของการดำเนินงานในภาพรวมพร้อมการขยายงาน
ได้อย่างกว้างขวางตามกระบวนการ ขั้นตอน โอกาสที่เหมาะสม ดังนั้นจุดเริ่มต้นจึงจำเป็นต้องมีจุดประกาย
พร้อมกับการเริ่มต้นบทบาทของการประสานงานหลายฝ่าย โดยมีทีมงานให้ความร่วมมือพร้อมกับการทำความเข้าใจกับผู้บริหาร ถ้าหากการเริ่มต้นที่ดี มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่แล้ว การทำงานต่าง ๆ มีการปรับแก้ปัญหา
การสร้างความสำเร็จอันดี ปัจจัยเหล่านี้จะเป็นการพัฒนางานให้เติบโตตามลำดับอย่างต่อเนื่อง

ข้าพเจ้าเป็นผู้สนใจในการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ และมีความประสงค์ที่จะให้สถาบันราชภัฏ
พระนครศรีอยุธยาได้แสดงบทบาททางวิชาการในช่วงเวลาเริ่มต้นการดำเนินงานของคุณฯ แห่งนี้

1. เป็นศูนย์รวมข้อมูลพื้นฐานซึ่งเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อยุธยา ทั้งข้อมูลซึ่งเป็นเอกสารชั้นต้น
(Primary Source) เอกสารชั้นรอง (Secondary Source) และเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
นอกจากนี้ข้อมูลอันเป็นผลจากการศึกษาทางด้านโบราณคดี มานุษยวิทยา และคติชนวิทยาซึ่งเกี่ยวข้องกับ
ประวัติศาสตร์อยุธยา ทั้งก่อนการสถาปนาเป็นอาณาจักร รวมถึงในช่วงเวลา 417 ปี ในการเป็นราชธานี
ความต่อเนื่องในการนำเสนอแนวคิดทุก ๆ ด้าน จากสมัยอยุธยาไปยังสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยข้อมูลดังที่
กล่าวทั้งหมดนี้ ได้มีการประมวลอย่างมีระบบ และถ้าหากหากสามารถมีเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น การนำ
คอมพิวเตอร์ใช้ในการบันทึกข้อมูลทั้งหมด ผลที่บังเกิดในส่วนนี้การเป็นศูนย์รวมข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการ
ขยายไปสู่การจัดตั้งห้องสมุดประวัติศาสตร์สมัยอยุธยาในสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เมื่อมีการจุด

ประกายการเริ่มต้นแล้ว พร้อมกับตัวบุคคลรองรับการทำงานเพื่อการประสานงานกับหน่วยงานที่สนใจ แนวคิดที่กล่าวทั้งหมดนี้เป็นส่วนของการคาดหวังว่าสถาบันราชภัฏสามารถทำได้ ในที่นี้ขอให้มีการเริ่มต้นการดำเนินงานก่อน ทั้งนี้เพราะงานจะเป็นทีมของการสร้างงาน การประสานงาน การดำเนินงาน การเป็นสัญลักษณ์ของงาน รวมถึงความมีชื่อเสียงของสถาบันและบุคคล

2. สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา เป็นศูนย์ในการประสานการดำเนินงาน หรือเป็น Coordinator การทำงานทุกอย่างไม่สมควรอย่างยิ่งที่จะจำแนกว่าคนเก่งกว่า เก่งที่สุด ถ้าหากความคิดดังกล่าวเกิดขึ้นจะบดบังบรรยากาศการทำงานทั้งหมดนี้ให้มีจุดริเริ่ม ดังนั้นการริเริ่มเบื้องต้นเป็นการวิ่งไปหางานและงานจะเป็นส่วนของการท้าทายการดำเนินงาน ในที่สุดผู้ทำงานจะเกิดความรักในการทำงาน บทบาทในการประสานควรจะเริ่มโดยการประสานเพื่อให้เกิดข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อยุธยา หลังจากนั้นเริ่มเข้าสู่การสร้าง ความเข้าใจกับผู้บริหารภายใน หน่วยงานภายนอก โดยการชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับรวมถึงการนำเสนอผลงานประกอบแล้ว การขยายการดำเนินงานจะเกิดขึ้นตามลำดับ การเป็น Coordinator มีผู้เชี่ยวชาญ (Expert) แต่เป็นผู้ที่สามารถประสานความเข้าใจและการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ดังนั้น บทบาทดังกล่าวนี้จะบังเกิดได้กับอาจารย์ของสถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยาได้

ข้อมูลซึ่งปรากฏในการศึกษาประวัติศาสตร์ของอยุธยาในตอนปลาย ไกล่สุญเสียเอกราชครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2310) บรรยาการของราชธานีเต็มไปด้วยบุคคลที่มีความสามารถสูง แต่มีความจำเป็นที่จะต้องเดินทางออกจากราชธานีเพื่อสนับสนุนราชอาณาจักรอยู่ภายนอก ต่อมาเมื่อบ้านเมืองมีความจำเป็นต้องใช้บุคลากรเพื่อความอยู่รอด ผลที่ปรากฏคือการรวมกลุ่มกันเพื่อการรักษาความมั่นคงของราชธานี ในประวัติศาสตร์อยุธยามีจุดอ่อนที่ปรากฏและเป็นข้อมูลประวัติศาสตร์ที่คนไทยอาจลืมได้กล่าวคือ การสูญเสียเอกราชครั้งที่ 2 ให้แก่พม่า ขณะเดียวกันข้าราชการกรุงเก่าในอดีตคือพระยาตากสิน เป็นผู้กอบกู้ได้สำเร็จ ดังนั้นเหตุการณ์ซึ่งปรากฏแล้วในประวัติศาสตร์น่าจะเป็นจุดขึ้นากับปัจจุบันว่า ประวัติศาสตร์ย่อมไม่ซ้ำรอยเดิม อุทาหรณ์ดังที่ปรากฏในประวัติศาสตร์น่าจะเป็นข้อปลุกใจบรรยาการการทำงานทางวิชาการ ทั้งนี้เพื่อให้ประวัติศาสตร์ไทยได้มีความต่อเนื่องทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วนนี้ จำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงกันได้ทั้งแนวดิ่งและแนวนอน โดยจะต้องมีการกระทำของมนุษย์เป็นเครื่องบ่งชี้ บัดนี้ศูนย์ประวัติศาสตร์อยุธยาได้ก้าวมาส่งางามแล้ว จึงสมควรที่ผู้เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องได้สานต่อเพื่อความเจริญทางวิชาการในฐานะที่โบราณสถานของอยุธยาได้รับการจดทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้ว ข้าพเจ้าหวังว่า บทความฉบับนี้ซึ่งเป็นแนวคิดส่วนหนึ่งของผู้สนใจประวัติศาสตร์ สามารถจุดพล้ให้ผู้รักความก้าวหน้าทางวิชาการในภาพรวมและเป็นประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้รักการพัฒนาทุกท่าน พร้อมทั้ง ผাগเป็นข้อคิดว่า “เหลียวหลังนานพาลพาให้คอเอียง แลหน้านานได้แต่ข้อถกเถียง..... หากจะได้งานควรรีบขานรับ.....”

สามพระดีที่บางบาล

กรีกุตา เทียรทอง*

มีผู้กล่าวว่า “ใครที่ไปอำเภอบางบาล
แล้วไม่เคยได้ยินกิตติศัพท์ หลวงพ่อเอียด
วัดไผ่ล้อม หลวงพ่อเมี้ยน วัดโพธิ์ หลวงพ่อ-
ทิม วัดพระขาว เห็นจะยังไม่รู้จักบางบาลจริง”

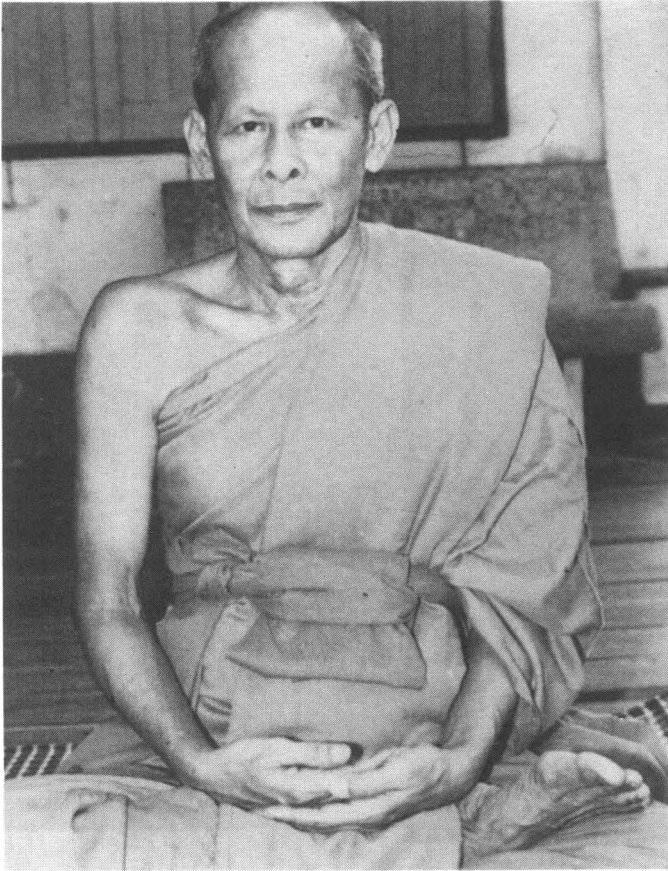
อำเภอบางบาลเป็นอำเภอหนึ่งใน 16 อำเภอของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 10 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำลำคลองที่สำคัญ 3 สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา คลองบางบาล (แม่น้ำเจ้าพระยาเดิม) และคลองบางหลวง (คลองโผงเผง) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา แบ่งเป็น 3 ทุ่งคือ ทุ่งมหาพราหมณ์ ทุ่งบางบาล และทุ่งกบเจา ประชากร 70% มีอาชีพทางการเกษตร ทำนา ทำสวน อาชีพรอง คือการทำอิฐ เลี้ยงวัวพัวพันธุ์ และทำกำนันรูป

บางบาลตั้งขึ้นเป็นอำเภอเมื่อ พ.ศ. 2438 เดิมชื่อ “เสนาโน” ตัวที่ว่าการอำเภออยู่ในตำบลมีมด (ตำบลไทรน้อยในปัจจุบัน) ต่อมา พ.ศ. 2453 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลบางบาล ครั้น พ.ศ. 2514 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลมหาพราหมณ์จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2537) อำเภอบางบาลจึงตั้งมาครบ 99 ปี ดังนั้นเพื่อเป็นการเฉลิมฉลองในโอกาสอันเป็นมงคล ชาวอำเภอบางบาลจึงจัดงาน “ฉลอง 99 ปี อำเภอบางบาล” พร้อมกับได้จัดสร้างพระรูปหล่อพระอาจารย์ที่มีชื่อเสียงในปัจจุบันของอำเภอบางบาล 3 รูป เรียกว่า “รุ่นไตรภาคีฉลอง 99 ปี อำเภอบางบาล” ประกอบด้วย

1. พระครูสุนทรยติกิจ (หลวงพ่อเอียด) เจ้าคณะอำเภอบางบาล วัดไผ่ล้อม
2. พระครูพุทธสิริวัฒน์ (หลวงพ่อเมี้ยน) เจ้าคณะตำบลกบเจา วัดโพธิ์
3. พระครูสังวรสมณกิจ (หลวงพ่อทิม) เจ้าอาวาสวัดพระขาว

นอกจากพระสงฆ์ 3 รูปที่เป็นที่รู้จักกันกว้างขวางในปัจจุบันนี้แล้ว พระสงฆ์ที่มีปฏิปทาน่าเลื่อมใสเป็นที่เคารพศรัทธาของชาวบางบาลเลื่องลือตั้งแต่อดีตกาลจนถึงทุกวันนี้ คือหลวงพ่อบั่น วัดพิบูล หลวงพ่อส่น วัดบางปลาหมอ หลวงพ่อชัน วัดนกระจาบ และหลวงพ่อสั่ง วัดน้ำเต้า แต่ผู้เขียนจะขอเสนอเฉพาะประวัติและปฏิปาทตลอดจนคุณธรรมพิเศษโดยสังเขปของพระดี 3 รูป ในปัจจุบันของอำเภอบางบาลตามลำดับดังนี้

* อ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ประกาศนียบัตรชั้นสูงบัณฑิตอาสาสมัคร, อ.ม. (ศาสนาเปรียบเทียบ), หัวหน้าภาควิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

พระครูสุนทรยติกิจ วัดไผ่ล้อม

นามเดิม ละเอียด พูลพร ฉายา อินฺทวโร บิดาชื่อ นายผัน พูลพร มารดาชื่อ นางเสงี่ยม พูลพร
เกิดวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2471 อายุพรรษา 46

ท่านเป็นชาวหมู่บ้านวัดไผ่ล้อม คลุกคลีกับวัดมาตั้งแต่อายุ 8 ขวบ บรรพชาเป็นสามเณร อายุ 15
และอุปสมบทเป็นพระภิกษุ เมื่ออายุ 20 เป็นเจ้าอาวาสวัดไผ่ล้อมเมื่ออายุ 26 ปี และดำรงตำแหน่งเจ้าคณะ
อำเภอบางบาล เมื่อ พ.ศ. 2519 อายุ 48 ปี

ปฏิปทาของหลวงพ่อ

ท่านมุ่งพัฒนาการศึกษาทั้งของบรรพชิต ขรवास และเยาวชนของชาติโดยไม่หยุดยั้ง อนุรักษ์ศิลป-
วัฒนธรรมและโบราณวัตถุสถาน รักษาสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้ร่มรื่น ด้วยต้นไม้ใหญ่น้อยนานาพันธุ์
เกื้อกูลอนุเคราะห์ชาวบ้านที่มีปัญหาทางใจ และรักษาโรคทั่วไป ยาลมยาหอมของท่านทำไว้แจกชาวบ้านถ้วนหน้า
ยาลมที่ขึ้นชื่อมี 3 สูตร แก้ม แก้วโรคประสาท อัมพฤกษ์ อัมพาต ชะงัดน้ก ท่านมีความสามารถพิเศษ
ในการต่อกระดูกผู้ป่วยกระดูกหัก โดยไม่ต้องใช้ปูนปลาสเตอร์พอก

คุณธรรมพิเศษ

ท่านเป็นเกจิอาจารย์ที่ล่ำเล่ห์ในทางเมตตามหานิยมอยู่ยงคงกระพัน และเป็นที่พึ่งทางใจในการให้
คำปรึกษาปัญหาชีวิตโดยใช้ธรรมโอสธของพระพุทธองค์

พระครูพุทธสิริวัฒน์ วัดโพธิ์

นามเดิม เมี้ยน เกิดโคกทรัพย์ ฉายา พุทธสิริ บิดาชื่อ นายแก้ว มารดาชื่อ นางทองม้วน เกิดเมื่อ พ.ศ. 2460 อายุพรรษา 55 เป็นเจ้าอาวาส พ.ศ. 2487 เมื่ออายุ 27 ปี

ท่านเป็นชาวหมู่บ้านวัดโพธิ์ โดยกำเนิด เนื่องจากบิดาของท่านเป็นหมอแผนโบราณ ท่านเลยซึมซับ รับรู้การรักษาโรคแผนโบราณมาตั้งแต่ยังเยาว์ โรคที่รักษาแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ

1. โรคแบบสามัญ เช่น ปวดหัว ตัวร้อน กระจกหักด้วยอุบัติเหตุ
2. โรคแบบไสยศาสตร์ เช่น ถูก “คุณ” ทั้ง “คุณคน” และ “คุณผี” การรักษาจึงมีทั้งแบบธรรมดา และแบบไสยศาสตร์ ในบางกรณีใช้ทั้ง 2 วิธีประกอบกัน

ปฏิบัติของหลวงพ่อ

เคร่งครัดในพระธรรมวินัย จะตักเตือนชี้แนะสานุศิษย์ด้วยวิธีการอันล้าลึก ไม่ติเตียนให้ขาดกำลังใจ มีความสันโดษ ช่วยเหลือผู้มาขอความอนุเคราะห์โดยไม่เห็นแก่ลาภสักการะ

คุณธรรมพิเศษ

ท่านเป็นเกจิอาจารย์ที่ล่ำเล่ห์ในการรักษาโรคเกี่ยวกับกระดูก มีชื่อเสียงคุณธรรมพิเศษใน 6 ม. คือ 1. น้ำหมาก 2. น้ำมันต์ 3. น้ำมันมนต์ 4. มีดหมอ 5. ไม้ครู 6. เมตตาธรรม และเก่งทั้งเวทมนต์คาถา พุทธาคม แผ่พลังจิตในพิธีพุทธภิเษกวัดอุดมคงค

พระครูสังวรสมณกิจ วัดพระขาว

นามเดิม ทิม ชุ่มโชค ฉายา อุตตสนโต มารดาชื่อ กิม เกิดเดือนมีนาคม พ.ศ. 2457 อายุพรรษา 46 ปี พ.ศ. 2478 ณ วัดพิบูล ตำบลพระขาว อำเภอบางบาล 1 พรรษา จึงได้ลาสิกขา และได้อุปสมบทเป็นครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2491 เป็นเจ้าอาวาสวัดพระขาว เมื่อ พ.ศ. 2499 เมื่ออายุ 42 ปี

ปฏิปทาของหลวงพ่อ

แสดงธรรมได้ฉาดฉาน มีจิตแน่วแน่ เมตตาปราณีผู้ตกทุกข์ได้ยาก อุดมด้วยศีลาจารวัตรปฏิบัติ พระกรรมฐานเป็นนิจ ยินดีในเสนาสนะป่าและอยู่วิเวกตามป่าช้า ค้นหาสัจธรรม หลวงพ่อมิผู้ศรัทธาเลื่อมใสมาก จึงเป็นพระอุปัชฌาย์ที่มีคนนิมนต์มากที่สุดรูปหนึ่ง

คุณธรรมพิเศษ

เป็นเกจิอาจารย์ที่ล่ำเลิศในทางสมาธิภาวนาและเมตตาสูง และยังเป็นเกจิอาจารย์ในพิธีพุทธาภิเษก ครั้งสำคัญเสมอ

พระดีทั้ง 3 รูปของอำเภอบางบาลในปัจจุบันเป็นเจ้าของวาสที่ประสบความสำเร็จในชีวิตบรรพชิต กิ่งแก้ว อัดถากร และกรีสุดา เทียรทอง (2524 : 33 - 37) ได้วิเคราะห์ลักษณะร่วมที่สำคัญของเจ้าอาวาสที่ประสบความสำเร็จ ในชีวิตไว้ 4 ประเด็น คือ

1. อุปนิสัยวัยเด็ก
2. การศึกษาทั้งฝ่ายปริยัติและปฏิบัติ
3. ปาฏิหาริย์
4. การสังคมนาสงเคราะห์

1. อุปนิสัยวัยเด็ก

เจ้าอาวาสในอำเภอบางบาล จะเป็นองค์ที่มรณภาพไปแล้ว หรือยังมีชีวิตอยู่ทั้งเจ้าอาวาสทั้ง 3 รูป ในปัจจุบัน มีวัยเด็กที่คลุกคลีกับวัด เช่น หลวงพ่อเอียด วัดไผ่ล้อม ท่านอยู่วัดตั้งแต่อายุ 8 ขวบ บวชเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ 15 ปี ท่องนวมโกวาท ได้ตั้งแต่ยังเป็นสามเณร หลวงพ่อเมี้ยน บ้านท่านก็อยู่ตรงข้ามวัด จึงมีใจใฝ่ในคุณธรรมมาตั้งแต่เด็ก

2. การศึกษาทั้งฝ่ายปริยัติและปฏิบัติ

หลวงพ่อกทั้ง 3 รูป สนใจศึกษาทั้งปริยัติคือหลักธรรมและการปฏิบัติพระกรรมฐาน จึงบรรลุผลประการหนึ่งคือมีจิตใจเด็ดเดี่ยว แข็งแกร่งถึงพร้อมด้วยอิทธิปาฏิหาริย์มาก ไม่ว่าจะตั้งใจทำกิจใดก็จะสำเร็จ มีจิตทรงพลังที่ทำให้คนทั้งหลายนับถือ เป็นที่พึ่ง เป็นแบบอย่างที่ดี

3. ปาฏิหาริย์

ปาฏิหาริย์ คือความสามารถพิเศษที่ช่วยให้คนบรรลุความสำเร็จ ซึ่งคนทั่วไปกระทำมิได้ ปาฏิหาริย์ มี 3 ลักษณะ คือ

- 3.1 อิทธิปาฏิหาริย์
- 3.2 อาเทศนาปาฏิหาริย์ (รู้วาระจิต)
- 3.3 อนุสาสนีปาฏิหาริย์ (สั่งสอน)

หลวงพ่อกทั้ง 3 รูป ทรงไว้ซึ่งปาฏิหาริย์ประการแรก คือ ประกอบด้วยอิทธิอาคมขลัง จนมีกิตติศัพท์ ลือลั่นไปไกล ทั้งนี้เป็นผลจากการฝึกสมถกรรมฐานของท่าน จึงทำให้มีพลังแกร่งกล้า อนุสาสนีปาฏิหาริย์นั้น หมายถึงมีความสามารถในการสั่งสอนเป็นที่น่าสนใจสโรคราถา คุณสมบัติดังกล่าวปรากฏชัดในหลวงพ่อเอียด เจ้าคณะอำเภอบางบาลคนปัจจุบัน หลวงพ่อเมี้ยนเจ้าอาวาสวัดโพธิ์ และหลวงพ่อกิม เจ้าอาวาสวัดพระขาว ทั้ง 3 ท่าน มีกิจวัตรที่กระทำเป็นประจำ มีการอบรมพระภิกษุสามเณรและชาวบ้านเป็นประจำ มีการสวดมนต์ ทำวัตรทุกเวลา เช้า-เย็น ตลอดจนเป็นหลักในการสวดพระปาฏิโมกข์

4. การสังคมนาสงเคราะห์

หลวงพ่อกทั้ง 3 เป็นพระภิกษุที่เป็น “นักสงเคราะห์” ช่วยเหลือเกื้อกูลชาวบ้าน ไม่มีเวลาพักผ่อน โดยเฉพาะหลวงพ่อเมี้ยน จะมีประชาชนจากทั่วสารทิศไปให้ท่านสงเคราะห์รักษาโรคภัยไข้เจ็บทั่วไป และโรคคุณไสยจนไม่มีเวลาเป็นตัวของตัวเอง

ส่วนการสงเคราะห์โดยการให้ธรรมะของพระพุทธองค์นั้น เจ้าคณะอำเภอ หลวงพ่อเอียดวัดไผ่ล้อม กับหลวงพ่อกิมวัดพระขาว ทั้ง 2 ท่านเป็นพระอุปัชฌาย์ ที่มีผู้นิยมมานิมนต์ให้ทำพิธีบวชและให้อวาทแก่บุตรหลานของชาวบ้านตลอดมา

พระดีพระดังทั้งในอดีตและปัจจุบันของอำเภอบางบาลนั้น ท่านมีคุณธรรมพิเศษร่วมกันคือ ดำเนินรอยตามบาทของพระศาสดาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงกอปรด้วยพระคุณสามคือ พระปัญญาคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาคุณอันล้ำเลิศ เห็นแจ้งแล้วในธรรมะของพระพุทธองค์ ดำรงตนเป็นแบบอย่างด้วยความมั่นคงในสมณเพศอย่างแท้จริง สมค่าแห่งการเป็นหนึ่งในพระไตรรัตน์ เป็นตัวอย่างของพระดีพระแท้แห่งยุคสมัย

บรรณานุกรม

กิ่งแก้ว อัดถากร กรีสุดา เทียรทอง, 2524 รายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับวัดเพื่อการวิจัยบทบาทของวัดที่มีต่อบ้านในเขตอำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เอกสารอัดสำเนา

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอบางบาล, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ข้อมูลการศึกษาศาสนา และการวัฒนธรรม อำเภอบางบาล ปีการศึกษา 2536 เอกสารอัดสำเนา

_____ แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2537 เอกสารอัดสำเนา

พระครูสุนทรยติกิจ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กรีสุดา เทียรทอง เป็นผู้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 7, 22 กรกฎาคม 2537 ณ วัดไผ่ล้อม อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อุตสาหกรรม การเลี้ยงสัตว์ปีก ปี ค.ศ. 2000

ผศ. สุวิทย์ เทียรทอง *

ผู้เขียนได้มีโอกาสอ่านบทนำของท่าน Professor M.E. Ensminger ซึ่งเขียนไว้ในหนังสือ Poultry Science ฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 2 ปี ค.ศ. 1992 ท่าน Ensminger ในอดีตท่านเป็นศาสตราจารย์ที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง ปัจจุบันทำหน้าที่เป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณในมหาวิทยาลัยอริโซนาและมหาวิทยาลัยวิสคอนซินและผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตรของหน่วยงานต่าง ๆ อีกหลายองค์การ

ท่าน Ensminger ได้พูดถึงแนวโน้มของความเจริญเติบโตและโฉมหน้าของอุตสาหกรรมสัตว์ปีกของสหรัฐอเมริกาในศตวรรษที่ 21 หรือปี ค.ศ. 2000 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้สนใจที่อยู่ในแวดวงการเกษตรในบ้านเรา หลายสิ่งหลายอย่างที่ท่านพูดถึงวงการเลี้ยงไก่ของเราก็ได้ประพฤติปฏิบัติอยู่แล้วอย่าลืมนว่าอุตสาหกรรมเลี้ยงไก่ (สัตว์ปีก) ของประเทศไทยเรามีความเจริญก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีในการผลิตจัดได้ว่าอยู่ในลำดับต้น ๆ ของผู้ผลิตชั้นนำ แต่น่าเสียดายที่เทคโนโลยีต่าง ๆ เหล่านี้เราต้องสั่งเข้าเสียเป็นส่วนใหญ่

Ensminger บอกว่าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างสุด ๆ ในศตวรรษที่ 21 ที่จะถึงนี้ การพัฒนาต่อไปนี้จะเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 2000

* วท.บ.(เกษตรศาสตร์), น.บ., วท.ม.(เกษตรศาสตร์), Cert. in Agricultural Technology (University of Missouri)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาควิชาเกษตรศาสตร์ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รองอธิการฝ่ายกิจการนักศึกษา สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

1. **การเพิ่มเทคโนโลยีชีวภาพ** นั่นคือมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีชีวภาพในการปรับปรุงพันธุ์ การผสมพันธุ์ การให้อาหารและการจัดการ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในไก่ไข่ ไก่กระทง เป็ดและห่าน ในอนาคตนักวิทยาศาสตร์จะสามารถสร้างพันธุ์สัตว์ปีกที่มีความต้านทานโรคต่าง ๆ ไม่ว่าโรคนั้นจะร้ายแรงเพียงใด ความต้านทานโรคของพันธุ์สัตว์ปีกยุคใหม่จะไม่นับเป็นปฏิปักษ์กับความเจริญเติบโตและประสิทธิภาพในการใช้อาหาร ผลผลิตและคุณภาพของเนื้อ พุดง่าย ๆ ก็คือเราจะมีพันธุ์สัตว์ในความฝันที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติทุกอย่างในตัวเอง

2. **จะมีการเพิ่มการผลิตด้วยจำนวนที่มหาศาล** ถูกหลักเศรษฐกิจและผลิตได้ตลอดทั้งปี ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสัตว์ปีกกระทำได้โดยจัดการฟักไข่ได้ตามกำหนดเวลาและทำได้ทุกฤดูกาล สามารถที่จะเลี้ยงได้ทั้งเป็นฝูงและเลี้ยงในกรง ข้อดีของการผลิตครั้งละมาก ๆ ก็คือจะทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำในปัจจุบันนี้ อุตสาหกรรมการผลิตสัตว์ปีกมีประสิทธิภาพมากกว่าการผลิตสัตว์ใด ๆ ตัวอย่างเช่น การผลิตสัตว์ปีกเมื่อเปรียบเทียบกับ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแล้วปรากฏว่าใช้วัตถุดิบและแรงงานที่น้อยกว่า

3. **ผู้เลี้ยงสัตว์ปีกจะมีการทำสัญญากับผู้รวบรวมผลผลิตและเกิดผู้รวบรวมผู้ผลิตรายเล็กรายใหญ่เพิ่มขึ้น** การเลี้ยงสัตว์ปีกได้ก้าวขึ้นมาถึงจุดที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในระดับที่สูงขึ้น การเลี้ยงสัตว์ปีกแต่ละประเภทแต่ละชนิดและแต่ละวัย ต้องอาศัยความชำนาญเฉพาะอย่าง เกษตรกรจึงมักจะมีการทำสัญญากับบริษัทใหญ่เพื่อทำการผลิตเฉพาะอย่าง เช่นการผลิตไก่สาว การผลิตไก่ไข่ ไก่เนื้อหรือไก่วง โดยทั่วไปบริษัทที่รวบรวมผลผลิตจะทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ลูกไก่ ลูกเปิด อาหาร วัสดุรองพื้น คอก เชื้อเพลิง เวชภัณฑ์ ฯลฯ ส่วนผู้เลี้ยงที่ทำสัญญารับเลี้ยงสัตว์ปีกเหล่านี้ก็จะเป็นผู้จัดหาโรงเรือนและเป็นผู้เลี้ยงดู (ผู้รับสัญญาเลี้ยงดูแบบนี้ในเมืองไทยเราเรียกว่าผู้รับจ้างเลี้ยงหรือลูกเล้า) ผู้รับสัญญาเลี้ยงสัตว์ปีกจะมีความพอใจต่อแรงจูงใจอันเกิดจากผลประโยชน์ที่ผู้รวบรวมผลผลิตจะจัดให้ ถ้าผู้เลี้ยง ดูแลสัตว์ปีกเหล่านั้นได้เป็นอย่างดีเยี่ยม ผู้เลี้ยงไก่รายย่อยของอเมริกาที่ไม่ต่างไปจากผู้เลี้ยงรายย่อยของไทยเท่าใดนัก เพราะว่าการเลี้ยงสัตว์ปีกด้วยวิธีการที่ทันสมัยนั้นจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง โดยได้กำไรจากสัตว์แต่ละตัวค่อนข้างน้อย ยิ่งไปกว่านั้นการจะนำผลผลิตไม่ว่าจะเป็นสัตว์ปีกชนิดต่าง ๆ และไข่ไปจำหน่ายในตลาดทั่ว ๆ ไป เป็นเรื่องที่เสี่ยงต่อการขาดทุน ผลที่ตามมาคือผู้ผลิตมักจะมีการผลิตภายใต้สัญญา ดังนั้นสิ่งที่คาดกันในอนาคตก็คือจะมีผู้รวบรวมผลผลิตทั้งรายใหญ่และรายย่อยมากขึ้น

4. **มีการใช้เครื่องจักรและการหาวิธีประหยัดแรงงานในการเลี้ยงดูมากขึ้น** ด้วยเหตุที่ค่าจ้างแรงงานในอเมริกามีอัตราสูง ตลอดจนความสามารถในการสร้างเครื่องจักรเครื่องทุ่นแรงที่ใช้ในงานฟาร์มของที่นั่นกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในอนาคตการผลิตสัตว์ปีกในสหรัฐอเมริกาจะยังมีการใช้เครื่องทุ่นแรงเข้าไปแทนที่แรงงานจากมนุษย์มากขึ้น โดยกระทำครบวงจรตั้งแต่การผลิต การแปรรูปและการส่งผลิตภัณฑ์สัตว์ปีกออกสู่ตลาด

5. **มีการปรับปรุงโรงเรือนและการควบคุมสิ่งแวดล้อม** วิทยาการหลายสาขาอันได้แก่วิชาฟิสิกส์ วิศวกรรมศาสตร์ และวิชาว่าด้วยสรีรวิทยาของสัตว์ปีก วิทยาการเหล่านี้จะได้ถูกหลอมรวมนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงโรงเรือน เครื่องฟักไข่และเครื่องกกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

6. **รูปแบบในการทำการเกษตรแบบยั่งยืนจะได้รับความนิยม** ในอนาคตการทำการเกษตรกรรมในทุก ๆ ด้าน จะต้องมีการดำเนินไปอย่างมีเป้าหมายและระแวงระวังถึงสิ่งที่จะติดตามมา ในวันข้างหน้ามนุษย์เราจะต้องเป็นผู้พิทักษ์คุ้มครองที่ดีต่อธรรมชาติ เพื่อช่วยกันรักษาไว้สำหรับอนุชนรุ่นหลัง โดยมุ่งที่จะจัดการ

กับสิ่งที่กล่าวถึงต่อไปนี้อย่างเหมาะสม เช่นการควบคุมมลภาวะ การรักษาอากาศที่สะอาดบริสุทธิ์ การอนุรักษ์ดินและน้ำ การอนุรักษ์พลังงาน และรักษาป่าทึบ

7. การเพิ่มความเอาใจใส่ในพฤติกรรมและชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ปีก ในปัจจุบันนี้เราทราบกันดีอยู่แล้วว่า การควบคุมดูแลสิ่งแวดล้อมของสัตว์ปีกจะต้องชัดเจนให้ไกลกว่าการจัดสัตว์ปีกให้อยู่ในโรงเรือนปรับอากาศซึ่งอุดมไปด้วยอาหารและน้ำ ผู้ผลิตจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับอุปนิสัยของสัตว์ปีก และทำการสร้างพันธุ์สัตว์ปีกที่มีความสามารถในการปรับตัว ในอนาคตการรู้เรื่องราวอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการปรับตัวจะเป็นการช่วยในการปรับปรุงให้สัตว์อยู่อย่างผาสุกและได้ประโยชน์

8. การเพิ่มอาหารที่ปลอดภัย มีคำเปรียบเปรยว่าผู้บริโภคชาวอเมริกันจะใส่ใจเล็กน้อยเกี่ยวกับสิ่งที่เขาแบกไว้บนหลัง แต่เขาจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิ่งที่จะตกเข้าไปในท้องเป็นอย่างมาก ในอนาคตผู้เลี้ยงไก่ผู้แปรรูปและนักการตลาดจะจัดหาอาหารที่มีความปลอดภัยและทรงคุณค่าทางโภชนาการมากกว่าที่จะเน้นเพียงแค่ปริมาณ

9. การปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีประเทศใดในโลกที่จะมีความสามารถในการผลิตเนื้อไก่และไข่ที่มีคุณภาพสูงได้เท่ากับสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามแม้จะมีศักยภาพสูงส่งในการผลิตเพียงใดกระบวนการปรับปรุงในสิ่งเหล่านี้ของอเมริกาก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

10. การเพิ่มการบริโภคในผลิตภัณฑ์สัตว์ปีก ตัวเลขการบริโภคเนื้อไก่เมื่อคิดเฉลี่ยเป็นรายหัวของประชากรนับวันแต่จะเพิ่มขึ้น ด้วยสาเหตุหลาย ๆ ประการ เพราะคุณสมบัติของเนื้อไก่เอง ดังนี้

- (1) เนื้อไก่สดหรือไก่แช่แข็งหาได้ง่าย
- (2) ปรุงอาหารได้ง่าย
- (3) ประกอบอาหารได้หลายอย่าง
- (4) มีไขมันน้อย บำรุงร่างกาย นุ่มและเคี้ยวง่าย
- (5) รสชาติไม่ฉุน
- (6) ย่อยง่าย

(7) เนื้อสัตว์ปีก (ไก่) ขายดีเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์จากสัตว์อื่น ๆ

ในแง่ของไข่ก็เช่นเดียวกับเนื้อไก่คือง่ายในการปรุงอาหาร บำรุงกำลัง ย่อยง่ายและราคาไม่แพง โดยเฉลี่ยแล้วประชากรอเมริกันจะบริโภคไข่ประมาณ 240 ฟอง / คน / ปี

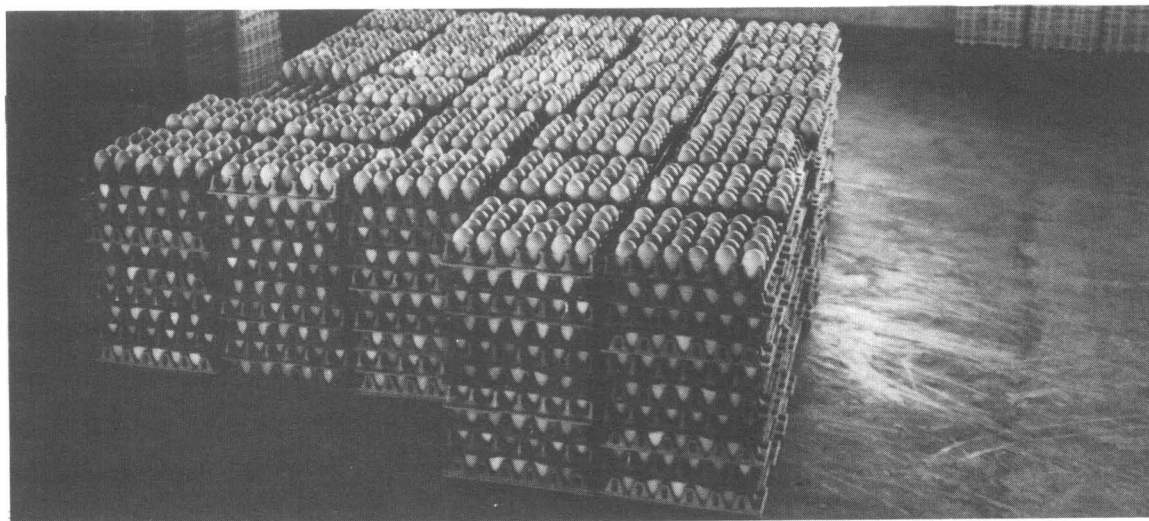
Ensminger ทำนายว่าในอนาคตเนื้อไก่จะถูกนำมาใช้ในการบริโภคเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากประชากรเพิ่มขึ้นและการบริโภครายหัวของแต่ละคนก็เพิ่มขึ้นด้วย ในทำนองเดียวกันการบริโภคไข่ของประชากรก็จะเพิ่มขึ้นด้วยเหตุผลอย่างเดียวกัน ซึ่งผลของการบริโภคที่มากขึ้นนำไปสู่การพัฒนาในสิ่งต่อไปนี้

(1) มีผลิตภัณฑ์ในลักษณะของไก่แยกชิ้นส่วนมากขึ้น

(2) มีผลิตภัณฑ์แปรรูปเพิ่มขึ้น เช่น hot dogs จากไก่ ไก่ทอดกระดุก เนื้อไก่ล้วน ๆ เนื้อไก่รมควัน อาหารพร้อมปรุงที่ทำจากไก่ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยสร้างสีสันให้กับชั้นวางของในซูเปอร์มาร์เก็ต

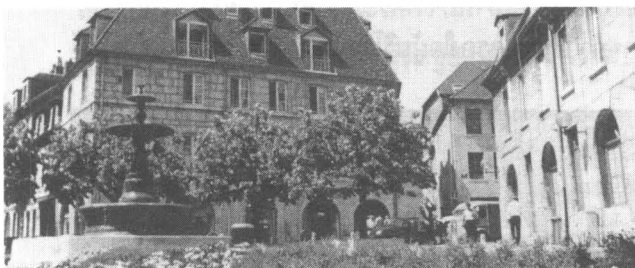
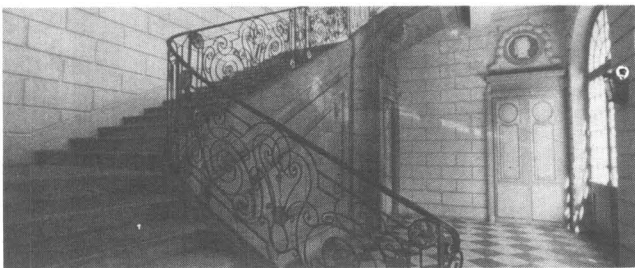
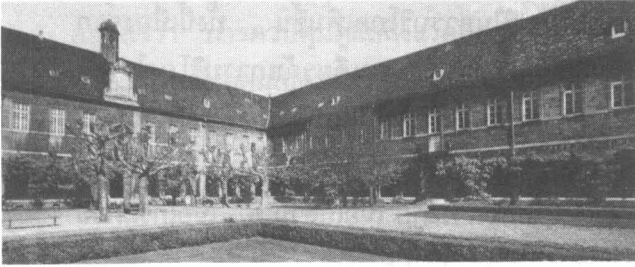
11. การเพิ่มไหวพริบความเฉียบแหลมในการทำธุรกิจ การดำเนินการทำธุรกิจจะมีการแข่งขันกันอย่างขนานใหญ่ และจะต้องเพิ่มไหวพริบความแหลมคมชนิดที่ใครพลาดไม่ได้

จากการที่ท่าน Ensminger ได้พูดถึงแนวโน้มของอุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ปีกของสหรัฐอเมริกา ในศตวรรษที่ 21 มาทั้ง 11 ประการนี้ ก็พอที่จะเป็นแนวทางคาดเดาได้ถึงอนาคตการเลี้ยงสัตว์ปีกในประเทศไทยของเราได้ ทั้งนี้ทั้งนั้นเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการเลี้ยงดู การทำสัญญาระหว่างผู้รวบรวมไก่อกับผู้รับจ้างเลี้ยงไก่ รายย่อย รวมทั้งการฆ่าและ การทำผลิตภัณฑ์จากไก่ เราได้แบบมาจากอเมริกาเกือบทั้งสิ้น ที่เห็นได้อย่างชัดเจนก็คือ ในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา การบริโภคเนื้อไก่ ไข่ และผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกต่าง ๆ ของคนไทย เพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ใกล้เคียงกับประเทศซีกโลกตะวันตกเข้าไปทุกที ดังนั้นในอนาคต โฉมหน้าใหม่ของการเลี้ยงไก่ของไทยคงจะต้องคำนึงถึงการผลิตสัตว์ปีกที่ถูกสร้างพันธุ์มาเพื่อการต้านทานโรคและให้ผลผลิตสูงโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพและเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม ในแง่การเลี้ยงดูก็ต้องมีวิธีการเลี้ยงดูที่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ คำนึงถึงผลผลิตที่มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคในแง่เศรษฐกิจก็ต้องอาศัยระบบการลงทุนที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้เลี้ยง บริษัทหรือผู้รวบรวมผลผลิต และในประการสุดท้าย ก็คือการปรับปรุงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสัตว์ปีกและการสร้างกลไกการตลาดของการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภค และในอนาคตอันใกล้สำหรับประเทศไทยของเรา “ไก่” อาจก้าวขึ้นมาครองใจผู้บริโภคแทน “หมู” ก็ได้ใครจะไปรู้

ประสบการณ์จาก Besançon

จันทร์เพ็ญ คล้ายมุข*

ประเทศฝรั่งเศส มีสัมพันธไมตรีอย่างเป็นทางการกับประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เป็นประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าทุก ๆ ด้าน ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาที่ใช้เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากภาษาอังกฤษ และเนื่องในโอกาสที่ผู้เขียนได้รับทุนไปฝึกอบรม จึงขอเล่าประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมดังนี้

ผู้เขียนได้ทุนรัฐบาลฝรั่งเศสไปฝึกอบรมหลักสูตรวิธีสอนภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาต่างประเทศ (Français Langue Etrangere) และหลักสูตรผู้อบรมผู้สอนภาษาฝรั่งเศส (Formation de Formateur) เป็นเวลา 2 เดือน ณ CLA หรือศูนย์ภาษาฝรั่งเศส เมือง Besançon ผู้เขียนเริ่มออกเดินทางจากกรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ 2 กรกฎาคม 2537 เวลาประมาณ 22.30 น. โดยสายการบิน AOM French Airline ถึงสนามบิน Orly Sud กรุงปารีส วันที่ 3 กรกฎาคม 2537 ประมาณ 7.30 น. (12.30 น. ตามเวลาประเทศไทย) เมื่อถึงปารีสแล้วเจ้าหน้าที่จาก CIES ซึ่งเป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบนักศึกษาต่างชาติที่ได้รับทุน มารับไปเข้าที่พักที่ FIAB ซึ่งเป็นที่พักสำหรับนักศึกษาต่างชาติ 1 คืน เข้าวันจันทร์ที่ 5 กรกฎาคม 2537 ก็ไปรายงานตัวที่ CIES หลังจากเสร็จกระบวนการต่าง ๆ แล้ว เรารีบไปสถานีรถไฟ Gare de Lyon เพื่อนั่งรถไฟความเร็วสูง (TGV) เพื่อไปยัง Besançon

* อ.บ.(ภาษาอังกฤษ), กศ.ม.(ภาษาอังกฤษ)

Cert. in Communicative English, Cert. in TESOL

อาจารย์ภาควิชาภาษาต่างประเทศ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

จากนั้นไปรายงานตัวและเข้าที่พักหอพักมหาวิทยาลัยที่ Résidence Université Colette La Bouloie วันรุ่งขึ้นเป็นวันเปิดเรียนวันแรก มีการปฐมนิเทศ และเลือกวิชาเรียน ในเดือนแรกนี้มีผู้อบรมประมาณ 200-300 คน เป็นอาจารย์ผู้สอนภาษาฝรั่งเศส นักการศึกษา ผู้วางหลักสูตรและผู้ที่เกี่ยวข้องจากทั่วโลกกว่า 20 ประเทศ แต่ที่มีจำนวนมากกว่าประเทศอื่น ได้แก่ ประเทศอัลจีเรีย เนื่องจากเป็นประเทศ francophone คือใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นภาษาราชการ และเรียนหนังสือโดยใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสอน ประเทศในเอเชียที่ได้ทุนมากคือ กัมพูชา ประมาณ 30 คน ส่วนประเทศไทยนั้นได้ 2 คน สถานที่ให้การอบรม คือ ศูนย์ภาษาฝรั่งเศส หรือ CLA ซึ่งเป็นศูนย์ภาษาที่มีชื่อเสียงของฝรั่งเศส มีนักเรียนและนักศึกษาต่างชาติมาเรียนภาษาฝรั่งเศสที่นี่มากมาย สำหรับหลักสูตรที่ผู้เขียนไปฝึกอบรมนี้ เป็นหลักสูตรที่ทาง CLA เปิดเป็นภาคฤดูร้อน ผู้เขียนได้ลงเรียนทั้งสิ้น 16 วิชาในเวลา 2 เดือน แต่ละช่วงใช้เวลา 2 สัปดาห์ ลงเรียนได้ 4 วิชา โดยเปิดให้เลือกจากประมาณ 20 รายวิชาในแต่ละช่วง อาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์จากทั้งในประเทศฝรั่งเศสและต่างประเทศ วิชาที่ได้ลงเรียนนั้น เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้ที่จะเป็นผู้อบรมครูผู้สอนภาษาฝรั่งเศส และเรียนวิธีสอนภาษาฝรั่งเศสโดยสรุป ดังนี้

1. Conception d'exercices เป็นการฝึกสร้างแบบฝึกหัดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทดสอบความรู้ทางภาษาโดยผลิตจากเอกสารของจริง (document authentique) เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร แผ่นพับ โฆษณา พยากรณ์อากาศ เป็นต้น

2. Conduites de Réunions Simulations, Vidéo scopées Analyse เป็นการฝึกผู้ที่จะเป็นผู้อบรมผู้อื่น เรื่องเทคนิคการดำเนินการในห้องเรียน การถ่ายทำวิดีโอ วิดีทัศน์ การจัดฉาก สร้างภาพ แสดงบทบาทสมมุติ ในสถานการณ์กลุ่ม ทั้งนี้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียนต่อไป

3. Utilisation des Documents Authentiques เป็นการฝึกใช้ document authentique เพื่อเป็นสื่อในการ

สอนเรื่องต่าง ๆ โดยผู้สอนต้องกำหนดวัตถุประสงค์ และเลือกใช้เอกสารของจริงนั้นให้เหมาะสม

4. Pédagogies Différenciées เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอน การวางแผน และรูปแบบต่าง ๆ ในชั้นเรียนและระบบการเรียน

5. La Grammaire dans les Approches Type Communicatif วิเคราะห์ตำราเรียนของสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับว่า มีการนำเสนอและวิธีสอนไวยากรณ์อย่างไร เหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่

6-7 Méthodologies de la Correction Phonétique 1-2 พูดถึงการออกเสียงที่บกพร่องของนักศึกษาแต่ละชาติที่มีข้อด้อยต่างกัน และวิธีแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว

8. Méthologie Enseignement La Grammaire dans le Type Communicatif เป็นการวิเคราะห์ไวยากรณ์แนว Communicatif

9. Pratiques de Classe เป็นการสอนโดยใช้สื่อต่าง ๆ รวมทั้งวิธีสอนและแบบฝึกหัดรูปแบบต่าง ๆ ส่วนมากเน้นการใช้สื่อของจริง เช่น การ์ตูน เพลง หรือ สไลด์ที่ผลิตเอง เป็นต้น

10. Le Document Authentique au Niveau 1 การสอนโดยใช้ document authentique หลายประเภท และสอนด้วยวิธีต่างกัน

11. Vidéo en Classe de Lanque สอนโดยใช้ VDO ซึ่งผู้สอนควรเลือกรายการที่มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน รวมทั้งฝึกวิธีการต่าง ๆ ในการสอนโดยใช้ VDO ด้วย

12. L'Enseignement Assisté par Ordinateur เป็นการฝึกการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนภาษา โดยฝึกโปรแกรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนฝรั่งเศส

13. Grammaire Française เป็นการสอนเรื่องไวยากรณ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น จากเพลง เกมส์ เป็นต้น

14. Chansons Françaises en Classe de Lanque เป็นการสอนภาษาโดยใช้เพลงเป็นสื่อ

15. Jeux et Activités Une façon Original

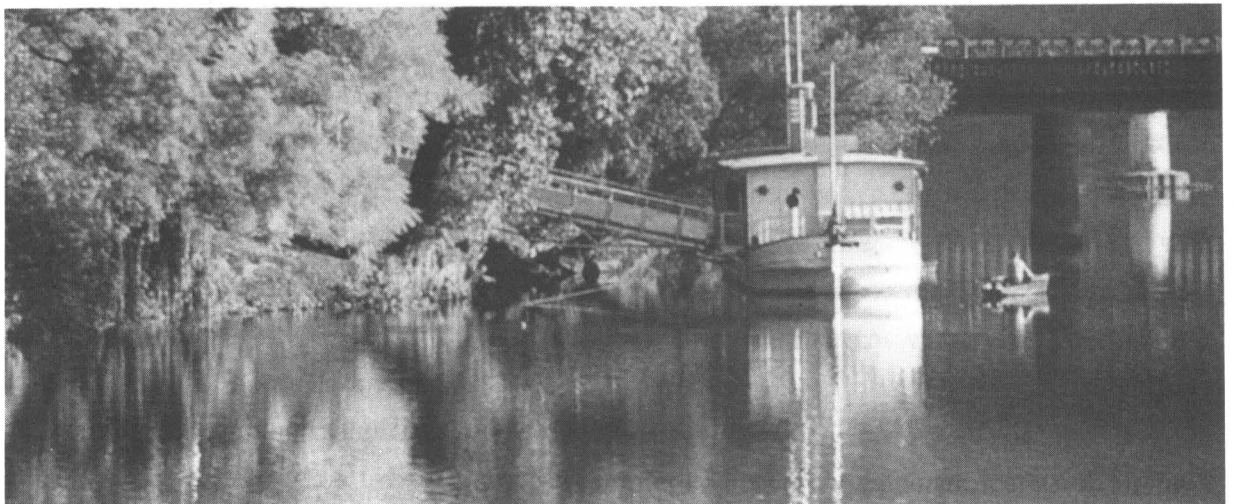
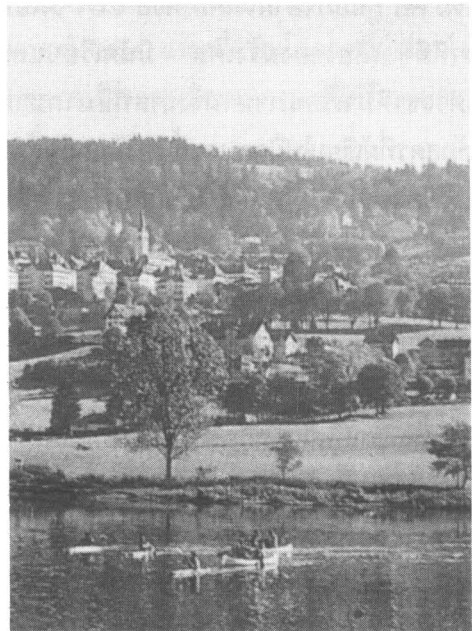
d' Enseigner Le Français aux 12-18 Ans เป็นการสอนภาษาโดยใช้เกมส์และกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อฝึกภาษา

16. Enseignement du Français Commercial et des Affaires วิเคราะห์เปรียบเทียบตำราภาษาฝรั่งเศสธุรกิจที่มีในปัจจุบัน ว่าเล่มใดมีกิจกรรม และการนำเสนอกิจกรรมอย่างไร เพื่อผู้สอนจะได้เลือกใช้ อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนของตน

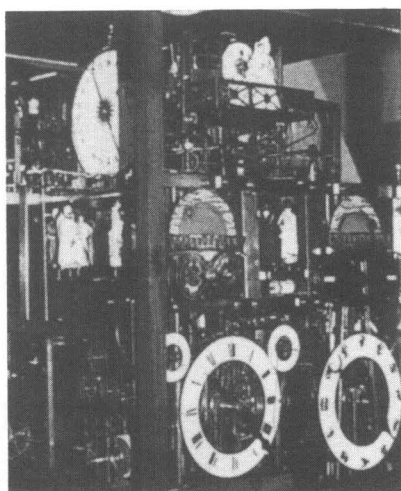
ลักษณะการฝึกอบรม โดยทั่วไปมักเรียนโดยการแบ่งกลุ่มย่อย ช่วยกันทำงาน และนำเสนอผลงาน ทำให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม ซึ่งมาจากหลายชาติไม่ว่าจะเป็น เยอรมัน ออสเตรีย เลบานอน มออคโค สเปน จีน ญี่ปุ่น อัลจีเรีย หรือแม้แต่ชาวฝรั่งเศสเอง เป็นต้น เพื่อนต่างชาติหลายคนรู้จักประเทศไทยแค่ในแผนที่เท่านั้น ขณะเดียวกันสำหรับเพื่อนต่างชาติบางคน เราก็ไม่รู้จักเลย แต่เราก็สนุกสนานที่ได้มีโอกาสทำความรู้จักคุ้นเคยกับเพื่อนต่างชาติ ต่างภาษาและต่างสีผิว เพราะในที่สุด เราก็สื่อสารด้วยภาษาเดียวกัน และเรียนด้วยกัน บางครั้งบังเอิญเลือกวิชาเรียนเดียวกัน หลายวิชา ทำให้คุ้นเคยเป็นพิเศษก็มี

นอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียน ยังมีกิจกรรมภาคค่ำทุกวันให้เลือกชม เช่น ละคร ดนตรี ระบายสี ฟันเมืองสลับกันไปทุกวัน ส่วนวันเสาร์-อาทิตย์ มีโปรแกรมท่องเที่ยว แล้วแต่จะเลือกไป เช่น พาเที่ยวชมเมือง Besançon เที่ยว Bourgogne, Jura, Strasbourg,

Geneve ในสวิตเซอร์แลนด์ล่องเรือแคนูในแม่น้ำDoubs, ชิมอาหารพื้นเมืองและเนยแข็งในหมู่บ้านนอกเมือง เป็นต้น สำหรับการชมเมือง Besançon นั้น ผู้เขียนและเพื่อนคนไทยใน Besançon (ซึ่งได้แก่ผู้ที่ได้ทุนมาศึกษาต่อระดับปริญญาโทและเอก สาขาวิทยาศาสตร์ และกฎหมายที่ฝรั่งเศส แต่มาเรียนภาษาที่ CLA ก่อน) ได้ไปเที่ยวสำรวจเมืองนี้พอสมควร Besançon เป็นเมืองเล็ก ๆ อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจากฝรั่งเศส ในเขต Franche - Comté ซึ่งมีอาณาเขตติดกับประเทศสวิตเซอร์แลนด์ เป็นเมืองเขียวคือมีต้นไม้มาก มีแม่น้ำ Le Doubs ซึ่งจัดว่าสวยงามแห่งหนึ่งของฝรั่งเศสไหลผ่าน

ผู้คนเมืองนี้ซึ่งพบเห็นผู้สูงอายุค่อนข้างมาก เป็นคนใจดี ถ้าเปรียบเทียบกับคนในเมืองใหญ่ เช่น Paris หรือ Lyon ที่ผู้เขียนเคยไปเมื่อ 5 ปีก่อน พบว่าคนที่นี่ น่ารัก และอึดยาศัยดี Besançon เป็นเมืองที่ขึ้นชื่อในเรื่องนาฬิกา ได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงแห่งนาฬิกาของประเทศฝรั่งเศส (Capitale de l'horlogerie) มีนาฬิกาประจำเมืองเรียกว่า L'horloge astronomique

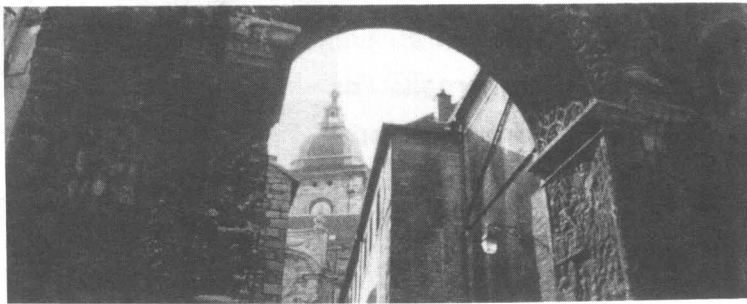
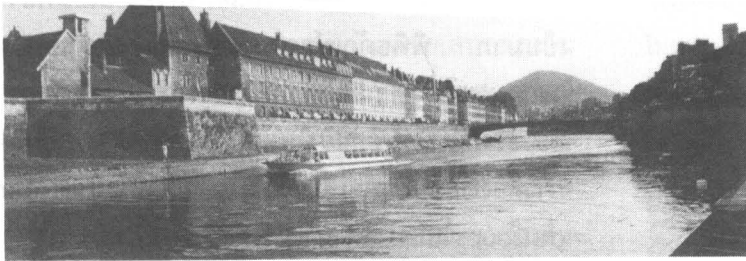

เป็นศิลปะสมัย renaissance ตั้งแต่ ค.ศ. 1855 เก็บอยู่ในพิพิธภัณฑน์นาฬิกาของ Besançon สถานที่อีกแห่งหนึ่งที่ถือเป็นหัวใจของ Besançon คือ La Citadelle เป็นสถาปัตยกรรมโบราณแบบ Vauban ถือเป็นสถานที่ที่แสดงวัฒนธรรมเก่าแก่ของดินแดนแถบนี้

ปัจจุบันภายในประกอบด้วยพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์ชนชาติฝรั่งเศสแถบ Comtois สวนสัตว์ พิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำและแมลง นอกจากนี้สถานที่ขึ้นชื่อ 2 แห่งนี้แล้ว ยังมีสถานที่อื่น ๆ ที่น่าสนใจมากมาย อาทิ พิพิธภัณฑ์ศิลปะและโบราณคดี พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ Palais Granvelle พิพิธภัณฑ์ Gustave Courbet ซึ่งแสดงผลงานภาพวาดของ Courbet ถ้าต่าง ๆ เช่น Grotte de La Glaciere ภายในถ้ำสวยงามและหนาวเย็นมาก พิพิธภัณฑ์แสดงรถโบราณ (Le Musée Peugeot) โรงงานผลิตเนยแข็งแบบดั้งเดิม ซึ่งมีมากกว่า 25 ชนิดของเนยแข็งในเขต Franche - Comté การล่องเรือชมทิวทัศน์ในเมือง และนอกเมือง ที่ Saut du Doubs และปราสาท Le Chateau de Joux เป็นต้น

การได้มีโอกาสมาฝึกอบรมในครั้งนี้ นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนภาษาฝรั่งเศส ผู้เขียนขอขอบพระคุณ BAL และรัฐบาลฝรั่งเศสที่ได้ให้ทุนไปศึกษาอบรม ขอขอบพระคุณทางหน่วยศึกษานิเทศก์ และกรมการฝึกหัดครู ที่สนับสนุนและกรุณาจ่ายค่าเดินทางไป-กลับ และขอขอบคุณทางวิทยาลัย ที่ให้การสนับสนุนการฝึกอบรมในครั้งนี้

ZOOM IN RAJABHAT

สุรพงษ์ วงษ์ทน

งานสัปดาห์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ เขตการศึกษา 6
19-21 สิงหาคม 2537

กฐินพระราชทาน สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
วัดศาลาปูนวรวิหาร ต.ท่าवासูกกรี อ.พระนครศรีอยุธยา
6 พฤศจิกายน 2537

ฝึกปฏิบัติธรรมของนักศึกษาปีที่ 1

ณ วัดมเหยงคณ์ ระหว่างวันที่ 28-30 กรกฎาคม 2537

นายปรีดี ตันติพงศ์ (อดีตผู้ว่า
ราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
และลูกเสือชาวบ้าน ร่วมเดิน
เฉลิมพระเกียรติ เมื่อ ๙ สิงหาคม
๒๕๓๗

๓ ตุลาคม ๒๕๓๗

นายบรรจง กันตวิรุฒ มารับตำแหน่ง
ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มุทิตาจิต' 37

9 กันยายน 2537

นักศึกษาการจัดการทั่วไป 4 จัดนิทรรศการ
“การจัดการเทรดแฟร์ 94” ณ หอประชุม
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
19-20 พฤศจิกายน 2537

ประกวดเพลงลูกทุ่งไทย
24 สิงหาคม 2537

ภาควิชาการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ นำโดย
ผศ.ดวงจิตต์ กล้าพากร พานักศึกษานิเทศศาสตร์ ปี4
ไปศึกษาและดูงาน ณ ส.พ.เดลินิวส์ เมื่อ 18 ต.ค. ศกนี้
เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์
วิชาชีพ

อธิบดีกรมการฝึกหัดครู ตรวจเยี่ยมการจัดอบรมภาษาไทยให้แก่อาสาสมัครเกาหลี 26 สิงหาคม
5 ตุลาคม 2537 ณ อาคารสวนหลวง สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

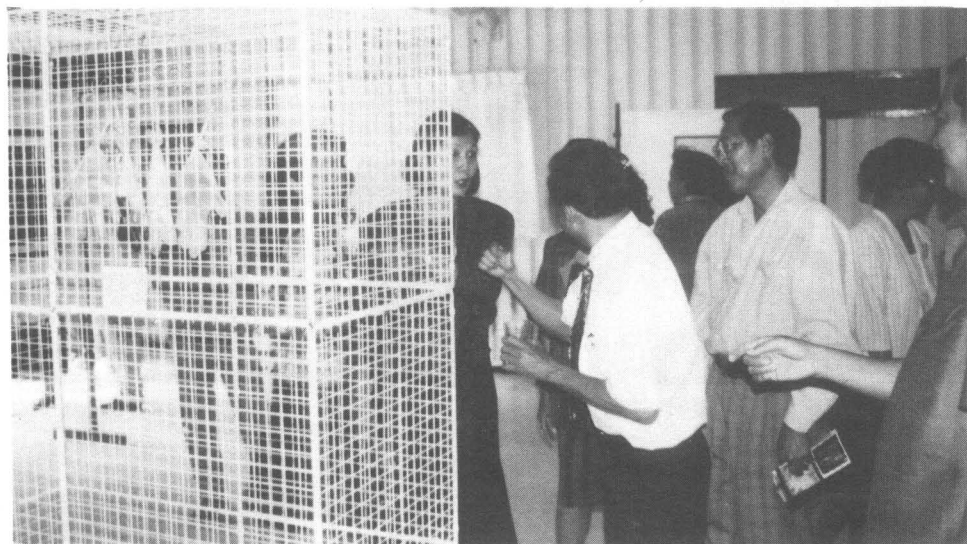
ลึบ - ปะ

นิทรรศการ 10 อาจารย์ ภาควิชาศิลปะ
สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

23 - 30 พฤศจิกายน 2537

ห้องบรรณารักษ์ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

SIB - PA

Department of Art

ล้วงลึก มรดกโลก : อยุธยา

รศ.ดร.บุหงา วัฒนะ *

กล่าวนำ.....

หลังจากที่ประเทศไทยได้สมัครเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลกของยูเนสโก (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) เมื่อปี ๒๕๓๐ ไปแล้ว อีก ๓ ปีถัดมา คือในปี ๒๕๓๓ ประเทศไทยได้นำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติในประเทศ ประเภทละ ๓ แหล่ง เพื่อให้คณะกรรมการมรดกโลก (World Heritage Committee) ที่จัดประชุมที่ประเทศตูนิเซีย ในปี ๒๕๓๔ ได้พิจารณาให้แหล่งมรดกของไทยดังกล่าว ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ซึ่งในการนำเสนอเพื่อพิจารณาทั้ง ๖ แหล่งนั้น ประกอบด้วยมรดกทางวัฒนธรรม คือ แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ส่วนมรดกทางธรรมชาติคือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทางทะเลหมู่เกาะตะรุเตา และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งทุ่งใหญ่นเรศวร ซึ่งจากผลการพิจารณาสรุปได้ว่า ยูเนสโกได้ประกาศรับให้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกเพียง ๓ แห่งเท่านั้น คือ มรดกทางวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยาน

ประวัติศาสตร์สุโขทัย และอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ส่วนมรดกทางธรรมชาติ คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งทุ่งใหญ่นเรศวร ช่วงที่มีการประกาศข่าวนี้ ผู้เขียนเชื่อว่าไม่เฉพาะแต่ชาวอยุธยาเท่านั้น ชาวไทยทุกคนไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใดย่อมมีแต่ความปิติยินดีกับข่าวนี้ แม้ว่าช่วงที่ทราบข่าวแรกๆ อาจจะยังไม่ทราบความเป็นมาเป็นไปของเรื่อง “มรดกโลก” ดีนกก็ตาม และแน่สำหรับชาวอยุธยาเอง นอกจากจะมีความปิติยินดีแล้ว น่าจะแถมเอาความภาคภูมิใจ ในฐานะเจ้าของถิ่นเอาไว้ด้วย และความปิติยินดี บวกกับความภาคภูมิใจเหล่านี้ ก็ทำให้เกิดการแสดงออกในทางที่เป็นรูปธรรมสืบเนื่องกันมาในทุก ๆ (ปลาย)ปี ก็คือ การจัดงานเฉลิมฉลองอยุธยา ในฐานะมรดกโลก ซึ่งก็เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ และใช้เวลาช่วงการจัดถึงหนึ่งสัปดาห์

การจัดงานเฉลิมฉลองอยุธยาในฐานะมรดกโลกสำหรับปีนี้ ได้กำหนดจัดขึ้นในช่วงระหว่างวันที่ ๑๓-๑๙ ธันวาคม ๒๕๓๗ แต่ปีนี้ออกจะเป็นปีที่พิเศษกว่าทุกๆ ปี ตรงที่ว่า ท่ามกลางการเตรียมการจัดการจัดการเฉลิมฉลองให้ยิ่งใหญ่ดังเช่น ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา “อยุธยา”

* ค.บ.เคมี, ค.ม.(การประถมศึกษา), น.บ., ค.ด.(หลักสูตรและการสอน)

รองศาสตราจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

รองอธิการฝ่ายวิชาการ สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กีดกันอยู่ท่ามกลางการกล่าวขวัญถึงทั้งในทางบวกและทางลบ ในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็น “มรดกโลก” ถ้าจะถามว่า **ทำไม** คำตอบคงมีหลายหลาย ขึ้นอยู่กับว่าผู้ตอบคือใคร ตอบในฐานะอะไร และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลเพียงใด สำหรับผู้เขียนเอง การนำเสนอบทความนี้ ไม่ใช่เพื่อมุ่งตอบคำถาม **ทำไม** ที่ว่านี้ เพราะท่านสามารถหาคำตอบนี้ได้จากบทความและหรือคอลัมน์อื่นในวารสารฉบับนี้ และหรือฉบับอื่น แต่ผู้เขียนมุ่งเสนอประเด็นบางประเด็น เพื่อพิจารณาบทวนกัน เพื่อชาวอยุธยาโดยเฉพาะ

ถ้าจะมอง “อยุธยา” ด้วยใจเป็นธรรม “อยุธยา” เมื่อวันได้รับการประกาศให้เป็นมรดกโลก กับ “อยุธยา” ในวันนี้ “อยุธยา” ก็ยังคงมีความเป็น “อยุธยา” อยู่ นั่นก็คือ โดยคุณสมบัติที่คณะกรรมการมรดกโลกตัดสินให้ขึ้นทะเบียนอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา เป็นมรดกโลก เพราะมีคุณสมบัติตรงตามหลักเกณฑ์ถึง ๓ ข้อ (เกณฑ์การตัดสิน มีอย่างน้อยเพียงหนึ่งข้อก็สามารถขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกได้แล้ว) คือ

๑. เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของรูปแบบอาคารหรือสถาปัตยกรรมที่แสดงให้เห็นถึงขั้นตอน หรือช่วงเวลาที่สำคัญยิ่งในประวัติศาสตร์

๒. มีอิทธิพลต่อการพัฒนางานทางด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม การวางผังเมืองและการจัดภูมิทัศน์ ตลอดช่วงระยะเวลายาวนานอย่างต่อเนื่อง หรือวัฒนธรรมใด วัฒนธรรมหนึ่ง

๓. มีลักษณะเด่นเฉพาะตัวของความสำเร็จทางศิลปะ และเป็นผลงานสร้างสรรค์ อันถือว่าเป็นอัจฉริยภาพของมนุษย์

จะเห็นว่า ถ้าพิจารณาคุณสมบัติของอยุธยาจากเกณฑ์ ๓ ข้อนี้ ก็อาจจะสรุปได้ว่า “ถ้าคณะกรรมการมรดกโลกมิได้จัดตั้ง ในปี ๒๕๑๘ แต่ได้เริ่มจัดตั้งมาตั้งแต่เมื่อ ๒๐๐ ปีที่แล้ว หรือปัจจุบันก็ยังไม่ได้จัดตั้ง แต่วางแผนว่าจะมีการจัดตั้งในอีก ๒๐๐ ปี ข้างหน้านั้นก็ตาม และถ้า คณะกรรมการมรดกโลกชุดนี้ ได้มีการวางแผนการพิจารณา โบราณสถานที่จะขึ้น

ทะเบียนเป็นมรดกโลกด้วยเกณฑ์ เช่น ๓ ข้อนี้แล้ว “อยุธยา” ก็ย่อมจะได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก ชั่วฉินิรันดร์ ไม่ว่าจะกระทำในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตอันยาวไกล เพราะคณะกรรมการพิจารณา “อยุธยา” ด้วยคุณสมบัติของความเป็นตัวของ “อยุธยา” เอง นั่นคือมอง “อยุธยา” ในช่วง ๔๑๗ ปีที่ “อยุธยา” อยู่ในฐานะของราชธานีเก่าเท่านั้น แต่ถ้าจะมอง “อยุธยา” จากข้อมูลในช่วงที่เป็นราชธานีเก่า มาผนวกกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน โดยดึงเอาความเป็นมรดกโลกมาเป็นตัวแปรด้วย ย่อมมีปัญหาหรือเป็นปัญหา เพราะจริง ๆ แล้ว โดยเนื้อแท้ของ “อยุธยา” ก็ยังคงเป็น “อยุธยา” แต่สภาพความเป็นจริงในปัจจุบันเท่านั้นที่เปลี่ยนไป ซึ่งบางส่วนอาจเปลี่ยนไปเองตามธรรมชาติ ตามกาลเวลา บางส่วนอาจเปลี่ยนไปตามกระแสของโลกยุคโลกาภิวัตร์ ฉะนั้น ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาก็คือ “สมมุติว่า ประเทศไทยไม่ได้สมัครเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม และธรรมชาติของโลก ดังได้กล่าวมาแล้วตอนต้น โอกาสที่อยุธยาจะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกย่อมไม่มี และถ้าไม่มี คำถามก็คือ ก่อนช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา ไม่เคยมีคำว่า “มรดกโลก” มาต่อท้ายคำว่า “อยุธยา” ชาวไทยโดยเฉพาะชาวอยุธยา ยังคงมองสภาพความเป็นจริงของอยุธยาในปัจจุบันด้วยความภาคภูมิใจ พอใจหรือไม่ อย่างไร และหลังจากที่มีการประกาศความเป็นมรดกโลกของอยุธยาแล้ว เรายังคงมองอยุธยาด้วยความรู้สึกนึกคิดเหมือนเดิมหรือไม่ คำตอบก็น่าจะเป็นว่าไม่ต่างกัน โดยเฉพาะความรู้สึกนึกคิดของชาวอยุธยา เพราะโดยจิตสำนึกของผู้ที่เป็นเจ้าของแผ่นดินบ้านเกิดเมืองนอนย่อมมีความรัก ห่วงแหน ความภาคภูมิใจ ยิ่งเป็นแผ่นดินที่มีความสำคัญยิ่งต่อประวัติศาสตร์ของชาติ ความรู้สึกเหล่านี้ยังต้องมี ทวีคูณ นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มจิตสำนึกหรือเกิดความคิดว่าเป็นหน้าที่ของคนในท้องถิ่น ที่จะต้องช่วยกันคุ้มครอง สงวนรักษา ตลอดจนส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมนี้ ให้คงอยู่เป็น

มรดกแก่คนรุ่นต่อ ๆ ไป ไม่ใช่ว่าต้องมีจิตสำนึก หรือต้องมีหน้าที่ที่พึงกระทำดังกล่าว เพราะอยุธยา ได้รับขึ้นทะเบียนมรดกโลก ฉะนั้น โดยนัยนี้ก็คือ ความเป็นมรดกโลกของอยุธยาไม่น่าจะเป็นปัจจัยที่มา ตัดสิน หรือปลุกเร้าให้คนในท้องถิ่นต้องมาเกิดจิตสำนึก ในการคุ้มครอง สงวนรักษา หรือส่งเสริมอยุธยา ในขณะนี้ ในลักษณะของไฟไหม้ฟาง แต่ชาวอยุธยาทุกคนควรจะ มีจิตสำนึกที่ว่านี่มาตั้งแต่เกิดและมีคงอยู่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดมา และตลอดไป เพราะถ้าชาวอยุธยาขาด จิตสำนึกเช่นว่านี้แล้ว ต่อให้มีหลาย ๆ องค์การระหว่าง ประเทศมายกย่องอยุธยาในฐานะอื่น ๆ อีก ก็จะไม่มีความหมายแต่อย่างใด เพราะสักวันหนึ่งอยุธยาก็จะ หมดสภาพของความเป็นอยุธยา นั่นคือไม่เหลือชิ้นส่วน ใดที่แสดงถึงความเป็นเนื้อแท้ของอยุธยาให้ปรากฏอยู่เลย และเมื่อนั้นก็อาจจะมีการแปลงเนื้อเพลง “กรุงศรีอยุธยา ไม่สิ้นคนดี” ของท่านหลวงวิจิตร วาทการ ขึ้นมาใหม่ หรือแม้ว่าชาวอยุธยาจะไม่สามารถร้องเพลงนี้ให้ใคร ๆ ได้ฟังอีก แม้แต่จะร้องให้ชาวอยุธยาด้วยกันฟังก็ตาม

บทสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
กับอยุธยามรดกโลก

นายบรรจง กันตวิรุฒ
ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

- นโยบาย โดยเฉพาะในกรณีที่อยู่ภายใต้การ
ประกาศเป็นมรดกโลก จังหวัดมีนโยบายอย่างไร
- ผมอยากจะเรียนในฐานะที่ผมเป็นผู้ว่าราชการ
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้รับแต่งตั้งมา เดิม
ก่อนที่ผมจะมา ถึงแม้จะไม่ได้อยู่ในจังหวัดพระนคร
ศรีอยุธยา ก็มีความสนใจในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
เพราะที่นี่เป็นที่ทราบแล้วว่า เป็นราชธานีเก่าของไทย
มาถึง 417 ปี คนไทยไม่ว่าอยู่ที่ไหนมีความภูมิใจ มี
ความหวงแหนอยุธยา ก็คงเหมือนกับประวัติความ
เป็นมาของชาติ ส่วนใหญ่เมื่อตั้งเป็นประเทศที่มั่นคง
นั้น ในเขตดินแดนแถบนี้ ก็อยู่ที่อยุธยาถึงสี่ร้อยกว่าปี
ความสำคัญที่มีอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว เป็นเมืองหลวง
เป็นทั้งศูนย์กลางทางด้านวัฒนธรรม เป็นทั้ง

อาณาจักรที่ยิ่งใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งในเอเชีย ถึงแม้เขา
จะไม่รับเป็นมรดกโลก แต่เราก็มีความสำคัญในตัว
ของเราเอง แต่อย่างไรก็ตามเมื่อองค์การยูเนสโกได้มี
การพิจารณาตั้งกรรมการแล้วก็ประกาศยอมรับกรุง
ศรีอยุธยา ในฐานะที่เป็นแหล่งทางวัฒนธรรม เป็น
ดินแดนที่มีความเจริญในอดีต ถือว่าเป็นมรดกทาง
วัฒนธรรม ผมคิดว่ามีความภูมิใจ คนไทยมีความภูมิใจ
ดังนั้น จังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งผมเป็นผู้
ว่าสืบทอดจากท่านผู้ว่าคนเก่า ผมก็ต้องมีหน้าที่รับ
ผิดชอบในการดำเนินการในการที่จะรักษาความ
สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะใน
เขตที่เป็นนครประวัติศาสตร์ให้คงความสำคัญใน
ฐานะที่เป็นมรดกโลกทางด้านวัฒนธรรม แต่ในราย

ละเอียดที่จะดำเนินการอย่างไรนั้น ผมจำเป็นต้องไปพูดจากัน และเท่าที่ผมได้ตรวจตรา และตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องนี้ ผมก็เห็นว่านโยบายของรัฐบาลได้ดำเนินการไปโดยชัดเจนที่จะทำการในเรื่องอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณที่เรียกว่านครประวัติศาสตร์ ผมได้ตรวจสอบแล้วได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 11 มีนาคม ปีที่แล้ว ได้ตั้งงบประมาณตามแผนแม่บทในการพัฒนาและอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์ ใช้งบประมาณ 2,000 ล้านบาท และได้มีรายละเอียดในการตั้งคณะกรรมการขึ้นมาสองฝ่าย คือคณะกรรมการฝ่ายวิชาการและคณะกรรมการฝ่ายบริหาร แต่สำหรับคณะกรรมการฝ่ายบริหารนั้นก็มิใช่ข้าราชการจังหวัดเป็นประธาน และก็มีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการด้วย สำหรับคณะกรรมการฝ่ายวิชาการมีม.จ.สุภัทร-ดิศเป็นประธานกรรมการ ประกอบไปด้วยฝ่ายศิลปากร เมื่อผมมารับหน้าที่ ผมก็ได้ขอแผนนี้จากทาง

กรมศิลปากรมาดู ก็ได้ทราบว่าขณะนี้การดำเนินการต่างๆจะมีการปรับในเรื่องของแผนแม่บท ปรับในเรื่องของงบประมาณ ก็เข้าใจว่าคงจะมีการประชุมกันในเร็วนี้ เพื่ออนุมัติในเรื่องแผนแม่บท และรวมทั้งคณะกรรมการที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามแผนแม่บท

แต่อย่างไรก็ตามในขณะนี้ สิ่งที่ผมกำลังดำเนินการอยู่เพราะว่ามีข่าวฮือฮากันเรื่องที่ว่าจะถอนความเป็นมรดกโลกผมก็พยายามตรวจสอบในเรื่องนี้ว่ามีข้อเท็จจริงมากน้อยแค่ไหนเพียงไร ก็ได้ความว่าที่จริงยูเนสโกเขายังไม่ได้มีแนวความคิด หรือดำริที่จะถอนมรดกโลกไป แต่ผมทราบว่าเป็นความคิดเห็นส่วนใหญ่ของหลายๆฝ่าย ที่เกรงว่าการดำเนินการในการที่จะอนุรักษ์หรือการป้องกัน หรือการที่จะแก้ไขสิ่งที่มันไม่เหมาะสมในเขตพื้นที่นครประวัติศาสตร์ไม่ก้าวหน้าไปเท่าที่ควร ก็เลยมีข่าวมาว่าจะมีการถอนความเป็นมรดกโลก ซึ่งอันนี้ผมก็เห็นใจ ผมก็เข้าใจ เพราะว่าทุกคนก็รักก็หวงแหน ให้ทุกคนช่วยกันร่วมรักษานครประวัติศาสตร์แห่งนี้ไว้

ขณะนี้สิ่งที่ผมกำลังดำเนินการอยู่ ความห่วงใยของสื่อมวลชน หรือพี่น้องประชาชน หรือแม้กระทั่งผู้ที่เขียนบทความในหนังสือพิมพ์ก็ตาม ในเรื่องสิ่งก่อสร้างต่างๆที่มันเกิดขึ้นในเขตพื้นที่เกาะเมือง ต่อเนื่องกับนครประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของโรงแรมที่เป็นข่าว ในเรื่องอาคารสถานที่ของทางราชการบ้าง ของเอกชนบ้าง ที่อาจจะดูแล้วไม่เหมาะสม เสียทัศนียภาพ ผมจะไม่ลงไปโน้มน้าวจุดใดจุดหนึ่งจะพูดในภาพกว้าง ขณะนี้การดำเนินการในเรื่องการระมัดระวังในการก่อสร้างอาคารสถานที่ หรือบ้านเรือนต่างๆ ถ้าอยู่ในเขตโบราณสถาน ก็ได้เชิญทางหน่วยงานทางนี้ของกรมศิลปากร คือหัวหน้าสำนักงานนครประวัติศาสตร์มาพบและก็ได้สอบถามไปว่า ถ้าอยู่ในเขตโบราณสถาน กรมศิลปากรจะดูแลอย่างไร โกลัซิด ไม่ยอมให้มีการปลูกสร้างอาคารในที่ที่ไม่เหมาะสมเกิดขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนี้ ก็คือปัญหานอกเขตพื้นที่ที่เป็นโบราณสถาน เป็นเขตนอก

นครประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นปัญหา ปัญหาเรื่องนี้ก็อาจเป็นการสร้างมาก่อนที่กำหนดเป็นเขตนครประวัติศาสตร์ ผมได้เชิญนายกเทศมนตรีมาพบแล้วก็พูดจากัน ถามว่าในการอนุญาตก่อสร้างอาคารนั้น มีการตรวจสอบก่อนหรือไม่ ทางนายกเทศมนตรีบอกมาก่อนที่จะอนุญาตจะต้องถามหน่วยศิลปากรทุกครั้ง จึงจะมีการอนุญาต นี่ก็เป็นการระมัดระวังที่ทางหน่วยราชการได้ดำเนินการ

สำหรับในเขตพื้นที่อื่นนั้นข้างนอกออกไปคงไม่มีปัญหาในเขตอำเภออื่น ก็คงจะอยู่ในเขตอ.พระนครศรีอยุธยา สิ่งที่ผมกำลังดำเนินการ เมื่อวานก็ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกันกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งศิลปากร เทศบาล อำเภอ และโยธาธิการจังหวัด หลายส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ในขณะนี้เราคงจะพยายามระมัดระวัง ป้องกัน เพื่อไม่ให้มันเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เหมาะสม การขออนุญาตก่อสร้างอาคารนั้นไม่ว่าจะเป็นของสถานที่ราชการหรืออาคารบ้านช่องในช่วงขยายนี้ ถ้าเผื่อมันเห็นว่าเกี่ยวเนื่องกับพื้นที่ที่มีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ขอให้ปรึกษามาที่จังหวัดก่อน ทางจังหวัดก็จะตั้งคณะกรรมการมาชุดหนึ่งในการพิจารณาจะระมัดระวัง ถ้าเผื่อพื้นที่ไหนเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ เราจะได้พิจารณาดูว่าจะอนุญาตได้แค่ไหน

แต่อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ในเรื่องนี้ คงจะใช้การพิจารณาด้วยคณะกรรมการอย่างเดียวคงไม่ได้ คงต้องมีบทกฎหมายที่จะออกมาเป็นมาตรการในการป้องกันด้วย เราก็มองว่าเขตพื้นที่ในเขตเทศบาล ควรจำกัดหรือออกเทศบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายของท้องถิ่น ก็สามารถกำหนดออกมาควบคุมได้ แล้วก็จะมีการพิจารณาร่วมกันซึ่งขณะนี้ผมก็ได้มอบทางโยธาธิการจังหวัด และทางนายกเทศมนตรีรวมทั้งทางสำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์ฯ ร่วมกันพิจารณาว่าจุดไหนควรจะห้ามอย่างไร แล้วก็คงออกไปนอกเขตพื้นที่ด้วย นอกเขตพื้นที่ที่มีโบราณสถานก็คงต้องมีการออกประกาศหรือออกกฎกระทรวงโดยใช้กฎหมายควบคุมการก่อสร้างอาคาร ถ้าเห็นว่ามีมีความจำเป็นจะต้องห้ามหรือ

ต้องมีมาตรการกำหนดขอบเขตไว้ เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาดำเนินการต่อไป

ที่ผมเรียนมานี้เป็นสิ่งที่ผมพยายามจะทำ แต่แน่ละเรื่องที่ผมคิดว่าจะมีความสำคัญคือแผนแม่บท ที่ทางคุณบรรเวท ผ.อ.สำนักงานโครงการนครประวัติศาสตร์ฯ จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ เป็นเรื่องที่จะต้องสืบสานให้สำเร็จให้ได้

– สำหรับชาวบ้านที่รู้สึกเข้ามา เมื่อให้เขาออก ทางราชการจะต้องชดใช้อะไรหรือไม่

– ขณะนี้ ในเรื่องของเตรียมพื้นที่ ทางกรมศิลปากรหรือสำนักงานนครประวัติศาสตร์ฯ ร่วมกับราชพัสดุได้เตรียมพื้นที่ไว้แล้วที่จะโยกย้ายให้เขาอยู่ในสถานที่ใหม่ หรือการที่จะเชิญคนทั้งหลายเหล่านี้ไปอยู่ในพื้นที่ใหม่ เราก็คงจะเตรียมความพร้อมเรื่องสาธารณูปโภค ในเรื่องของความสะดวกสบายต่างๆ ซึ่งเข้าใจว่าทางผ.อ.บรรเวทได้เตรียมการไว้แล้ว แล้วก็คงจะต้องมีการประชุมชี้แจง สำหรับในเรื่องการขนย้ายต่างๆก็ คงต้องมีค่าชดเชยให้ มีงบประมาณให้ ตรงจุดนี้ผมต้องเรียนฝากให้ช่วยกันประชาสัมพันธ์ เราเห็นใจเราเข้าใจในความเสียดสของเขา ในการที่เขาจะต้องเคลื่อนย้ายจากสถานที่ที่เขาอยู่ในปัจจุบันไปอยู่ในพื้นที่อื่น แต่เราจะทำให้เขาเดือดร้อนน้อยที่สุด ทั้งนี้ก็เพื่อประโยชน์สูงสุดร่วมกันที่จะได้ ก็เข้าใจว่าเขาก็คงรักบ้านรักเมือง รักกรุงศรีอยุธยาเหมือนกัน

– ไม่อยากให้เกิดความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ถูกปกครอง ไม่ควรจะมีสองฝ่ายรัฐและประชาชนควรจะร่วมมือกันพัฒนาประเทศให้เจริญต่อไปข้างหน้า

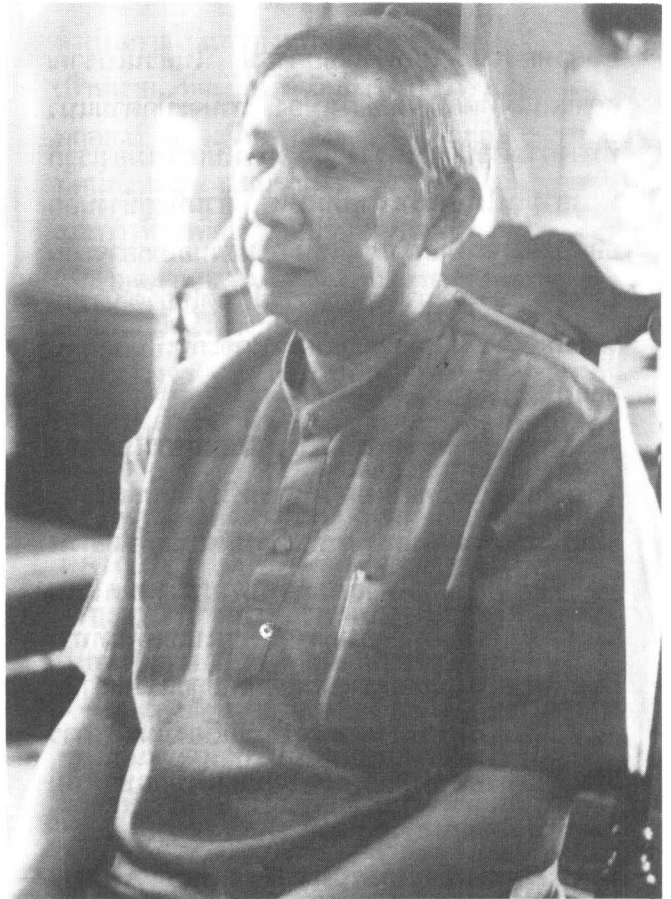
– ผมตั้งใจที่ได้ยินอย่างนี้ ความคิดเห็นของคนเราไม่จำเป็นต้องตรงกัน แต่เราสามารถจะมาพูดจาปรึกษากันได้ ผมเข้าใจว่าเป้าหมายตรงกัน คือเราต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชาติ อย่างขณะนี้ถ้าพูดถึงนครประวัติศาสตร์ เราก็อยากจะรักษานครประวัติศาสตร์นี้ไว้ เราไม่อยากให้ถูกล่อนความเป็นมรดกโลกอย่างที่เป็นอย่าง ถ้าทุกคนอยากจะเห็นนคร

ประวัติศาสตร์สามารถฟื้นความรุ่งโรจน์ หรือฟื้นฟูสภาพเก่ากลับมาได้ ทุกคนอยากเห็น อย่างว่าแต่คนอยุธยาเลย คนไทยทุกคนอยากเห็น งั้นทุกคนมีเป้าหมายตรงกัน แต่วิธีการหรือความคิดเห็นอาจจะไม่ตรงกัน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องทะเลาะกัน แลกเปลี่ยนกันคุยกัน แล้วสถาบันที่จะเป็นจุดเชื่อมต่อได้เป็นอย่างดี คือวิทยาลัยครูซึ่งเป็นสถาบันสูงสุดของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

มีภาคเอกชนซึ่งเป็นระดับผู้ใหญ่ของประเทศ มาประชุมที่นี่ ก็มีความห่วงใยอย่างมาก ภาคเอกชนพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในเรื่องของเงินทอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของวิชาการหรือเรื่องที่เขาจะมีส่วนร่วมที่จะสนับสนุนในด้านต่างๆ ให้สภาพที่เราหวังเกิดขึ้นให้ได้ ก็มีการถามกันว่าที่เรียกว่า "เอ็นจีโอ" ที่จะมาร่วมมือผมในฐานะผู้ว่ามีความขัดข้องไหม ผมก็บอกว่าผมยินดี ผมไม่ได้มีความคิดเห็นทางลบต่อ "เอ็นจีโอ" มีความเห็นว่า ถ้า "เอ็นจีโอ" เหล่านั้นมีความคิดสร้างสรรค์ หรือต้องการจะมาช่วยกันสร้างความร่วมมือร่วมใจให้เกิดขึ้น ช่วยทำให้อยุธยาศึกษาดีขึ้น ทำไมผมจะปฏิเสธ ผมไม่ปฏิเสธ ทางคุณบรรเวทก็เช่นเดียวกัน มันทำให้งานที่กรมศิลปากรและส่วนราชการต่างๆ มีความรับผิดชอบ ได้ผลสำเร็จเร็วขึ้น ภาพที่เราได้เห็นเป็นจริงเป็นจังได้เร็วขึ้น

- กรณีที่มีการประกาศให้อยุธยาเป็นมรดกโลก จะมีผลดีและผลเสียกับจังหวัดอย่างไร

- ผลดีผมคิดว่าทำให้เกิดความสนใจ ความกระตือรือร้นเพิ่มมากขึ้น เพราะว่าเดิมเรายอมรับกันเฉพาะในหมู่คนไทย เดียวนี้ถือว่ายอมรับถึงองค์การระดับโลกแล้ว แต่สิ่งที่เราต้องระมัดระวังก็คือ เมื่อเขายอมรับแล้ว เราก็ต้องรักษา ต้องดูแล ต้องวางแผนให้มันมีคุณค่าสมกับที่มีการยอมรับกัน แต่จุดอื่นๆผมก็เห็นว่าเมื่อได้มีการยอมรับเป็นมรดกโลกแล้ว ก็จะมีกองทุนอยู่ส่วนหนึ่งที่สามารถจะช่วยเหลือสนับสนุนได้ ความช่วยเหลือในเรื่องอื่นอาจมีตามมาด้วย ซึ่งก็อาจจะเป็นจุดดีเพิ่มขึ้น

- อยุธยาด้านฝั่งตะวันออก ในเขตที่เรียกว่าเมืองใหม่ มีการกำหนดผังเมืองไว้ชัดเจนหรือยัง

- คือขณะนี้เขตผังเมืองที่ออกคือบริเวณพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา แต่เขตอื่นผมกำลังเร่งรัดเขาว่าควรจะออกผังเมือง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีชุมชนหนาแน่น ทางผังเมืองเขากำลังดำเนินการ แต่ก่อนหน้านี้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการประกาศใช้กฎหมายควบคุมการก่อสร้าง แต่ยังไม่ได้ใช้ในรูปแบบของผังเมือง

- เคยได้ยินนักธุรกิจใหญ่ของจังหวัดพูดว่าการขยายตัวของฝั่งโน้น ผังเมืองยังไม่ชัดเจน

- ครับ ขณะนี้ผมกำลังเร่งรัดในเรื่องของผังเมือง ท่านผ.อ.ผังเมืองได้ยืนยันกับผมแล้วว่ากำลังทำ

- ถ้าออกแล้วจะมีผลอย่างไรบ้าง

- ถ้าออกก็ต้องถือตามกฎหมายกระทรวงของการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ว่าจะเป็นเขตที่อยู่อาศัย เขต

อุตสาหกรรม เขตพาณิชย์กรรม ในส่วนโบราณสถานผมได้พูดกับ ผ.อ.ฝั่งเมือง ท่านจะปักตามแนวที่ทางกรมศิลปากรได้วางไว้ อย่างในเกาะเมืองเราก็พยายามให้ได้ทั้งเกาะถ้าเป็นไปได้ ส่วนที่อยู่ข้างนอกออกไปก็คงจะเป็นกลุ่มๆ เช่น ในส่วนนโยธยาจะกันไว้เท่าไร ทางกลุ่มวัดพุทไธสวรรย์ วัดไชยวัฒนาราม วัดวรเชษฐาราม วัดพนัญเชิง เราจะกันเป็นกลุ่มกันออกไป

– ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยเฉพาะใกล้เขตโบราณสถานในอุทยานประวัติศาสตร์ มีแหล่งเรื่องมรดกที่ไม่เหมาะสมไม่ทราบที่ท่านผู้ว่ามีความเห็นอย่างไร

– คือถ้าอยู่ในเขตพาณิชย์กรรมตามที่กำหนดไว้ในผังเมือง ก็เป็นสิทธิของเขา ถ้าอยู่ในเขตพื้นที่ทางประวัติศาสตร์แน่นอนเราคงไม่ยอมให้ปลูกสร้างสถานที่หรืออาคารที่ไม่เหมาะสม อันนี้ก็ต้องมีมาตรการประกาศหรือกฎหมายกัน ผมกำลังปรึกษาผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่างๆ เหล่านี้

– ร้านอาหารที่อยู่ใกล้บริเวณวัดมหาธาตุและวัดราชบูรณะตรงบริเวณเจดีย์เจ้าอ้ายเจ้ายี่พระยา ที่มีข่าวว่าเป็นช่องกลางกรุงนั้นทางจังหวัดเข้าไปดูแล้วอย่างไร

– ผมได้เชิญเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องมาพบ วันแรกผมเชิญรองผู้กำกับสภ.เมืองมาพบแล้วก็ให้ไปตรวจสอบ ทางตำรวจเขาก็ยืนยันว่าไม่ใช่สถานที่อย่างที่เป็นข่าว แต่เป็นร้านอาหาร อีกวันหนึ่งผมต้องไปชี้แจงต่อคณะกรรมการที่สภา เขาก็ถามผมถึงเรื่องนี้อีก ผมได้ยืนยันว่าไม่เป็นความจริง แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาระดับสูงไปตรวจสอบซ้ำอีกที ผมก็มอบให้ทางหัวหน้าตำรวจภูธรจังหวัดไปตรวจสอบและรายงานผม อันนี้ยืนยันว่าเราไม่ปล่อยประละเลย ก็ดูแลถ้าอะไรมันไม่ถูกต้องเหมาะสม เป็นเรื่องผิดกฎหมายเราก็ยอมไม่ได้

นายบวรเวท รุ่งรุจี

ผู้อำนวยการสำนักงานโครงการอนุรักษ์นครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา

– หนักใจไหมที่ต้องมารับงานในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อนี้

– ก็ไม่หนักใจอะไร เพราะว่าเรื่องนี้ได้ทราบมาแล้วจากทางผู้ใหญ่ ท่านอธิบดีว่าเราต้องมาทำอะไรบ้าง โดยตัวผมเองตอนที่เขาย้ายมา ท่านเป็นคนโทร.ไปบอกเอง ผมย้ายมาจากโคราช โทร.ไปบอกว่าจะให้มาทำงานที่นี่ มีอะไรท่านก็แนะนำ มีปัญหาอะไรท่านก็อธิบายให้ฟัง อีกส่วนหนึ่งผมก็เคยทำงานที่นี่มาแล้วหลายปี ปี 2525 ผมเคยมาทำกับคุณภิรมย์ ตอนนั้นยังไม่เป็นนครประวัติศาสตร์ ยังเป็นโครงการอุทยานประวัติศาสตร์เพราะฉะนั้นในส่วนของปัญหาเรารู้ว่าต้องเจออะไร เพราะเท่าที่ผมมาดู ก็ยังคงไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงในรอบ 10 กว่าปีที่ผมไม่ได้อยู่ที่นี้ ความรู้สึกที่เรากลับมาอีกทีก็ยังเห็นเหมือนเดิม วัดวาอารามอะไรต่างๆ เพราะฉะนั้นในส่วนองกรมศิลปากรที่เราประกาศใช้แผนแม่บทนครประวัติศาสตร์ ขึ้นมา เราต้องการให้มีความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ปลุกกระตมแนวความคิดของคน

อยุธยา ให้เห็นถึงมรดกทางด้านศิลปวัฒนธรรมอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ไม่ใช่เห็นอยุธยาคือวังโบราณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ วัดมณฑลพิตรอยู่แค่นั้น

ในแผนนครประวัติศาสตร์ คำว่านครประวัติศาสตร์นั้นก็คือเมือง และบริวารของเมือง คำว่าบริวารของเมืองหมายถึงทุกอย่าง ตั้งแต่วัดวาอาราม อุทยานประวัติศาสตร์ นี่ก็ถือเป็นบริวารของนครประวัติศาสตร์ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ คลองที่อยู่ในเมือง หรือนอกเมือง พระบรมราชานุสาวรีย์ อาคารเก่าๆ หรือกลุ่มอาคารที่แสดงถึงย่านประวัติศาสตร์ เป็นความหมายรวมว่านี่คือนครประวัติศาสตร์ เพราะฉะนั้นในแผนแม่บทของเรานั้น จะแบ่งพื้นที่ของนครประวัติศาสตร์ไว้ 7 ส่วน ซึ่งครอบคลุมทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถ้าจะให้ชัดเจนยิ่งขึ้นส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ พระนครศรีอยุธยาเดิม ส่วนที่ 2 นอกเขตอุทยาน แต่ในเขตเกาะเมือง ส่วนที่ 3 4 5 6 คือส่วนที่อยู่ด้านนอกเกาะเมืองทุกทิศ ทั้ง 4 ทิศ ในส่วนที่ 7 ก็คือไม่ได้อยู่ใน 6 ส่วน นี่คือการจำกัดความที่เขาให้ไว้

ถ้ารวมแล้วนครประวัติศาสตร์ก็คือทั้งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตรงไหนที่มีโบราณสถาน ตรงไหนที่มีประวัติความเป็นมาตรงนั้นเราต้องเข้าไปสัมผัส เข้าไปปรับปรุง แต่ว่าการดำเนินการนั้น ในช่วงแรกที่เราได้รับงบประมาณมาทำแผนแม่บท ซึ่งเมื่อมีการปรับปรุงครั้งสุดท้ายแล้ว ก็ยังยืนยันว่าในโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปการ สาธารณูปโภคต่างๆ ที่เราจะมาปรับปรุง สามารถดำเนินการอย่างรีบเร่งได้ภายใน 5 ปี แต่งานที่เร่งไม่ได้ คืองานโบราณคดี งานขุดแต่งโบราณสถาน งานอนุรักษ์โบราณสถาน คงยังต้องยืนยันว่าเป็น 10 ปี เพราะฉะนั้นจึงแบ่งเป็นสองช่วง เพราะหน้าตาของนครประวัติศาสตร์ในภาพพจน์ที่เราไปศึกษามาใหม่จะออกมาชัดเจนยิ่งขึ้น ในส่วนของ 1,810 ไร่ เป็นเนื้อที่ 1 ใน 3 ของเกาะเมือง ซึ่งมีทั้งหมด 5,500 ไร่ นี่คือนั่นงานที่ลักษณะของงานที่เราจะทำ เพราะฉะนั้นงานที่เรา

ดำเนินการไปแล้วทั้งหมดนั้นจะครอบคลุมในหลายเป้าหมาย ที่จะต้องดำเนินการ ซึ่งถ้ารวมเป้าหมายทุกอย่าง มันจะมีทั้งงานโบราณคดี งานปรับปรุงภูมิทัศน์ทั้งหมด งานบูรณะโบราณสถาน งานวิชาการ และการท่องเที่ยว งานปรับปรุงชุมชน งานโยกย้ายแหล่งอุตสาหกรรม และงานประชาสัมพันธ์ที่เราจะเข้าไปสัมผัสสิ่งต่างๆ เหล่านี้ ซึ่งจะทำให้การทำงานนั้นครบวงจร อยู่ในแผนที่พูดไว้ทั้งหมด แผนที่เสนอไปแล้ว เราพิจารณาดูก็น่าจะทำให้เสร็จในรอบ 5 หรือ 6 ปี ข้างหน้า ตามงบประมาณ ซึ่งในปีที่เราพยายามที่จะเร่งดำเนินการก่อนในส่วนในพื้นที่ 1,810 ไร่ ที่ได้ประกาศใน พ.ศ. 2519

– **อยากทราบว่า คำว่าอุทยานประวัติศาสตร์ กับ การได้รับการคุ้มครองเป็นมรดกโลกนั้นเท่ากันไหม**

– ผมต้องขอทำความเข้าใจนิดหนึ่ง คือว่าการขึ้นทะเบียนมรดกโลกนั้น อยุธยาเป็นมรดกโลกโดยเหตุผลข้อที่ 5 คือเป็นหลักฐานเฉพาะที่แสดงถึงการเป็นแหล่งอารยธรรมในช่วงที่สำคัญ และมีชื่อเสียงในระดับสากล เพราะฉะนั้นที่ถามว่าขึ้นทะเบียนนั้นเป็นการเข้าใจผิด แต่ขึ้นอยู่กับความสำคัญของอยุธยา ซึ่งเมื่อรวมทั้งหมดแล้วมันสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์

– **เวลาคนอ่านหนังสือพิมพ์ เขาไม่ได้เข้าใจลึกซึ้งอย่างที่อธิบาย**

– ครับ เวลาเอาไปลงข่าวกัน เอาไปตีกันนั้นผมว่ามันไม่ใช่

– **มีกระแสข่าวต่อต้านเรื่องการสร้างอาคารสูงข้างวัด ไม่ทราบว่ามีความเห็นในเรื่องนี้อย่างไร**

– เรื่องนี้มองได้สองแง่ คือถ้าในแง่ของกฎหมาย ในแง่ของการปฏิบัติ เขาสามารถทำได้ ข้อ 1 ที่เขามีโฉนด และเขาสร้างในที่ของเขา มีการยื่นแบบการก่อสร้างไปยังเทศบาล ใน พ.ศ. 2513 และเทศบาลอนุญาตให้สร้าง เพราะว่าแบบของเขาถูกต้อง มีระบบบำบัดน้ำเสีย อะไรต่างๆ ถูกต้อง ที่ดินถูกต้อง เป็นกรรมสิทธิ์ของเขา การก่อสร้างขออนุญาตจากทางจังหวัด เทศบาลอนุมัติในเรื่องรูปแบบอาคาร

การก่อสร้าง และในผังเมืองตอนนั้นมันอยู่ในเขตพื้นที่สีส้ม ซึ่งเป็นพื้นที่ผังเมืองกำหนดว่าเป็นที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง ไม่ได้อยู่ในเขตอนุรักษ์ เพราะว่าถ้ามองในจุดนี้ มองในแง่ที่ว่าเขาปฏิบัติถูกไหม มันก็ถูกหมด และเมื่อมาเข้าอนุกรรมการสิ่งแวดล้อมของจังหวัด อนุกรรมการก็อนุญาตเขา เพียงแต่อนุกรรมการบอกว่าเป็นที่พระเจ้าตากไปตั้งทัพอยู่ตรงนั้น ในส่วนของผมก็อธิบายว่าตรงนั้นหลักฐานพงศาวดารถูกต้อง เมื่อเอ่ยถึงเรื่องนี้แล้วมาถึงที่ว่าควรรักษาไว้ไหม

ในแง่หนึ่งในส่วนเอกสารมันมี แต่การที่กรมศิลปจะเข้าไปปกป้อง มันต้องมีหลักฐาน หรือมีจุดอะไรอย่างใดอย่าง ไม่ใช่อยู่ๆบอกตรงนี้ทำอะไรไม่ได้ ถ้ามองในแง่กฎหมาย จะกันไว้พื้นที่นั้นมันมีโฉนดเจ้าของเขามีสิทธิที่จะปกป้องของเขาเหมือนกัน เขาไม่เห็นด้วยก็ต้องไปสู่ในชั้นศาล แต่ถ้าเป็นวัด มีโบราณสถานอยู่อันนั้นไม่มีปัญหา ถ้าจะรื้อวัดมาสร้างโรงแรมนั้นไม่ได้แน่นอน เพราะว่าในส่วนที่เขาทำมันถูกต้อง แต่ส่วนที่ไม่ถูกต้องคือสร้างแล้วมันไม่สวย ทุกคนยอมรับว่า มันออกมาเหมือนดินสอพาน พระปิ่นเกล้า มองไม่เห็นพระบรมมหาราชวังเลย ในเรื่องนี้ผมว่าคงต้องแยกประเด็นออก เรื่องที่น่าเกลียดนั้นแน่นอน ไม่มีใครปฏิเสธว่ามันไม่น่าเกลียด เพราะสร้างออกมาในลักษณะนั้น แต่ถ้ามองในแง่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ในแง่ที่เราจะโปรโมต มันก็ต้องมีเพียงแต่ว่ารูปแบบที่ทุกคนจะต้องจดจำเอาไว้ว่าในช่วงปี 2523 อนุญาตให้เข้าสร้างได้โดยไม่คิดถึงจุดนั้นกัน ทำไมเราไม่ให้เขาออกแบบให้กลมกลืนกับตัวเมือง ซึ่งอันนี้เป็นเรื่องที่กรมศิลปพูดกัน อย่างที่ท่านอธิบดีถามผมให้ทำอย่างไร ก็บอกว่ามันมีทางเดียวคือให้เขาทุบทิ้ง ซึ่งเขาไม่ทุบทิ้งอยู่แล้ว ตั้ง 300-400 ล้านใครจะไปทุบ

หรืออีกแนวทางคือปล่อยให้มันเก่าแล้วค่อยไปทุบทิ้ง ในส่วนของผมมองเห็นว่ามันมีอยู่ทางเดียวในตอนนี้ คือทำอย่างไรให้ไม่น่าเกลียด หรือทำให้หน้า

เกลียดน้อยลง อันนี้คงต้องคุยกับเจ้าของโรงแรมว่าเอาอย่างนี้ได้ไหม ตกแต่งเพิ่มเติมได้ไหม ใส่जूเข้าไปหน่อย ให้ดูกลมกลืนเป็นอาคารทรงไทย ถึงจะใหญ่หน่อยบรรยากาศมันยังให้ว่า ตรงหน้าโรงแรมเขาก็พยายาม แต่ว่ามันเตี้ย ในส่วนแท่งคอนกรีตถ้าเขาใส่หมวกให้หน่อยอย่างที่เขานิยมกันในตอนนี้ในแถวเชียงใหม่เขานิยมกันมาก ดึกสูงเขาทำเป็นรูปजू เพื่อลดความกระด้าง ลดความน่าเกลียดลงไปได้บ้าง

– **อุทยานด้านฝั่งตะวันออก ทางกรมศิลปมีปัญหาในการคุ้มครองโบราณสถานบ้างไหม เพราะธุรกิจกำลังเติบโตอย่างมาก**

– มันก็มีปัญหา เพราะโดยลักษณะของการคุ้มครองเราสามารถคุ้มครองได้เฉพาะพื้นที่ที่เป็นโบราณสถาน ในกฎหมายระบุไว้เลยว่ากรมศิลป อธิบดีมีอำนาจในการที่จะขึ้นทะเบียนโบราณสถาน หรือพื้นที่โดยรอบโบราณสถานนั้นให้เป็นเขตโบราณสถานด้วยก็ได้ แต่ถ้ามีคนไม่เห็นชอบด้วย เขาก็มีสิทธิฟ้อง แล้วไปสู่กันในชั้นศาล

การที่ศิลปากรประกาศพื้นที่ในเขตอุทยาน 1,810 ไร่ นี่นับว่าเก่งแล้วในปี 2519 1 ใน 3 ของเกาะเมืองที่เราควบคุมได้ 100% เพราะพื้นที่ไหนได้รับการควบคุมจากพระราชบัญญัติแล้ว การดำเนินการใดๆจะต้องได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากรไม่ว่าจะก่อสร้างแบบไหน อย่างไร ถ้าอธิบดีไม่อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรก็สร้างไม่ได้

– **การโยกย้ายชาวบ้านออกนอกเขตอุทยานประวัติศาสตร์ มีปัญหาอะไรบ้างไหม**

– ผมว่ามันต้องมี แต่พยายามจะให้มันน้อยที่สุด เราพยายามจัดเตรียมสาธารณูปโภค สาธารณูปการพื้นฐานให้เขาก่อนมีที่ดินให้เขา มีน้ำ ไฟฟ้า ปะปาเข้าไปให้เขา เสร็จแล้วค่อยไปคุยกับเขาว่าผมเตรียมให้แล้ว ขอเชิญย้ายไปอยู่ ถ้าเราไม่เตรียมอะไรไว้เลยแล้วไปบอกให้เขาย้ายผมก็คงถูกด่า ท่านผู้ว่าก็อาจถูกมือบ๊อบไปด้วย เพราะฉะนั้นในส่วนนี้เราจะทำให้มี

ปัญหาน้อยที่สุด ถือถ้าเรายังไม่พร้อม เราจะไม่ไปยุ่งอะไรกับเขาเลย ก็ปล่อยเขาไป เพียงแต่ว่าตอนนี้เราคุมเหมือนกับการคุมกำเนิด คือไม่ให้มีการปลูกสร้างเพิ่มเติม เพราะมีแผนที่จะโยกย้ายอยู่ ปลุกใหม่อีก 3-4 ปี ถ้ามีการโยกย้ายอาจจะต้องเสียเงินฟรีมันไม่คุ้มกัน เป็นเรื่องที่เราจะชี้แจงให้เขาฟัง

พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ของราชพัสดุ ซึ่งตอนนี้เราขอความร่วมมือกันไป ถ้ามีคนจะทำการก่อสร้างอะไรในพื้นที่ของราชพัสดุ ขอให้แจ้งเรา เราขอเข้าไปดูในเรื่องรูปแบบที่ดินเป็นไทยหน่อย เมื่อคนเขามองแล้วตกลงมกลืนกัน และได้มีการพูดคุยกันกับเทศบาล ให้ออกเทศบัญญัติว่าจะเป็นไปได้ไหม เช่นกำหนดความสูงไม่เกิน 3 ชั้น ทรงอาคารให้เป็นทรงนี้ทั้งหมดในเกาะเมือง

– **ในส่วนพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งศิลปากรดูแล มีปัญหาอย่างไรบ้าง**

– แน่นนอนครับ ในการดูแลมีปัญหานั้นนอนเหมือนเราเป็นคนสวนคอยดูแล คอยตัดหญ้า คอยเก็บกวาด ทำความสะอาดพื้นที่ 1,810 ไร่ ปัญหา

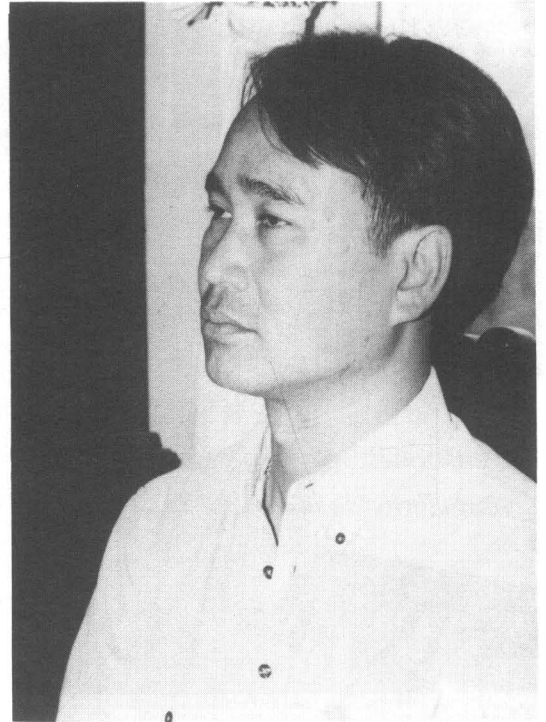
อย่างหนึ่งคือกำลังคนและงบประมาณที่เราได้รับ มันไม่เพียงพอที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ คือผมได้งบประมาณมากจริง แต่ที่ได้มาไม่ได้เอามาในเรื่องทำความสะอาดเพียงอย่างเดียว ต้องแบ่งเป็นงบลงทุน หมายถึงทำอย่างอื่นด้วย การจัดสรรงบประมาณ งบประมาณไม่พอ อย่างตอนนี้เรามีคนงานทั้งหมด 120 กว่าคน ใน 1,810 ไร่ เราจะจัดคนไปตามโบราณสถานทุกแห่ง 5-6 คนบ้าง 10-14 คน กระจายอยู่รับผิดชอบพื้นที่เพราะฉะนั้นในจำนวนคนที่เรามีอยู่จริงๆ แล้วมันไม่พอกับพื้นที่ อย่างวัดพระศรีสรรเพชญ์กับวังโบราณ มี 18 คน และยังต้องเก็บกวาด ทำความสะอาดในแต่ละวันอีก นี่คือปัญหาอย่างหนึ่ง เราต้องยอมรับว่าเราจะดูแลเรื่องความสะอาดหรือควบคุมไม่ได้ 100% เพราะฉะนั้นในทางแก้ไขจะให้เอกชนเข้ามาทำ เพราะเขาสามารถที่จะมีงบลงทุนน้อยกว่าเรา และจะเริ่มในปีนี้ ตั้งแต่เดือน เม.ย. เราจะจ้างเอกชน โดยเปิดประกวดราคา เรามีฐานเงินอยู่แล้ว เราเสีย 5 แสนบาทต่อเดือน โดยจะนำเงินตัวนี้ไปจ่าย มีข้อกำหนดไว้ว่าจะต้องมีประจำที่คน

ดูและไบบ้าง เป็นข้อที่เขาจะปฏิบัติให้เรา เราจะส่งแค่คนคุมประจำวัน ซึ่งอาจเหลือวัดละคนหรือ 2 คนน้อยลงไป

เรามองในแง่การบริหาร การใช้งบประมาณของเราดีขึ้น เงินที่จะลงไปมีประโยชน์มากขึ้น เพราะว่าจุดรั่วไหลต้องมีแน่นอนทุกส่วนราชการ ในการที่จะเอาเงินลงไป จุดนี้เป็นจุดที่เราจะปรับเปลี่ยน คือจ้างเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ถ้าจะให้กรมศิลปากรทำทุกอย่าง กรมศิลปากรคือใคร ข้าราชการมี 18 คน ตำแหน่งของผมไม่ได้อยู่ที่นี้ แล้วเราบอกว่าเราจะทำในพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์ทั้งหมด โดยไม่ได้รับความร่วมมือจากส่วนราชการอื่น หรือองค์กรเอกชน เราไม่สามารถจะทำอย่างนั้นได้ นี่เป็นส่วนที่เราจะปรับเปลี่ยน

– การที่มีนักท่องเที่ยว หรือนักอนุรักษ์จะแต่งเพลง และทำอะไรสักอย่างที่จะให้กรมศิลปากรได้ตื่นตัวขึ้นมา เพราะว่าเวลานี้สิ่งแวดล้อมในเกาะนี้ อยากถามว่าท่านมีความรู้สึกว่าเขาทำอย่างนี้ช่วยประชาสัมพันธ์เรา หรือว่าคนพวกนี้น่าสงสาร

– เขามิ่่น่าสงสารหรอก เพราะว่าอย่างที่ผมบอกเรื่องมุมมองของการอนุรักษ์ มองได้หลายอย่าง เหมือนกับนักข่าวเขียนข่าวโจมตี แต่ถ้ามองในมุมกลับกัน ผมก็ว่ามันเป็นการช่วยโปรโมต โอ.เค.บาดเจ็บมันต้องมีอย่างแน่นอนอย่างผมเองอาจถูกนายเรียกไปชี้แจงได้ไปชี้แจงมาตั้งแต่ต้นเดือนที่แล้ว ตระเวนออกรายการโน้น รายการนี้เพื่อชี้แจง แต่มองในมุมกลับกัน คือการโปรโมต ทำให้คนเริ่มต้นตัวทำให้คนอยุธยาเริ่มต้นตัวว่า อยุธยาจรดกโลกไม่ได้มีแต่ชื่อนะมันจะต้องมีการกระทำที่เหมาะสม มีการดำเนินงานที่ถูกต้อง และในส่วนที่ศิลปินที่มีชื่อเสียงต่างๆออกโรงในเรื่องนี้ ผมถือว่าเราไม่มีปัญหา จะทำอะไรทำเลย เพราะว่าในส่วนหนึ่ง ผมบอกตรงๆว่ากรมศิลปากรก็ยังคงยืนหยัดอยู่ มันคือหน้าที่ของเราอยู่แล้ว เป็นมรดกโลก หรือไม่เป็นมรดกโลก เราก็ต้องทำงานนี้ ไม่ใช่เฉพาะที่อยุธยาทั่วประเทศเป็นหรือไม่เป็นทำเหมือนกัน

ดำหรือไม่ดำก็ทำ ว่าหรือไม่ว่าก็ทำ มันเป็นหน้าที่ของเราคือ"ทำ" เพราะในการที่เราจะมาฟังเสียงด่ากันแล้วบอกว่าไม่ทำแล้ว ใครว่าก็ลองมาทำเอง คงไม่ใช่แน่นอน เพราะอย่างไรเราก็ต้องทำอยู่ ในแนวทางของเรา ในพื้นฐานที่เรามีอยู่ ในแผนของเราที่ได้กำหนดเอาไว้ เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ผมถือว่าก็แล้วแต่แล้วแต่ว่าทางสายไหนจะเข้ามาช่วยเราในด้านไหน คุณแอ๊ดจะแต่งเพลง เราก็บอกว่าขอบคุณ ด่าบ้างแซวบ้าง มันเป็นเรื่องเพื่อขาย แต่งกลอนแปดก็คงจะขายไม่ออก ต้องมีอะไรเจ๋งๆคันๆมันๆ ก๊วกันไป เราไม่ว่ากันอยู่แล้ว เพียงแต่ว่าไอ้เรื่องนี้เราต้องทำใจให้หนักแน่น

ในสังคมปัจจุบันนี้ยุคประชาธิปไตย ยุคโลกาภิวัตน์ มันเป็นเรื่องที่จะต้องยอมรับกันด้วยหลักการและเหตุผล เหมือนกับเราที่พยายามจะบอกว่า การอนุรักษ์กับการพัฒนามันสามารถไปด้วยกันได้ เพราะว่าเราไม่อยากให้ใครมองกรมศิลปากรว่าเป็นนักอนุรักษ์ที่ขัดขวางการพัฒนา มันเป็นเรื่องเหมือนกับเต่าล้านปี ใครจะทำอะไรก็ได้

เราพยายามที่จะให้การอนุรักษ์และการพัฒนา มันควบคู่กันไปได้ คือมันจะทำให้สามารถเดินหน้าไปด้วยกันได้ ไม่มีใครมาว่าใครได้ คุณไม่ทำนี้ คุณปล่อยเอาไว้ใช่ไหม และคุณก็หวัง ใครจะมาทำอะไรต่างๆ ซึ่งเราถือมาก เพราะสิ่งหนึ่งที่ผมพยายามจะทำอยู่สำหรับนครประวัติศาสตร์ ก็คือการให้คนอยุธยาเห็นถึงความเปลี่ยนแปลง ทำให้คนอยุธยาเห็นว่ามันเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงแล้วเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

– นโยบายในการปฏิบัติงาน ในฐานะที่มารับงานใหม่นี้เป็นอย่างไร

– ในส่วนของผม แรกเลยก็คือเราคงต้องการความร่วมมือก่อน ความร่วมมือในที่นี้ไม่ได้หมายถึงต้องการให้คนอยุธยามาช่วยถากถางบูรณะโบราณสถาน ความร่วมมือที่ว่าถ้าเราต้องการจะทำอะไร ขออย่าขัดขวางเรา วึ่งเรื่องนี้เราสามารถบอกได้ว่าทุกเรื่องเราสามารถอธิบายให้คนอยุธยาฟังได้ว่าทำไมจึงทำอย่างนี้ เพื่อประโยชน์ของใคร ของคนอยุธยาโดยส่วนรวม หรือเพื่อผลประโยชน์ของเราแน่นอนเราทำ

เพื่อให้คนอยุธยาเข้ามาเที่ยวพักผ่อน แล้วต้องขอว่าทำแล้วอย่าทำลายกัน

มาตรการที่ 2 คือการควบคุมตามกฎหมาย อย่างที่บอกว่า 1,810 ไร่ เป็นพื้นที่โบราณสถาน ควบคุมโดยกฎหมาย 100% ใครจะทำอะไรต้องขออนุญาตก่อน ผมในฐานะเป็นผู้ควบคุมทางกฎหมาย

เราจะเร่งทำงานของเรา คือเปิดพื้นที่ให้คนอยุธยาเห็นความเปลี่ยนแปลง ยกตัวอย่างแถวสวนสมเด็จพระดำหนัก พื้นที่ทั้งหมดประมาณ 500 กว่าไร่ ยังเป็นป่าอยู่ เราจะถางให้หมดในปีนี้เป็น การเปิดพื้นที่ที่คนยังไม่เคยเห็น ว่าตรงนี้มีวัดด้วยหรือ จะถางป่า โดยตั้งบไว้ 5 แสนกว่า เมื่อถางเสร็จก็จะดำเนินการตรงไหนเป็นคลองเก่า คูเก่า เราจะดำเนินการขุดลอก มีหลักฐานชัดเจนอยู่แล้ว ปรับพื้นที่ เอน้ำเข้าไป ฝังท่อ ระบบคูคลองต่างๆให้เข้าไปทั้งหมด ภาพมันจะได้ชัดขึ้นมาอีกแห่ง และต่อเนื่องกับสวนสมเด็จพระดำหนักที่เราทำไปแล้วเพราะฉะนั้นพื้นที่ตรงนั้นมันเกือบครึ่งหนึ่งของ 1,810 ไร่ ถ้าเราสามารถเปิดพื้นที่ตรงนี้ได้สำเร็จ

นายศักดิ์ ด้านชัยวิจิตร

ประธานสภาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

– **ช่วงที่มีการประกาศเป็นมรดกโลก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร**

– ดีใจ ขณะเดียวกันก็หนักใจ เพราะว่าเราอยู่อยุธยา วิทยาเรื่องนี้มานาน ตั้งแต่ พ.ศ. 2500 จอมพล ป.มาพัฒนา ใครซุดอะไรไป ใครทำอะไรไป แต่ว่าดีใจมากครับ

– **เคยรู้มาก่อนไหมว่ามีการเสนอชื่ออยุธยาเข้าสู่คณะกรรมการพิจารณา**

– อันนี้คงไม่รู้ในบางส่วน ทราบว่าดร.อดุลย์ วิเชียรเจริญ เป็นคนผลักดันในเรื่องนี้

– **ในช่วงที่มีการประกาศความเป็นมรดกโลกแล้ว ในมุมมองของแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันออกไป บางคนบอกว่าเขาควรจะให้หรือไม่ให้ โดยมองสภาพของอยุธยาในช่วง 3 ปีหลัง เขาบอกว่าคนอยุธยาไม่**

ค่อยรักษาความเป็นมรดกโลกเท่าไรท่านมองเรื่องนี้อย่างไร

– คือเรื่องนี้จะไปโทษคนอยุธยาไม่ได้ คนที่บุกรุกอย่างที่ยังร.ร.เทคนิค ข้างพาณิชย์ ฯ มันเป็นเรื่องไม่บังควร แต่ก่อนนั้นทางราชการเราละเลย และเขาไม่มีทางเลือก อันนี้เราจะว่าก็ไม่เต็มทีนัก ในทางกลับกันถ้าเราไปว่าเขาเขาบอกว่าปู่ของปู่ไปสู้กับพม่ามา เขาไม่มีแผ่นดินอยู่ อาศัยแค่นี้ไม่ได้หรือ เมื่ออยุธยาเป็นมรดกโลกและรัฐบาลก็เริ่มจริงจังขึ้นมา ก็ดีใจ

เมื่อสองวันนี้ได้มีโอกาสต้อนรับสื่อมวลชนก็หลายสิบคนก็มาคุยกันอยู่ว่า เราต้องยอมรับว่าอยุธยาเนี่ยจอมพลป.ได้มาสร้างวิหารพระมงคลบพิตรเมื่อ40ปีก่อน พระมงคลบพิตรอยู่กลางแจ้งดำปี๋เลย แชนก็ขาด ยิ่งนั้นเราจะสังเกตดูว่าการอนุรักษ์และการพัฒนามันจะต้องมีความคู่กัน แต่ต้องกลมกลืน ถ้าเรามีแต่เจตย์และอิฐหักๆอยู่ ก็คนที่อยากดู ผมอยากถามผมก็รักอยุธยาเนะ ผมไปเที่ยวกับลูกเมียผม ผมจะดูนานกว่าเพื่อน ลูกเมียผมไม่ค่อยอยากดู เขาอยากดูแต่ของที่เจริญหูเจริญตา แต่ทางกลับกัน เราจำเป็นจะต้องสร้างบางสิ่งบางอย่าง เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น เช่น บริการบางอย่าง จะเป็นห้องน้ำ ห้องส้วม ร้านอาหารที่ราคาไม่แพงนัก แล้วผมก็ขอเรียนตรงๆว่างานมรดกโลกเที่ยวที่แล้วนี้ ถ้าไม่มีผมก็ไม่มี แต่ผมก็เจ็บตัวเยอะ ต้อนรับสื่อมวลชนตั้งแสนกว่าบาทต่อคืน แต่เราไม่เสียตาย เพราะผมมาอยู่อยุธยาบ้านเกิดในบั้นปลายของชีวิตก็อยากทำอะไรให้กับอยุธยา มีคนระดับอดีตรัฐมนตรีถามผมว่าอยุธยาสร้างไปทำไม สะพานใหม่ แล้วถนนขสร.สร้างไปทำไม โรงแรมของผมนีสร้างไปทำไม ผมบอกว่าไอ้โลกานู๋วัดที่มันเจริญอย่างผมนอนอยุธยาจำเป็นต้องอยู่อยุธยา แล้วคุณภาพชีวิตสมัยใหม่นี้ท่านจะให้ผมนอนย้อนกลับไปเมื่อ 700 ปีก่อนนั้น แบบจุดได้กันั้นมันจะไม่ยุติธรรมสำหรับคนอยุธยาอย่างผม ท่านวางชีวิตรับ วางไว้แล้วต้องสร้างอะไร ตรงไหนสร้างไม่ได้ ถ้าผมละเมิดนี้ เอาไปประหารก็ไม่ใช่ไร นี่ทางราชการไม่สามารถจะไปชี้ดให้เขาเนี่ย ท่านอ.จ.ดุสิต นักประกอบการคนไหนที่สร้างข้างเจตย์ โดยเฉพาะอย่างผมนี่ พูทไธ้ มันไม่มีความ

จำเป็นที่จะต้องไปทำอย่างนั้นแล้ว

ผมเป็นคนที่ตรงไปตรงมา แล้วหาเงินมาแบบ สะอาดตลอด การอนุรักษ์ของเก่าก็สมควรอยู่ แต่ใครเป็นคนทำลาย ทำโดยจำเป็น หรือว่าทำโดยการค้า ต้องแยกแยะ แต่ว่าพ่อค้าอย่างผม ผมไม่เคยไปเช่าที่ ของกรมศาสนาสักตารางวาหนึ่ง และผมก็จะไม่รุก เด็ดขาด

– **ขณะนี้เมืองโบราณทุกเมือง ความต้องการมันจะขัดแย้งกันเอง ทั้งนโยบายของรัฐบาลก็ดี หรือในทุกระดับลงมา ความเห็นส่วนหนึ่งที่ว่าควรอนุรักษ์ไว้ ส่วนหนึ่งก็บอกว่า ท่ามกลางความเพิ่มพูนรายได้ จะต้องปรับอย่างจริงจังจะเป็นการเพิ่มรายได้จากนักท่องเที่ยว ในความคิดส่วนนี้ ท่านมองอยู่อย่างไรบ้าง อาจจะฉายภาพไปใน 5 ปีข้างหน้า หรือแม้แต่ในขณะนี้**

– สิ่งที่เราเรียกการพัฒนา ไอ้ที่รวยก็รวยขึ้น คนจนก็จนลง เพราะข้าวของมันแพงขึ้น รายได้เขาต่ำ แต่สิ่งเดียวที่เราเห็นว่ามันกระจายรายได้ได้ดีก็คือการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวมันไม่ใช่มาเชียร์เฉพาะโรงแรมของผม หรืออู่ทองอินน์ ไม่ควร มันจะอย่างไร และผม กำลังคิดอยู่ว่า เราต้องเชียร์ ไปตามผ.อ.ท่องเที่ยวว่า มันจะอย่างไรบ้าง ผมประสานตลอด

อย่างงานมรดกโลกถ้าเป็นไปได้และให้ติดตลาดต่อไปนี้ วันที่ 13-19 ธ.ค.ของทุกปีจะจัดต่อเนื่องไป ก็คิดว่ามันจะเป็นประโยชน์ อยู่ธยาถ้าเป็นศูนย์แล้ว ท.ท.ท.เขาจะจัดทัวร์ วันนี้เขาจะพาไปดูตีมีดอรัญญิก ที่ผกให้มือไรดี เสนามือไรดี และส่วนผมซึ่งอยู่หอการค้าด้วย ก็คิดว่าจะขอที่ผู้ว่าสัก 3-5 ไร่ ทำเป็น ชุมอำเภอกอ 16 ชุม ชายของโดยท่าถาวร แต่ให้ไป เข้าเย็นกลับ นำของดีแต่ละอำเภอมายาว แต่ไม่ให้ ผูกขาดโดยให้ทางอำเภอจัดมาเอง เราเก็บนิดหน่อย เพื่อใช้เป็นงบทำความสะอาด รายได้ให้แก่ชาวบ้าน

ที่คิดจะทำอีกได้แก่ห้องน้ำแบบดีที่สุด รถบัส จอดที่ละ 5-6 คัน เข้าห้องน้ำชายแถบ หญิงแถบ แล้วมีน้ำดื่มสะอาด และจะจัดรถอีกที่หนึ่ง แม้จะมีวิ วาทะกับรถตุ๊กๆบ้าง ไม่ว่ากัน เราจะเอาแบบสุโขทัย

ขณะนี้ผมว่าค่ารถที่นี่แพงมาก และผมกำลังจะเสนอแนะแขวงทางจากปากทางโรจนะที่ต่อกับสายเอเชีย ทำให้เหมือนกับถนนโรจนะฝั่งโน้นที่ไปศาลากลางเก่า ตีอท่าทางเท้าสองข้าง แล้วมีต้นไม้ มีไฟทาง คนที่ ลงกลางทางสามารถเดินได้ 3 ก.ม.เท่านั้นเอง เดินมาถึงสถานีรถไฟ อันนี้จะต้องพัฒนาไปเรื่อยๆ

เรื่องอาหารเราจะตั้งมาตรฐานราคาเลย แบบ สโมสรต่างๆจานหนึ่ง 20 บาท น้ำเปล่า 1 แก้ว ไม่ต้องค่ากำไร แต่ต้องสะอาด ถูกอนามัย สำหรับ อนุชนรุ่นหลังที่มาศึกษาประวัติศาสตร์ ขณะเดียวกัน เราไม่ได้คิดเฉพาะชุมเท่านั้น เราจะจัดให้หาบเร่ที่เป็นหาบเร่จริงๆมาขาย สิ่งเหล่านี้จะเป็นการกระจาย รายได้ แต่ต้องดูแลแบบภาคเอกชน

– **สิ่งที่พูดเป็นเรื่องของการพัฒนาความเจริญ คิดว่าจะมีปัญหากับฝ่ายอนุรักษ์บ้างไหม**

– แน่นนอน นักวิชาการคงจะพัฒมนั่นนอน ศาลา กลางเขาจะทำหุ่นขี้ผึ้ง ซึ่งก็เป็นการดี จะมีผู้เข้าชม มากขึ้น และเขาคิดจะย้ายคุกออกไปหมด เป็นเรื่อง ที่ได้คุยกัน แต่ยังไม่ลงตัว ตอนที่ท่านชวนหลักภัย เรียกไปประชุม การร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน ก็ ต้องเสนอเข้าไป

– **ดูบทบาทตอนนี้ ไม่ว่าจะเป็นเชิงอนุรักษ์หรือพัฒนาความก้าวหน้า ท่านคิดว่าบทบาทล้าหลังแต่องค์การรัฐบาลจริงรึ ท่านว่าจะโปรดใหม่ มันควรจะต้องผสมผสานกันใน ลักษณะไหน**

– ควรจะต้อง เพราะระบบมันไม่เอื้อ มีคนกล่าวว่า ผมไม่ใช่กอนุรักษ์ซื้อบื้อนะ ผมอนุรักษ์เชิงพัฒนา พูดแบบนี้ผมไหวเลย

– ในความคิดของคุณศักดิ์เอง คิดว่าถ้าอยุธยาไป
บุญนอกจากท่องเที่ยว คิดว่าประเด็นอื่นที่ควร
สนับสนุนอีก เข้ากับคำพูดข้างต้นว่าอนุรักษ์เชิงพัฒนา
นี่ น่าจะมีอย่างอื่นอีกไหมที่จะเข้ามาในฐานะที่สวน
อนุรักษ์ก็อนุรักษ์ไป พัฒนาก็ควรไปด้วย ถ้าไม่นับว่า
เป็นเมืองเก่าและเราเน้นการท่องเที่ยว จะมีทางด้านอื่น
เข้ามาสัมพันธ์ไหม อย่างไร

– ขอเรียนว่า หอการค้าประชุมทุกครั้งจะพูดในเรื่องนี้
การพัฒนาทำอะไร อย่างไร ให้ทางภาครัฐมีโอกาส
หมายถึงพวกเขาเข้ากินคำ เราจะพยายามช่วย

สิ่งที่ เป็นมรดกโลกต้องหวงไว้ แต่ว่าต้องเป็น
สัญลักษณ์ของประวัติศาสตร์ อีกหน่อยเพียงแต่ที่ตรง
นั้นเท่าที่มีอยู่รักษาให้ดี คนที่รักก่อนเพื่อนก็คือหน่วย
ราชการ ว่าแต่ตรงศาลากลาง หรือวิทยาลัยครู
อยุธยาวิทยาลัย ในจวน เดิม แล้วก็วัดใหญ่ไชย
มงคลรวมกว่า 40 วัดนี้ เฉพาะ 2-3 ที่ก็รื้อวัด
แล้ว(มันหายไปได้อย่างไร) แล้วก็ยอมรับหรือเปล่า
ถนนมันก็เป็นกำแพงเมืองเก่า แล้วผมก็ยังดำเนิน
ศิลปากรเลยว่า แล้วคุณทำมา คุณสร้างขึ้นมานี้ อัฐ
มอญเก่ามันใหญ่ เอาก้อนเล็กมาทำ เศรษฐกิจครับ
แล้วอยู่ดูดีเจดีย์แต่ละองค์ดูแล้วมันเหมือนเก่าใหม่
ข้างล่างอัฐมอญก้อนใหญ่ ข้างบนเอาอัฐมอญ
บางๆมาแปะ เบิกเท่ากันครับ

–อยากให้ฝากข้อคิดเกี่ยวกับอยุธยา

– ก็ท่านมาผมก็ตั้งใจ ตอนนี้มันเหมือนกับเพิ่งเริ่มต้น
ขอทำเหมือนกับเราเข็นรถไฟขึ้นราง ทำเป็นแบบอย่าง
และมันจะค่อยๆดีขึ้นเอง และไอ้เรื่องมรดกโลกจะดีมาก
เราต้องปลูกจิตสำนึกเยาวชนรุ่นหลังว่า เพราะอะไร
กรุงถึงแตก แตกความสามัคคี เพราะเรื่องของวัตถุ
เท่านั้น เมื่อ พ.ศ. 2500 มาขุดนะ เครื่องทรงพระ
มหากษัตริย์ ทอง บางทีทองเป็นกะละมังๆไปหลอม
เสียก็ตั้งเยอะ อันนี้ผมเผอิญอยากรู้ แล้วก็มีความมาก
หน่อย สิ่งนี้เราต้องสอนเด็กรุ่นหลัง

– กรณีเรื่องโรงแรมที่เป็นข่าวอยู่ ท่านอยกอธิบายบ้าง
ไหม

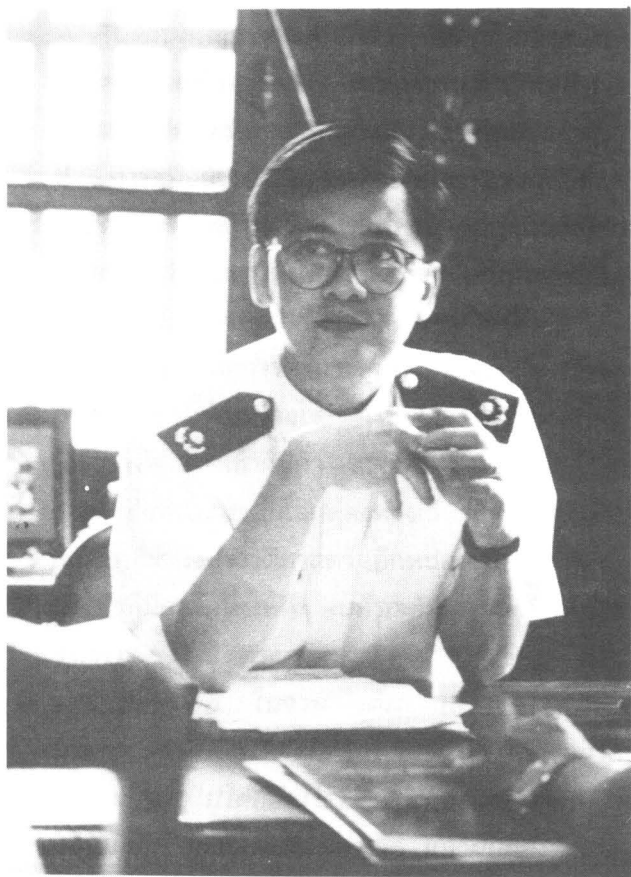
– ที่ว่าเป็นที่พระเจ้าตากประชุมทัพนั้น พระเจ้าตาก
เวลาจะหนียุทธโศภณต้องขลงเรือ เพราะสมัยนั้น
ไม่มีเครื่องทุนแรง มันน่าจะอยู่ที่วัดหน้าพระเมรุ
เพราะยุทธโศภณต้องไปทางเรือทั้งหมด เวลามาคิด
ก็ต้องมาตีทางเรือ ตอนหนีกระแสน้ำขึ้นน้ำลงทุกที่
อยุธยาทุกที่จะมาเจาะจงเฉพาะตรงนี้ที่มันกระจัดหนึ่ง
ที่ผม 5 ไร่เท่านั้นเอง สำหรับผมที่เป็นผู้ประกอบการ
คือถ้าผมเอาเงินจำนวนนี้แล้วไปอยู่กรุงเทพ เพราะว่า
ทุกวันนี้ผมอยู่กรุงเทพสบายจริงๆ แต่ไม่เสียใจที่มา
อยู่ตรงนี้ และอยากจะทำให้คนรุ่นหลังรู้ว่าชาวเป็นชาว
แดงคือแดง ชั่วเป็นชั่ว คนอย่างผมไม่แก้ตัวหรอก

เรื่องสร้างโรงแรมบังวัด ผมจะบังได้อย่างไร
บ้านเราวัดหันหน้าเข้าแม่น้ำ แล้วผมไปบังแม่น้ำที่ไหน
แล้วไต่บ้านไม้เก่าๆนี้เขาสร้างตั้งแต่ก่อนผมมาตั้งเยอะ
แล้วที่นี้เดิมเป็นโรงเลื่อย โรงน้ำแข็ง มลภาวะตั้งเยอะ
โรงเลื่อยก็เป็นตึกหลายชั้น และข้างหลังเป็นโรงน้ำแข็ง

แล้วก็ก่อกมลภาวะตลอด และไม่ได้สร้างความเดือดร้อน
ผมยังเอาสายดาวเทียมให้พระครูใช้รับอะไรก็ได้หมด

นายพงษ์ธร เกษสาลี
ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
สำนักงานภาคกลาง เขต 6

- มีแผนพัฒนาอุทยานในส่วนของ ท.ท.ท.อย่างไร
 - มีแผนพัฒนาอุทยานทางกายภาพ และทางด้านบริการ
- ในส่วนการพัฒนาทางด้านกายภาพ จะต้องแบ่งออกเป็นพื้นที่ต่างๆ ซึ่งตอนนี้ก็สอดคล้องกับแผนของโครงการนครประวัติศาสตร์ว่าพื้นที่ส่วนไหนจะเป็นส่วนอนุรักษ์ ส่วนไหนเป็นพื้นที่จะให้เป็นเมือง เราพบว่าแหล่งท่องเที่ยวหลักของอุทยานนี้ มีอยู่ 3 จุด กลุ่มหนึ่งคือ แหล่งท่องเที่ยวในเกาะเมืองนครศรีอยุธยา อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวบางไทร มีพระราชวังบางปะอิน และอีกกลุ่มหนึ่งทางเหนือ บ้านแพรงบางปะหัน ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องศิลปาชีพ เราจะมีแผนงานใน 3 กลุ่มนี้ไปตามลักษณะของมัน ส่วนในเกาะเมืองนี้จะให้ความสนใจเป็นพิเศษ

จะมีการพัฒนาโบราณสถานต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวก และก็จะมีการวางแผนว่าเราจะจัดโครงการท่องเที่ยวที่จะดูว่าสภาพปัจจุบันที่นักท่องเที่ยวเป็นอยู่ เราควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรบ้าง อย่างเช่นพบว่านักท่องเที่ยวของอุทยานนี้มีปริมาณที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง เพราะถ้าขึ้นเราปล่อยไปตามธรรมชาติโดยที่ไม่ทำอะไร ไม่แก้ไข อีกหลายปีเข้ามันจะกลายเป็นว่าเพิ่มขึ้นในอัตราศูนย์ คือไม่มีเพิ่มแล้วต่อไปอาจจะลดลงด้วยซ้ำไป เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้มีโอกาสพักค้างที่อุทยานก็จะมีปัญหาต่อไปอีกว่าทำไมจึงไม่พักค้าง มีเหตุผลอีกหลายอย่าง

อัตราประชากรของเรามีจำนวนที่ย้ายออกมากกว่าย้ายเข้า ย้ายออกไปทำกิจการโรงงาน หรือเหตุผลอื่นๆอีกหลายอย่าง ทำให้ประชากรในวัยทำงานที่อยู่ในตัวเกาะเมืองนี้น้อย ที่เราเห็นอยู่มากส่วนใหญ่ไม่ใช่คนที่เป็ประชากรอุทยาน และอีกปัญหาหนึ่งคือเรื่องการบริหารนักท่องเที่ยว ทางด้านบริการนักท่องเที่ยว มันยังขาดคุณภาพในหลายๆเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่พัก โรงแรมที่ดีก็จะมีอยู่ไม่กี่แห่งที่จะรับบริการนักท่องเที่ยวได้ ร้านค้าต่างๆที่ได้คุณภาพ บริการด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เราต้องยอมรับว่ามันไม่ได้มาตรฐาน ถนนหนทางสภาพภูมิทัศน์เมือง มันจะทำให้คนเข้ามาแทนที่จะประทับใจมากกว่านี้ เขาจะประทับใจน้อยลงไป เราก็ได้มีแผนงานที่ไปแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้ที่จะให้มีขึ้น เช่นสร้างกิจกรรมภาคกลางคืนให้ดึงดูดนักท่องเที่ยว อาจจะให้มีกิจกรรมอะไรทำที่นี่ เช่น จัดไนท์พลาซ่าบ้าง มีไลท์ที่โบราณสถาน ซึ่งตอนนี้ได้เริ่มแล้ว คือการติดตั้งไฟในบริเวณโบราณสถาน และก็มีโครงการที่จะทำการแสดงแสงเสียงถาวร ตอนนั้นงบประมาณส่งมาแล้วแต่กำลังทำเรื่องเข้าไปปรึกษากรมศิลปากรดูว่าเห็นด้วยไหมที่จะให้ทำกิจกรรมนี้ ซึ่งทางกรมศิลปากรยังไม่ได้ตอบมา เพราะว่าเขาจะต้องนำเข้าคณะกรรมการอนุรักษ์โบราณสถานอะไรอีกหลายขั้นตอน และก็ยังจะ

มีโครงการที่จะจัดท่องเที่ยวเป็นวงนอก เช่นท่องเที่ยวทางน้ำ นั้นเป็นส่วนหนึ่งของแผนและโครงการ ผมคงสรุปให้ครอบคลุมไม่ได้หมด มีทั้งแผนทางด้านกายภาพ ทางด้านการปรับปรุง ด้านการตลาด ด้านโครงสร้าง

เราจะพยายามดำเนินการไปให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และจะต้องประสานกับหน่วยงานอื่นๆเพราะลำพังท.ท.ท.เองคงยังพัฒนาไม่ได้ โดยเฉพาะพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เป็นนครประวัติศาสตร์ ซึ่งกรมศิลปากรดูแลอยู่ ตอนนี้อยู่ร่วมกันอยู่ อย่างแผนนครประวัติศาสตร์นี้ทางศิลปากรขอให้ ท.ท.ท.มาวิจัยทางด้านจะรวมกิจกรรม เพราะว่าเราค้นพบว่า ปัญหาของอยุธยาคือการที่ขาดชีวิตชีวา เรามีของดีและศักยภาพสูงอยู่มาก แต่ว่าขาดชีวิตชีวา เราจะทำกิจกรรมอย่างไรให้เมืองนี้มีชีวิตชีวา ให้คนมาเที่ยวสดชื่น เรากำลังศึกษากันอยู่ เมื่อเสร็จแล้วก็ผนวกกันเข้ากับนครประวัติศาสตร์ มันก็จะสมบูรณ์ขึ้น มีทั้งแผนทางด้านกายภาพ และแผนด้านกิจกรรมผสมกัน

- ที่ว่ามีชีวิตชีวานั้น มีแนวความคิดอย่างไร

- อย่างเช่นเราจะเห็นว่าเมืองอยุธยาของเราเป็นอยู่อารยธรรม ทุกอย่างที่เป็นประเพณีต่างๆที่เป็นของภาคกลาง ส่วนใหญ่เกิดจากอยุธยา แต่ปรากฏว่าตั้งแต่ผมมาอยู่ที่นี่ กิจกรรมของเราจะไม่ทำอะไรที่เป็นประเพณีเลย ทั้งๆที่เรามีมากมาย เราจะพยายามหยิบเอาสิ่งเหล่านี้มา เช่น ส่งเสริมงานประเพณีให้เป็นงานหลักของเรา อย่างแข่งเรือที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร อีกอย่างหนึ่งคืองานสงกรานต์มีศักยภาพที่พอจะทำได้ เห็นหลายๆงานคนอยุธยาเพิกเฉย แต่ก็ได้เห็นงานสงกรานต์ คนอยุธยาออกมาเล่นกันมากมาย ทั้งที่เป็นอยู่มั่นคงค่อนข้างพัฒนาไปอย่างไม่ค่อยถูกที่ถูกทางนัก ส่วนใหญ่มีการเล่นสาดน้ำกันแบบเพี้ยนๆ และถ้าจับงานสงกรานต์ขึ้นมา จัดในรูปแบบที่ถูกต้องตามประเพณี ให้เป็นงานที่ดีของอยุธยา งานนี้ก็จะเป็งานเด่นอีกงาน

ในแผนกิจกรรมอาจจะมีการนำสายที่เราจัดเตรียมเอาไว้ เพื่อที่จะเป็นถนนที่จะใช้จัดกิจกรรม สมมติ

เรามีงานก็จะใช้ถนนสายนั้น ที่เขาดกกลงกันก็จะเป็สายโรจนะ คือจะมีการปรับปรุงทางให้มันดูดีทำให้เป็นที่รองรับงานนิทรรศการ งานประเพณี อาจจะต้งปรับปรุงเฟอร์นิเจอร์ต่างๆให้ดูเป็นไทย หรือว่าจัดโครงการหมู่บ้านชีวิตไทยในสมัยอยุธยาตามแผนที่ทราบจะเป็นแถวๆเกษตรเก่าว่าจะมีการทำตลาดน้ำ ทำให้เมืองโบราณมีชีวิตชีวาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนอุทยานประวัติศาสตร์ ที่จะมีการขุดลอกคลองอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นคลองมะขามเรียงหรือคลองท่อ

หรือเราอาจจะมีพาหนะควบคุม อย่างเช่นเราทราบว่าในแผนนครประวัติศาสตร์ต่อไปรถต่างๆจะเข้ามาได้แค่ศาลากลางเก่าหรือบริเวณใกล้ๆกับ ท.ท.ท. เราอาจจะมีรถลาก รถไฟฟ้า และจะจัดเส้นทางไบซ์เลนสำหรับรถจักรยานอะไรทำนองนี้ ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่ทำลายโบราณสถาน โครงการนั้นจะเป็นลักษณะนี้ แต่ว่าถ้าทำจริงคงต้องให้เอกชนมารับทำด้วย หน่วยราชการเองทำไปคงจะเจ้า แต่ว่าหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะมีหน้าที่ควบคุมให้เป็นไปตามที่ถูกที่ควร

- ด้านผังตะวันออกของอยุธยา มีปัญหาในเรื่องของการส่งเสริมการท่องเที่ยวบ้างไหม

- ผังอยุธยาตอนนี้ จริงๆแล้วมันเป็นปริณทลของแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มหลัก ตอนนี้นักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่สเปเชียลจริงๆ ยังไม่ค่อยรู้จัก ยกเว้นวัดใหญ่กับวัดพนัญเชิง แต่ถ้าอยุธยาเหนือนี้ยังไม่ค่อยรู้จักกัน มันจะมีกลุ่ม Special Interest ซึ่งกลุ่มพวกนี้เขาไม่แคร์ว่าถนนหนทางที่เขาโบราณสถานมันจะชำรุดทรุดโทรมอย่างไร เพราะเขาจะดูอีกเรื่องหนึ่ง แต่ถ้าต่อไปซ่อมแซมได้ มันก็จะดีมาก ตอนนี้อยู่คิดว่าคนยังไม่ค่อยนิยมไปกันก็คิดแล้ว ส่วนใหญ่รถทัวร์จะยังไม่เข้าไป เช่น วัดมเหยงคณ์ วัดกุฎีดาว ซึ่งผมเห็นว่าตอนนี้ยังดูแลไม่ทั่วถึงเรื่องความปลอดภัยอะไรต่ออะไร ยังไม่ทั่วถึง ก็ยังไม่ไปก็คิดแล้ว ให้พร้อมเสียก่อนจึงค่อยไปดีกว่า มิฉะนั้นเดียวไปก็คือ หนึ่งถ้า

นักท่องเที่ยวเข้าไปทำลายแหล่งท่องเที่ยวก็ไม่ถูกต้อง หรือนักท่องเที่ยวไปแล้ว ไปถูกใครทำร้ายก็ไม่ถูกต้องอีกเหมือนกัน

– **มิกระแสข่าวบางส่วนบอกว่า ถ้ารักษาความเป็นมรดกโลกไม่ได้ เขาจะเอาดินไป ทานเห็นว่อย่างไร**

– ข่าวก็พูดกันไป เท่าที่ผมทราบที่จริงแล้ว หน่วยที่เขาเป็นคนที่ขึ้นทะเบียนนี้ ยังไม่มีใครพูดเรื่องนี้เลย ซึ่งมันก็ดี เป็นอะไรนะ มันเป็นไปได้ถ้าจะปลดมัน ออกมันเป็นไปได้ แต่จริงๆมันไม่เคยมีเลย มันเป็นคำเตือนว่า คนที่เคยทอดทิ้งอะไรอยู่นานก็จะได้ว่าเรามีของดีอยู่แล้วนะ ได้รับยกย่องแล้ว เราควรจะทำอะไรให้มันดีด้วย แต่ว่าตอนนี้หน่วยงานหลายๆหน่วยที่รับผิดชอบ ผมก็เห็นว่าเขาปรับปรุงนะครับ และเปลี่ยนระบบการทำงานต่างๆที่ให้สอดคล้องกับหน้าที่ อย่างน้อยที่เราเห็นชัดๆคืออย่างอุทยานประวัติศาสตร์ตอนนี้ปรับเปลี่ยนเป็นโครงการนครประวัติศาสตร์ ขอบเขตการดำเนินการของเขาก็กว้างขวางขึ้น มีอำนาจหน้าที่มากขึ้นกว่าเดิม มีฐานะเทียบเท่ากองแล้ว

– **จุดที่เป็นข่าว เช่น คุณแอ๊ดคาราบาวบอกว่าให้ถอนจากมรดกโลก คุณดำรง พุฒตาล คนหัวแหลมก็น้อยใจว่าไม่มีคนดูแล เขาบอกว่าถอนไปเสียเถอะ หลายนคนพูดอย่างนี้มันมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไหม**

– คือการท่องเที่ยวเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ถ้าพูดอะไรให้มันเกิดผลลบมากๆ มันก็จะมีผลกระทบบ้าง แต่ว่าจริงๆแล้วอุทยานจะเป็นมรดกโลกหรือไม่เป็นมรดกโลกก็ไม่ค่อยมีผลอะไร เพราะศักยภาพในตัวของอุทยานเองมีสูงมากอยู่แล้ว เพราะการที่มันมีสูงมากเราจึงได้ทำแผนหลักของอุทยานไว้แล้ว แล้วเราก็เห็นแนวโน้มของศักยภาพนี้ถึงได้มาตั้งสำนักงานสาขาของท.ท.ท.ที่นี่ แล้วก็ครอบคลุมไปอีก 6 จังหวัด พื้นที่โดยรอบ ผมเห็นว่าในเนื้อแท้ของมัน การจะเป็นมรดกโลก หรือไม่ เป็น ถูกถอนหรือไม่ถูกถอนไม่ค่อยมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเท่าไร อย่างไรก็ตามก็มาเที่ยว แล้วก็เที่ยวกันมาก่อนที่ผมจะอยู่ที่นี่ ก่อนที่จะได้รับการเป็นมรดกโลก คนที่พูดอย่างนี้มากๆ ถ้ามันเป็นข่าวที่ไม่ดี

นัก ส่วนใหญ่มีการเล่นสาดน้ำกันแบบเพี้ยนๆ และถ้าจับงานสงกรานต์ขึ้นมา จัดในรูปแบบที่ถูกต้องตามประเพณี ให้เป็นงานที่ดีของอยุธยางานนี้ก็จะเป็งานเด่นอีกงาน

ในแผนกิจกรรมอาจจะมึถนนบางสายที่เราจัดเตรียมเอาไว้ เพื่อที่จะเป็นถนนที่จะใช้จัดกิจกรรม สมมติเรามีงานก็จะใช้ถนนสายนั้น ที่เขาดกกันก็จะเป็นสายโรจนะ คือจะมีการปรับปรุงทางให้มันดูดีทำให้เป็นที่รองรับงานนิทรรศการ งานประเพณี อาจจะต้งปรับปรุงเฟอร์นิเจอร์ต่างๆให้ดูเป็นไทย หรือว่าจัดโครงการหมู่บ้านชีวิตไทยในสมัยอยุธยาตามแผนที่ทราบจะเป็นแถวๆเกษตรเก่า ว่าจะมีการทำตลาดน้ำ ทำให้เมืองโบราณมีชีวิตชีวาขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแผนอุทยานประวัติศาสตร์ ที่จะมีการขุดลอกคลองอยู่แล้ว ไม่ว่าจะเป็นคลองมะขามเรียงหรือคลองท่อ

หรือเราอาจจะมีพาหนะควบคุม อย่างเช่นเราทราบว่าในแผนนครประวัติศาสตร์ต่อไปรถต่างๆจะเข้ามาได้แค่ศาลากลางเก่าหรือบริเวณใกล้ๆกับ ท.ท.ท. เราอาจจะมีรถลาก รถไฟฟ้า และจะจัดเส้นทางไบค์เลนสำหรับรถจักรยานอะไรทำนองนี้ ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม ไม่ทำลายโบราณสถาน โครงการนั้นจะเป็นลักษณะนี้ แต่ถ้าทำจริงคงต้องให้เอกชนมารับทำด้วยหน่วยราชการเองทำไปคงจะเจ้า แต่ว่าหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องจะมีหน้าที่ควบคุมให้เป็นไปตามที่ถูกที่ควร

ในแง่ของการท่องเที่ยว สิ่งที่เราทำได้ และได้ทำไปแล้วคือในลักษณะสนับสนุนงบประมาณในการบูรณะอุทยานในส่วนที่เป็นโบราณสถาน และอีกส่วนหนึ่งก็คือ ในทางบวกได้พยายามเผยแพร่แนวความคิดที่ถูกต้งกับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าในระดับเยาวชนไปถึงระดับอายุมากทั้งหลาย ดำเนินการทุกสื่อ ไม่ว่าจะเป็นอนุสรอ.ส.ท. ทางวิทยุ โทรทัศน์

เรามีโครงการอนุรักษ์ตลอดมา แล้วยังมีโครงการอบรมเยาวชนอนุรักษ์พิทักษ์ท่องเที่ยวไทยทุกปี

โดยคัดเลือกจากจังหวัดต่างๆทั่วประเทศ จังหวัดละ 2 คนเข้าอบรม แล้วก็มีโครงการทัศนศึกษาต่างๆ อบรมทางวิชาการ มีวิทยากรด้านต่างๆมาอบรม แล้วยังมีการอบรมกลุ่มย่อยยูวอาสาสมัครช่วยเหลือ นักท่องเที่ยว โครงการรักษายูธยารักษามรดกโลกก็ เคยจัด สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เราพยายามจะป้อนให้ โดยเฉพาะเยาวชน พยายามปลูกฝังเยาวชน เพราะหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในโบราณสถานต่างๆ แต่ว่าเราไม่มีอำนาจหน้าที่ทางกฎหมายที่จะไปบังคับอะไรได้ ก็คงจะต้องเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายๆฝ่าย

– งานส่วนของ ท.ท.ท. กับหัวหน้าโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ มีลักษณะของการประสานงานกันอย่างไร

– ประสานงานกันอย่างมาก ทุกระดับ เพราะในระดับนโยบายและระดับลักษณะของงานทุกอย่างก็คือว่า ถ้าถือว่า ท.ท.ท.เป็นสินค้าชนิดหนึ่ง ศิลปากรจะเป็นฝ่ายผลิต ดูแลสินค้า ทำให้สินค้ามีคุณภาพ ถ้าทำไม่ได้ ขาดแคลนงบประมาณอะไรบางอย่างก็บอกมา ท.ท.ท.มีเงินช่วยได้ก็จะช่วย ช่วยกำลังคนได้ก็จะช่วย ขอให้ทำให้ดี แต่ส่วนในส่วนของ ท.ท.ท.จะมีลักษณะเป็นเหมือนกับคนที่พาคนมาซื้อสินค้า เพราะฉะนั้นจะต้องทำทุกอย่างเพื่อให้คนมาซื้อสินค้านี้ บางทีก็เอาเงินช่วยโปะ ทำให้มันมีคุณภาพขึ้น บางทีก็จัดโปรโมชั่น จัดงานนิทรรศการประเพณี หรือว่าเผยแพร่โฆษณาอะไรต่างๆ เพื่อให้คนมาซื้อสินค้านี้ ถ้าหลักการเป็นในลักษณะนี้ แต่ในการทำงานได้ ประสานงานกันโดยตลอด อย่างใกล้ชิด

ท.ท.ท. ป่าไม้ ศิลปากร กรมศาสนา สิ่งแวดล้อม เอกลักษณ์แห่งชาติ อะไรพวกนี้ เป็นหน่วยงานที่ทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลา

– ที่พูดว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง หมายถึงอย่างไร

– เป็นผลวิจัยหลายปีมาแล้ว เช่นปีนี้เพิ่ม 50% ปีหน้าเพิ่ม 11% , 9% เป็นปริมาณที่เพิ่มน้อยลง

– เป็นในภาครัฐ หรือเฉพาะอยุธยา

– เฉพาะอยุธยา ที่มีผลการวิจัยเดิม ตอนนี้จะเร่งทำวิจัยใหม่ ตัวเลขที่ผมตอบเป็นตัวเลขที่ Focus มาจากฐานของปี 30-31 แล้วมาพยากรณ์ว่ามันจะมีปีนี้เท่าไร แต่ยังไม่มีการเก็บข้อมูลจริงๆอีกครั้งหนึ่ง ผ่านมาหลายปีแล้ว สถานการณ์มันเปลี่ยน อาจจะไม่เหมือนที่พยากรณ์ไว้ก็ได้ ตอนนี้อยู่กำลังจ้างสถาบันอาชีพทำการศึกษา และก็ปรับตัวเลขนี้อยู่ อย่างเช่น ปี 37 นี้ตามแผนว่ามีนักท่องเที่ยวอยุธยา 9 แสนห้าหมื่นเจ็ดพัน ปี 38 มี 1 ล้านหกพัน ปี 39 มี 1 ล้านห้าหมื่นคน แต่ว่าเราต้องปรับอีกที คิดว่าปลายปีนี้จะเสร็จ

– ในปีที่ประกาศเป็นมรดกโลกอยู่ในตัวเลขนี้ด้วย

– ครับ อยู่ในจำนวนนี้ด้วย เพราะว่าไม่ใช่ประกาศเป็นมรดกโลกแล้วจะมีเจ้าหน้าที่เก็บสถิติที่นี่ แต่ที่จริงที่ประกาศเป็นมรดกโลกนั้นที่นี้ไม่มีผลสักเท่าไร

– นักท่องเที่ยวอยุธยา สนใจซักถามอะไรที่เกี่ยวข้องกับ อยุธยา มรดกโลก และสนใจมากน้อยเพียงใด

– สนใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวมาก แต่ว่าไม่ได้สนใจถามว่าจะเป็นมรดกโลก หรืออะไร อย่างไร แต่สนใจเรื่องว่าจะไปที่ไหน ในรายละเอียดเรื่องแหล่งท่องเที่ยว

เที่ยว แสดงว่ามันสอดคล้องกับที่ผมพูดข้างต้น ว่า
อยุธยาจะเป็นมรดกโลก หรือไม่เขาไม่สนใจสักเท่าไร

– **นักท่องเที่ยวรู้สึกสมหวัง หรือผิดหวังหรือไม่ ในการ
มาเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา**

– ส่วนมากคนไทยไม่ค่อยคิดในเรื่องนี้เท่าไร คน
ไทยที่มาไม่สนใจมากนัก แต่นักท่องเที่ยวต่าง
ประเทศชอบมาก ที่บ้านก็เรื่องการบริการซื้อขาย
ของเรา เรื่องรถตุ๊กๆ เรื่องถนนหนทาง เรื่องของ
ความไม่สะดวกต่างๆ เรื่องระบบการบริการท่องเที่ยวที่นี่
สิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวของเรา บ่นมาบ้าง
แต่ไม่มาก คนที่มาเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ใช่พวกลือกเซอรี
คนที่มามักจะชอบด้านโบราณสถาน ประเพณี วิถีชีวิต
พวกนี้เขาทำใจไว้แล้วว่า เขาจะต้องเจออะไรบ้าง
แต่ว่าเราก็คงไม่ควรละเลย ว่าพอรู้ว่าเขาไม่ถนัดเรื่องนี้มาก
เราก็จะไม่ปรับปรุงอะไร นั่นไม่ใช่เป็นสิ่งที่เราจะต้องทำ

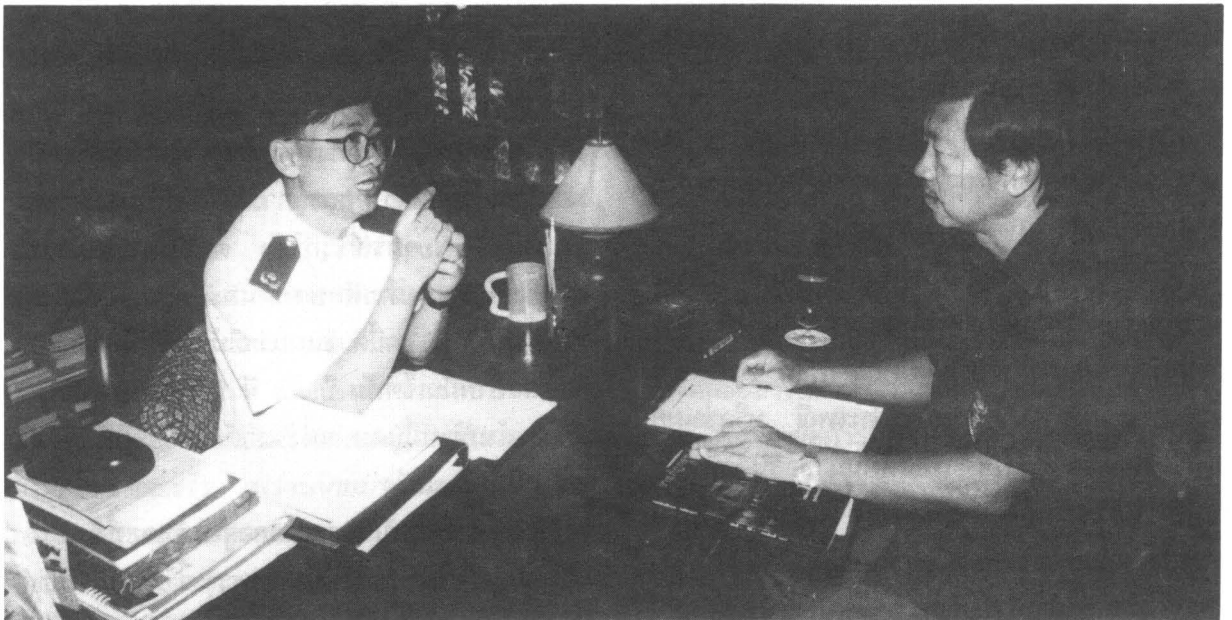
– ครับเป็นชาวต่างชาติ และคนไทยก็มาก ชาว
ต่างชาติเป็นพวกยุโรป ญี่ปุ่น อเมริกาก็ไม่ค่อยมาก

– **นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอยุธยา สนใจท่องเที่ยวที่ใด
มากที่สุด**

– โบราณสถานโบราณวัตถุ และวิถีชีวิต ถ้าลงเรือ
ถีบจักรยานเขาชอบมาก

– **มีแนวคิดที่จะปิดเกาะและถีบจักรยานไหม**

– ก็อย่างที่เล่าให้ฟังตอนแรก บางทีอาจจะ
สอดคล้องกับแผนนครประวัติศาสตร์ แต่คงไม่ปิดทั้ง
เกาะ ในส่วนพื้นที่ที่เป็นหัวแวนคงจะมี และตอนนี้
ท.ท.ท.ก็สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบถีบจักรยาน
เพราะมันสอดคล้องกับวิถีชีวิตอย่างประหยัด ที่เรา
กำลังส่งเสริมอยู่ และเราก็มีชมรมจักรยานของเราด้วย
และเรากำลังทำคู่มือการเดินทางท่องเที่ยวในโบราณ
สถานที่เราไปใช้กับจักรยานได้ กำลังจัดพิมพ์อยู่

– **วันหนึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอยุธยา เฉลี่ยแล้วมี
ประมาณสักกี่คน**

– ไม่สามารถจะเก็บสถิติได้ทั้งหมด ปี 37 9 แสน ปี
38 1 ล้าน ต้องไปเฉลี่ยเอาเอง ผมไม่ใช่คนเก็บสถิติ
ผมเก็บเฉพาะสถิติที่มีคนมาขอข้อมูลที่นี่

– **ส่วนใหญ่เป็นคนต่างชาติใช่ไหม**

– **ควรปรับปรุงอะไรบ้าง ในนครประวัติศาสตร์ เพื่อให้
นักท่องเที่ยวพึงพอใจ**

– ปรับปรุงอะไรนี่นะครับ ผมไม่อยากจะให้บอกว่า
เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวพอใจ ผมอยากจะว่าคนอยุธยา
พอใจหรือยังกับสภาพที่เป็นอยู่ จริงๆแล้วพอใจ
เพราะว่าจำทนใช้ไหม เพราะถ้าจะปรับปรุงอะไร ก็

ควรปรับปรุงให้คนอยุธยาอยู่ดีมีสุข และเมื่อคนในท้องถิ่นอยู่ดีมีสุขแล้ว ก็จะยิ้มแย้มแจ่มใส อะไรๆมันก็ดีเอง เพราะฉะนั้นสิ่งที่ควรปรับปรุงคือ สาธารณูปโภคมูลฐานนี้ละ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ท่อระบายน้ำ ถนนหนทาง ทางเท้า ไฟฟ้าสว่าง ถึงขยะ ภูมิทัศน์เมืองทั้งหลาย การรักษาความสะอาด อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องทำ และมันจะเอื้อประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นและคนที่มาเที่ยวด้วย ถ้าบ้านเมืองเราสดชื่นแจ่มใส คนที่อยู่เองก็สดชื่นแจ่มใส แยกไปใครมาก็ชื่นใจ

และอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าเพื่อนักท่องเที่ยวจริงๆ คือเรื่องบริการสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านการท่องเที่ยว ที่ผมบอกให้ฟังหลายอย่างยังไม่ได้มาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหารของที่ระลึกซึ่งเรามีตั้งหลายอย่าง ควรมีการพัฒนารูปแบบบ้าง พัฒนาด้านบรรจุภัณฑ์ บางอย่างจะดูมีค่ากว่าที่เราขายอยู่ในปัจจุบัน แทนที่จะห้อย และใส่ถุงพลาสติกแขวนไว้ขายกับฉิ่งฉับทิวร์ ก็ทำปลาตะเพียนตัวเล็กๆเป็นพวงใส่กล่องแล้วมีคำอธิบาย

มันมีอะไรอีกหลายอย่างที่ต้องปรับปรุง ทางด้านระบบโทรคมนาคม เส้นทางคมนาคม ระบบการทำงานขนส่ง ตอนนี้อาหารที่เราขายไม่ได้มาตรฐาน นัก ไม่ว่าจะเป็นรถประจำทาง รถเล็ก รถไฟ ก็ยังไม่ได้มาตรฐาน จำนวนอาจจะมาก แต่ว่าไม่ได้มาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้

- **การจัดงานมรดกโลก ท.ท.ท. มีหน้าที่ส่วนใดบ้าง**
- ปีนี้ช่วยด้านประชาสัมพันธ์ร่วมกับทางจังหวัด โดยใช้สื่อต่างๆที่เรา มี ประชาสัมพันธ์ทั้งในประเทศ และนอกประเทศ อีกส่วนหนึ่งคือการจัดแสงเสียงที่วัดพระศรีสรรเพชญ์ เรื่องอยุธยาขึงฟ้า คราวนี้ที่จัดจะย้ายจากวัดพระศรีมหาธาตุ วัดราชบูรณะกลับมาจัดในที่ที่เราเคยจัด และจะจัดสาธิตชีวิตไทยและศิลปะไทยที่คุ้มขุนแผน เป็นการนำของดีต่างๆของอยุธยา มาสาธิตทั้งในเชิงสุนทรีย์ และเชิงวิชาการด้วย เพราะทางคณะกรรมการด้านวิชาการส่วนใหญ่จะอยู่ที่

วิทยาลัยครู ก็นำกิจกรรมบางอย่างมาบูรรวมกันกับกิจกรรมของ ท.ท.ท.ที่คุ้มขุนแผน

- **แนวเรื่องที่จะจัดแสดงเสียงปีนี้**

- เป็นเรื่องราวตั้งแต่ก่อตั้งกรุงศรีอยุธยา เป็นประวัติศาสตร์ตอนเด่นๆ และตั้งแต่เรื่องความเจริญรุ่งเรือง การเสียกรุง และสืบเนื่องมาจนถึงการเป็นมรดกโลกได้อย่างไร

ปีที่แล้วเราจัดในลักษณะเน้นความสวยงาม ความเจริญรุ่งเรือง ความดีงามในลักษณะของสุนาฏกรรม ปีนี้เป็นการรวมเอาลักษณะของปีแรกๆที่เราจัดในลักษณะของเทรเจตีมารวมกัน ในปีนี้คิดว่าจะมีหลายรสชาติมากขึ้น

และอีกกิจกรรมหนึ่ง ที่เราทำไว้ในปีที่แล้วซึ่งศิลปากรทำไม่ทัน ซึ่งมาใช้ในปีนี้ คือเราให้งบประมาณติดไฟฟ้าส่องสว่างโบราณสถาน งบ 10 ล้านบาท ก็เพิ่งจะมาเสร็จในระยะหลัง ปีนี้จะได้เปิดในช่วงงาน

– **ท่านคิดว่ารูปแบบการจัดงานมรดกโลก ควรเป็นอย่างไร**

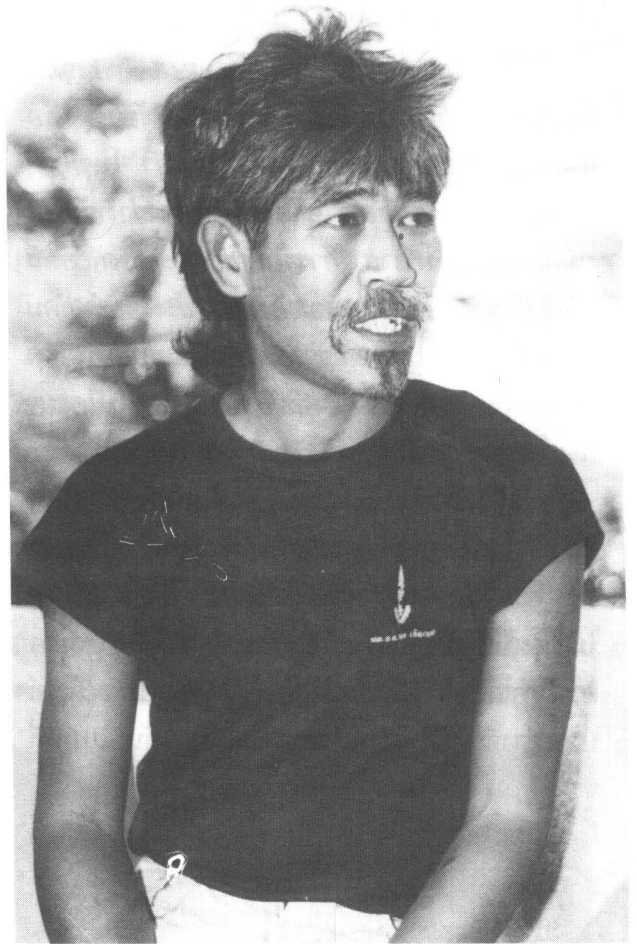
– เราได้คุยกันตั้งแต่ปีที่แล้ว ปีนี้ก็หวังว่าคงจะเป็นอย่างนั้น คืออยากจะให้มันเป็นงานที่มีแนวคิดหลักของอยุธยา ที่มีเอกลักษณ์ของอยุธยา แทนที่จะเป็นงานไทยๆ ธรรมดา หรือแทนที่จะเป็นงานสินค้าราคาถูกงานวัด ก็ไม่ยาก น่าจะเป็นงานที่เข้ามาแล้วเป็นบรรยากาศของอยุธยา และเป็นอะไรที่พิเศษกว่าความเป็นไทยอื่นๆ คือความเป็นไทยแบบอยุธยา ซึ่งเราก็ได้คิดเอาไว้แล้ว แต่จะทำได้แค่ไหนก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

– **รายละเอียดเพิ่มเติมสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะมาชมการแสดงแสงเสียง**

– จะจัดวันธรรมดา วันละ 1 รอบ ถ้าศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ วันละ 2 รอบ วันธรรมดา 19.00 น. วันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ มีรอบ 19.00 น. และ 21.00 น. รวมทั้งหมด 7 วัน บัตรผ่านประตูมี 100 บาท และ 200 บาท รายได้ทั้งหมดหลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้ว มอบให้กับจังหวัดเหมือนปีที่แล้ว ไม่ได้นำเข้าพกเข้าห่อของ ท.ท.ท.เลย

– **การบรรยายมีกี่ภาษา**

– ปีนี้มีการบรรยายภาษาไทย และภาษาอื่นอีก 3 ภาษา ลดจากเดิมที่มี 5 ภาษา การฟังภาษาอื่นใช้การส่งคลื่น เอฟ.เอ็ม. ใช้ขั้ววุ้นเล็กๆ เป็นเครื่องรับจะฟังภาษาอะไรก็จูนไปที่ภาษานั้น ภาษาต่างประเทศมี อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น

นายถาวร สุชีริน

อาชีพขายของที่ระลึกหน้าวัดมงคลปิตร์

– **ในครอบครัวมีคนอยู่ที่คนอยู่ในบริเวณนี้**

– ครอบครัวผมเป็นครอบครัวใหญ่ เพราะว่ามีพี่น้อง 10 คน แล้วก็มีลูกมีหลาน อีก 30 คน พ่อแม่อีกมีอาชีพค้าขายเกือบทั้งหมดรับราชการบ้างอยู่กรุงเทพ เฉพาะครอบครัวผมเอง มีลูก 5 คน รวมผมและภรรยาเป็น 7 คน ผมและภรรยาค้าขาย ลูกเรียนอยู่พาณิชย์

– **อยู่ที่นี้มากี่ปี**

– ตอนนี้อายุ 45 ก็อยู่มา 45 ปี ผมเกิดที่นี่ พ่อย้ายมาจาก อ.นครหลวง ต.บ่อโพรง

– **การค้าขายได้มากน้อยเพียงใด**

– ที่ร้านขายของที่ระลึก พวกสินค้าพื้นเมือง ของกวาน

ผลไม้กวน ถ้าเปรียบเทียบสมัยนี้ กับสมัยก่อนต่างกันมาก สมัยก่อนร้านน้อย การค้าดี นักท่องเที่ยวจะอุดหนุนกันเยอะ เดิมนั้นนักท่องเที่ยวเยอะ แต่ว่าการซื้อขายน้อย เพราะร้านค้าเยอะ ก็กระจายผลได้ออกไป รายได้ช่วงนี้จะต่ำกว่าสมัยก่อน

– **นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวมีจำนวนมากไหม ในช่วงวันหยุดและวันธรรมดา ต่างกันอย่างไร**

– วันอาทิตย์ส่วนมากจะเป็นนักท่องเที่ยวภายในประเทศ จากจังหวัดต่างๆ แต่ถ้าวันธรรมดาก็เป็นพวกต่างชาติ เป็นโปรแกรมทัวร์ มาวันละประมาณ 10 คัน แล้วรถบัสประเภททัวร์คนไทยก็มาวันละประมาณ 10 คัน วันหนึ่งรวมแล้วก็ประมาณรวม 30-40 คัน ถ้าเป็นเทศกาลคนไทยจะเยอะ ถ้าคิดเป็นจำนวนคนวันหนึ่งๆ ก็คงถึงหมื่นคน

– **ถ้าหากคุณต้องย้ายจากที่นี่ ทราบไหมว่าจะไปอยู่ที่ไหน**

– ยังไม่ทราบรายละเอียด เพียงแต่มีการเกริ่นว่า จะมีการย้าย

– **เมื่อถูกซื้อตอน ทราบไหมว่าจะได้ค่าซื้อตอน ค่าขนย้าย**

– อันนี้ยังไม่ทราบรายละเอียด

– **แต่คิดว่าต้องได้ไหม**

– ผมคิดว่ามันน่าจะต้องมี เพราะว่าความเดือดร้อนของคนที่อยู่ที่นี่ถ้ามันจะเป็นการโยกย้ายอย่างกระชั้นชิด มันต้องมี ผมไม่ใช่คนมีสตางค์ ค่าขายที่นี่แต่ว่าตอนนี้ 90% ของพ่อค้าแม่ค้าเป็นหนี้สิน เพราะการค้ามันทำต่อเนื่องมาเพื่อครองชีพเพื่อส่งลูกหลานให้เรียน รายจ่ายสูง รายได้ลดน้อยลง ผลคือกลายเป็นหนี้สิน ถ้าดูเผินๆ จะดูเหมือนว่าการค้าขายดี การลงทุนส่วนมากพ่อค้าแม่ค้าจะเก็บเงินมาลงทุน ผลกำไรที่ได้เราจะรับไม่ได้เต็มที่ มันกระจายออกไป และมันต่อเนื่องมาเป็นสิบๆ ปี ผลอันนี้มันเป็นผลกระทบที่เดือดร้อนมากถ้าจะมีการโยกย้ายในระยะเวลาอันสั้น หรือกระชั้นชิด จึงควรที่จะได้รับค่าตอบแทน แต่การเรียกร้องต่างๆ คงไม่มีใครไปกล้าเรียกร้องอะไร

– **การประกาศให้อยุธยาเป็นมรดกโลกนั้น ทราบไหม**

– ทราบครับ จากทางการประกาศต่างๆ จากหนังสือพิมพ์ ทีวี

– **เมื่อเป็นมรดกโลก คุณรู้สึกอย่างไร เพราะมีผลกระทบกับความเป็นอยู่โดยตรง**

– อันนี้มันก็เป็นบ้าง คือเรานึกถึงความเจริญของบ้านเมืองก่อน แล้วการที่ได้เกียรติเป็นมรดกโลกผมพอใจภูมิใจ เพราะผมเป็นคนอนุรักษ์สิ่งนี้อยู่แล้ว ความเจริญของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่ผมต้องการมาก แต่ในฐานะที่ผมเป็นประชาชนคนหนึ่ง ในหลายๆ ร้อยครอบครัวนี้ ผมจะไปเอาแต่ความคิดของผมแต่อย่างเดียวไม่ได้ ถ้ามีการโยกย้ายบ้านรวมทั้งร้านค้าในบริเวณนี้ออกไปทั้งหมดเลย มันจะดูไม่เป็นธรรมชาติ หากมีการปรับปรุงสถานที่ให้สวยงามขึ้น ตกแต่งร้านค้าบ้านเรือนให้ดูไม่เลอะเทอะ สิ่งนี้น่าจะค่อยๆ ทำไปได้ เพราะอย่างน้อยธรรมชาติของสถานที่มันก็ต้องมีคนอยู่บ้าง อย่างน้อยชาวต่างชาติมาเที่ยวก็จะได้เห็นความเป็นอยู่ของประชาชนพื้นบ้านพื้นเมือง ถ้าเราลองมาใช้จุดนี้ก่อนที่จะให้อพยพโยกย้ายไปหมดในระยะเวลาอันสั้น มันกระทบมาก มันปรับตัวไม่ทัน คนในนี้ผมเชื่อแน่ว่ามากกว่า 90 % ของคนที่อยู่ในนี้ไม่เคยมีบ้านที่ดินที่มีโฉนดอะไรเลย อยู่กันอย่างนี้มาตลอด ใครเพิ่งมาอยู่ก็อยู่ในสถานที่นี้ ถ้ามีการย้ายไปอยู่ที่ทำการค้าไม่ได้ ปัญหาหนี้สินก็จะไม่มีการหมด มันก็ยิ่งพอกกันไปใหญ่ ถ้าไปอยู่ที่ไหนทำเลที่ค้าขายได้อย่างที่เคยทำ ผลกระทบก็จะมีน้อยลง หรืออาจจะไม่มี ในความคิดของผมจุดนี้มันเป็นสถานที่ค้าขายหลายปีมาแล้ว คนที่เขามาเที่ยวก็มาเที่ยวจุดนี้ ถ้าย้ายไปที่อื่นโดยไม่มีการสร้างสถานที่นั้นให้มันดีขึ้นมาก่อนให้เป็นที่พักท่องเที่ยวที่คนเข้าไปซื้อขาย ผมคิดว่ามันจะมีปัญหาเกิดขึ้นทุกครอบครัวแน่

ในส่วนตัวของผมมันไม่คิดจะเรียกร้องอะไร แต่คิดว่าทางราชการน่าจะหาแบบบ้านไม้ให้ชาวบ้านให้ทุนมีอะไรก็ช่วยเหลือกัน ค่อยๆ พึ่งกัน คืออย่าเพิ่งให้ล้มหายไปเลย ทางฝ่ายรัฐก็คงไม่เสียหายอะไรมาก นี่

เป็นความเห็นส่วนตัวของผม คนอื่น หรือมีบางคน
ไม่อยากจะไปอันนี้ผมไม่ทราบ แต่ว่าผมสนับสนุน
เรื่องที่จะทำให้สภาพสวยงาม หรือการสร้างควา
เจริญในท้องถิ่น ผมเห็นด้วย

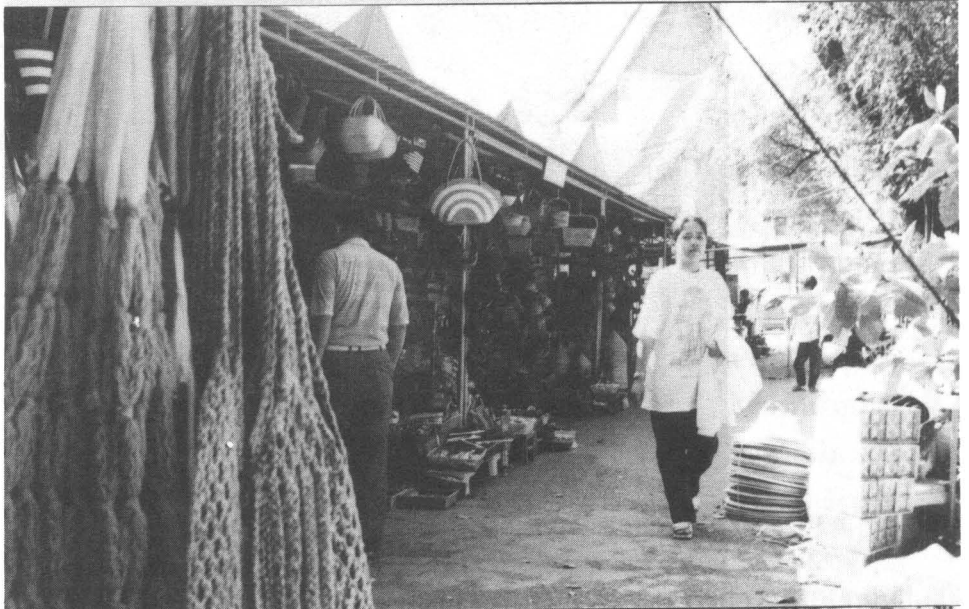

– อยากฝากความคิดอะไรไปยังหน่วยราชการที่ทำการรื้อ
ถอนไหม

– ผมคิดว่ายังไม่ฝากอะไรมาก เพราะเป็นเพียงแค
คนเดียว ส่วนการรื้อถอนมันเกี่ยวข้องกับคน
หลายๆครอบครัว ก่อนที่จะทำอะไรผมอยากจะให้มี
การเรียกประชุมให้พร้อมกันมันจะดีกว่าที่จะมาถาม
บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เพราะความคิดอาจจะไม่ตรงกัน
หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ ถ้าจะทำอะไรผม
อยากจะให้นึกถึงประชาชนด้วย ว่าผลกระทบมันจะ
เกิดขึ้นมากแค่ไหน ควรใช้วิธีไหนที่ดีที่สุด ผมไม่
อยากให้มันเกิดเหตุการณ์แบบว่า รัฐจะเอาที่ไหนแล้ว
ปั๊ ประชาชนก็ออกมาเดินขบวนต่อต้าน อันนี้ผมไม่
ชอบ

– ถ้าย้ายไปแล้ว ต่อไปจะประกอบอาชีพอะไร

– ขึ้นอยู่กับสถานที่ที่จะไปอยู่ ทุกคนก็คงอยากจะไป
ประกอบอาชีพอย่างเดิม ไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง
เพราะการประกอบอาชีพต้องการความรู้ความสามารถ
อย่างผม ผมถนัดอย่างขายข้าวเกรียบ ทอดข้าวเกรียบ
ถ้าจะให้ไปทำอาชีพอย่างอื่นมันเปลี่ยนไม่ถูก แล้ว
เครื่องมือเครื่องมือก็ลงทุนมาหลายสตางค์ มัน
เปลี่ยนแปลงไม่ได้ จึงได้บอกว่า การย้ายต้องดูสถาน
ที่ด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่ ถ้ามันไม่เหมาะสมที่จะ
ทำการค้าแบบเดิม มันก็คือความล้มเหลวที่จะเกิดขึ้น

ผู้สัมภาษณ์

รศ.ดร.บุหงา วัฒนะ
อ.นงลักษณ์ แซ่มชาติ
ผศ.อนันต์ รัตนภาณุศร

ถ่ายภาพ

สุรัตน์ แซ่ลัว
สุรพงษ์ วงษ์ทวน

ชีวิตกับงานของพระธรรมปิฎก
(ประยุทธ์ ปยุตฺโต) : คนไทย คนแรก
ที่ได้รับรางวัลสาขาศึกษาเพื่อสันติภาพ
ของ องค์การยูเนสโก

ผศ.อนันต์ รัตนพานุสร*

รวบรวมและเรียบเรียง

คืนวันจันทร์ที่ 17 ตุลาคม 2537 เวลาประมาณ 2 ทุ่มเศษ ขณะที่ผู้เขียนกำลังดูข่าวโทรทัศน์ช่อง 3 ผู้อ่านข่าวได้ประกาศข่าวดีที่คนไทยทุกคนเมื่อได้ฟังข่าวนี้แล้วจะต้องภาคภูมิใจและดีใจกันทั้งประเทศ เมื่อองค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือเรียกชื่อย่อว่า องค์การยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งขององค์การสหประชาชาติ องค์การ UNESCO มีสำนักงานตั้งอยู่ที่กรุงปารีส เมืองหลวงของประเทศฝรั่งเศส องค์การ UNESCO ได้ประกาศให้พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้รับรางวัล “PEACE STUDY” (การศึกษาเพื่อสันติภาพ) ประจำปี 2537 ท่านประยุทธ์เป็นคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัล และเป็นคนที่ 14 ของโลกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ จากองค์การยูเนสโก

ทันทีที่การประกาศข่าวนี้ออก ผู้เขียนเกิดความรู้สึกขลุ่ย น้ำตาซึมออกมาโดยไม่รู้ตัว ปราบฏกการณ์เช่นนี้ที่แม้จะเกิดกับใครก็ตามจะเป็นไปได้ไม่บ่อยนัก จะเรียกว่าความปิติก็ว่าได้ ผู้เขียนศรัทธาเคารพยกย่องพระรูปนี้มานานนับสิบปีแล้ว หนังสือที่ท่านแต่ง ปาฐกถาหรือการบรรยายของท่าน ถ้าผู้เขียนทราบว่ามีหนังสือออกเมื่อไหร่จะต้องหาอ่านให้ได้ ท่านจะไปบรรยายหรือปาฐกถาที่ไหน ถ้าว่างและไม่ไกลเกินไปก็จะไปฟัง จากการที่องค์การยูเนสโก ประกาศให้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ ท่านก็เป็นบุคคลของโลกขึ้นมาทันที ผู้เขียนเกิดแรงบันดาลใจที่จะช่วยกันเผยแพร่ผลงานของท่านตามที่ได้อ่าน ศึกษา ให้คนไทยได้รับรู้ว่ากว่าจะมาถึงวันนี้ ท่านมีที่มา และสร้างผลงานอะไรไว้มาก

ปัจจุบันประเทศไทยของเรามีเรื่องราวหรือสิ่งต่าง ๆ ที่คนทั่วโลกได้รับรู้ ทั้งในทางที่ดีและทางเลื่อมเสีย ในทางที่ดี เช่นประเทศไทยเป็นประเทศสยามเมืองยิ้ม มีสถานที่ที่ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกหลายแห่ง ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์กรุงสุโขทัย ศรีสัชนาลัย และกำแพงเพชร อุทยานประวัติศาสตร์อยุธยา ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และห้วยขาแข้ง อุทยานประวัติศาสตร์บ้านเชียง ในแง่ที่เลื่อมเสียเราก็มีเหมือนกัน คนต่างชาติที่มากรุงเทพฯ ชอบเอาไปพูดว่าการจราจรในกรุงเทพฯ เลวร้ายที่สุดในโลก กรุงเทพฯ เต็มไปด้วยอากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย ไม่เหลือสภาพแวดล้อมวันนี้ออกอีกแล้ว โทรทัศน์ในออสเตรเลียมาทำข่าวการจราจรในกรุงเทพฯ และสรุปว่าเป็นการจราจรที่เลวร้ายที่สุดในโลก นอกจากนี้บริษัทลองแมนได้ให้คำนิยามบางกอกว่า เป็นเมืองที่มีโสเภณีมาก คนไทยเลวหน้าซำกันไปหมด จริงหรือไม่จริงไปคิดต่อกันแล้วกัน เรื่องคดีขโมยเพชรซาอุฯ ผ่านมาแล้ว 5 ปี ก็ยังจับคดีไม่ลง (ยาวเป็นรามเกียรติ์) ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือเป็นญาติผู้เกี่ยวข้องตายไปแล้ว 16 คน รัฐบาลซาอุดีอาระเบียก็ไปประกาศไปทั่วโลกทำให้ไทยเสียชื่อ

เมืองไทยมีทั้งสิ่งที่ดีและไม่ดี วันนี้เรามีพระดีแล้วที่องค์กรของโลกได้พิจารณาด้วยความรอบคอบ ศึกษาผลงานจนเป็นที่ยอมรับ และตัดสินให้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ เมืองไทยเป็นเมืองพุทธ ชาวไทยประมาณร้อยละ 95 นับถือพุทธศาสนา ประเทศไทยถือเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาทั่วโลก วันนี้เรามีพระดีที่อุบัติขึ้นในเมืองไทย ที่ชาวโลกช่วยประกาศให้เรา น้อยคนนักที่องค์กรของโลกจะให้เกียรติตั้งเป็นบุคคลตัวอย่างของโลก

* กศ.บ. (คณิตศาสตร์), ค.ม. (สถิติการศึกษา)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

สถาบันราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา

ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์ อธิบดีกรมการฝึกหัดครู ได้เปิดเผยถึงเหตุผลที่กรมการฝึกหัดครู เป็นต้นเรื่องเสนอชื่อ พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) เข้าแข่งขันเพื่อรับรางวัล “การศึกษาเพื่อสันติภาพ” ของยูเนสโกว่า ในการพิจารณาจะดู 4 ประเด็น คือ ความรู้ ความสามารถ ผลงานด้านการศึกษาที่ก่อให้เกิดสันติภาพ ในใจมนุษย์ ผลกระทบที่เกิดจากการทำงานและจริยวัตรส่วนตัว ซึ่งพระธรรมปิฎกนอกจากจะมีความสามารถด้านการสอนและปาฐกถาแล้วยังสามารถวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาได้อย่างลุ่มลึก โดยการนำพุทธธรรมมาเป็นรากฐานผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่มาปรับใช้อย่างรู้เท่าทัน ตลอดระยะเวลา 30 ปี ของการเป็นพระภิกษุ ได้ให้การศึกษาทุกรูปแบบโดยใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผล อีกทั้งจริยวัตรส่วนตัวยังเรียบง่าย อ่อนน้อมถ่อมตน ให้ความสำคัญต่อบุคคลที่เข้าพบโดยไม่เลือกสัญชาติ ศาสนา วรณะ นับเป็นแบบอย่างที่ดีของพระสงฆ์และมนุษย์ทั่วไป

ท่านอธิบดีกรมการฝึกหัดครู ได้กล่าวเพิ่มเติมภายหลังอีกว่าท่านเป็นนักปราชญ์ที่ถึงพร้อมด้วยความ เป็นเลิศทางวิชาการ ทั้งในด้านพระพุทธศาสนาและการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ ปรัชญา และจริยศาสตร์ โดยนำพุทธธรรมมาเป็นรากฐานของปรัชญาการศึกษา และผสมผสานกับวิทยาการ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ท่านทั้งสอน บรรยาย ปาฐกถา อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนการแสดงพระธรรมเทศนาให้มนุษย์ทุกคนมีจิตสำนึก ความคิด การตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจารณญาณ ของตนเอง และใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผล

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ อาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้พูดถึงพระธรรมปิฎกว่า เป็นความโชคดีของคนไทยและประเทศไทย ในยามที่ชีวิตและสังคมเผชิญกับปัญหาความขัดแย้งทางความคิดอย่างรุนแรง เรายังมีปูชนียบุคคลผู้ทรงคุณธรรมที่เราสามารถหันหน้าไปพึ่งพา ไว้วางใจ และเชื่อถือว่าความคิดของท่านเป็นกลางและเป็นธรรม พระธรรมปิฎกเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาเป็นผู้นำในการนำพุทธธรรมมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและจัดระบบเพื่อสันติสุขในสังคม ท่านเป็นนักวิชาการที่แท้ มีฐานความรู้แน่น มีวิธีการคิดที่ลึกซึ้งและเป็นขั้นตอนและสามารถเผยแพร่ความรู้ได้อย่างชัดเจน เรียบง่าย และน่าเลื่อมใส ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความล่มสลายของครอบครัว ความขัดแย้งของสำนักสงฆ์ใหม่ ๆ ปัญหาความมั่งคั่งทางไสยศาสตร์ ปัญหาโรคเอดส์ และการทำแท้ง ปัญหาวิกฤตทางวัฒนธรรม ปัญหาการดำเนินชีวิต ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโลกอุตสาหกรรมและความเป็นมนุษย์ ปัญหาความสับสนของระบอบประชาธิปไตย ฯลฯ สารพัดปัญหาเหล่านี้ พระธรรมปิฎกก็ได้ใช้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นกุญแจไขปัญหาให้คลี่คลายไปด้วยดี ด้วยการแสดงทัศนะเหนียวรั้ง ให้สติแก่สังคมที่เริ่มจะหลงทาง

จากคำกล่าวถึงผลงานของท่านประยุทธ์จากผู้มีชื่อเสียงทั้งสองท่านได้แก่ ดร.นิเชต สุนทรพิทักษ์ และศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ พร้อมทั้งการได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพจากองค์การยูเนสโก เราคนไทยก็ควรจะได้ภาคภูมิใจร่วมกันยกย่องท่าน และนำคำสอนของท่านไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตก็จะ เป็นประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว สังคม ประเทศชาติโดยรวม และยังส่งผลไปถึงสังคมโลก

พระธรรมปิฎกนอกจากจะมีความ
 สามารถด้านการสอนและปาฐกถาแล้ว
 ยังสามารถวิเคราะห์ปัญหาการศึกษาได้อย่าง
 ลุ่มลึก โดยการนำพุทธธรรมมาเป็นรากฐาน
 ผสมผสานกับวิทยาการสมัยใหม่มาปรับใช้
 อย่างรู้เท่าทัน ตลอดระยะเวลา 30 ปี ของ
 การเป็นพระภิกษุ ได้ทำการศึกษาทุกรูปแบบ
 โดยใช้ปัญญาอย่างมีเหตุผล

ประวัติและผลงานของพระธรรมปิฎก

ชาติภูมิ

เกิดวันพฤหัสบดีที่ 12 มกราคม 2481 ณ ตลาดศรีประจันต์ อ.ศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี
เป็นบุตรของนายสำราญ นางซุนกี อารยางกูร

การศึกษา

พ.ศ. 2487 เข้าเรียน ร.ร.อนุบาลครูเฉลียว ตลาดศรีประจันต์

พ.ศ. 2488 - 2490 ชั้นประถมศึกษา ร.ร.ประชาบาล ศรีประจันต์

พ.ศ. 2491 - 2493 ร.ร.มัธยม วัดปทุมคงคา กทม.

บรรพชา

วันที่ 10 พฤษภาคม 2494 ณ วัดบ้านกร่าง อ.ศรีประจันต์

การศึกษาพระปริยัติธรรม

พ.ศ. 2494 - 2496 สอบได้นักธรรม ชั้นตรี โท และ เอก

พ.ศ. 2494 - 2504 สอบได้เปรียญธรรม 3 ถึงเปรียญธรรม 9 ประโยค
(ขณะเป็นสามเณร)

อุปสมบท

เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2504 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากรุณาโปรดพระราชทาน
พระบรมราชานุญาตให้รับสามเณรประยุทธ์ อารยางกูร (ป.ธ. 9) เป็นนาคหลวง ได้นามฉายาว่า
“ปัญฺธุโร”

การศึกษาฝ่ายสามัญ

พ.ศ. 2505 สอบได้ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 1) จากมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2506 สอบได้วิชาชุดครู พ.ม.

สมณศักดิ์

พ.ศ. 2512 ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่พระศรีวิสุทธิโมลี

พ.ศ. 2516 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่พระราชวรมนูญ

พ.ศ. 2530 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่พระเทพเวที

พ.ศ. 2536 ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่พระธรรมปิฎก

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

พ.ศ. 2525 ได้รับปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2529 ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พ.ศ. 2530 ได้รับปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาหลักสูตรและการสอน)
มหาวิทยาลัยศิลปากร

พ.ศ. 2530 ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ศึกษาศาสตร์ - การสอน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- พ.ศ. 2531 ได้รับปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 พ.ศ. 2532 ได้รับปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาภาษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหิดล
 พ.ศ. 2533 ได้รับปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาปรัชญาการศึกษา) จากมหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ

ได้รับพระราชทานโล่รางวัล “มหิตลวรานุสรณ์” พ.ศ. 2532

ได้รับรางวัลกิตติคุณสัมพันธ์ “สังข์เงิน”

สาขาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประจำปี 2533

หน้าที่การงาน

- พ.ศ. 2505 – 2506 เป็นอาจารย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 พ.ศ. 2507 – 2517 เป็นผู้ช่วยเลขาธิการและเป็นรองเลขาธิการมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ
 เป็นอาจารย์สอนวิชา English Readings in Buddhism
 พ.ศ. 2515 – 2519 เป็นเจ้าอาวาสวัดพระพิเรนทร์

งานเผยแผ่วิชาการในต่างประเทศ

- พ.ศ. 2515 ได้รับอาราธนาไปบรรยายพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยที่ University Museum,
 University of Pennsylvania
 พ.ศ. 2519 – 2521 ได้รับอาราธนาไปสอนพุทธศาสนา เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษาที่ Swarthmore
 College Pennsylvania และเป็นที่ปรึกษาของวัดวชิรธรรมปทีป ในนครนิวยอร์ก
 และวัดธรรมาราม ในนครชิคาโก สหรัฐอเมริกา
 พ.ศ. 2524 เป็น Guest Lecture, Faculty of Arts and Science, Harvard University, เป็น Visting

เป็นความโชคดีของคนไทยและ
 ประเทศไทย ในยามที่ชีวิตและสังคมเผชิญกับ
 ปัญหาและความขัดแย้งทางความคิดอย่าง
 รุนแรง เรายังมีปูชนียบุคคลผู้ทรงคุณธรรม
 ที่เราสามารถหันหน้าไปพึ่งพาไว้ใจ และ
 เชื่อถือว่า ความคิดของท่านเป็นกลาง และ
 เป็นธรรม

Seholar, Center for the Study of World Religions, Harvard University เป็น Research Fellow, Faculty of Divinity, Harvard University, Cambridge, Massachusetts.

งานนิพนธ์และการบรรยายหรือปาฐกถาที่สำคัญที่มีผู้จัดทำคำบรรยายรวบรวมเป็นหนังสือของ พระธรรมปิฎก มีมากมาย เท่าที่พอจะสำรวจได้มีดังนี้

1. การศึกษาของคณะสงฆ์ : ปัญหาที่รอทางออก หน้า 208 หน้า
2. การศึกษา : เครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา หน้า 63 หน้า
3. ความคิด : แหล่งสำคัญของการศึกษา หน้า 70 หน้า
4. ความเป็นอนิจจังของสังขารกับอิสรภาพของสังคัม หน้า 55 หน้า
5. คำนิยมแบบพุทธ หน้า 221 หน้า
6. คุณธรรมและจริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ หน้า 78 หน้า
7. ชาวพุทธกับชะตากรรมของสังคัม หน้า 94 หน้า
8. ชาวพุทธต้องเป็นผู้ตื่น หน้า 37 หน้า
9. ไตรภูมิพระร่วง : อิทธิพลต่อสังคัมไทย หน้า 72 หน้า
10. ไตรลักษณ์ หน้า 198 หน้า
11. เทคโนโลยีกับศาสนา หน้า 36 หน้า
12. ธรรมานุชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม หน้า 94 หน้า
13. นรก-สวรรค์ ในพระไตรปิฎก หน้า 42 หน้า
14. ประเพณี-พิธีพจน์ หน้า 80 หน้า
15. ปรัชญาการศึกษาไทย หน้า 317 หน้า
16. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลธรรม หน้า 445 หน้า
17. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ : ฉบับประมวลศัพท์ หน้า 487 หน้า
18. พระพุทธศาสนาในญี่ปุ่น หน้า 66 หน้า
19. พระสงฆ์ในสังคัมปัจจุบัน หน้า 43 หน้า
20. พัฒนาดน หน้า 66 หน้า
21. พุทธธรรม : กฎธรรมชาติและคุณค่าสำหรับชีวิต หน้า 206 หน้า
22. พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ หน้า 1145 หน้า
23. พุทธศาสนากับสังคัมไทย หน้า 296 หน้า
24. พุทธศาสนาในเอเชีย หน้า 60 หน้า
25. มองอเมริกาผ่านปัญหาไทย หน้า 136 หน้า
26. รากฐานพุทธจริยศาสตร์ : ทางสังคัมเพื่อสังคัมไทยร่วมสมัย หน้า 59 หน้า
27. ลักษณะสังคัมพุทธ หน้า 259 หน้า
28. สถาบันสงฆ์กับสังคัมไทย หน้า 394 หน้า
29. สถาบันสงฆ์กับสังคัมปัจจุบัน หน้า 101 หน้า
30. สัมมาทิฎฐิ หน้า 25 หน้า
31. สัมมาสติในพุทธธรรม หน้า 51 หน้า
32. หลักสูตรและประมวลการสอนวิชาธรรม หน้า 218 หน้า
33. อัดดา-อนัตตา ในพระพุทธศาสนา หน้า 70 หน้า

34. เพื่ออนาคตของการศึกษาไทย หน้า 253 หน้า
35. ทางสายกลางของการศึกษาไทย หน้า 263 หน้า
36. พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21 หน้า 50 หน้า
37. พรตตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป หน้า 86 หน้า
38. พุทธธรรมกับชีวิตในสังคมเทคโนโลยี หน้า 101 หน้า
39. ธรรมกับการศึกษาของไทย หน้า 53 หน้า
40. ทางออกจากระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำสังคมไทย หน้า 80 หน้า
41. ธรรมกับการพัฒนาชีวิต หน้า 75 หน้า
42. ยิ่งก้าวถึงสุข ยิ่งใกล้ถึงธรรม หน้า 61 หน้า
43. การสร้างสรรค์ประชาธิปไตย หน้า 70 หน้า
44. สังฆธรรมกับจริยธรรม หน้า 51 หน้า
45. เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ หน้า 54 หน้า
46. หลักการศึกษาในพระพุทธศาสนา หน้า 39 หน้า
47. กรรม การเวียนว่ายตายเกิด หน้า 51 หน้า
48. พระไตรปิฎก และอรรถกถาฉบับคอมพิวเตอร์ หน้า 79 หน้า
49. ลูอิสภาพด้วยอนิจจัง หน้า 48 หน้า
50. เครื่องวัดความเจริญของชาวพุทธ หน้า 53 หน้า
51. ทางออกของสังคมไทย หน้า 74 หน้า
52. วัฒนธรรมกับการพัฒนา หน้า 43 หน้า
53. กรณีสันติอโศก หน้า 58 หน้า
54. แรงจูงใจในการเขียนกรณีสันติอโศก หน้า 96 หน้า
55. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา ในฐานะศาสนาประจำชาติ หน้า 96 หน้า
56. อินเดียแดนเทวดา หน้า 48 หน้า
57. นรก-สวรรค์ สำหรับคนรุ่นใหม่ หน้า 58 หน้า
58. ทำอย่างไร จึงจะให้เชื่อเรื่องกรรม หน้า 37 หน้า
59. หลักธรรม สำหรับคนสมัยใหม่ หน้า 48 หน้า
60. คู่สร้างคู่สม หน้า 41 หน้า
61. เมืองไทยจะวิกฤต ถ้าคนไทยมีศรัทธาวิปริต หน้า 114 หน้า
62. กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่ หน้า 147 หน้า
63. จากจิตวิทยา สู่จิตภาวนา หน้า 101 หน้า
64. ทำแท้ง : ดัดสินอย่างไร หน้า 100 หน้า
65. มรณกถา หน้า 64 หน้า
66. กรรมตามหลักแห่งพุทธธรรม หน้า 222 หน้า
67. คนไทย หลงทางหรือไร หน้า 118 หน้า
68. เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า หน้า 108 หน้า
69. ความมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป หน้า 42 หน้า
70. ศิลปแนวพุทธ หน้า 105 หน้า

71. ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา หน้า 80 หน้า
72. กรณีพระยันตระ อมโร หน้า 49 หน้า
73. จะสุขแท้ต้องเป็นไท ต้องสุขเองได้จึงจะช่วยโลกให้เป็นสุข หน้า 51 หน้า
74. ธรรมะ ฉบับเรียนลัด หน้า 29 หน้า
75. ชีวิตหนึ่งเท่านั้น สร้างความดีให้อนันต์ หน้า 63 หน้า
76. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทวฤทธิ์ปาฏิหาริย์
77. จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร หน้า 58 หน้า
78. พัฒนาชีวิต หน้า 38 หน้า
79. อมฤตพจนานา หน้า 244 หน้า
80. ธรรมเพื่อชีวิต และการพัฒนาวัฒนธรรม หน้า 227 หน้า
81. ตามทางพุทธกิจ หน้า 209 หน้า
82. ประโยชน์สูงสุดของชีวิตนี้ หน้า 211 หน้า
83. ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง หน้า 85 หน้า

หมายเหตุ

หนังสือพุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ หน้า 1,145 หน้า ได้รับรางวัลวรรณกรรมชั้นที่ 1 ประเภท ร้อยแก้ว ที่ได้รับจากมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ (ประจำปี 2525) ผู้เขียนใช้เวลาอ่านวันละประมาณ 4-5 ชั่วโมง อ่าน ทั้งกลางวันและกลางคืน จนจบใช้เวลาประมาณเดือนเศษ หนังสือเล่มนี้สะท้อนให้เห็นโลกและชีวิตอย่างลึกซึ้ง ถ้ามีโอกาสควรจะหาอ่าน ปัจจุบันพิมพ์ซ้ำถึง 3 ครั้ง

หนังสือธรรมบุญชีวิต ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำถึง 68 ครั้ง

งานนิพนธ์ภาษาต่างประเทศ

1. Buddhism, A Layman's Guide to Life. 61 pages.
2. English Lessons for Young Buddhists Book I. 26 pages.
3. English Lessons on Buddhism Book I. 76 pages.
4. English Lessons on Buddhism Book II. 96 pages.
5. Freedom, Individual and Social. 53 pages.
6. Great Buddhists.
7. Introduction to Buddhism Book I and II. 27 pages.
8. Jataka Tales Book I, II. 83 pages.
9. Mahachula English Course for Young Buddhists Book I, II, III.
10. Social Dimension of Buddhism in Contemporary Thailand. 84 pages.
11. Students' Thai-Pali-English Dictionnary of Buddhists Terms. 54 pages.
12. Thai Buddhism in the Buddhist World.
13. Mahachulalongkornrajavidyalaya Buddhist University under Royal Patronage, Catalogue B.E. 2510-11/ 1967-68 A.D. 93 pages.

สถานที่พำนัก

ปัจจุบันพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) เป็นเจ้าอาวาสวัดญาณเวศกวัน และเจ้าสำนักสงฆ์สายใจธรรม เขาสำโรง อ.พนมสารคาม จ.ฉะเชิงเทรา

ก่อนจะลาจากบทความ “ชีวิตกับงานของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) : คนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลสาขาการศึกษาเพื่อสันติภาพของโลก ขององค์การยูเนสโก” ผู้เขียนคาดว่า วารสารราชภัฏกรุงเทพฯ คงจะมีผู้อ่านประมาณเดือนธันวาคม ใกล้ปีใหม่ ปี 2538 เข้ามาทุกที ชีวิตก็เพิ่มขึ้นอีก 1 ปี คิดแล้วใจหาย เมื่อผู้เขียนเป็นเด็ก จะมีความรู้สึกสนุกกับปีใหม่ จะได้มีวันหยุดที่ยาวนานติดต่อกันหลายวัน จะได้กินได้เที่ยว และได้เล่นให้สนุกสนาน อยากให้วันเวลาผ่านไปเร็ว ๆ จะได้เป็นหนุ่มไว ๆ อยากมีตำแหน่งหน้าที่การงานพอมารถึงวันนี้และเวลานี้กลับไม่อยากให้เวลาผ่านไปเร็ว ๆ อีกแล้ว แต่อยากให้ผ่านไปช้า ๆ เนื่องจากเวลาที่จะทำงานเหลือน้อยลงทุกที เมื่อเราเป็นเด็ก เราจะนับเวลาไปข้างหน้า แต่เมื่ออายุมากขึ้น เราเริ่มนับถอยหลังว่าจะเหลืออีกกี่วันที่จะเกษียณราชการ ข้าราชการที่ใกล้เกษียณเริ่มนับถอยหลังแล้ว ใกล้ปีใหม่เข้ามาทุกทีแล้ว ทำอย่างไรปีใหม่ที่จะมาถึงนี้ น่าจะเป็นปีแห่งความสุข เมื่อสุขแล้วก็ขอให้สุขตลอดไป ใกล้ปีใหม่นี้ผู้เขียนพยายามค้นหาธรรมะที่พระธรรมปิฎก ได้เทศน์ไว้ที่ไหน หรือมีหนังสือเล่มไหนที่ให้พรปีใหม่บ้าง บังเอิญโชคดีได้พบหนังสือ “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” ซึ่งเหมาะสมกับจังหวะและเวลาพอดีที่ชาวไทยกำลังภาคภูมิใจกับพระไทยหรือคนไทยคนแรกที่ได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพ เมื่อได้อ่านบทความ “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป” จะได้จดจำไปใช้กับชีวิตเพื่อความเป็นสิริมงคล อ่านบทความดี ๆ จากพระดีถือเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง จึงขอจบบทรวบรวมและเรียบเรียง ชีวิตกับงานของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) และส่งต่อด้วยบทความของพระธรรมปิฎก “พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป”

พรตลอดปี ชีวิตดีตลอดไป*

ขอเจริญพร ท่านอาจารย์แพทย์ แพทย์ พยาบาล และ
ท่านผู้สนใจใฝ่ธรรมทุกท่าน

รายการที่นิมนต์อาตมภาพมาพูดวันนี้ จะเรียกว่า
รายการแทรกก็ได้ หรือจะเรียกว่ารายการพิเศษก็ได้
แล้วแต่ว่าจะพิจารณาในแง่ไหน คือ

ถ้าพูดถึงรายการประจำที่นี้เป็นรายการที่เรียกว่า
ทางวิชาการ ได้ทราบว่ามีการประชุมทางวิชาการ
อย่างสม่ำเสมอ เพราะฉะนั้นถ้าเป็นไปตามปกติ วันนี้
ก็ต้องเป็นการประชุมทางวิชาการอีก

เมื่อมีการนิมนต์พระมาก็ถือว่าเป็นรายการแทรก
และเมื่อเรียกอย่างให้เกียรติ ก็เรียกว่าเป็นรายการ
พิเศษอันนี้ก็แล้วแต่ เรียกได้ทั้ง 2 อย่าง

ที่นี่ สำหรับรายการประจำซึ่งเป็นรายการทาง
วิชาการที่นับว่าหนักหน่วงนั้น มาวันนี้ท่านผู้จัดก็จะ
ต้องการให้รู้สึกเบา ๆ สบาย ๆ จึงให้มาพูดเรื่องที่
เฟลิดเฟลินเจริญใจหรือเรื่องที่ดั่งม เรียกว่า **พรปีใหม่**
คือเป็นเรื่องที่ทำให้จิตใจสบายมีความสุข เพราะฉะนั้น
ถึงจะเป็นรายการแทรกก็เป็นรายการแทรกในทางที่ดั่งม
แทรกเสริมแทรกแล้วก็เสริมให้มีกำลังใจที่จะทำงานประชุม
ทางวิชาการให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป ถ้าหากว่าได้ผลอย่างนั้น
จริงก็เป็นเรื่องที่น่าอนุโมทนา

อย่างไรก็ตามเรื่องที่ให้มาพูดนี้ ก็เป็นการมาพูด
ในรายการทางวิชาการ เพราะฉะนั้น แม้ว่าจะพูดเรื่องที่
สบาย ๆ ก็จริง แต่ก็อาจจะมีการพูดในเชิงวิชาการบ้าง
คือ ให้มีเนื้อหาเป็นคล้าย ๆ กันวิชาการ

เรื่องที่พูดนี้ท่านตั้งชื่อว่า **พรปีใหม่** มาให้พรกัน
ใคร ๆ ก็ชอบ

บทที่ 1

งบทูลชีวิต

เตรียมปิดงบทูล วางแผนหารายได้ต่อไป

ความจริงนั้น เรื่องพรก็เป็นเรื่องที่มีเนื้อหาสาระ
เหมือนกัน จะพูดในเชิงวิชาการก็ได้ แม้แต่เพียงจะ
ถามว่าคำว่า “พร” มีความหมายอย่างไร ก็เป็นเรื่องที่
น่าศึกษา พูดในแง่ภาษาอย่างเดียวก็คงต้องใช้เวลาเยอะ
แล้ว เพราะว่าคำว่า พร นี้ในภาษาของพระไม่ได้มี
ความหมายอย่างที่คนไทยใช้กัน อันนี้จะเป็นอย่างไร
ถ้ามีเวลาก็คงได้พูดกัน แต่เฉพาะในวันนี้ พรที่จะให้พูด
เป็นเรื่องพรที่ เกี่ยวกับปีใหม่

ปีใหม่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกาลเวลา และเป็นกาลเวลา
ขนาดใหญ่คือขนาดที่เรียกกันเป็นปี ๆ เลย คือเราเปลี่ยนปี
พ.ศ.จากปี พ.ศ. 2533 มาเป็น 2534

กาลเวลาที่ยาวนานอย่างนี้ มีความหมายมาก
ถ้ามองในแง่ของพวกนักธุรกิจในเรื่องเกี่ยวกับการเงิน เขา
ถือว่าสำหรับเวลาที่ผ่านไปหนึ่งปีนี้ จะต้องมีการทำบัญชี
มีการตรวจสอบ มีการทำงบทูล

การทำงบทูลนี้เป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้ทราบฐานะ
ทางการเงิน เวลาที่ผ่านมา 1 ปีนั้น อาจจะเป็นปี
งบประมาณ หรือปีปฏิทินก็ได้ บางทีสองอย่างนี้
บางครั้งก็มาลงในเวลาเดียวกัน ซึ่งในเรื่องทางบัญชีก็
เป็นเวลาที่เขาทำงบทูล

ถ้าหันมามองดูชีวิตของเรา ก็เป็นเรื่องที่น่าจะ
ทำงบทูลเหมือนกัน คือน่าจะมีการทำงบทูลของชีวิตว่า
ในเวลา 1 ปีที่ผ่านมา ชีวิตของเราได้มากหรือเสียมาก
กำไรหรือขาดทุน อันนี้เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าพิจารณา

* ปาฐกถาพิเศษ ณ โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ 4 มกราคม
2534 ในชื่อว่า **พรปีใหม่**

ไม่ใช่ทางบุคคลเฉพาะชีวิตเท่านั้น สังคมก็เช่นเดียวกัน อย่างสังคมไทยของเราเนี่ย เวลาผ่านไป 1 ปี เราเจริญขึ้น หรือเสื่อมลง และที่ว่าเจริญหรือเสื่อมนั้น เจริญในด้านไหน เสื่อมในด้านไหน นี่เป็นเรื่องที่น่าจะได้มาพิจารณา

ถ้าเราเอาเวลาที่ผ่านไป และเวลาที่เปลี่ยนปีนี้ มาใช้สำหรับตรวจสอบอย่างนี้ คิดว่าจะมีประโยชน์กว่า การที่ปล่อยเวลาผ่านไปเฉย ๆ มิฉะนั้น วันเวลา ก็จะผ่านไป ๆ โดยไม่ได้มีการตรวจสอบ และไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย

ดังจะเห็นว่า เมื่อเวลาผ่านไปและเรามีการสมมติ กันว่า จะรับปีใหม่ส่งท้ายปีเก่า ก็มีการสนุกสนานรื่นเริง บางทีการสนุกสนานรื่นเริงนั้นก็ก็เป็นเรื่องที่สัปดาห์ผ่านไป ๆ ไป เป็นเรื่องของการบันเทิงอย่างเดียว เป็นการมัวเมา แทนที่จะทำให้เจริญก้าวหน้าของงานในทางชีวิตก็กลายเป็นว่าเสื่อมทรามลงไป

จะเห็นว่า คนจำนวนมากเข้าคุกกันตอนปีใหม่ หรือทะเลาะวิวาท ยิ่งพัวพันตายตอนปีใหม่ คือแทนที่จะเจริญก้าวหน้า พอถึงปีใหม่กลายเป็นสนุกสนาน ผิดทางหรือสนุกเกินขนาด เกิดทะเลาะเบาะแว้ง กินเหล้าเมายา ปีใหม่ฉลองจะให้เจริญรุ่งเรือง กลายเป็นว่าเสื่อมตกต่ำลงไปอย่างหนัก นี่เรียกว่าเป็นการปฏิบัติ ต่อเรื่องเวลาไม่ถูกต้อง

สำหรับกาลเวลาที่ผ่านไปนี้ คนที่จะดำเนินชีวิต ให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางพระท่านว่าให้ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท เมื่อไม่ประมาทก็ต้องเริ่มด้วยการตรวจสอบ พอตรวจสอบแล้วเราก็จะเห็นว่าปีที่ผ่านมา เป็นอย่างไร ส่วนที่ผ่านไปแล้วยังไงว่าเมื่อถึง งบประมาณชีวิตดูซิ ว่ามันได้มากหรือเสียมาก ถ้าไรหรือขาดทุน เสร็จแล้วก็จะได้มาวางแผนต่อไปข้างหน้าว่าจะเอาอย่างไร

ไม่ว่าอดีตหรืออนาคต ก็ต้องปัจจุบันเป็นหลัก

คนเราที่มองเรื่องของกาลเวลานี้ เวลาพูดถึงปีเก่า และปีใหม่ ก็จะไปเน้นเรื่องอดีตและอนาคตมาก ปีเก่า ก็มองเป็นเรื่องอดีต และปีใหม่ก็มองเป็นเรื่องอนาคต

ปีเก่าเป็นสิ่งที่ผ่านไปแล้ว เราก็นึก เราก็อยากจะให้เป็นเรื่องที่ผ่านพ้นกันไปเสียที ก็หมด ๆ ไป เราก็คิดแค่นั้น คิดว่าให้มันผ่านไป ส่วนปีใหม่เราก็มองไปข้างหน้า ด้วยความหวังว่าจะมีความเจริญของงาน บางทีก็เป็นการฝันลม ๆ แล้ง ๆ

แต่ความจริงสิ่งที่ปฏิบัติได้ คือปัจจุบันเท่านั้น เวลาอดีตเราก็นอนหลับไปทำอะไรไม่ได้ อนาคตเราก็นอนหลับไปทำอะไรไม่ได้ มันไม่ได้อยู่กับเรา สิ่งที่อยู่กับเรา แน่นนอนก็คือปัจจุบัน

ในระหว่างที่ส่งท้ายปีเก่าและขึ้นปีใหม่เนี่ย เราจะเห็นพฤติกรรมของคนว่า คนส่วนมากจะไม่อยู่กับปัจจุบัน ไม่ได้อยู่กับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ เวลาที่ตัวมีอยู่ แต่จะพยายามมองถึงว่าทำอะไรจะทำให้ผ่านพ้นเก่าให้เป็นอดีตไปเสียทั้ง ๆ ที่มันยังไม่ได้เป็น แต่ไม่ปฏิบัติให้เป็นปัจจุบันมันก็เลยเป็นอดีตไปแล้วพร้อมกันนั้นก็หวังไปในอนาคต โดยที่ไม่ยึดปัจจุบันให้แน่นไว้

ถ้าหากว่าเรายึดปัจจุบันให้แน่นไว้ก็เป็นสิ่งที่ทำได้ เพราะปัจจุบันอยู่กับเราแน่นอน เมื่ออยู่กับเราแล้ว เราเอาปัจจุบันเป็นหลัก อดีตก็จะมีความหมาย

อดีตจะมีความหมายอย่างไร?

อดีตนั้น เมื่อเอาปัจจุบันเป็นหลักก็จะมีความหมายในแง่ที่ว่า มันโยงใยในทางเหตุปัจจัย กล่าวคือ ปัจจุบันนี้เป็นอย่างไรก็เพราะเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นในอดีตหรือที่เข้ามาในอดีต ที่นี้เหตุปัจจัยนี้เราจะต้องสืบสาวหาต้นเพื่อที่ว่า เราจะได้รู้ว่า เราทำไฉนมาเป็นอย่างนี้ ด้วยวิธีนี้ เราจะได้ตรวจสอบว่า อะไรมันยิ่ง อะไรมันหย่อน อะไรมันขาด อะไรมันเกิน ควรจะแก้ไขอะไร อะไรเป็นบทเรียน อดีตก็จะเป็นประโยชน์ขึ้นมา

พร้อมกันนี้เราจะเตรียมวางแผนอนาคต ก็ต้องทำกับปัจจุบันนี้แหละ จึงจะมองเห็นว่าอนาคตเรามีแนวโน้มอย่างไร มีความพร้อมเท่านี้ มีทุนด้านนี้ แล้วควรจะเป็นไปอย่างไรต่อไป เสร็จแล้วจึงจะวางแผนได้ถูกต้อง

การที่อดีตกับอนาคตมาโยงกับปัจจุบัน โดยยึดปัจจุบันเป็นหลัก นี่แหละจึงจะเป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องในเรื่องกาลเวลา

ถ้าหากว่าติดกับอนาคตไม่ยึดปัจจุบันเป็นหลัก อดีตนั้นก็จะเป็นเรื่องที่จืด คือถ้าเราไปนึกถึงอดีตเมื่อใด เราจะจมหายไปเลย คือจมไปในอดีตนั้น ถ้าเป็นอนาคต ก็เป็นลอยไป เลื่อนลอยแว้งคว้างหายไปเลย

คนจำนวนมากจะมีชีวิตอย่างที่ทางพระเรียกว่า หวนละห้อยความหลัง หวนละห้อยก็คือมองย้อนไปในอดีต ซึ่งเป็นเรื่องของสิ่งที่ผ่านล่วงไปแล้ว ด้วยความเสียดายอะไรทำนองนั้น แล้วก็มองอนาคตด้วยความฝันเพื่อ อย่างที่เรียกว่าสร้างวิมานในอากาศอะไรทำนองนั้น ทั้งสองอย่างนี้เป็นเรื่องที่ท่านเรียกว่าไม่มีประโยชน์ ฉะนั้น ประโยชน์ก็อยู่ที่การรู้จักทำกับปัจจุบันนี้แหละ

เมื่อหาวดก็ยังมิหวัง เมื่อหวังก็ยังมิหาวด

คนที่มองอนาคตข้างหน้าก็จะเป็นไปในรูปของความหวัง แต่ความหวังนั้นก็จะมีสิ่งหนึ่งที่คู่มาคือ ความหาวด

ความหาวดก็คือความกลัวนั่นเอง เราจะเห็นได้ว่า คนที่มีความหวังนั้นก็ต้องมีความหาวด ในความหวังจะมีความหาวด คือหาวดว่าสิ่งที่หวังนั้นจะได้หรือไม่ได้ มันจะเป็นอย่างไร แล้วพร้อมกับการที่หาวดก็จะมี ความหวังเหมือนกัน

คนเรานี้ก็จะมีความรู้สึกที่คู่กันคือเมื่อนึกถึงอนาคตก็มีความหวังกับความหาวดนี้ เมื่อหาวดเราก็หวังว่าจะไม่เป็นไปอย่างที่ยกแล้ว จะไม่เป็นไปอย่างที่ยกหาวดก็ทำให้ชุ่มชื่นใจ ถ้าหาวดก็มีความเหี่ยวแห้ง ถ้าหวังก็มีความชุ่มชื่น แล้วแต่ว่าจะมีความหวังมากหรือหาวดมาก แต่ตราบดีที่มีความหวังก็มีความหาวด และตราบดีที่มีความหาวดก็มีความหวัง ถ้าหาวดอย่างเดียวก็น่าจะเหี่ยวแห้งมีความทุกข์มีความบีบคั้นมากและมีความเครียดมาก ถ้าหวังโดยไม่มีความหาวดก็กลายเป็นหวังที่ลม ๆ แล้ง ๆ อย่างที่ว่ามาแล้ว

เพราะฉะนั้น ท่านจึงให้มีความหวังชนิดที่โยงกับปัจจุบันซึ่งเป็นไปได้ คือจะต้องมีเหตุปัจจัยให้เห็นได้ในปัจจุบันว่า ความหวังนั้นจะเป็นไปได้ได้อย่างไร ไม่ใช่เป็นความหวังที่เลื่อนลอย ฉะนั้น คนเราที่อยู่กับอนาคต

หรืออดีตที่ปฏิบัติไม่ถูกต้องนี้เป็นเรื่องสำคัญ

ในระยะปีใหม่นี้ การที่จะมีความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องความหวังและความหาวดนี้ ก็เป็นอารมณ์ของคนทั่วไป สิ่งสำคัญก็คือปัจจุบัน ซึ่งทางพระท่านให้ปฏิบัติต่อสิ่งเฉพาะหน้านั้นให้ถูกต้อง ถ้าปฏิบัติให้ถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เราสามารถคุมอนาคตได้ เพราะว่าคนที่ใช้ปัจจุบันให้เป็นประโยชน์ก็คือทำเหตุปัจจัยให้สำเร็จผลที่ต้องการแล้วอนาคตที่ต้องการมันก็จะกลายเป็นเรื่อง การวางแผนที่ถูกต้องขึ้นมา

คนก้าวหน้า หรืองานก้าวหน้า

อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่อาตมาต้องการพูดในที่นี้ก็คือ การที่เราพูดถึงอดีตนั้น ความมุ่งหมายส่วนหนึ่งอยู่ที่ว่าเราจะทำงานบรรลุชีวิตทำงานบรรลุสังคมขึ้นมาได้อย่างไร

อย่างชีวิตของเราแต่ละคนก็อาจจะมีการสำรวจกันต่าง ๆ บางคนก็จะสำรวจว่า ในด้านของหน้าที่การงานเป็นอย่างไร คนมักจะมองที่จุดนี้มาก คือมองว่าเราได้มีความก้าวหน้าในด้านการงานอย่างไร แต่ที่จริงอันนี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ที่ทำงานเท่านั้น

ที่วันี้หมายความว่าเวลาเราพูดถึงความก้าวหน้าในการทำงาน เรามักจะคิดถึงความก้าวหน้าของคนทำงาน แต่อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญซึ่งไม่ค่อยจะนึกถึงกันก็คือความก้าวหน้าของตัวงาน จึงต้องมองให้ครบทั้งสองอย่าง

คนมักจะคิดกันมากถึงความก้าวหน้าของคนทำงาน เช่นว่าจะได้เลื่อนขั้น เลื่อนตำแหน่งอะไรหรือไม่ อย่างนี้เป็นต้น แต่ตัวงานเป็นอีกเรื่องหนึ่งต่างหากออกไป ซึ่งบางทีก็ไม่ได้คิดถึง แต่ว่าที่จริงสิ่งสำคัญที่จะต้องคิดคือตัวงาน อย่างน้อยทั้งสองอย่างนี้จะต้องคู่กันไป แต่สิ่งที่จะเป็นประโยชน์แท้จริงแก่สังคม แก่ประเทศชาติ หรือตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของการทำงานก็คือ ความก้าวหน้าของตัวงาน ว่างานนี้ก้าวหน้าไปไหม งานนี้ได้เกิดผลเป็นประโยชน์ตามความมุ่งหมายของมันหรือไม่ อันนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก

เพราะฉะนั้นเมื่อสำรวจเรื่องงาน หรือการทำงาน ก็จะต้องมองให้ทั่วถึง ไม่ใช่มองเฉพาะความก้าวหน้าของ

คนที่ทำงาน แต่ต้องมองที่ความก้าวหน้าของงานนั้น
ที่เกิดผลเป็นประโยชน์

ความก้าวหน้าของชีวิต

นอกจากมองที่งานแล้ว คนจำนวนมากก็จะมอง
ไปที่เรื่องทางเศรษฐกิจ หรือเรื่องการเงินว่าเราได้เงิน
เพิ่มขึ้น รวยขึ้นไหม มีเงินมีทองมากขึ้นไหม มีเงินฝาก
ในธนาคารมากขึ้นหรือเปล่า

นอกจากนั้นก็อาจจะมองไปที่ด้านร่างกายว่าเรา
ดีขึ้นไหม ในทางสุขภาพร่างกายหรือว่าเสื่อมลง ถ้าเป็น
ผู้ที่สูงอายุมากขึ้นก็ย่อมมีโอกาสที่ร่างกายจะทรุดโทรม
ลง ดังนั้น สำหรับผู้สูงอายุ การคิดในเรื่องของร่างกาย
อาจจะต้องมากขึ้นโดยพิจารณาในแง่ของความได้
ความเสียในทางร่างกายว่าเป็นอย่างไร

นอกจากนั้นก็อาจจะมองในทางสังคมว่าความ
สัมพันธ์กับผู้อื่น หรือยอมรับในสังคม ตลอดจนชื่อเสียง
ของตนเป็นอย่างไร ในปีที่ผ่านมาได้เพิ่มมากขึ้นไหม
เป็นชื่อเสียงที่ดังไกลไหม อะไรต่าง ๆ ซึ่งจัดว่าเป็นเรื่อง
ของโลกธรรมอย่างหนึ่ง

ในแง่สังคมนี้ สิ่งหนึ่งที่เราเรียกว่าเป็นความก้าวหน้า
ที่ถูกต้องซึ่งควรสำรวจพิจารณาก็คือความสัมพันธ์ที่ดี
กับผู้อื่น และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างมนุษย์
ซึ่งมิใช่มีความหมายเฉพาะการได้ชื่อเสียงสำหรับตน
แต่หมายถึงความสัมพันธ์ที่เป็นเนื้อหาสาระในการอยู่
ร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์นี้ต่างหาก

ที่ว่านี้หมายความว่าต้องสำรวจพิจารณาว่าเรา
ได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นดีขึ้นไหม ได้ทำประโยชน์
แก่เพื่อนมนุษย์มากขึ้นหรือเปล่า อันนี้แหละเป็นสิ่งที่
น่าพิจารณา ซึ่งเป็นเนื้อหามากกว่าการได้เพิ่มขึ้นในเรื่อง
ของชื่อเสียง

ต่อไปก็เป็นเรื่องของจิตใจ คือสำรวจในแง่จิตใจ
ว่าจิตใจของเราใจเจริญงอกงามขึ้น หรือเสื่อมลง เรามี
ความสุขมีจิตใจที่สบายเอิบอิ่มผ่องใสมากขึ้นหรือเปล่า
มีจิตใจที่สงบเข้มแข็งมั่นคงไหม มีสิ่งที่เรียกว่าความ
ปราโมทย์ ร่าเริง เบิกบานผ่องใสมากขึ้นน้อยแค่ไหน เรา

สามารถยิ้มแย้มแจ่มใสได้มากหรือว่าเราก็จืดใจซุนมัว
มีความเครียดมาก อันนี้เป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องสำรวจ
ซึ่งรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่จะใกล้ตัวหลักธรรมมากขึ้น ๆ

อีกด้านหนึ่งก็คือเรื่องของปัญญา ปัญญาก็คือ
ความรู้ความเข้าใจ นอกจากความรู้ความเข้าใจในวิชาการ
และเรื่องของการงานอาชีพแล้ว ก็คือความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับโลกและชีวิต ความรู้เท่าทันสังขาร อะไรต่าง ๆ
เหล่านี้ ซึ่งจะต้องสำรวจว่า ปัญญาหรือความรู้แบบนี้
ของเราดีขึ้นหรือไม่ อันนี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้องสำรวจในด้าน
ปัญญาเกี่ยวกับความเจริญหรือการพัฒนาของปัญญานั้น

ความเจริญก้าวหน้าของสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้
เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันกับกาลเวลา กาลเวลาที่ผ่านไป
จะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อได้มีความเจริญพัฒนาหรือเจริญ
งอกงามมากขึ้น

เพราะฉะนั้น ช่วงระยะของการส่งปีเก่าต้อนรับ
ปีใหม่นี้ จึงเป็นเวลาที่เหมาะสมสำหรับการที่จะมาทำ
งบดุลชีวิตกันตามวิธีการอย่างที่เราได้กล่าวมานี้ ซึ่งได้พูดมา
เพื่อให้ได้มองเห็นหลาย ๆ แง่

บทที่ 2

สำรวจกำไรของชีวิต

ชีวิตที่ก้าวหน้ามีศรัทธาเป็นพลังนำ

สำหรับในทางธรรม อาตมาจะยกหลักธรรม
สักหมวดหนึ่ง เอามาให้พิจารณาดูว่าท่านเน้นอะไรบ้าง
ในการสำรวจความก้าวหน้าที่ว่ามีการหรือไม่เน้น
ท่านเน้นอะไรบ้าง

กำไรหรือความเจริญ หรือการได้เพิ่มขึ้นมา
ทางพระท่านเรียกว่า *วิพัสสนา* วิพัสสนาก็คือ กำไร หรือการ
เพิ่มพูน ท่านบอกว่ามี 5 ส่วนที่ควรพิจารณา

1. **ศรัทธา** ข้อนี้หลายท่านก็จะมองว่าเป็น
ศรัทธาต่อพระศาสนา คือความเชื่อความเลื่อมใสใน
พระรัตนตรัย ซึ่งในการสำรวจก็จะพูดว่าความเชื่อใน
พระศาสนาของเรามีมากขึ้นไหม ถ้าอย่างนั้นก็เป็นการ

พิจารณาในแง่ของทางพระศาสนาโดยตรง

แต่ตามเหตุการณ์ที่ผ่านมา ในปีที่ผ่านมามีคือปีที่แล้วนี้ก็ตาม ปีก่อนก็ตาม ในด้านพระศาสนามีแต่ข่าวอื้อฉาวเกี่ยวกับเรื่องที่ไม่ดีมากมาย ก็ลองสำรวจดูว่าเวลาเราประสบปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้แล้ว ศรัทธาของเราเป็นอย่างไร ถอยลงไหม ยังเจริญหรือมันคงอยู่หรือไม่ ท่านทั้งหลายลองสำรวจดูตัวเอง ว่าเรายังมีจิตใจที่มั่นคงต่อพระศาสนาได้อยู่หรือเปล่า นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่น่าพิจารณาดูตรวจสอบ

อย่างไรก็ตามโดยแท้จริงแล้วศรัทธาไม่ใช่เรื่องแค่นี้ศรัทธาก็คือความที่มองเห็นคุณค่าของสิ่งที่ดีงามที่เราเชื่อถือ เรามีความเชื่อถือในสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นคุณค่า เป็นสิ่งที่งาม เป็นสิ่งที่ประเสริฐ พระรัตนตรัยหรือพระศาสนานี้เราเห็นว่ามีคุณค่า เราจึงมีความเชื่อถือ

แต่พระรัตนตรัยนั้นมีความหมายครอบคลุมหลายชั้น สิ่งหนึ่งที่ซ่อนแฝงเป็นแกนอยู่ข้างในของหลักพระรัตนตรัยนั้น ก็คือ ตัวความดีงามนั่นเอง เช่น อย่างการกระทำที่ดีงามหรือตัวกรรมที่เป็นกุศลหรือเป็นธรรม

กรรมคือการกระทำที่ดีงามนี้เรามีความมั่นใจไหม เรามีความมั่นใจในคุณค่าแห่งการทำความดีงามของเราไหม เรามีความมั่นใจที่จะทำความดีงามอย่างแน่วแน่มั่นคงหรือเปล่า อันนี้ก็เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะต้องสำรวจ เพราะศรัทธาส่วนนี้เป็นพื้นฐานเบื้องต้นเป็นตัวที่ทำให้มีพลัง

ถ้าขาดศรัทธาเสียแล้ว ก็จะห่อหุ้มท้อถอย ท้อแท้จะหมดกำลังใจ ฉะนั้นจึงต้องมีศรัทธา อย่างน้อยมีศรัทธาในการกระทำสิ่งที่ดีงาม

ศรัทธาในการทำสิ่งที่ดีงามนี้ เมื่อจำกัดจำเพาะเจาะตรงเข้ามาก็คือ ความเชื่อมั่นในการงาน หรือต่อหน้าที่ที่ตนเองกำลังทำอยู่ว่างานที่เราทำนี้เป็นประโยชน์ มีค่าสมควรจะทำ ถ้าเรามีความมั่นใจในงานของเรา เราก็มีกำลังใจที่จะทำก็ต้องสำรวจว่าศรัทธาตัวนี้เรามีไหม

ศรัทธาที่ว่ามานี้ เมื่อสืบสาวไปให้ถึงที่สุด ก็คือ ศรัทธาในชีวิตนั่นเอง หมายความว่าเมื่อเห็นคุณค่าของสิ่งที่เราทำ เราก็เห็นคุณค่าของชีวิตของเรา ว่าเรา

อยู่เพื่ออะไร เราอยู่เพื่อทำสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่เป็นประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม เป็นต้น เรามั่นใจในสิ่งที่เรากระทำนี้ว่าเป็นประโยชน์ หรือแม้แต่คนที่มองในด้านในว่าชีวิตของเราเจริญงอกงามพัฒนาขึ้นในทางจิตใจ เป็นต้น

ถ้าเรามั่นใจเชื่อมั่นในสิ่งที่เราทำอยู่นี้ ก็จะทำให้เรามีศรัทธาในชีวิตด้วย แล้วศรัทธาอย่างนี้แหละก็จะทำให้เรามีพลังที่จะเดินหน้าและก้าวต่อไป ในการดำเนินชีวิตในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง

ทางพระท่านให้สำรวจศรัทธาเป็นข้อที่ 1 เลยว่า ศรัทธาของเราเพิ่มขึ้นไหม อย่างน้อยมันยังเข้มแข็ง มันคงอยู่หรือไม่ เพราะมันจะเป็นตัวที่ทำให้ชีวิตของเรามีเครื่องหล่อเลี้ยง มีกำลังใจต่อไป เรียกว่า ๑ ก็คือกำลังใจอยู่ที่ศรัทธาเป็นเบื้องต้น

2. ศิล ต่อไปท่านก็ให้สำรวจศีล ศีลก็คือความประพฤติที่แสดงออกทางกาย วาจา และความสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น อย่างน้อยที่สุดจะต้องสำรวจว่าในการดำเนินชีวิตที่ผ่านมา เรามีการเบียดเบียนผู้อื่นน้อย หรือน้อยลง หรือไม่เบียดเบียนผู้อื่นเลย เรายังรักษาสถานะนี้ได้ไหม

สำรวจในแง่ลบก่อนว่า เราดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น เราพยายามทำตนให้ห่างเหินจากการเบียดเบียนให้มากที่สุด ทั้งโดยตรงก่อนแล้วต่อไปก็โดยอ้อม

จากนั้นในทางบวกก็คือ การเกื้อกูลผู้อื่น การสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางที่ดีงามและการทำประโยชน์แก่ผู้อื่น

พูดง่าย ๆ เรื่องศีลนี้ก็คือการพัฒนาในด้านกาย วาจา โดยเฉพาะในขั้นต้นก็คือ ด้านสังคม ซึ่งจะต้องสำรวจว่าเราได้เพิ่มหรือก้าวหน้าขึ้นไหม ในการทำประโยชน์ หรือสัมพันธ์กับผู้อื่นในทางที่ดีงาม

3. สุตะ สุตะคือความรู้ หมายถึงความรู้ประเภทวิชาการ ดารบดารา ข้อมูลข่าวสาร ก็สำรวจดูว่าเราทำงานทำการ เรารู้เพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับที่เราทำงาน ทำการมานี้ ความรู้ทางวิชาการ ความรู้ที่เกี่ยวกับหน้าที่การทำงาน ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จะประโยชน์ต่อ

การดำเนินชีวิต ตลอดจนหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่จะเอามาใช้ในการพัฒนาชีวิต เรามีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือเปล่า

เมื่อการให้หรือสละได้ กลายเป็นความสุข

4. จาคะ ให้สำรวจเรื่องจาคะ จาคะนี้เป็นตัวที่ใกล้ ๆ กับศีล แต่เป็นตัวที่สละออกไป เช่น สละวัตถุสิ่งของ เป็นต้น ในข้อนี้ก็สำรวจดูว่าเราได้ช่วยเหลือเพื่อแผ่ เกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์แค่ไหน เรามีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น สละความสุขของเราให้ผู้อื่นได้มากขึ้น มีความเห็นแก่ตัวลดลงไหม

อาการอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความเห็นแก่ตัวที่ลดลงที่สำคัญก็คือ สามารถสละความสุขของตัวเองเพื่อให้เกิดความสุขแก่ผู้อื่น ความก้าวหน้าที่ต้องสำรวจในข้อนี้ก็คือ ตรวจดูว่า เราสามารถหาความสุขจากการให้ความสุขแก่ผู้อื่นไหม

คนเรานี้ตามปกติ เมื่อยังไม่ได้พัฒนา ก็เป็นธรรมดาที่จะมีความสุขจากการได้ คือจะต้องเอา เมื่อเอาหรือหามาได้ หรือได้รับจากเขาแล้วจึงจะมีความสุข

แต่คนที่พัฒนาตนเองจะมีคุณธรรมเกิดขึ้น โดยมีความสัจใจอย่างใหม่เกิดขึ้นมา คือความสามารถที่จะมีความสุขจากการให้แก่ผู้อื่น เช่นพ่อแม่รักลูก เมื่อพ่อแม่ให้แก่ลูกแล้วพ่อแม่ก็มีความสุข โดยไม่ได้รู้สึกเสียตาย

ทำไมคนเราจะต้องเอาแล้วจึงจะมีความสุข ที่จริงในชีวิตประจำวันของเราก็มักตัวอย่างอยู่แล้ว ได้แก่พ่อแม่ นี่เอง พ่อแม่นั้นเมื่อให้แก่ลูกแล้วก็มีความสุข ทำไมเมื่อพ่อแม่ให้แก่ลูกแล้ว จึงไม่เสียตาย หรือไม่มีความสุขทุกข์ คำตอบก็คือ เพราะพ่อแม่มีความรักลูก ตกลงปัจจัยตัวสำคัญที่จะทำให้เรามีความสุขจากการให้ก็คือการที่เรามีความรัก

เมื่อเรามีความรักมีความเมตตาต่อผู้อื่น เราให้ใครเราก็มีความสุขจากการให้แก่ผู้อื่น ถ้าเรารักเพื่อนรักพี่น้อง เมื่อเราให้แก่เพื่อนให้แก่พี่น้อง เราก็มีความสุขจากการให้

ที่นี้ถ้าเรารักเพื่อนมนุษย์ มีความรักกว้างขวางออกไปเท่าใด เราก็สามารถมีความสุขจากการให้ได้มากขึ้นเท่านั้น ต่อไปเราเห็นผู้อื่นมีความสุข เราก็มีความสุข นี่ก็คือจิตใจที่มีการพัฒนาขึ้นมา

สูงขึ้นไปจากนั้น ก็คือการสละสวาง ซึ่งหมายถึงการมีจิตใจที่เป็นอิสระมากขึ้น โดยเฉพาะการที่ไม่ต้องตกเป็นทาสของวัตถุ

ตามธรรมดาแต่ก่อนนี้เราจะมีสุขได้เราต้องอาศัยวัตถุ ต้องมีสิ่งของมาเราจึงจะมีความสุข ถ้าพึงใจเราอยู่กับตัวเองไม่มีความสุข ต้องมีสิ่งปรนเปรอตา หู จมูก ลิ้น กาย แต่เมื่อเราพัฒนาใจของเราขึ้น จิตใจของเราเป็นอิสระมากขึ้น สามารถปล่อยสละสวางสิ่งต่าง ๆ เราก็มีความสุขอยู่ในตัวของตัวเองอย่างเป็นอิสระได้มากขึ้น นี่ก็คือการเป็นทาสของวัตถุหรือสิ่งภายนอกน้อยลง ๆ นั่นเอง

ที่ว่ามานี้ก็คือเรื่องของจาคะ ซึ่งได้แสดงความหมายตามลำดับจนถึงขั้นของการที่มีจิตใจเป็นอิสระสวางปล่อยวางได้มากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาของจิตใจสูงขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง

ถึงมีความรู้ แต่ไม่มีปัญญา ก็ก้าวหน้ายาก

5. ปัญญา ปัญญาต่างจากสุตะ สุตะคือความรู้ที่เป็นเรื่องของผู้อื่นถ่ายทอดให้เรามา ส่วนปัญญาคือความรู้เข้าใจที่เป็นเนื้อแท้ในใจของเราเอง ได้แก่ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ จนถึงขั้นที่สามารถนำเอาความรู้ไปใช้ทำการต่าง ๆ ได้

ความรู้ที่เรียกว่า สุตะ เป็นความรู้ที่เราได้รับจากผู้อื่นเป็นของคนอื่นเราเอามาจากคนอื่น ความรู้ประเภทนี้ถ้าไม่มีปัญญาก็ใช้ไม่เป็น และไม่ค่อยได้ประโยชน์ คนที่มีปัญญาจึงจะใช้ความรู้ประเภทที่เรียกว่าสุตะได้ ฉะนั้นทางพระท่านจึงแยกความรู้ไว้เป็น 2 ประเภท

ความรู้ประเภทที่ 1 คือ ความรู้ประเภท สุตะ ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า สิ่งที่ได้สดับ หรือสิ่งที่ได้ยินได้ฟังมา หมายถึงความรู้จำพวกข้อมูลข่าวสาร หรือเนื้อหาวิชาการที่ผู้อื่นให้มาเรารับจากผู้อื่นเป็นของคนอื่น

เราเอามาจากของคนอื่นทั้งนั้น เป็นของที่ได้รับถ่ายทอดมาจากแหล่งภายนอก

ส่วนความรู้ประเภทที่ 2 คือ ปัญญา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจซึมซาบในความรู้ประเภทที่ 1 และสามารถนำเอาความรู้ประเภทที่ 1 นั้นไปใช้ประโยชน์ ได้ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงความรู้ต่าง ๆ เข้ามาไว้ด้วยกัน แล้วสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้ ซึ่งเป็นปัญญาในระดับที่สำคัญมาก

ปัญญาเป็นตัวคุมทุกอย่าง เป็นตัวจัดสรรทุกอย่าง ให้พอเหมาะพอดี ให้เกิดดุลยภาพ

ในยุคนี้นานมากในเรื่องดุลยภาพหรือภาวะที่สมดุล นับว่าสอดคล้องกับหลักการทางธรรมที่ท่านแสดงไว้แล้วดังในกรณีนี้ศรัทธาก็ต้องปรับให้พอดี ศิลป์ก็ให้พอดี สุตระ จาคะต้องพอดีทั้งนั้น

ปัญญานี้เป็นตัวปรับ ถ้ามีปัญหาแล้ว ก็จะจับทุกสิ่งให้เข้าที่พอเหมาะพอดีได้ ท่านจึงวางปัญญาไว้เป็นตัวคุมสุดท้าย แม้แต่การที่เราจะมีจิตใจเป็นอิสระ ละวางสิ่งต่าง ๆ ได้ ก็เพราะมีปัญหารู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันชีวิต รู้เท่าทันสังขาร

เมื่อมีจิตใจเป็นอิสระแล้วก็สามารถมีความสุขได้โดยไม่ขึ้นต่อปัจจัยภายนอก ซึ่งเป็นการพัฒนาของจิตใจที่สำคัญมาก

จากความสุขแบบพึ่งพา ก้าวหน้าสู่สุขที่เป็นอิสระ

ในวงการแพทย์ จะเห็นว่าคนไข้จำนวนมากที่มาโรงพยาบาลนั้น ถ้าว่าตามธรรมดาของเขาก็เป็น เรื่องของการที่ว่าจะจะต้องมีความสุข เพราะในเวลา ที่ป่วยนั้น ร่างกายหาความสุขไม่ได้ เพราะมันหมดความสามารถ ที่จะหาความสุขอย่างที่เคียดต้องการ

ในเวลาที่ป่วยนั้น อยากจะไปเที่ยวไปไหนก็ไม่ได้ แม้แต่อาหารเคยกินเอร์ดีอร่อยก็ไม่อร่อย ฟังดนตรีที่เคยชอบใจว่าไพเราะ บางทีก็กลายเป็นไม่ไพเราะ เห็นเป็นน่านรำคาญไปเสีย เมื่อมีความเจ็บปวดทุกข์ทรมานอะไรก็ไม่เอาทั้งสิ้น

ตอนที่มีความเจ็บปวดทุกข์ทรมานนั้นการที่จะหา

ความสุขโดยอาศัยสิ่งภายนอก ก็ไม่ได้ผลหรือทำไม่ได้ เป็นอันว่าถึงเวลาที่จะต้องหาความสุขที่เป็นภายในของเขาเอง ถ้าเขามีปัญญารู้เข้าใจสิ่งต่าง ๆ รู้เข้าใจชีวิต รู้จักปล่อยวาง รู้จักทำใจได้ เขาก็จะมีความสุขขึ้นแล้ว ก็มีความสุขได้มากขึ้น

บางคนทั้ง ๆ ที่เจ็บไข้ได้ป่วย แต่ไม่ค่อยมีความสุขทุกข์เท่าไร มีจิตใจสบาย ซึ่งท่านที่อยู่ในวงการแพทย์หรือพยาบาลจะเห็นได้ชัด คนไข้บางคนเจ็บป่วยนิดหน่อย ก็ทุกข์ทรมานเหลือเกิน ความเจ็บไข้แทนที่จะน้อยก็เลย กลายเป็นมากเป็นการซ้ำเติมตัวเอง

บางคนท้อแท้หมดกำลังใจ แล้วก็ท้อทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว ส่วนบางคนแม้จะเจ็บปวดมาก แต่จิตใจเขาดี รู้จักทำใจ ทำใจด้วยความรู้เท่าทันปล่อยวางได้ จิตใจเขาก็สงบสบาย แล้วก็ไม่ใช่กำลังใจ บางทีโรคที่เป็นมากก็กลับเป็นเหมือนน้อย ถ้าพอจะหายได้ ก็หายไปเลย

ฉะนั้นคนเราจะต้องมีหลักที่ยึดไว้ให้ได้ อย่างหนึ่ง คือการรู้จักสร้างความเป็นอิสระให้สามารถหาความสุขได้จากการที่ไม่ต้องอาศัยปัจจัยภายนอก

ยิ่งชีวิตของเราผ่านล่วงกาลเวลาไปมากขึ้น แก่เฒ่าชรามากขึ้น การอาศัยความสุขจากร่างกาย โดยพึ่งพาวัตถุภายนอก ก็ยิ่งทำได้น้อยลง แต่ตรงข้ามจะต้องหาความสุขจากในภายในของตัวเองมากขึ้น คือต้องหาความสุขที่เป็นอิสระ อันนี้คือความเป็นอิสระอย่างหนึ่งของชีวิต ปัญหานี้แหละเป็นตัวสำคัญที่จะทำให้เกิดความเป็นอิสระนี้ พอมีปัญหารู้เท่าทัน จาคะคือการปล่อยวางสละได้ก็เกิดมีขึ้น

ที่กล่าวมานี้ก็เป็นหลักธรรมต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้สำรวจตัวเอง เพียงเท่านี้ก็สำรวจตัวเราได้มากมายแล้ว งบดุลชีวิตเป็นอย่างไรก็ดูที่ธรรม 5 อย่างนี้คือ ศรัทธา ศิล สุตระ จาคะ ปัญญา ว่า ได้เพิ่มไหมหรือว่าลดลงไป ได้มากหรือเสียมาก กำไรหรือขาดทุน นี่ก็เป็นจุดหนึ่ง

บทที่ 3

งบทูลสังคม

ทำงานบดชีวิตแล้ว ก็ทำงานบดสังคมคู่กันไป

ที่นี่ มองให้กว้างออกไป นอกจากชีวิตของเราแล้ว eworkงานของเรา โรงพยาบาลของเรา มหาวิทยาลัยของเรา สังคมไทยของเรา เป็นอย่างไร

อย่างสังคมไทยของเรานี้ก็มีเรื่องที่ต้องสำรวจมากจะมองในแง่สังคมกรุง เช่น มองในแง่สังคมกรุง และสังคมชนบทว่าเป็นอย่างไร เราเสื่อมหรือเราเจริญ หรือว่ามองในแง่เศรษฐกิจมองในแง่การเมืองการศึกษา วัฒนธรรม ธรรมชาติแวดล้อม

โดยเฉพาะในเรื่องธรรมชาติแวดล้อมนี้เมืองไทยของเรากำลังประสบปัญหามาก เช่นเดียวกับทั่วโลก ลองสำรวจดูว่าในเรื่องธรรมชาติแวดล้อมนี้เราได้หรือเราเสีย กำไรหรือขาดทุน ตลอดจนเรื่องคุณภาพชีวิตทั่ว ๆ ไป ก็ต้องดูว่าเป็นอย่างไร

มองใกล้ตัวเข้ามาก็ดูในด้านของวงการแพทย์ว่า เวชศาสตร์ทางการแพทย์ป้องกันก็ดี เวชศาสตร์ทางด้านบำบัดก็ดีคือ ทั้งด้านบำบัดเยียวยาและด้านป้องกันส่งเสริม ทั้งสองด้านนี้เจริญขึ้นหรือเสื่อมลงอย่างไร มีได้เสียอย่างไร ล้วนเป็นเรื่องที่พิจารณาตรวจสอบกันได้

มีเรื่องที่จะพูดกันได้ไม่รู้จักจบคือเรื่องที่จะสำรวจมีมากเหลือเกินในการที่จะมาทำงานบดของเรา

อย่างไรก็ตาม มีหลักอันหนึ่งที่นาพิจารณาในปัจจุบันสำหรับสังคมที่มองอย่างง่าย ๆ แคบ ๆ คือ เราอาจมองสังคมปัจจุบันนี้ ตามรูปแบบของการจัดแยกสังคมเป็น 3 ประเภท คือ

1. สังคมเกษตรกรรม
2. สังคมอุตสาหกรรม
3. สังคมข่าวสารข้อมูล

สังคม 3 แบบนี้เกี่ยวข้องกับโลกในปัจจุบันนี้มาก เพราะว่าประเทศต่าง ๆ กำลังอยู่ในระยะของความเจริญพัฒนาโดยมีรูปแบบของสังคม 3 ประเภทนี้เป็นที่กำหนด

สังคมไทยของเราเหมือนกัน เราก็เอารูปแบบ

ของสังคม 3 แบบนี้ มาใช้เป็นเครื่องตรวจสอบลองมองดูสังคมของเราว่าเป็นอย่างไร สังคมของเราเป็นสังคมอะไรกันแน่เป็นสังคมเกษตรกรรม หรือเป็นสังคมอุตสาหกรรมหรือเป็นสังคมข่าวสารข้อมูล

อย่างอเมริกาที่เขาบอกว่าตอนนี้เขาเป็นสังคมข่าวสารข้อมูลแล้ว เขาพูดอย่างมั่นใจ เขาพูดมา 2-3 ปีแล้ว ว่าเขาเป็นสังคมข่าวสารข้อมูลแน่นอนแล้ว คนในภาคเกษตรกรรมเขามีแค่ 3% เท่านั้นเอง คนในภาคอุตสาหกรรมก็ลดน้อยลง เดียวนี้เหลือสัก 10 กว่าเปอร์เซ็นต์ ส่วนคนในภาคข่าวสารข้อมูล และภาคบริการได้เพิ่มขึ้น จนกระทั่งเขาพูดได้อย่างเต็มปากว่าตอนนี้เขาเป็นสังคมข่าวสารข้อมูล เสร็จแล้วก็ลองมาดูประเทศไทยของเรานี้ว่าเป็นสังคมประเภทไหน

สังคมไทยของเรานี้ในแง่ประชากรส่วนใหญ่ ราว 70% อยู่ในภาคเกษตรกรรม ถ้าว่าถึงภาคอุตสาหกรรม แม้จะกำลังเพิ่มขึ้น และเป็นที่ยอมรับมาก แต่ก็ยังมีน้อย ยิ่งภาคข่าวสารข้อมูลด้วยแล้ว ต้องนับว่ายังไม่เข้าขั้นเลย ถึงแม้ว่าจะได้รับผลจากความเจริญในสังคมอื่นมามากเหมือนกัน ก็ยังไม่นับว่าเจริญเข้าขั้นอย่างนั้น

มองดูสังคมไทยว่าจะก้าวต่อไปทางไหน

ถ้าว่าตามความต้องการหรือตามที่อยากจะเป็น สิ่งที่เราปรารถนา กันมากก็คืออยากจะเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่ตัวจริงของเรานั้นถ้าว่ากันตามด้านประชากร เราก็คือสังคมเกษตรกรรม

ที่นี่ก็มีปัญหาว่าสภาพที่เป็นจริงกับสิ่งที่ปรารถนามันไม่สอดคล้องกัน เมื่อเป็นเช่นนี้เราจะเอาอย่างไร เราจะก้าวไปเป็นสังคมอุตสาหกรรมไหม เราจะเอาแน่ไหม ตอนนี้ก็เป็นระยะเวลาของการสำรวจตรวจสอบว่าเราจะเอาอย่างไรกันแน่กับวิถีของสังคมของเรา

ถ้าเราจะไปเป็นสังคมเกษตรกรรม โดยสภาพประชากรก็อย่างที่ว่าแล้ว ก็แน่นอนว่าเป็นได้ เพราะประชากร 60-70% อยู่ในภาคเกษตรกรรม

แต่ในเวลาเดียวกันถ้าเรามองดูสภาพความเป็นจริง ที่ดินสำหรับทำเกษตรกรรมนี้กำลังลดน้อยลง

กำลังถูกขายไป ๆ อย่างปื๊ดแล้วก็ไม่รู้ว่าจะถูกขายไปเท่าไร ร้อยหรือลงไปมากมาย และแม้แต่ส่วนที่เหลืออยู่ก็ไม่ได้ใช้ ถูกทอดทิ้งรกร้างว่างเปล่า ด้วยความหวังว่าจะขาย

ชาวบ้านจำนวนมากมีที่นาที่ไม่ทำได้แต่รอคอยว่าจะขายจนกระทั่งตอนนี้มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจขึ้น เกี่ยวกับการให้เงินกู้เป็นต้น มีปัญหาพลิกผันในเรื่องของการขายที่ดิน ซึ่งไม่เป็นผลดีเท่าไรต่อภาคเกษตรกรรม

นอกจากนี้ก็คือเรื่องค่านิยมชาวนาหรือเกษตรกรเอง ก็ทั้งไม่พอใจและไม่ภูมิใจในอาชีพของตน มีความพร้อมที่จะสละออกไป เพราะอาชีพเกษตรกรมันทั้งหนักทั้งเหนื่อย หนักและเหนื่อยแล้วยังไม่พอ ยังเสี่ยงมากอีกด้วย เพราะทำไปแล้วก็ไม่ว่าจะได้ผลกำไรหรือไม่ สินค้าของตนเองแต่ตนเองไม่ได้เป็นผู้กำหนดราคา จึงไม่สามารถกำหนดชะตากรรมของตนเองได้ ราคาพืชผลต้องขึ้นต่อคนกลางเป็นผู้กำหนด คือผู้อื่นมากำหนดให้ เรียกได้ว่าไม่มีอิสรภาพ และไม่สามารถพึ่งตนเองได้

การทำนาในปัจจุบันนี้ไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนมีวัวควายอยู่กับตามธรรมชาติ ถึงเวลาฝนมาก็ไถหว่านแล้วก็เพาะปลูกก็ได้ชาวกิน

แต่เดี๋ยวนี้ไม่อย่างนั้นแล้ว จะทำนาตอนแรกก็อาศัยรถไถ ซึ่งหลายคนก็ไม่มีเป็นของตนเอง ต้องจ้างรถไถของคนอื่นมา น้ำมันก็ต้องอาศัยจากภายนอก อาศัยน้ำมันก็ยังไม่พอ ต้องอาศัยยาปราบศัตรูพืช ยาฆ่าแมลง ยาฆ่าหนู ยาฆ่าปู ยาฆ่าหญ้า แล้วก็ปุ๋ยอีก ทุกอย่างต้องอาศัยจากภายนอก เป็นอันว่าพึ่งตนเองไม่ได้เลย ต้องอาศัยผู้อื่น ต้องพึ่งผู้อื่นไปหมด ถึงเวลาขายก็ไม่ค่อยได้กำไร เพราะถูกคนอื่นเป็นผู้กำหนดราคาอย่างที่ว่ามาแล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้ชาวนาก็เลยท้อถอย หรือท้อแท้ ไม่อยากทำนา

แล้วยังมีค่านิยมที่ทำให้ไม่ภูมิใจในอาชีพของตนซ้ำเข้าไปอีก ภาคเกษตรกรรมก็ยังเสื่อมทรุดกันใหญ่ ซึ่งมีผลกระทบไปถึงด้านแรงงานด้วย

ในด้านแรงงาน แรงงานเกษตรกรรมก็หลบลี้หนีจากอาชีพของตนไป หนุ่มสาว ถ้ามีโอกาสก็มุ่งหน้า

เข้าสู่เมือง ไปขายแรงงานเป็นคณงานก่อสร้างบ้าง ทำงานรับจ้างอื่น ๆ บ้าง ตลอดจนเป็นโสเภณี และที่กำลังนิยมกันมากขึ้น ก็คือ เมื่อมีทางก็ไปเข้าโรงงานอุตสาหกรรม ทอดทั้งคนแก่คนเฒ่าและเด็กอ่อนให้อยู่กับนากับไร่ ท้องนาก็ไม่มีแรงงานที่มีคุณภาพ มีแต่คนแก่และคนที่ไม่ได้เป็นแรงงาน เช่น เด็กเล็ก ๆ ตกลงไปในชนบทก็ขาดแรงงาน ทั้งแรงงานกายและแรงงานสมอง แรงงานกายก็อย่างที่ว่ามานี้

ส่วนแรงงานสมองที่ว่าขาดนั้น ก็เพราะเข้ากรุงเข้าเมืองไปก่อนแล้วคือเข้าไปในทิศทางของการศึกษา ไปเล่าเรียนเข้ากรุงไปกันหมด ฉะนั้นภาคชนบทกับภาคเกษตรกรรมซึ่งมีความหมายโยงกันอยู่เป็นอันเดียวกันก็จึงเสื่อมไปด้วยกัน คือ เสื่อมทรุดโทรมลงไปพร้อม ๆ กัน

ปัจจุบันนี้มีโรงงานอุตสาหกรรมไปสร้างในชนบทมากขึ้น เวลาเช้าก็มีรถจากโรงงานไปรับคนถึงที่ เด็กหนุ่มสาวก็แต่งตัวมาขึ้นรถไปโรงงาน เข้าไปเย็นจึงกลับมา ทั้งท้องนาท้องไร่ให้รกร้างไม่ได้ใช้ประโยชน์ นี่คือสภาพที่เป็นอยู่ ภาคเกษตรกรรมของเราก็เป็นอย่างที่ว่ามานี้

ทางเลือกที่รอการตัดสินใจ

ที่นี้ภาคอุตสาหกรรมละ ก็ต้องมาพิจารณากันอีกว่าภาคอุตสาหกรรมของเราเป็นอย่างไร อุตสาหกรรมของเราเป็นอุตสาหกรรมภาคจักรกลมาก หรือเป็นอุตสาหกรรมภาคอิเล็กทรอนิกส์มาก เป็นอุตสาหกรรมที่จะรองรับยุคต่อไปคือยุคข่าวสารข้อมูลหรือเปล่า หรือว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เรียกว่าไปรับระบายมลภาวะมาจากประเทศที่พัฒนาแล้ว

เดี๋ยวนี้เรามีศัพท์ใหม่คำหนึ่งว่า throw-away industries แปลเป็นไทยว่า อุตสาหกรรมที่เขาโยนทิ้งแล้ว เขาบอกว่าประเทศไทยและประเทศจีนแดง ในระยะต่อไปนี้ ถ้าไม่ปรับตัวให้ดีจะเป็นประเทศที่รับอุตสาหกรรมที่เรียกว่า throw-away industries จากประเทศพวกนี้ 4 เลือ

4 เลือ คืออะไร คือ ย่องกง ลิงคโปร์ ได้ห้วน

เกาหลี สำหรับญี่ปุ่นนั้นไม่ต้องพูดถึงเขาก้าวหน้าไปไกลแล้ว

พวกนิสที่เป็น 4 เลื่อนนั้น เขาไม่เอาแล้วกับ throw-away industries คือพวกอุตสาหกรรมหนักประเภทที่วามลภาวะสูง เขากำลังโยนมันทิ้งไป คราวนี้ประเทศไทยก็กำลังตั้งท่าจะรับระบายนุอุตสาหกรรมประเภทเหล่านี้มา ซึ่งจะทำให้เกิดภาวะที่มีมลภาวะสูง

ก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาว่าเราจะเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมประเภทไหน เข้าสู่ยุคอุตสาหกรรมเพื่อรับระบายนุมาลภาวะมาให้แก่ประเทศของตัวหรือเปล่า อันนี้เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา

มีนักทำนายอนาคตคนหนึ่งที่มีชื่อเสียง เขาเขียนหนังสือเล่มหนึ่งขึ้นมาชื่อว่า Megathrens 2000 หนังสือนี้บอกไว้ว่าประเทศไทยนี้มีศักยภาพที่จะข้ามยุคอุตสาหกรรมไปสู่ยุคข่าวสารข้อมูลได้เลย แต่ว่าประเทศไทยจะทำหรือไม่ ถ้าไม่ทำตอนนี้ก็จะเสียโอกาสก็เป็นที่น่าสงสาร นี่เป็นความเห็นของนักทำนายอนาคตท่านหนึ่ง

ถ้าหากว่าประเทศไทยไม่ก้าวไปสู่ยุคข่าวสารข้อมูลที่ตัวมีศักยภาพที่จะทำได้ไทยก็จะต้องรับ throw-away industries อันนี้เป็นเรื่องของประเทศไทยที่จะเลือกว่าเราจะเข้าอุตสาหกรรมแบบไหน

ต่อไปในแง่ที่จะเป็นสังคมข่าวสารข้อมูล เราก็ได้รับกับเขาด้วย เพราะในปัจจุบันนี้การสื่อสารรวดเร็วเหลือเกิน และข่าวสารข้อมูลนั้นก็หมุนเวียนมากมาย หลั่งไหลท่วมท้น จนกระทั่งรับกันแทบไม่ทัน

ที่นี้ก็มีปัญหาว่าในการที่จะเข้าสู่ยุคข่าวสารข้อมูลนั้น คนมีความพร้อมไหม มีคุณสมบัติในการที่จะรับข่าวสารข้อมูลไหม

การรับข่าวสารข้อมูลนี้เป็นเรื่องใหญ่เหมือนกัน การรับและการกลั่นกรอง ตลอดจนการที่จะนำเอาข่าวสารข้อมูลนั้นมาใช้ประโยชน์โดยสร้างความรู้ใหม่ พร้อมทั้งมีความสามารถในการสื่อสารที่ว่่านีมีความหมายรวมถึงความรับผิดชอบในการสื่อสาร เป็นต้นด้วยในเรื่องนี้ ข้อพิจารณาที่สำคัญก็คือคนของเรามี

ความพร้อมไหม ตลอดจนในเรื่องของการผลิต อุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ ในการสื่อสาร ซึ่งจะต้องดูว่าเรายังเป็นประเทศที่ต้องคอยรับอุปกรณ์ที่ผลิตจากประเทศอื่นมากกว่าที่จะผลิตด้วยตนเองใช้หรือเปล่า เราต้องอาศัยทีวี เครื่องโทรศัพท์ ระบบต่าง ๆ จนกระทั่งมาถึงเครื่องคอมพิวเตอร์ที่มาจากนอก

สิ่งเหล่านี้แทบจะไม่มีเลยที่เราจะผลิตเอง ทั้ง ๆ ที่ว่าเดี๋ยวนี้นคนไทยก็มีความสามารถถึงขั้นที่เริ่มผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ได้แล้ว แต่น่าพิจารณาว่าการผลิตอุปกรณ์เหล่านี้ ได้รับการส่งเสริมเท่าที่ควรหรือเปล่า

อย่างคอมพิวเตอร์ที่เข้ามาในเมืองไทยนี้ ภาษีเท่าที่ทราบประมาณ 37% ต่างกันไกลกับสิงคโปร์ ที่คอมพิวเตอร์เข้าประเทศไม่ต้องเสียภาษีเลยเพราะเขาเก็บภาษี 0% ทางด้านประเทศมาเลเซีย อาตมาจำไม่ได้ อาจจะเก็บภาษีสัก 6-7% แต่สำหรับประเทศไทยนี้ ภาษีคอมพิวเตอร์ 37%

เคยมีผู้ส่งมอร์นิเตอร์คือจอภาพของคอมพิวเตอร์เข้ามาไม่นานนี้ถูกเก็บภาษีเป็นสิบแบงก์ จอภาพของคอมพิวเตอร์เขามองเห็นเป็นจอทีวีแล้วเขาเก็บภาษี 120% ฉะนั้นคนไทยเราจะก้าวเข้าสู่ยุคข่าวสารข้อมูลได้อย่างไร

ปีที่แล้วมีข่าวลงในหนังสือพิมพ์ว่า รัฐบาลจะจัดเครื่องคอมพิวเตอร์เข้าอยู่ในสินค้าประเภทส่งเสริมอุตสาหกรรม ปีที่แล้วรัฐบาลส่งเสริมอุตสาหกรรมโดยวิธีลดภาษีอุปกรณ์อุตสาหกรรมที่ส่งเข้ามา จาก 30% เหลือ 5% ก็แสดงว่ารัฐบาลต้องการให้ประเทศเป็นสังคมอุตสาหกรรมแล้วกระมัง ก็เลยส่งเสริมเรื่องอุปกรณ์อุตสาหกรรมเข้าประเทศโดยลดภาษีจาก 30% เหลือ 5%

ถ้าจัดคอมพิวเตอร์เข้าเป็นอุปกรณ์อุตสาหกรรมด้วยก็จะลดภาษีลง ซึ่งจะเหลือราว 5% แต่ต่อมาปรากฏว่ารัฐบาลไม่จัดอย่างนั้นคอมพิวเตอร์ก็ถูกเก็บภาษี 37% ต่อไป'

ถ้าเราอยากจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่เจริญอย่างดี คอมพิวเตอร์ก็จะเป็นตัวหนุนอุตสาหกรรมได้อย่างดีทีเดียว จึงเป็นเรื่องที่น่าจะพิจารณาเกี่ยวกับ

นโยบายของรัฐบาล นี่อาตมาไม่ได้มาพูดทีเดียว แต่มาพูดถึงเหตุการณ์ความเป็นไปว่าประเทศเราจะเอาอย่างไรกับสิ่งเหล่านี้ เราจะก้าวเข้าสู่ยุคข่าวสารข้อมูลหรือไม่ หรือจะเอาอย่างไรกับสิ่งเหล่านี้ จะพัฒนาอุตสาหกรรมในรูปแบบไหน ไป ๆ มา ๆ ก็ชักจะพูดกว้างออกไปทุกที

ศักยภาพที่รอการพัฒนา

คราวนี้ก็มาถึงเรื่องข่าวสารข้อมูล กล่าวคือในสังคมที่มีข่าวสารข้อมูลมากนั้น จะต้องเน้นลักษณะที่สำคัญ 2 อย่าง คือ

1. ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการรับข่าวสารข้อมูล
2. ผู้นำเสนอหรือถ่ายทอดข้อมูลจะต้องมีความรับผิดชอบ

เป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณาว่าสังคมของเราเป็นอย่างไรบ้างในเรื่องเหล่านี้

อาตมาขอยกตัวอย่างเมื่อวานนี้เอง ก็มีหนังสือพิมพ์ลงข่าวเรื่องหนึ่ง¹ ซึ่งเป็นข่าวเกี่ยวกับพระศาสนา อาตมาจะยกมาพูดให้ฟัง หนังสือพิมพ์ฉบับนั้น พาดหัวตัวโตว่า “ชาวบ้านเฮจับ พระลิก” อ่านข่าวก็ได้ความว่า “อื้อฉาวอิกวงการพระ เจ้าอาวาสตกเป็นผู้ต้องหา ช่มชืดเด็กวัย 13 ปี ออกอุบายว่ากำลังมีเคราะห์ต้องไปเก็บดอกไม้ในที่เปลี่ยว”

และต่อมาก็บรรยายเหตุการณ์ต่อไปว่า “เด็กนั้นถูกเจ้าอาวาสป้อนหน้าต่างลงไปบังคับขืนใจ” ตามข่าวบอกว่า เจ้าอาวาส เจ้าอาวาส ๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก บอกแม้กระทั่งชื่อวัดว่า เจ้าอาวาสวัดบางขนอน

แต่เมื่ออ่านจบข่าวแล้วเราใช้การพิจารณา ก็ปรากฏว่า ผู้ที่ทำการนี้ไม่ใช่เป็นพระ ไม่ใช่เป็นเจ้าอาวาส

ไม่ใช่ทั้งสองอย่าง คือไม่ใช่เป็นเจ้าอาวาสสักชั้นหนึ่งแล้ว แล้วก็ไม่ได้เป็นพระด้วย

อ่านเสร็จแล้วก็ประมวลได้ความว่า มีคนหนึ่งซึ่งแต่งตัวเป็นพระ ไปที่หมู่บ้านนั้น แล้วก็อ้างว่าเจ้าคณะอำเภอให้มาพัฒนาวัด ๆ หนึ่งในถิ่นนั้น ซึ่งไม่มีพระอยู่เลย ชาวบ้านก็เลยดีใจว่าจะมีพระมา จะได้มีวัด ชาวบ้านก็เป็นธรรมดาอยากจะมีวัด จะได้เป็นที่ทำบุญ แล้วก็ช่วยกันพัฒนาวัดนั้น และนิมนต์ให้คนนี้เป็นเจ้าอาวาสแล้ว ต่อมาจึงมีเรื่องเลวร้ายนี้เกิดขึ้น อย่างที่ว่าข้างต้น และได้มีการตรวจสอบหนังสือสุทธิ ปรากฏว่าเป็นหนังสือสุทธิปลอม เรื่องก็เป็นอย่างนี้

ในที่นี้ ขอดังข้อสังเกตว่า

1. คนไม่น้อยจะอ่านแต่พาดหัวข่าว บางคนก็อ่านคำบรรยายข่าวเฉพาะตอนต้น แล้วก็ถือไปตามนั้น มีใครสักกี่คนที่อ่านข่าวไปจนจบ
2. มีใครกี่คนอ่านแล้วจะเข้าใจดีว่าเรื่องนี้ไม่ใช่การกระทำของพระ

การลงข่าววิธีนี้ก็กลายเป็นว่าเอาเจ้าทุกข์เป็นจำเลย คือในกรณีนี้ ที่จริงพระศาสนาควรจะเป็นตัวเจ้าทุกข์ แต่การลงข่าวแบบนี้กลายเป็นเอาตัวเจ้าทุกข์ คือพระศาสนานั้นเป็นผู้ร้ายไป คือแทนที่ว่าพระศาสนาจะเป็นเจ้าทุกข์กล่าวคือ ถูกคนที่ปลอมตัวเป็นพระเข้ามาทำร้ายพระศาสนา แต่กลับเป็นว่าพระศาสนากลายเป็นผู้ร้ายไป นี่เป็นตัวอย่างเรื่องหนึ่ง

เวลานี้พระศาสนาของเราโดนข่าวอื้อฉาวต่าง ๆ ย่ำแย่พอแล้ว โดนแบบนี้เข้าอีกก็ซ้ำมาก ฉะนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าพิจารณาเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารข้อมูล

ไม่เฉพาะแต่หนังสือพิมพ์ที่ยกตัวอย่างมานี้เท่านั้น หนังสือพิมพ์ฉบับอื่นที่ลงข่าวให้ตื่นเต้นกันแบบนี้ก็มีในเวลาเดียวกัน เรื่องที่ลงที่เป็นจริงก็มาก และเรื่องที่เกิดขึ้นแต่ไม่ได้ลงเป็นข่าวก็มี

อย่างไรก็ตาม รวมความแล้ว ในสถานการณ์อย่างนี้สื่อมวลชนควรระมัดระวังที่จะลงข่าวด้วยความรับผิดชอบให้มาก เพื่อช่วยกันฟื้นฟู หรืออย่างน้อย

¹ รัฐบาลไทยเพิ่งจะประกาศลดภาษีคอมพิวเตอร์ จาก 37% ลงเหลือประมาณ 5% เมื่อกลางปี 2534 นี้เอง (ประกาศ ณ วันที่ 9 กรกฎาคม มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 10 กรกฎาคม 2534)

ไม่ช้าเต็มสังคมให้ตกต่ำลงไปอีก

ก่อนหน้านี้ หนังสือพิมพ์เดียวกันนั้น วันที่ 28 ธันวาคม 2533 ลงข่าวว่า “แหกผ้าเหลืองฆ่าโหด” แต่พออ่านข่าวก็ปรากฏว่าคนนั้นไม่ได้เป็นพระ

ตามปกตินั้น ถ้าแหกผ้าเหลืองก็หมายความว่า เขาเป็นพระอยู่แล้วสึกออกไป แล้วก็ไปฆ่าคน แต่ในกรณีนี้เขาไม่ใช่เป็นพระเพราะได้สึกออกไปนานแล้ว การที่ชาวบ้านบวชพระนั้นก็เป็นเรื่องธรรมดา เมื่อบวชแล้วเขาก็สึกออกไปแล้วก็มีชีวิตแบบชาวบ้าน อยู่ต่อมาวันหนึ่งเขาก็ไปทำการร้าย แล้วเอาไปลงข่าวว่าแหกผ้าเหลืองไปฆ่าโหด

นี่ก็เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูล ถ้าสังคมของเราจะพัฒนาไปสู่ยุคข่าวสารข้อมูลที่ดี จะต้องมีความรับผิดชอบกันในเรื่องการนำเสนอข่าวสารข้อมูลให้มากขึ้น และประชาชนก็ต้องมีความสามารถในการรับข่าวสารข้อมูล รวมทั้งการเลือกข่าวสารข้อมูล เช่น ทำอย่างไรจะรู้จักเลือกดูรายการ คือ ดูรายการทีวีอย่างที่เราเรียกว่าดูเป็น

ทำอย่างไรคนจะรู้จักเลือกดูทีวี คือ ดูรายการที่เป็นประโยชน์ช่วยให้ได้ความรู้ ได้สาระที่จะนำมาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชนของตน ไม่ใช่จะดูแต่รายการบันเทิงสนุกสนาน หรือมองที่จะเอาไปเล่นการพนันกันทำเสีย อะไรทำนองนี้ ซึ่งจะไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนา แม้จะมีข่าวสารข้อมูลมากมาย แต่ก็นำไปสู่ความเสื่อมโทรม นำไปสู่ความมัวเมาแทนที่จะนำไปสู่ความเจริญ

ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขสิ่งเหล่านี้ได้ สังคมของเราก็พัฒนาได้ยาก เพราะว่าข่าวสารข้อมูลนี้เป็นฐานสำคัญของความเจริญในยุคต่อไป

บทที่ 4

วันเวลาที่เป็นทางมาของกำไร

งบบุลจะมีกำไร ก็ต้องค่อยสะสมไปตามเวลา

ที่ว่ามานี้ก็เป็นการนำเสนอ ซึ่งเป็นการพูดในแง่ต่าง ๆ เพื่อจะให้พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องกาลเวลาที่ผ่านไปที่เราก้าวเข้าสู่ปีใหม่ เหมือนกับว่ามาทำงานงบบุล เป็นงานงบบุลชีวิต และงบบุลสังคม

การงบบุลนั้นจะทำขึ้นมาได้ก็ต้องมีการสำรวจรายได้รายจ่าย ให้รู้ถึงกำไรและขาดทุนไม่ว่าจะเป็นของชีวิตก็ตามหรือของสังคมก็ตาม

ถ้าเราจะสะสมให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นมาได้ตลอดเวลาอย่างนี้จนกระทั่งถึงปีหน้า เราก็พูดได้อย่างเต็มปากว่าเราได้กำไร

แต่การที่จะได้กำไรอย่างนี้ก็ต้องอาศัยทำไปเรื่อย ๆ ทีละเล็กทีละน้อย โดยแบ่งซอยเวลาลงมา จากปีก็ต้องมาดูเป็นรายเดือน จากรายเดือนก็ต้องมาดูเป็นรายสัปดาห์ ย่อยละเอียดลงไปจนกระทั่งเป็นรายวัน รายชั่วโมง รายนาที ว่าเราได้อะไรบ้าง ซึ่งทั้งหมดนี้ก็อยู่ที่การรู้จักใช้เวลา

ฉะนั้น ผู้ที่สามารถใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ก็คือผู้ที่รู้จักสะสมความเจริญเพิ่มพูนขึ้นได้ จนกระทั่งงบบุลนั้นเป็นงบบุลที่แสดงถึงฐานะที่มีกำไร ทั้งนี้เราจะต้องใช้เวลาที่ผ่านไปอย่างน้อยในแต่ละวันให้ได้รับประโยชน์ให้ได้กำไร

ฉะนั้นตัวเองที่จะได้สำรวจนี้ จะต้องสำรวจแม้แต่ในแต่ละวันว่า วันหนึ่ง ๆ เราได้หรือเราเสีย ไม่ต้องไปรอสำรวจถึงปี

ในทางพระศาสนาท่านบอกอยู่เสมอว่า ให้ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความไม่ประมาท การที่ต้องดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทนั้น เพราะอะไร ก็เพราะสัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลง เพราะสิ่งทั้งหลายมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราจึงต้องไม่ประมาทเพราะว่าสิ่งเหล่านั้นไม่มีความแน่นอน เปลี่ยนแปลงไปอย่างโน้นอย่างนี้ เราจะนิ่งเฉยอยู่ไม่ได้ จะต้องต้อนรับความเปลี่ยนแปลงด้วยปัญญา

¹ ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 3 มกราคม 2534

ท่านบอกว่าสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไป แต่ว่ามันไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเลื่อนลอย อันนี้เป็นข้อสำคัญ คือว่าหลักความเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้บอกว่าสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไปลอย ๆ ตัวหลักนี้เองก็ไม่ได้ตั้งอยู่โดดเดี่ยวลอย ๆ ของมัน กล่าวคือหลักความเปลี่ยนแปลงนี้ จะต้องไปสัมพันธ์กับหลักของความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ฉะนั้น เมื่อสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไป มันไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างเลื่อนลอย แต่มันเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัย พอมันเปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยก็เป็นเรื่องที่ยोगมาถึงการกระทำของเราว่าจะต้องมีการใช้ปัญญา คือการที่เราจะต้องสืบสาวค้นคว้าหาเหตุปัจจัยเพื่อว่าเมื่อเรารู้เหตุปัจจัยแล้ว เราจะได้แก้ไขป้องกันและสร้างเสริมได้ถูกต้อง

การเปลี่ยนแปลงที่เสื่อมเราไม่ต้องการ เมื่อเรารู้เหตุปัจจัยของความเสื่อม เราก็สามารถแก้ไขป้องกันความเสื่อมนั้นได้

ถ้าความเปลี่ยนแปลงใดเป็นความเจริญที่ต้องการ เราก็สืบหาว่าอะไรเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ความเจริญนั้น เมื่อรู้แล้วเราก็ทำเหตุปัจจัยนั้นก็จะเป็นเหตุให้เกิดความเจริญที่ต้องการ

ฉะนั้นหลักความเปลี่ยนแปลงนี้ อย่าให้เกิดความเข้าใจผิดว่าเป็นหลักที่ลอย ๆ

จะกำไรแค่ไหน ก็อยู่ที่รู้จักใช้อนิจจังหรือไม่

คนจำนวนมากใช้หลักอนิจจังหรือความเปลี่ยนแปลงนี้ในทางที่ไม่สมบูรณ์ คือมองแค่ว่าสิ่งทั้งหลายต้องเปลี่ยนแปลงไป เมื่อมันเปลี่ยนแปลงไป ก็ได้แต่ปลงว่าสิ่งทั้งหลายก็เป็นอย่างนี้เอง เราต้องรู้เท่าทันว่าสังขารทั้งหลายเกิดขึ้นแล้วก็แตกสลายไปเป็นธรรมดา เพราะฉะนั้นเมื่อรู้เท่าทันแล้วก็วางใจสบายก็จบ คือสบายใจว่าเออ มันเป็นไปตามธรรมดาของมัน ที่จะต้องเสื่อมสลายก็จบเท่านั้น

อย่างนี้ท่านบอกว่า ใช้ประโยชน์จากหลักอนิจจังได้ครั้งเดียว แล้วก็เกิดโทษอีกด้านหนึ่ง หรืออีกครึ่งหนึ่ง

ซึ่งเป็นโทษที่เกิดจากการไม่โยงหลักนี้ไปหาหลักของความ เป็นไปตามเหตุปัจจัย

กฎไตรลักษณ์ ที่มีหลักของการเปลี่ยนแปลงอยู่ นี้จะต้องโยงไปหาหลักอิทัปปัจจยตา หรือปฏิจจสมุปบาท สองกฎนี้สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ปฏิจจสมุปบาทคือกฎแห่งความเป็นเหตุปัจจัย สิ่งทั้งหลายที่ปรากฏรูปร่างออกมาเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ไม่เที่ยงเป็นต้นนั้น เพราะว่ามันเป็นไปตามหลักเหตุปัจจัย คือเป็นไปตามกฎอิทัปปัจจยตา ซึ่งมีสาระว่า เมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้น สิ่งนั้นจึงเกิด เมื่อสิ่งนั้นดับไป สิ่งนี้ก็ดับไป อันนี้เป็นหลักที่สำคัญมาก

ฉะนั้นไตรลักษณ์จะต้องโยงไปหาหลักปฏิจจ-สมุปบาท ถ้าเราเห็นหลักปฏิจจสมุปบาทก็ถึงตัวหลักที่แท้จริง ไตรลักษณ์นั้นเป็นเพียงลักษณะเท่านั้น เป็นอาการปรากฏ ตัวกฎที่แท้จริงคือปฏิจจสมุปบาท คือกฎของความเป็นเหตุปัจจัย เราจะต้องจับเหตุปัจจัยให้ได้ แล้วตัวนี้แหละจะเป็นตัวนำไปสู่การที่จะปฏิบัติได้ถูกต้อง

เพียงแต่ว่าเห็นสิ่งทั้งหลายเปลี่ยนแปลงไป แล้วปลงว่ามันเปลี่ยนแปลงไปตามธรรมดา สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็ดับไป เป็นธรรมดา วางใจสบาย อันนั้นก็เพียงพอเท่าทันในขั้นหนึ่ง แต่จะต้องรู้ต่อไปอีก ว่าที่มันเป็นอย่างนี้ก็เพราะมันเป็นไปตามเหตุปัจจัย

ตอนนี้ซึ่งเป็นตอนสำคัญ ซึ่งจะโยงต่อไปสู่ภาคปฏิบัติคือสืบสาวหาเหตุปัจจัย รู้เหตุปัจจัยของความเสื่อมและความเจริญแล้ว ก็มาถึงภาคปฏิบัติ คือการที่จะต้องทำตามเหตุปัจจัย แก้ไขที่เหตุปัจจัย และสร้างเสริมเหตุปัจจัย หมายความว่าแก้ไขเหตุปัจจัยที่จะทำให้เสื่อม และสร้างเสริมเหตุปัจจัยที่จะทำให้เจริญงอกงาม อันนี้คือภาคปฏิบัติและนี่แหละคือ *หลักความไม่ประมาท*

เพราะฉะนั้นความไม่ประมาทก็เกิดจากความที่เข้าใจรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ความเปลี่ยนแปลงโยงอยู่ด้วยกันกับความเป็นไปตามเหตุปัจจัย แล้วก็อาศัยกาลเวลา กาลเวลาก็เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงนี้เอง ดูเหมือนว่ากาลเวลานั้นรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้อยู่

ทุกขณะแห่งเวลา คือโอกาสก้าวหน้าของชีวิต

เมื่อกาลเวลานี้สัมพันธ์กับความเปลี่ยนแปลง กาลเวลาที่ผ่านไป เป็นไปพร้อมกับความเปลี่ยนแปลง ฉะนั้นเมื่อเรามองเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง เราก็ต้องเห็นความสำคัญของกาลเวลาด้วย กาลเวลาที่ผ่านไปแต่ละขณะจึงสำคัญมาก พระพุทธเจ้าถึงกับตรัสว่า

ขณโณ โว มา อุปัจจคา

เวลาแต่ละขณะอย่าให้ล่วงไปเปล่า

คำว่า “อย่าให้ล่วงไปเปล่า” นี้ก็สำคัญมาก คำเต็มของท่านว่า ขณะอย่าได้ล่วงท่านไปเสีย หมายความว่า จะต้องหมั่นถามตัวเองว่าขณะแต่ละขณะนี้ เราได้ใช้ประโยชน์มันหรือเปล่า มันผ่านไปอย่างมีค่าไหม หรือผ่านไปอย่างไรประโยชน์ ว่างเปล่า

การเห็นความสำคัญของกาลเวลานี้ จะเห็นได้ในคำพิจารณาตัวเองของพระ พระพุทธเจ้าทรงสอนพระให้พิจารณาเป็นประจำ ท่านเรียกว่าหลักอภินิหารปัจจุเวกขณะ 10 ประการ ตามหลักนี้พระจะต้องพิจารณาตนเองอยู่เนือง ๆ เป็นประจำสม่ำเสมอ 10 ข้อ

ในบรรดา 10 ข้อนั้น มีอยู่ข้อหนึ่งบอกว่า

กถมภูตสุส เม รตตินิทฺวา วิติปฺนฺติ

บอกว่าบรรพชิตคือพระภิกษุพึงพิจารณาเนือง ๆ ว่า วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่

นี่เป็นตัวเตือนที่สำคัญมาก พอพิจารณาขึ้นมาอย่างนี้ สติก็มาทันทีเลย ว่าเวลาล่วงไป วันคืนล่วงไป บัดนี้เราทำอะไรอยู่ พอพูดแค่นี้แหละก็ได้สติ พิจารณาตัวเองว่าเรากำลังทำอะไรอยู่หรือเปล่า หรือปล่อยเวลาให้เลื่อนลอยไป และถ้าทำ เราทำสิ่งที่ผิดหรือเปล่า ถ้าทำสิ่งที่ผิด ที่ไม่ดี ก็จะได้ยังหยุด ถ้าหากว่าปล่อยเวลาล่วงไป ไม่ได้ทำอะไรก็จะได้เร่งทำ

หลักนี้ฆราวาสก็ควรใช้ได้เช่นเดียวกัน ถ้าพิจารณาทุกวัน ชีวิตจะเจริญงอกงามพัฒนาแน่นอน เพราะเมื่อพิจารณาว่าวันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่ ก็ทำให้มีการสำรวจตรวจสอบปัจจุบันของตนเองทันที ว่าเราทำอะไรอยู่

คำเตือนสติอีกข้อหนึ่งที่น่าจะมาด้วยกัน ก็คือ พุทธภาษิตว่า

อโมฆํ ทิวสํ ภยิรา อปฺเปเน พหุเกเน วา

แปลว่า เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า จะมากหรือน้อยก็ต้องให้ได้อะไรบ้าง

นี่คือการรู้จักใช้เวลา ถ้าได้แค่นี้แต่ละวันแล้ว กว่าที่จะถึงปีบดูลชีวิตนี้จะต้องได้ทำอะไร ถ้าทำอย่างนี้ทุกวัน

เป็นอันว่าคราวนี้ขอเสนอแค่สองข้อคือ

ข้อที่หนึ่ง เตือนสติของตนเองว่า “พึงพิจารณาเนือง ๆ ว่า วันคืนล่วงไป ๆ บัดนี้เราทำอะไรอยู่”

ข้อที่สองบอกตัวเองต่อไปว่า เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า จะมากหรือน้อยก็ต้องให้ได้อะไรบ้าง

เอาละ ได้แค่นี้ก็พอแล้ว ถ้าพิจารณาทุกวัน ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้า ทำอะไรก็จะตามมา ถ้าเอามากข้อกว่านั้นก็ยากขึ้นไปหน่อย คือถึงขั้นที่ว่า

ขณโณ โว มา อุปัจจคา

เวลาแต่ละขณะอย่าให้ล่วงท่านไปเสีย

ข้อนี้หมายความว่า แม้แต่เวลาแต่ละขณะ ๆ ก็อย่าปล่อยผ่าน ต้องจับเวลาแต่ละขณะไว้ให้ได้ประโยชน์

ถ้าทำอย่างที่ว่ามานี้ก็เรียกว่าใช้เวลาเป็น ในการดำเนินชีวิตของคนเรา การใช้เวลาเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะว่าเวลามันกลืนกินชีวิตเรา พระท่านบอกว่า “เวลามันกลืนกินสรรพสัตว์พร้อมกันไปกับกินตัวมันเอง” ซึ่งแปลจากคำบาลีว่า

กาโล ฆสฺติ ภูตานิ สหฺตเตเนว อตฺตนา

ที่ว่ากาลเวลากลืนกินตัวมันเองนั้น เป็นการพูดแบบภาพพจน์นะ ที่จริงเวลามันไม่ได้กินอะไร แต่พูดเป็นภาพพจน์ว่ามันกิน

กาลเวลาผ่านไป มันก็กลืนกินสรรพสัตว์ไปด้วย เมื่อมันกลืนกินเรา เพื่อให้ได้ประโยชน์คุ้มกัน เราก็กลืนกินมันบ้าง นี่แหละคือการใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ หรือรู้จักบริโภคเวลา การใช้เวลาก็คือการบริโภคเวลา เพราะฉะนั้น เมื่อรู้จักใช้เวลาก็คือรู้จักบริโภคเวลา

บทที่ 5

ดำเนินชีวิตดีมีแต่กำไร

จากการใช้เวลาเป็น

ขยายสู่ระบบแห่งการดำเนินชีวิตเป็น

การดำเนินชีวิตของคนเรานั้น ในความหมายหนึ่ง ก็คือ การบริโภค การเสพ หรือใช้ประโยชน์จากสิ่งต่าง ๆ การใช้เวลาเป็นนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการรู้จักบริโภค ซึ่งเป็นความหมายอย่างหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็น

คนเราที่จะเป็นอยู่อย่างดีจะต้องดำเนินชีวิตเป็น คือรู้จักดำเนินชีวิตนั่นเอง ถ้าใครรู้จักดำเนินชีวิต ชีวิตนั้นก็จะเป็นชีวิตที่ดีงาม เป็นชีวิตที่พัฒนาเจริญก้าวหน้า ประสพประโยชน์สุข แต่ถ้าดำเนินชีวิตไม่เป็น ก็มีแต่ขาดทุนและประสบแต่ความทุกข์ และความเสื่อม ฉะนั้นจะต้องรู้จักดำเนินชีวิต หรือดำเนินชีวิตเป็น

ในบรรดากิจกรรมทั้งหลายของการดำเนินชีวิต เป็นนั้น อันหนึ่งก็คือการใช้เวลาเป็น การดำเนินชีวิต เป็นนี้เป็นหลักที่สำคัญ ก็เลยจะขอพูดถึงเรื่องการดำเนินชีวิตเป็นเสียด้วยเพื่อให้เห็นองค์รวม เพราะในยุคนี้ เราถนัดเรื่องความคิดเกี่ยวกับองค์รวม การใช้เวลาเป็น นั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่ง หรือเลี้ยวหนึ่งของการดำเนินชีวิตเป็น ถ้าเราจะทำให้ได้เป็นประโยชน์ครบถ้วนจะต้องมองเห็นองค์รวมของการดำเนินชีวิตเป็นนั้น

องค์รวมที่เรียกว่าดำเนินชีวิตเป็นนั้น คืออะไร

การดำเนินชีวิตของคนเราคืออะไร มีคำพูดมาแต่เก่าก่อนว่า ชีวิตคือการต่อสู้หาหมายความว่า การที่เราดำรงชีวิตอยู่ เราต้องประสบปัญหา ประสบลี้ภัย คับขันต่าง ๆ เราจะต้องต่อสู้ดิ้นรน ซึ่งพูดสั้น ๆ เป็นภาษาวิชาการ ก็คือการแก้ปัญหาที่พูดว่า ชีวิตคือการต่อสู้ก็เท่ากับพูดว่าชีวิตคือการแก้ปัญหา คนใดที่แก้ปัญหาเก่ง แก้ปัญหาเป็นคนนั้นก็ดำเนินชีวิตได้ดี จะต่อสู้ได้ชนะ

เป็นอันว่าในแง่ที่หนึ่ง ที่พูดว่าชีวิตคือการต่อสู้ เมื่อพูดให้เข้าหลัก ก็คือชีวิตคือการแก้ปัญหา ฉะนั้น เราจะต้องรู้จักแก้ปัญหาหรือแก้ปัญหานั้น ในแง่ที่การ

ดำเนินชีวิตเป็น ก็คือการแก้ปัญหาเป็น ถ้าคนแก้ปัญหา เป็นก็ประสบความสำเร็จ ประสพความสำเร็จ

“คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น” ยังไม่พอ ต้องสื่อสารเป็นตัวด้วย

ข้อต่อไปก็คือความหมายของการดำเนินชีวิต ในแง่ที่ 2 การดำเนินชีวิตของเราในแต่ละวันประกอบไปด้วยอะไรบ้าง ที่เราเป็นอยู่ทุกวันนี้ คืออย่างไร

มองในแง่หนึ่ง ชีวิตของเราแต่ละวันก็คือการทำสิ่งต่าง ๆ ที่ภาษาพระท่านเรียกว่า การทำกรรม ชีวิตของเราตลอดเวลาคือการทำกรรม ลองพิจารณาดูว่า ใช้หรือเปล่า

กรรมคืออะไร คือการทำ พูด คิด ไม่คิดก็พูด ไม่พูดก็ทำทางกาย ถ้าไม่ทำออกมาทางกาย ก็พูดทางวาจา หรือไม่ก็คิดอยู่ในใจ วันเวลาของเราทั้งหมดนี้ แต่ละวันเป็นเรื่องของการทำ พูด คิด หรือคิด พูด และทำ ใช้หรือเปล่า

เป็นอันว่าการดำเนินชีวิตของเรานั้นในความหมายอย่างหนึ่งก็คือ การทำกรรม ได้แก่การทำ พูด คิด ที่นี้ คนเราที่จะดำเนินชีวิตได้ดี อย่างที่เรียกว่าดำเนินชีวิตเป็น ประสพความสำเร็จก้าวหน้า นั้น ลักษณะหนึ่งก็คือ การต้องทำกรรม 3 อย่างนี้ให้เป็น ทำให้ดี ทำให้ถูกต้อง แล้วจึงจะเป็นชีวิตที่ดี

เพราะฉะนั้นการดำเนินชีวิตเป็น จึงหมายถึง การรู้จักทำ รู้จักพูด รู้จักคิด หรือทำเป็น พูดเป็น คิดเป็น 3 อย่างนี้แหละ ถ้าใครทำได้ชีวิตจะเจริญงอกงาม เมื่อคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็นแล้ว ก็มีชีวิตที่ดีงามสุขสบาย

สมัยปัจจุบันนี้วงการการศึกษาเน้นกันมาก ในเรื่องของการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นใช้ใหม่ เมื่อเทียบกับที่พูดมาแล้วข้างต้น ทั้ง 2 ด้าน ก็เกือบจะตรงกันทีเดียว แต่ยังไม่ครบถ้วน คือขาด “พูดเป็น”

การศึกษาที่บอกว่าคิดเป็นทำเป็นแก้ปัญหานั้นไม่พอ เพราะอะไร ยุคนี้เป็นยุคข่าวสารข้อมูล พูดเป็นสำคัญมาก พูดเป็น ถ้าใช้ภาษาวิชาการ ก็คือสื่อสารเป็นในยุคข่าวสารข้อมูล ถ้าสื่อสารไม่เป็นก็ลำบาก

ฉะนั้น การศึกษาที่ที่จะต้องเพิ่มพูดเป็น หรือสื่อสาร เป็นเข้าไปด้วย

ตั้งแต่โบราณ ไทยเรานี้ให้ความสำคัญแก่การพูดเป็นมานานแล้วว่า ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ท่านเน้นความสำคัญของการพูดเป็นว่าปากเป็นเอกเลยนะ การศึกษาปัจจุบัน บอกว่า คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น เดียวนี้เขาเอากันแค่นี้เท่านั้น ลืมอย่างหนึ่งไปไม่ครบกรรม 3 คือขาดพูดเป็น หรือสื่อสารเป็น

พูดเป็นนี้สำคัญมาก แม้มีความรู้แต่ถ้าถ่ายทอดไม่ได้ หรือมีความต้องการอะไรแต่พูดให้เขาเข้าใจไม่ได้ ก็เรียกว่าสื่อสารไม่เป็นจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมให้ดีขึ้นได้ยาก

ยิ่งในยุคปัจจุบันนี้การสื่อสารก้าวหน้าไปมาก เช่น มีการโฆษณา และชักจูงคนอื่น ทำให้มวลชนเห็นคล้อยตามไป ก่อนผลกระทบต่องสังคมเป็นอย่างยิ่ง การพูดเป็นรวมทั้งการรู้เท่าทันและรู้จักเลือกสรรข่าวสารข้อมูล จึงเป็นเรื่องสำคัญเหลือเกิน

เป็นอันว่า การดำเนินชีวิตเป็นในแง่ที่ 2 ก็คือ การที่สามารถคิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น

ดูเป็น ฟังเป็น คือจุดเริ่มของการศึกษา

ต่อไปมองอีกด้านหนึ่ง ชีวิตคืออะไร ตอนต้นได้บอกว่าชีวิตคือการต่อสู้ ซึ่งเป็นการมองในแง่การแก้ปัญหานั้นก็ถูก ต่อมากมองในแง่ของการทำกรรม 3 อย่างก็ถูกเหมือนกัน แต่มองอีกอย่างหนึ่งชีวิต คืออะไร

ชีวิตของเราแต่ละวันนี่มองในแง่หนึ่ง ก็คือ การรับรู้ประสบการณ์ทางอินทรีย์หรือประสาทสัมผัสต่าง ๆ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเรา รับรู้ตลอดวันใช้ไหม ชีวิตของเราในแต่ละวัน ก็คือ การได้เห็น ได้ฟัง ได้ดมกลิ่น ได้ลิ้มรส ได้รับสัมผัสและรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ วัน ๆ หนึ่งเต็มไปด้วยการรับรู้ประสบการณ์ทั้งนั้นเลยใช้หรือเปล่า

ฉะนั้นชีวิตของคนมองอีกด้านหนึ่งไม่มีอะไรเลย เป็นการรับรู้ประสบการณ์เท่านั้น คือ ใช้ตา ใช้หู ใช้จมูก

ลิ้น กาย ใจ วัน ๆ ชีวิตของเราก็คืออยู่กับสิ่งเหล่านี้

มนุษย์ที่ใช้อินทรีย์เหล่านี้ไม่เป็น ก็เรียกว่าดำเนินชีวิตไม่เป็น การศึกษามองข้ามอันนี้ไป เอาแต่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น แต่ไม่เอาการรับรู้ ประสบการณ์เป็นเข้ามาด้วย

การรับรู้ประสบการณ์เป็นนี้สำคัญมากคือจะต้องใช้ตาเป็น ใช้หูเป็น เป็นต้น ใช้ตาเป็นคือดูเป็น ใช้หูเป็นคือฟังเป็น อย่างนี้เป็นต้น

ดูเป็น ฟังเป็นนี้สำคัญมาก เพราะการศึกษา เริ่มต้นจากการรับรู้ก่อน แล้วจึงจะออกมาถึงทำเป็น แก้ปัญหาเป็นคือต้องรับรู้ก่อน ถ้ารับรู้ประสบการณ์ไม่เป็นก็จะไม่ได้ความรู้ ไม่ได้ข้อมูลที่จำเป็นประโยชน์

ทางพระท่านบอกว่า ไม่ให้รับรู้ด้วยความยินดี ยินร้าย แต่ให้รับรู้ด้วยสติปัญญา ทั้งนี้เพื่อผลดีแก่ชีวิต คือ

1. เพื่อจะได้ข้อมูลที่จำเป็นความรู้ ซึ่งจะนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ถูกล่อหลอกให้เขวออกไปโดยความรู้สึกละเอียด

2. เพื่อให้ข้อมูลนั้นถูกรับรู้เข้ามาอย่างเที่ยงตรง บริสุทธิ์ เป็นธรรม ไม่ผิดพลาด ไม่ลำเอียง

การศึกษาไม่ได้พิจารณาเรื่องการรับรู้ประสบการณ์ ก็เลยมองข้ามเรื่องนี้ไปเสีย และปล่อยปละละเลย เมื่อรับรู้ไม่เป็น พอรับประสบการณ์เข้ามา การรับรู้ก็กลายเป็นการชอบหรือชังเลยไม่ได้ความรู้ พอเห็นหรือได้ยินปั๊บก็มีแต่ความชอบหรือชังเท่านั้น แล้วก็ปรุงแต่งไปตามความชอบหรือชังนั้น มีเพียงความรู้สึกแต่ไม่ได้ความรู้

ฉะนั้น การที่จะรับรู้เป็นจะต้องใช้ตาเป็น ใช้หูเป็น คือ ต้องดูเป็น ฟังเป็น เป็นต้น ซึ่งการศึกษาควรจะเน้น เช่นสังเกตว่าเมื่อเด็กดูโทรทัศน์แล้วรู้จักเลือกดูรายการใหม่ ดูรายการนั้นแล้วดูเป็นใหม่ จับเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์ หรือได้สิ่งที่เป็นโทษมา เมื่อฟังอะไร ฟังเป็นใหม่ เลือกฟังสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือเปล่า ในรายการเดียวกันนั้นฟังแล้วจับเอาสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือได้สิ่งที่เป็นโทษ รู้จักสำเหนียกหรือเปล่า อันนี้เป็นการศึกษาขั้นเริ่มต้นที่สุด

เพราะว่าการรับรู้ประสบการณ์เป็นสิ่งที่มาก่อนกิจกรรม
อย่างอื่นของชีวิต

เป็นอันว่าชีวิตของเรานี้ ในแง่หนึ่งก็คือการรับรู้
ประสบการณ์ทางอายตนะ หรืออินทรีย์ทั้งหลาย หรือ
ทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ ฉะนั้น การฝึกฝนพัฒนาคน
ชั้นแรกก็คือ จะต้องให้รับรู้เป็น เมื่อรับรู้เป็น เช่นดูเป็น
ฟังเป็น เป็นต้นแล้ว ก็เท่ากับว่าดำเนินชีวิตเป็นในชั้น
เริ่มแรกที่สำคัญที่สุด

แต่แค่นี้ก็ยังไม่พอ ชีวิตคืออะไรตอบได้หลายอย่าง
ตอบว่าชีวิตคือการต่อสู้ก็ได้แง่หนึ่ง ว่าคือการทำการ
ก็ได้แง่หนึ่ง ว่าคือการรับรู้ประสบการณ์ก็ได้แง่หนึ่ง
ยังไม่จบแค่นั้น

การดำเนินชีวิตเป็น จะไม่สมบูรณ์ ถ้าขาดเสพเป็น และเสวนาเป็น

ชีวิตคืออะไร วันหนึ่ง ๆ เราทำอะไรบ้าง ชีวิต
ของเราอีกอย่างหนึ่ง คำตอบที่สำคัญ คือ การเข้าไป
เอาประโยชน์จากสิ่งทั้งหลาย

เราเข้าไปสัมพันธ์กับสิ่งทั้งหลาย เราเข้าไป
เกี่ยวข้องไปโน่นไปนี่ก็เพื่อไปเอาประโยชน์ให้แก่ชีวิต
ใช้หรือไม่ คือเราเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายเพื่อ
บริโภคมัน ใช้มัน กินมัน เสพมัน ภาษาพระท่าน
เรียกว่า เสวะ แปลว่า เสพ คือเอามันมาเป็นประโยชน์
แก่เรา

ฉะนั้นการดำเนินชีวิตของเราแต่ละวันก็คือ การ
เข้าไปเอาประโยชน์จากสิ่งทั้งหลาย

แม้แต่การสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ว่าโดยพื้นฐาน
ก็คือการไปเอาประโยชน์จากเขา ดังที่เรียกว่าเสวนา
เสวนาคือการคบหา หรือการคบคนนี้ เพื่ออะไร ก็เพื่อ
เอาประโยชน์ให้แก่ชีวิตของเราใช้หรือเปล่า

การเอาประโยชน์จากปัจจัยสี่ เอาประโยชน์
จากอาหาร สิ่งของเครื่องใช้ อุปโภค บริโภค เราเรียกว่า
โภคะ ซึ่งแปลว่า บริโภค หรือกิน คือการเอามาใช้
ประโยชน์ให้แก่ตัวเรา ซึ่งรวมไปถึงการเสวนา คือการ
เสพคน หรือคบหาคนด้วย

จะเห็นว่าการดำเนินชีวิตของเราคือ การเสพ
การบริโภค การใช้สอย และการคบหานี้เป็นเนื้อหา
สาระเป็นความหมายสำคัญ หรือเป็นหัวใจอย่างหนึ่ง
ของการดำเนินชีวิตของเรา

คนเราจะเรียกว่าดำเนินชีวิตเป็นก็ต้องบริโภค
เป็น กินเป็น ใช้เป็น เสวนาเป็น ถ้าไปเกี่ยวข้องกับคน
ก็ต้องเสวนาคือคบหาเป็น เสวนาแล้วให้ได้ประโยชน์
แก่ชีวิตในทางสังคม ถ้าไปเสวนากับวัตถุ ก็คือ ไป
บริโภควัตถุ ใช้ประโยชน์จากวัตถุให้ถูกต้อง ตลอดจน
รู้จักประหยัด นี่เป็นอีกด้านหนึ่งของชีวิต

ตกลงว่าด้านที่ 4 ความหมายของชีวิตก็คือ
การบริโภค หรือเสพ คือกินใช้ และคบหา ในแง่
นี้ได้ความว่าการดำเนินชีวิตเป็น ก็คือการบริโภคเป็น
หรือใช้เป็น เสวนาเป็น ซึ่งเป็นการถือเอาประโยชน์จาก
สิ่งทั้งหลายหรือจากสภาพแวดล้อมทุกอย่างได้อย่าง
ถูกต้อง นับเป็นความหมายที่ 4

ถึงตอนนี้ก็วกกลับเข้ามาหาเรื่องที่พูดค้างไว้ คือ
ในบรรดาการใช้คือบริโภคหรือเสพ ซึ่งอยู่ในการ
ดำเนินชีวิตด้านที่ 4 นั้น ส่วนหนึ่งก็คือ การใช้เวลาเป็น
อย่างที่ว่าเมื่อก็ในเรื่องนี้ก็ต้องรู้จักใช้เวลาใช้เวลาให้เป็น

ชีวิตของเราเมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไร เราก็
ใช้ประโยชน์จากมัน เราเอามันมาใช้ประโยชน์ เราต้อง
รู้จักใช้ประโยชน์ ให้มันเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง ไม่ใช่
ว่าไปใช้มันแล้วกลายเป็นโทษแก่ตัวเอง เพราะไปจับ
แ่งผิดหรือไปติด ไปมัวเมาเสีย แทนที่จะได้ประโยชน์
กลับได้โทษ นี่ก็เป็นความหมายของการดำเนินชีวิตเป็น

“เป็น” คือพอดี ในมัชฌิมาปฏิปทา

ตกลงว่านี่ก็คือองค์รวมของการดำเนินชีวิต ถ้า
ทำได้หมดทั้ง 4 อย่างนี้แล้วเรียกว่าดำเนินชีวิตเป็น
เป็นชีวิตที่เจริญงอกงามอย่างแน่นอน

ด้านที่ 1 ก็คือ แก่ปัญหาเป็น

ด้านที่ 2 คิดเป็น พูดเป็น ทำเป็น

ด้านที่ 3 รับรู้ประสบการณ์เป็น ดูเป็น ฟังเป็น
ใช้ตา หู จมูก ลิ้น กายเป็น

ด้านที่ 4 กิน ใช้ บริโภค เสพ คบหาเป็น

ที่พูดมาในตอนนี้นั้นทั้งหมดนี้แหละ คือเรื่องทั้งหมดที่การศึกษาจะต้องเกี่ยวข้อง ซึ่งแยกเป็น 4 ด้านดังที่บรรยายมาแล้ว

การศึกษาจะต้องให้ครบ คือต้องช่วยให้คนฝึกฝนพัฒนาตนให้ดำเนินชีวิตเป็น ครบทั้ง 4 ด้าน ฉะนั้นการที่จะดำเนินชีวิตเป็นก็ต้องเป็นหลายอย่างต้องเป็นทุกอย่างไม่ใช่แค่คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นเท่านั้น ซึ่งยังไม่พอ เดียวนี้เรานั่นกันมากในเรื่อง “เป็น” นี้แต่ยังไม่ครบ

ตกลงก็ต้องพูดว่าดำเนินชีวิตเป็น แต่ที่ว่า “เป็น” นั้น คืออย่างไร “เป็น” ก็คือให้ได้ผลหมายความว่าให้ได้ผลสมตามวัตถุประสงค์ ให้ได้คุณสมบัติที่เป็นจริง ให้พอดีให้เหมาะเจาะ ที่จะได้ผลที่ต้องการ การที่จะให้ได้ผลตรงตามต้องการก็ต้องทำให้พอดี เพราะว่าเท่านี้เป็นก็หมายถึงว่าให้คุณภาพไม่เสียไม่ขาดไม่เกิน ก็คือต้องให้พอดี

ใครคิดในเรื่องนั้น ๆ ได้พอดี ตรงเรื่อง ตรงเป้า ได้เหตุปัจจัย หรือองค์ประกอบในเรื่องนั้นพร้อมบริบูรณ์ จึงจะให้เกิดผลตามที่ต้องการนี้แหละเรียกว่าพอดี เราจะทำอะไรก็ต้องทำให้พอดี ทำเหตุปัจจัยให้ครบถ้วนพอดีแล้ว ผลจึงจะเกิดตามที่ต้องการ

ตัวอย่างเช่น เป็นแพทย์ เป็นพยาบาล จะทำการรักษาดูแลคนไข้ก็ต้องทำทุกอย่างให้พอดีแล้วผลดีที่ต้องการทั้งต่อคนไข้ ต่อแพทย์ และพยาบาล และต่อกิจการส่วนรวม จึงจะเกิดขึ้น

ฉะนั้น คำว่า “เป็น” จึงมาตรงกับคำว่า พอดี พอดีก็คือคำว่า มัชฌิมา มัชฌิมาก็คือสายกลาง ที่เราพบกันอยู่เสมอในคำว่า “มัชฌิมาปฏิปทา” ที่แปลว่าทางสายกลาง ตกลงว่านี่ก็คือธรรมในพระพุทธศาสนานั่นเอง

ที่ว่าดำเนินชีวิตเป็นนั้น เราลองมามองดูตามหลักธรรม ดำเนินชีวิตคืออะไร ก็คือ มรรค “เป็น” คืออะไรก็คือพอดี พอดีก็คือมัชฌิมา มรรคก็คำเดียวกันกับปฏิปทา ตกลงว่าดำเนินชีวิตเป็นก็คือมัชฌิมาปฏิปทา

มัชฌิมาปฏิปทาก็คือทางสายกลางทางสายกลางก็คือทางที่พอดี ทางอะไร ก็คือทางดำเนินชีวิต ทางดำเนินชีวิตที่พอดี พอดีที่จะให้เกิดประโยชน์ที่ต้องการที่บรรลุดุจดหมาย

ตกลงว่าไป ๆ มา ๆ เรื่องการดำเนินชีวิตเป็นก็คือเรื่องมัชฌิมาปฏิปทา หรือทางสายกลางนี้เอง และในมัชฌิมาปฏิปทาหรือทางสายกลางคือทางดำเนินชีวิตที่ติงาม ถูกต้องพอดีนี้ ส่วนหนึ่งก็คือการใช้เวลาเป็นนี้แหละ

วันนี้ อาตมามาพูดเน้นในเรื่องการใช้เวลา เพราะถ้าเราใช้เวลาเป็นในแต่ละขณะแต่ละวันแล้ว เราจะได้กำไร ชีวิตก็จะเจริญก้าวหน้า เมื่อเราเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างดีแล้ว ท่านบอกว่า พรก็จะเกิดขึ้นเอง

บทที่ 6

พรที่สัมฤทธิ์แก่ผู้ดำเนินชีวิตที่ดี

พรคืออะไร ทำอย่างไรจะได้พร

วันนี้เรามาพูดกันถึงเรื่องพรปีใหม่ ถ้าพูดตามภาษาพระแท้ ๆ พรเป็นสิ่งที่เราจะต้องสร้างขึ้นเอง

มีพุทธพจน์ตรัสไว้เลยที่เดียวว่า อายุ วรรณะ สุขะ ะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นสิ่งที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นด้วยอาศัยการอ้อนวอน หรือความปรารถนาเท่านั้นก็หาไม่ ท่านทั้งหลายที่ปรารถนา สิ่งเหล่านี้ จะต้องปฏิบัติสิ่งที่เป็เหตุ ปัจจัย ที่ให้เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นเอง

ที่ว่ามาข้างต้นนั้นก็คือ การที่เรากำลังจะทำเหตุปัจจัยให้พรเหล่านี้เกิดขึ้น

พรคืออะไร เราพูดกันบ่อย ๆ ว่า จตุรพิธพรชัย คือ พรสี่ประการ ได้แก่ อายุ วรรณะ สุขะ พละ

อายุคืออะไร คำว่าอายุก็อยู่อีกแล้ว ถ้าจะพูดกันเรื่องถ้อยคำ ก็จะเสียเวลามาก คำว่า พร ก็เป็นปัญหา คำว่าอายุก็เป็นปัญหา ต่อไปจะขออธิบายความหมายของคำว่า พร สักหน่อย

คำว่าพรนั้น ที่จริงในภาษาพระ แปลว่า ผลประโยชน์หรือสิทธิพิเศษที่ให้ตามคำขอ

ขอยกตัวอย่างเช่น ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระเจ้าแผ่นดินมีอำนาจสูงสุด ชีตายเป็นได้ บุโรหิตคนหนึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดพระราชามีลูกเป็นคนที่พูดไม่ดี ซึ่งต่อไปลูกนั้นจะต้องใกล้ชิดพระราช และตัวบุโรหิตเอง ก็แก่จะตายอยู่แล้ว จึงคิดว่าต่อไปเมื่อ ตนเองสิ้นชีวิตไปแล้ว ถ้าลูกพูดอะไรผิดพลาดไป พระราชา อาจจะสั่งตัดศีรษะ

เมื่อคิดอย่างนี้แล้วท่านบุโรหิตก็เลยขอพรจาก พระราชาว่า “ลูกของข้าพระองค์นี้เป็นผู้ที่มิวาจาไม่ดี ฉะนั้น ถ้าหากว่าเขาพูดอะไรผิดพลาดไป ขอพระองค์ ได้โปรดยกโทษให้ไม่เอาโทษ”

การขอลิทธิพิเศษอย่างนี้เรียกว่าขอพร และเมื่อ พระเจ้าแผ่นดินพระราชทานให้ โดยตรัสว่า “ตกลง เรายอมให้” อย่างนี้เรียกว่า ให้พร

เป็นอันว่า พรก็หมายถึงสิ่งที่เป็ผลประโยชน์หรือสิทธิพิเศษที่ให้ตามที่ขอเขา ขอแล้วให้ก็เรียกว่าให้พร อย่างเช่น พระนางผุสดีขอพร 10 ประการจากพระอินทร์ ก็หมายความว่าตัวเองต้องการอะไรก็ขอไป แล้วเขาให้ ก็เรียกว่า ให้พร นี่เป็นความหมายเดิมแท้ของมัน

คราวนี้มีอีกความหมายหนึ่ง คือ พร แปลว่า ประเสริฐอะไรก็ตามที่เป็นของประเสริฐ เช่นพระรัตนตรัย ก็เป็น วร คือเป็นสิ่งที่ประเสริฐ ปัญญา ก็เป็น วร คือเป็นสิ่งที่ประเสริฐ ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นพรทั้งนั้น พร ก็คือสิ่งที่ประเสริฐ พระรัตนตรัยก็เป็นพร ปัญญา ก็เป็นพร สติก็เป็นพร สมาธิก็เป็นพร คือเป็นสิ่งที่ประเสริฐ ดั่งาม

ที่ว่ามานี้เป็นความหมายเดิมของท่าน แต่ ในเมืองไทย คำว่า พร เราใช้ในความหมายว่าอย่างไร คนไทยใช้คำว่าพรในความหมายว่า สิ่งที่เรปรารถนา สิ่งที่ดีงามที่อยากจะได้ ฉะนั้นมันก็เพี้ยนไปแล้ว

ในที่นี้เราจะมาประยุกต์ความหมายเสียใหม่ว่า พรคือ สิ่งที่เรปรารถนา พร้อมทั้งเป็นสิ่งที่ดีงาม ประเสริฐด้วย กล่าวคือ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าล้ำเลิศ

สิ่งที่มีคุณค่าล้ำเลิศ ที่เรปรารถนานั้นก็มี หลายอย่าง แต่ในที่นี้เราจะมองตามถ้อยคำที่คุ้น ๆ กันอยู่แล้ว เช่น อายุ วรรณะ สุขะ พละ เป็นต้น

ถ้าอิฐฐานเป็น จะเอาพร 4 หรือพร 5 ก็ได้

ที่นี้ก็ขออธิบายความหมายของคำว่าอายุ วรรณะ สุขะ พละ

อายุ คืออะไร อายุในภาษาไทยมีความหมาย ที่ค่อนข้างไปในทางลบมากกว่าในทางบวก กล่าวคือใน ภาษาไทยนั้น ถ้าพูดว่าคนมีอายุมากก็มีความหมายไม่ดี คือแก่จะแยแล้ว แต่ถ้าอายุน้อยกลับดี แสดงว่ายังเด็ก ยังหนุ่มยังสาว

ส่วนในภาษาพระนั้น อายุมากยิ่งดี อายุน้อยไม่ดี อายุน้อยก็คือพลังจวนหมดจะแยแล้ว ในภาษาพระนั้น อายุคืออะไร อายุคือพลังที่หล่อเลี้ยงชีวิต ฉะนั้นท่าน จึงให้พรอย่างหนึ่งว่าอายุ

ถ้าอายุเป็นของไม่ดีแล้ว พระจะมาให้พรว่า ให้คุณ มีอายุมาก อย่างนี้ก็แย เราก็ต้องบ่นว่า ทำไมพระ จะให้เราแก่เสียล่ะ แต่ที่จริงไม่ใช่อย่างนั้น ที่บอกว่าให้มี อายุ นั้น หมายถึง ให้เรามีพลังหล่อเลี้ยงชีวิตมาก ๆ ใครมีพลังหล่อเลี้ยงชีวิตมาก คนนั้นก็จะมีชีวิตมันคง เข้มแข็งอยู่ได้ยืนยาว

วรรณะก็คือ ผิวพรรณที่ผ่องใส มีสง่าราศี สุขะก็คือความสุข ความคล่อง ความปราศจาก สิ่งบีบคั้นติดขัด คับข้อง

พละก็คือ กำลัง เรี่ยวแรง นอกจาก 4 ข้อนี้แล้วท่านยังมีอีกอย่างหนึ่งที่เร ไม่ค่อยได้ยิน จึงรวมเป็นพร 5 ประการ คือมี โภคะ เดิมเข้าอีกตัวหนึ่ง

พร 4 ประการ เราก็ได้ยินบ่อยคือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ เรียกว่า จตุรพิธพร แต่พร 5 ท่านมีเพิ่มอีก อย่างหนึ่งเป็น อายุ วรรณะ สุขะ โภคะ พละ ได้แก่เดิม โภคะ คือทรัพย์สมบัติเข้ามาอีกอย่างหนึ่ง รวมเป็น 5 อย่าง ถ้าเรียกเป็นคำพระก็เป็น เบญจพิธพร

ที่นี้ท่านบอกว่า สิ่งเหล่านี้มิใช่จะได้มาด้วยการ

อ้อนวอนปรารณา การที่เราให้พรกันนี้ ก็คือ เรามาแสดงความปรารถนาดีต่อกัน เรามาตั้งจิตปรารถนาประโยชน์สุขแก่กัน และด้วยพลังจิตที่ปรารถนาดีนี้ ก็เกิดคุณธรรมความดีงามขึ้นมาในใจของผู้ให้ ซึ่งมีผลต่อจิตใจของเขา

ในเวลาเดียวกัน ทางฝ่ายผู้รับก็พลอยมีจิตใจบันเทิงเิบอ้อมชื่นบาน คือ ซาบซึ่งในน้ำใจเมตตา หรือไมตรีของผู้ให้นั่นเอง อันนี้แหละก็เกิดเป็นความสุขและความมีไมตรีจิตตอบแทนขึ้นในใจของเขา ก็เลยกลายเป็นมีคุณธรรมเกิดขึ้นทั้งสองฝ่าย

ทีนี้ ถ้าหากว่ามีความเชื่อมั่นจริง ๆ และเกิดกำลังใจแรงกล้า ก็จะมีความเป็นไปที่เกิดขึ้นโดยกลไกทางจิต ซึ่งเป็นเรื่องของอำนาจจิต หรือพลังของจิตนั่นเองไม่ใช่ใครมาดลบันดาลให้หรอก ถ้าเราทำถูกต้อง เราปฏิบัติถูกต้องแล้ว ผลดีก็เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย

แต่สำหรับผู้คนที่ไม่ศึกษาเล่าเรียน ก็นี้กว่าเป็นอำนาจภายนอกบันดาล ส่วนคนที่ได้ศึกษาแล้วก็จะรู้ว่าที่จริงเป็นกลไกของจิตนั่นเอง ถ้าเราเชื่อมั่นจริง ๆ แล้วมันก็มีกำลังมีพลังอำนาจมาก ฉะนั้นเราจึงควรปฏิบัติให้ถูกต้องต่อสิ่งเหล่านี้

ถ้าท่านต้องการได้พรเหล่านี้ ก็ต้องทำจิตใจให้ถูกต้อง โดยเฉพาะจะต้องมีความเชื่อมั่น ทำจิตใจให้สงบผ่องใสพร้อมทั้งมีความมั่นใจ มีกำลังใจ เข้มแข็งที่จะทำสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้น ซึ่งตรงกับที่ทางพระเรียกว่า อธิษฐานจิต

การอธิษฐานจิตนั้น ท่านแปลว่าการตั้งจิตให้แน่วแน่มั่นคง หรือการตั้งใจเด็ดเดี่ยวแต่ในภาษาไทย อธิษฐาน มีความหมายเพี้ยนไป กลายเป็นว่า อ้อนวอนปรารณา

ในภาษาพระ อธิษฐาน แปลว่า ตั้งมั่น ทำให้เด็ดเดี่ยว คือตั้งใจเด็ดเดี่ยว

ใครที่จะทำอะไรอย่างเอาจริงเอาจังมุ่งมั่นที่จะให้สำเร็จ มักจะต้องอธิษฐานจิต คือตั้งใจเด็ดเดี่ยวแต่เริ่มต้นว่าเราต้องทำสิ่งนั้นให้สำเร็จให้ได้ ให้ถึงจุดหมายอย่างแน่นอน

การอธิษฐานจิต คือการ start เครื่อง ซึ่งทำให้มีพลังที่จะทำต่อไปอย่างจริงจัง เมื่อเริ่มต้นดีก็อย่างที่พูดกันว่าสำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว อะไรทำนองนี้ การเริ่มต้นที่ดีก็คือ การตั้งใจให้แน่วแน่มั่นคงเข้มแข็ง

ตกลงว่า เราต้องการพรเหล่านี้ คือ อายุ วรรณะ สุขะ พละ หรือจะเติมโภคะเข้ามาอีกอย่างหนึ่งก็ได้ ในการให้พรกันนั้น องค์ประกอบที่สำคัญ ก็คือ

1. เรามีจิตปรารถนาดีต่อกัน

2. ผู้ให้ตั้งจิตที่ประกอบด้วยเมตตาหรือไมตรี ตั้งจิตปรารถนาดีด้วยใจจริง ส่วนทางฝ่ายผู้รับก็ตั้งจิตให้ซาบซึ่งในความปรารถนาดีของผู้ให้พร้อมทั้งทำใจให้น้อมรับพรนั้น

เคล็ดลับของการมีอายุยืน

แต่เท่านี้ท่านบอกกว่ายังไม่พอที่จริงนั้นความหมายในทางธรรมมีลึกซึ้งกว่านั้น

ตามความหมายในทางธรรม อายุคืออะไร อายุนี้ท่านอธิบายสำหรับพระก่อน อาตมภาพว่าใช้สำหรับฆราวาสได้ด้วย อายุคือ อิทธิบาท 4

ขออธิบายสั้น ๆ อิทธิบาท 4 เป็นตัวอายุ ถ้าใครทำตามก็จะมีอายุได้จริง ๆ พระพุทธเจ้าตรัสว่า ถ้าพระองค์ปรารถนาจะอยู่ตลอดกับ ก็อยู่ได้ โดยเจริญอิทธิบาท 4 นี้

คำว่ากับในที่นี้ หมายถึง อายุกับ คือกำหนดอายุของมนุษย์ หมายถึงอายุ 100 ปี พระพุทธเจ้าอยู่แค่ 80 ปี แต่พระองค์บอกว่า ถ้าพระองค์ต้องการจะอยู่ถึง 100 ปี ก็อยู่ได้ โดยเจริญอิทธิบาท

แม้คนอื่นก็เหมือนกัน ถ้าต้องการให้อายุยืนถึงกับก็ให้เจริญอิทธิบาท

อิทธิบาท 4 เป็นตัวอายุ ซึ่งทำให้ชีวิตยืนอยู่ได้เป็นพลังหล่อเลี้ยงชีวิตให้ยืนยาว

อิทธิบาทมี 4 ประการคืออะไรบ้าง

อาตมาขอพูดถึงชีวิตของคนในสภาพแวดล้อมปัจจุบันก่อน คนไม่น้อยพอเกษียณแล้ว ทั้ง ๆ ที่ก่อนเกษียณก็แข็งแรงดี สุขภาพดี ปราดเปรียว

กระฉับกระเฉง แต่พอเกษียณไปไม่ช้าเลยก็เฉา แล้วไป ๆ ไม่ช้าก็อายุหมด คือสิ้นชีวิต ให้เราลองสังเกตดู นี่เป็นเพราะอะไร

อีกคนหนึ่งเป็นคนซีโรค น่าจะย่ำแย่อายุสั้น แต่กลับอยู่ได้ทนนาน เจ็บ ๆ หาย ๆ ไม่ตายสักที อะไรที่เป็นกลไกสำคัญในเรื่องนี้ สิ่งหนึ่งก็คือ อิทธิบาท 4 นี้แหละ

อิทธิบาทเริ่มด้วย ฉันทะ คือมีสิ่งดึงดูดที่ใจใฝ่รัก ต้องการจะทำ ถ้าใครอยากอายุยืน ต้องมีจิตใจผูกอยู่กับการทำอะไรสักอย่างที่ดีงามใจคอยบอกตัวเองอยู่ว่าฉันต้องการทำสิ่งนี้ได้ หรือมีสิ่งที่ดีที่ต้องการจะทำ แล้วใจรักที่จะทำ ตั้งขึ้นมาก่อนอย่างนี้เรียกว่า ฉันทะ แล้วทำสิ่งนั้นจนไม่มีช่องว่างไม่เปิดช่องให้แก่ความหวั่น ความกังวลเลย ถ้าทำได้อย่างนี้ยิ่งดี

คนที่เขายุ่งอยู่กับงาน และงานนั้นเขาพอใจรัก เขาเห็นว่สิ่งนั้นมีคุณค่า และทำงานกระทั่งไม่ห่วงกังวลอะไร ในใจไม่มีช่องในเรื่องเหล่านั้น ฉันทะนี้เป็นตัวแรก เป็นเคล็ดลับที่ทำให้อายุยืน

แม้แต่คนป่วยก็ให้ใช้หลักนี้ คือให้ตั้งอะไรไว้สักอย่าง ที่เป็นสิ่งดึงดูดซึ่งใจอยากจะทำ ใจรักจะทำนี้คือ ฉันทะ ต้องตั้งฉันทะนี้ไว้ในใจอย่างหนึ่ง

โดยเฉพาะผู้สูงอายุ หรือผู้ที่เกษียณแล้วที่อยู่ไม่ได้ยาวนานก็มักเป็นเพราะมีความเหี่ยวเฉา มีความรู้สึกว่างเปล่า ไร้ค่า ไม่มีอะไร ชีวิตเหงาหงอย

เพราะฉะนั้น พอเกษียณแล้วต้องตั้งใจไว้สักอย่างที่จะทำหรือให้ชีวิตอยู่กับสิ่งที่ดีงามที่ตนเห็นคุณค่า เป็นประโยชน์ แล้วใจมุ่งไปทำสิ่งนั้น ตอนนี้แหละชีวิตก็จะมีพลังขึ้นมาทันทีพลังนี้แหละคือตัวอายุ ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเกิดจากฉันทะ และตอนนี้ ฉันทะก็เกิดขึ้นมาแล้ว

พอฉันทะเกิด ต่อไปก็ถึงวิธียะ คือความมีกำลังใจ เข้มแข็งแก่กล้า ใจสู้ กล้าเผชิญความยากลำบาก และอุปสรรค เห็นว่าสิ่งนั้น ๆ ทำท่าย พยายามจะทำ เพียรพยายามที่จะเอาชนะทำให้สำเร็จให้ได้ มีความกล้าหาญที่จะทำ

ต่อไปคือข้อจิตตะ หมายถึงการอุทิศตัวอุทิศใจ

ให้กับสิ่งนั้น ใจมุ่งจดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น

สุดท้ายก็มาถึงวิมังสา คือคอยใช้ความคิดพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่ตลอดเวลา หมั่นทบทวนตรวจสอบและทดลองค้นคว้าหาวิธีการต่าง ๆ ให้รู้ว่ทำอย่างนั้นอย่างนี้แล้วเป็นอย่างไร มีอะไรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขและจะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างไร วุ่นอยู่กับเรื่องที่ทำนั้น และใจก็สนุกกับสิ่งที่ทำมีความร่าเริงเบิกบานแจ่มใส ตกลงว่าเวลาผ่านไป ก็อยู่ได้เรื่อย

ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่าอิทธิบาท 4 นี้เป็นตัวอายุ ท่านบอกว่า ผู้ที่ปรารถนาอายุ ไม่พึงพอใจอยู่กับการอ้อนวอนปรารถนา ให้มีอายุ ซึ่งไม่ทำให้สำเร็จได้แท้จริง แต่ต้องทำตามข้อปฏิบัติที่จะทำให้อายุนั้นสำเร็จ และข้อปฏิบัตินั้น ก็คือ อิทธิบาท 4 นี้คือเคล็ดลับ พระพุทธเจ้าสอนไว้ให้แล้ว และคิดว่าไม่ผิด ถ้าใครต้องการอายุยืน ก็ตั้งฉันทะขึ้นมาเลย

ถ้าคนไข้ท้อแท้ ก็ต้องให้เขาหาสิ่งที่ดีสักอย่างที่จะทำ แล้วตั้งใจ ให้ใจไปอยู่กับสิ่งนั้น ตั้งเป็นเป้าไว้

ได้อะไรจึงจะคุ้มค่ากับเวลาที่ผ่านไป

พรข้อต่อไป วรณะ คืออะไร สำหรับพระท่านว่า คือ ศิล การที่พระมีความประพฤติดีงาม มีความสำรวม มีปฏิปทาบริสุทธิ์ผุดผ่อง นั่นคือความงามหรือวรณะของพระองค์นั้น

สำหรับคนทั่วไปก็เหมือนกัน ความสุจริต ความมีชีวิตที่ดีงาม ความเป็นผู้มีบริสุทธิ์ในการดำเนินชีวิต ความบริสุทธิ์ สุจริตนี้เป็นความงามของบุคคลนั้น ๆ

ต่อไป พรที่ 3 คือ ความสุข ความสุขนี้มี 2 แบบ ได้แก่ ความสุขที่มีอยู่กับตัวกับความสุขที่หวังข้างหน้า

ปุณฺชนคนทั่วไปมักจะมีความสุขที่หวังข้างหน้า เป็นส่วนมากไม่ค่อยมีความสุขที่อยู่กับตัวในปัจจุบัน ทางพระท่านต้องการให้เรามีความสุขอยู่กับตัวเป็นปัจจุบันในขณะนี้เลย ทำอย่างไรเราจะมีมีความสุขอยู่กับตัวในบัดนี้

คนที่เจริญจิตภาวนาได้มาน เป็นตัวอย่างหนึ่งของผู้ที่มีความสุขในปัจจุบันทันที สำหรับคนเราทั่วไปถึงแม้ว่าจะไม่สามารถทำจิตใจได้ถึงขนาดนั้น แต่เราก้

สามารถทำใจของเราในแต่ละวันให้มีความสุขได้ตลอดเวลา หรือให้มากที่สุดเท่าที่จะมีสติช่วยได้ คือมีความสุขด้วยการทำจิตใจให้เบิกบาน ร่าเริงผ่องใส ให้ยิ้มได้

ที่นี่ เพื่อให้เป็นประโยชน์ที่จะปฏิบัติได้ในเวลาแต่ละวัน ขอให้นึกถึงคติตามพุทธภาษิตที่อาตมายกมาให้ฟังข้างต้นแล้วว่า “เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า ไม่มากก็น้อย ต้องให้ได้อะไรบ้าง” สิ่งหนึ่งที่จะควรจะได้เป็นอย่างน้อยก็คือ การได้ทางจิตใจ ซึ่งตรงกับที่กำลังพูดกันอยู่นี้ ได้แก่ การได้ความร่าเริง ความอิ่มใจ และความเบิกบานผ่องใส

วันหนึ่ง ๆ ควรพิจารณาว่า วันนี้เรายิ้มได้บ้าง หรือเปล่า ตลอดวันนี้เรามียิ้มได้บ้างไหม ถ้าพิจารณาตลอดวันแล้วยังไม่ได้ยิ้ม ต้องรีบไปยิ้มเสีย หากคนมารบยืมไม่ได้ สักครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะนอนหลับคืนวันไป ถ้าใจยังไม่เบิกบาน ปราโมทย์ ไม่ปลื้มปิติสักครั้ง ต้องทำให้ได้

พระพุทธองค์ตรัสว่าใจประกอบด้วยเมตตา แม้ชั่วขณะลัดนิ้วหรือติดนิ้วเปาะเดียว ก็เป็นบุญกุศลใหญ่หลวงแล้ว ฉะนั้นเวลาในแต่ละวันนี้ อย่าปล่อยไปกับความเครียดความทุกข์ความเศร้าความหงอยเหงา ความเบื่อหน่าย หรือความเร่าร้อน กระวนกระวาย แต่ต้องให้ได้ความสุข ความชื่นบาน ความโปร่งโล่งเบาสบาย หรือสภาพจิตที่ดีอย่างใดอย่างหนึ่งบ้าง อย่างน้อยพิจารณาดูตรวจสอบตัวเองก่อนที่จะผ่านวันนั้นไปเสีย อย่าไปคิดแต่จะได้ทางกายหรือทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ทางจิตใจต้องพิจารณาว่าเราได้บ้างไหม

คนเราทั่ว ๆ ไป เมื่อฟังพระพุทธเจ้าตรัสว่า “เวลาแต่ละวันอย่าให้ผ่านไปเปล่า ไม่มากก็น้อยต้องให้ได้อะไรบ้าง” ก็มักจะนึกถึงการได้เงินได้ทองหรือได้สิ่งของต่าง ๆ ว่าวันนี้เราได้เงินบ้างหรือไม่ได้มากหรือน้อยเท่านั้นเท่านี้ หรือได้ผลประโยชน์ต่าง ๆ

ที่ดีขึ้นมาน้อยก็นึกถึงการได้งานว่าทำงานไปได้เท่านั้นเท่านี้ งานก้าวหน้าสำเร็จลุล่วงไปได้แค่ไหน ตลอดจนถึงถึงการได้ทำความดีงาม หรือบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งทั้งหมดนี้ก็รวมอยู่ในการตรวจ

สอบตามพุทธพจน์นี้ด้วย

แต่สิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด ซึ่งคนทั้งหลายมักมองข้ามไปก็คือการได้ทางจิตใจ อย่างที่ว่ามาแล้ว ซึ่งอย่างน้อยก็ควรให้ได้สภาพจิตที่ดีงามมีความสุข ที่ท่านเรียกว่า

ปราโมทย์	คือความร่าเริงเบิกบาน
ปิติ	คือความอิ่มใจ ปลื้มเปรม พูใจ
ปัสสัทธิ	คือความผ่อนคลายไร้เครียด
สุข	คือความคล่องใจ โปร่งเบาสบายใจ
สมาธิ	คือความมีใจสงบ มั่นคง อยู่กับ สิ่งที่คิดที่ทำ

ความสุขที่แท้จริงในใจ เอามาพิจารณา วันหนึ่งเราจะได้บ้างไม่มากก็น้อย อันนี้คือความสุขที่อยู่ในใจ ให้ได้ปิติ ปราโมทย์ ความอิ่มใจ เบิกบานใจ ผ่องใสสงบใจบ้าง

คนเราที่หาเงินหาทองผลประโยชน์หรือลาภผลต่าง ๆ นั้น ก็เพื่อให้ได้ความสุขแต่บางที่มุ่งแต่หาสิ่งเหล่านั้น หาไป ๆ มีแต่ความทุกข์ ความเร่าร้อน กัดกรุ่นกังวลใจ หากความสุขแทบไม่ได้เลย แล้วก็ลืมนึกถึงความสุขทางจิตใจที่ตนควรจะได้ด้วย

คนที่หาเงินหาทองได้มาก แต่ไม่ได้ความสุขในจิตใจเลย อย่างนี้ต้องเรียกว่าเป็นคนเสียหลัก ดำเนินชีวิตผิด เงินทองและลาภผลที่หามาได้ มีความหมายน้อย ไม่ให้สาระอะไรแก่ชีวิต

เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะได้อะไร เท่าไรก็ตาม ก็อย่าลืมนึกถึงสภาพจิตใจที่ดีงามอย่างที่กำลังกล่าวมานี้

ทรัพย์แท้คือทรัพย์ภายใน พลังแท้คือความเป็นไท

พรอีกข้อหนึ่งคือโภคะที่เพิ่มเข้ามาทำให้พร 4 เป็นพร 5 ก็คือ โภคะ ซึ่งแทรกเข้ามาตรงนี้เป็นข้อที่ 4 ในพร 5 ประการ

โภคะ คือ ทรัพย์สมบัติ ทรัพย์สมบัติเรามีไว้ทำไมก็เพื่อใช้สอย แต่ทางพระท่านบอกว่า โภคะ หรือ ทรัพย์สมบัติ ทางจิตใจ ได้แก่ คุณธรรมคือ พรหมวิหาร 4 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นี่แหละเป็น ทรัพย์สมบัติที่อยู่กับตัว ที่ใช้ไม่รู้จักหมด

เมตตา มีไมตรีจิตมิตรภาพกับคนทั่วไป เจอใคร
ทักทาย ยิ้มแย้มแจ่มใส รักใคร่ปรารถนาดีต่อทุก ๆ คน
กรุณา เห็นใครตกทุกข์ได้ยากช่วยเหลือเขาไป

มุทิตา เห็นใครดี ประสบผลสำเร็จ มีความ
เจริญก้าวหน้า ก็โมทนา ส่งเสริมไป

อุเบกขา มีเรื่องมีราวทะเลาะเบาะแว้งกัน เรา
วางใจเป็นธรรม ให้ความเป็นธรรม วางใจเป็นกลาง
ใช้ปัญญาฝึกให้คนรู้จักรับผิดชอบ

เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา นี่เป็นทรัพย์ที่
เราสร้างไว้กับตัวเป็นโภคะที่มองไม่เห็น ใช้ไม่รู้จักหมด
บางทีของบางอย่างซื้อด้วยเงินไม่ได้ แต่ใช้เมตตา
ก็สำเร็จได้มาเองเลย บางทีเขาก็นำมาให้ ไม่ต้องขอ
ไม่ต้องบอกบริการเต็มที่ และใช้ได้กับสิ่งที่ทรัพย์สิน
เงินทองซื้อไม่ได้ด้วย จึงเป็นทรัพย์สมบัติที่มีลักษณะพิเศษ
คือ

1. ใช้ไม่หมด
2. ซื้อสิ่งที่ซื้อด้วยเงินไม่ได้

ฉะนั้นโภคะคือพรหมวิหาร นี่จึงเป็นสิ่งที่ควร
สร้างขึ้นมาก ถ้าเราทำได้ก็เป็นโภคะอันประเสริฐ

ต่อไปพรข้อสุดท้ายคือ พละ ได้แก่ กำลัง ตาม
ความหมายนี้เราจะนึกถึงว่ากำลังกายก็ตามกำลังใจก็ตาม
ท่านบอกว่าใช้ทั้งนั้น

ท่านมีหมวดธรรมให้ตั้งเยอะ พละ 5 ที่พูดถึง
กันอยู่เสมอในวงการของนักปฏิบัติธรรมคือ สัทธา
วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา ก็เป็นกำลังทางจิตใจ
แต่เราไม่มีเวลาพูดมากพอเพราะฉะนั้นเรามาเอากำลัง
ขั้นสุดยอดกันเลย กำลังขั้นสุดยอดนี้ ก็คือ อิศราภาพ

ทำไมพระพุทธเจ้าว่าอย่างนั้น อิศราภาพเป็น
กำลังได้อย่างไร ขอให้พิจารณาดูคนจะมีกำลังเท่าไรก็ตาม
ร่างกายจะเข้มแข็งเท่าไรก็ตาม แต่ถ้าร่างกายนั้นถูกมัด
เสียจะเป็นอย่างไร ตอบได้เลยว่าไม่มีความหมาย
กำลังมากมายไม่มีความหมายทำอะไรไม่ได้ ในทาง
ตรงข้ามคนมีกำลังน้อยก็ตาม มากก็ตาม ถ้าร่างกาย
เป็นอิสระ ไม่ถูกจับมัด เขามีกำลังเท่าใดก็ใช้ได้เต็มที่
เท่านั้น ใช้หรือเปล่า ฉะนั้นความเป็นอิสระจึงเป็นกำลัง

ที่สำคัญที่สุด

ที่พูดมานั้นเป็นเรื่องของอิสรภาพ หรือความ
เป็นอิสระทางกาย แต่ยังมีอีกด้านหนึ่ง คืออิสรภาพ
หรือความเป็นอิสระทางจิตใจ ซึ่งสำคัญยิ่งกว่า
อิสรภาพทางกาย แต่ยังมีอีกด้านหนึ่ง คืออิสรภาพ
หรือความเป็นอิสระทางจิตใจ ซึ่งสำคัญยิ่งกว่าอิสรภาพ
ทางกาย

ความเป็นอิสระของจิตใจ มีลักษณะที่สำคัญ
2 อย่างคือ

1. ไม่ถูกอะไรครอบงำ หรือคอยบังคับชักจูง
ให้ถดถอยหรือใช้กำลังหันเหไปในทางอื่น
2. ไม่ถูกสิ่งใดผูกมัด มีกำลังเท่าไรก็ใช้ได้เต็มที่
ขอขยายความเพียงนิดหน่อย

1. จิตใจนั้นไม่ถูกกิเลสครอบงำ หรือไม่อยู่
ได้อำนาจบังคับของกิเลส จะพูดว่าไม่เป็นทาสของ
กิเลสก็ได้

กิเลสที่จะมาครอบงำใจนั้น ก็มีมากมาย พูดง่าย
ก็อย่างโลภะ โทสะ โมหะ หรือความโลภ โกรธ หลง
จะทำอะไรก็ตาม ถ้ามีแต่คำนึงถึงลาภสักการะหรือ
ถูกความโกรธแค้น ความพยาบาท ความน้อยใจเข้า
ครอบงำก็เสียกำลัง ทำอะไรไม่ได้เต็มที่ อย่างง่าย ๆ
ถูกความกลัวคุกคามบ้าง ถูกความเกียจคร้าน
หน่วงเหนี่ยวไว้บ้าง ก็สูญเสียกำลัง ทำอะไรไม่ได้เต็มที่
เพราะฉะนั้น ความเป็นอิสระในการที่จิตใจไม่ถูกกิเลส
ครอบงำ จึงเป็นกำลังที่เข้มแข็งอย่างยิ่ง

2. จิตใจมีกำลังเท่าใดใช้ได้เต็มที่ เพราะไม่มี
อะไรผูกมัดไว้ การจะทำอะไรต่าง ๆ ไม่ว่าจะทำความดี
ก็ตามจะทำการงานก็ตาม ถ้าไม่มีห่วงกังวลอะไรเข้ามา
ผูกมัดใจเราก็ทำได้เต็มที่

แต่ทั้งนี้เรามีกำลังกายเข้มแข็ง ถ้าใจเราถูกผูกมัด
เสีย เช่นมีห่วงมีกังวล มีอะไรต่าง ๆ หน่วงเหนี่ยวหรือ
ผูกมัดใจอยู่ก็ทำไม่ได้ ไม่สามารถจะทำสิ่งนั้นได้เต็มที่
ในทางตรงข้าม ถ้าไม่ถูกผูกมัด เป็นอิสระแล้ว ก็จะทำ
สิ่งนั้นได้เต็มที่ ฉะนั้นความเป็นอิสระจึงสำคัญมาก

ความเป็นอิสระนี้มีหลายชั้น ในทางพระมีศัพท์

เรียกสั้น ๆ ว่า *วิมุตติ* แปลว่า ความหลุดพ้น หรือจะแปลว่าการปลดปล่อยก็ได้ คือปลดปล่อยจิตใจให้พ้นเป็นอิสระไปจากกิเลสที่ครอบงำ และสิ่งที่ผูกมัด หน่วงเหนี่ยวทั้งหลาย ตลอดจนพ้นจากอวิชชา คือ ความไม่รู้

อิสรภาพหรือวิมุตติที่มีหลายขั้นนั้น พุทธมาเท่านั้น ก็มากแล้ว ควรจะพอก่อน

ความสุขที่ส่งให้ได้จริง คืออย่างไร

ฉะนั้น อายุ วรรณะ สุขะ โภคะ พละ ก็ดีมีความสุขออกมาเป็นธรรมอย่างที่ว่ามานี้

อายุ พลังสืบต่อชีวิต คืออิทธิบาท 4

วรรณะ ความงาม คือศีล

สุขะ ความสุข คือสภาพจิตใจที่ดีงาม ตั้งแต่ปราโมทย์ จนถึงฌาน 4

โภคะ ทรัพย์สมบัติ คือ พรหมวิหาร 4

พละ กำลัง คือความเป็นอิสระ ที่ทางพระเรียกว่า วิมุตติ

นี่คือพรปีใหม่ ถ้าว่าทำได้ เราก็ทำให้แก่ตัวเอง ถึงพระไม่ได้บอก โยมก็ทำได้เอง

ฉะนั้น วันนี้อาตมามาพูดเรื่องพรปีใหม่ ที่จริงก็ไม่ต้องมาอวยพร เพราะหวังว่าทุกท่านคงทำได้ด้วยตัวเอง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพรจะเป็นอย่างนั้นก็จริง แต่เราก็สามารถให้กันได้ด้วยการที่ตั้งใจปรารถนาดีต่อกัน มีไมตรีจิตมิตรภาพ

นอกจากนั้น การที่ผู้หนึ่งตั้งใจให้พรขึ้นมา ก็เป็นจุดเริ่มกระตุ้นใจให้ฝ่ายผู้รับทำการอธิษฐานจิตที่จะทำสิ่งดีงามต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น อันเป็นพลัง เริ่มต้นที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างที่ได้อธิบายมาแล้ว

ในโอกาสขึ้นปีใหม่นี้ เรานิยมส่งความสุข ก่อนที่เราจะส่งความสุขให้ผู้อื่น เราเองก็ต้องมีความสุขเสียก่อน ปัญหาว่าเรามีความสุขที่จะส่งให้หรือเปล่า ใจเรามีความสุขไหม บางทีเราก็ส่งกันเป็นธรรมเนียมเท่านั้น ถ้าส่งความสุขกันเพียงตามธรรมเนียม เราก็

ไม่มีความสุขจะส่ง เพราะฉะนั้น คนที่รับก็เลยไม่ได้ความสุข เพราะคนส่งไม่มีความสุขที่จะให้เราจึงจะต้องทำใจของเราให้มีความสุขเสียก่อน

การตั้งใจปรารถนาดีต่อผู้อื่น มีเมตตาและไมตรีธรรม ก็ทำให้เป็นสุข ถ้าทำได้อย่างนี้แล้วเราก็มีความสุขที่จะให้แก่ผู้อื่น

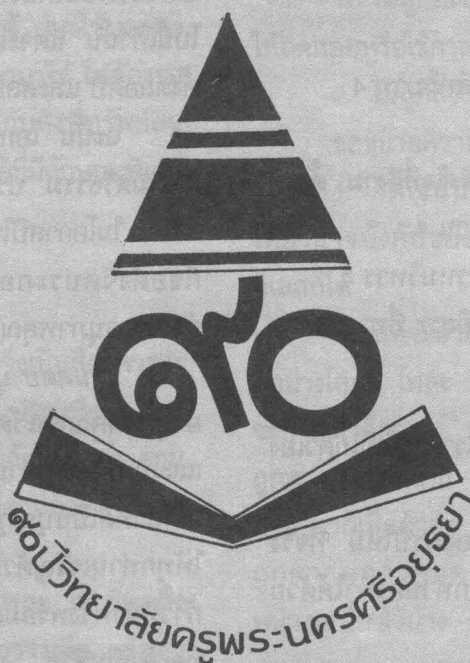
ยิ่งกว่านั้น ถ้าทำได้จริงตามความหมายทางธรรมที่ได้อธิบายมาแล้ว ก็จะเป็นพรปีใหม่ที่แท้จริง ซึ่งมีผลต่อชีวิตและสังคมอย่างเป็นเนื้อหาสาระแน่นอน และไม่ใช่เป็นเพียงพรปีใหม่ สำหรับเวลาที่ผ่านปีเก่าไปนี่เท่านั้น' แต่จะเป็นพรตลอดกาลทีเดียว คือเป็นพรทั้งตลอดปี และตลอดไป

ฉะนั้น โอกาสนี้ อาตมาก็ขอตั้งใจด้วยเมตตา และไมตรีธรรม ปรารถนาดีต่อทุกท่าน

ในโอกาสปีใหม่อันนิยมถือกันในโลกว่าเป็นมงคลนี้ ก็ขอตั้งใจประกอบด้วยเมตตาและไมตรีธรรมนั้น อ้างอิงอานุภาพคุณพระรัตนตรัย อวยชัยให้พร

รัตนตฺตยานุภาเวน รตนตฺตยเดชสา ด้วยอานุภาพคุณพระรัตนตรัย พร้อมทั้งบุญกุศลมีศรัทธา และไมตรีจิตของท่านทั้งหลายที่มีอยู่ในใจอันประกอบด้วยเจตนาที่ดีเป็นบุญกุศลนั้น จงเป็นปัจจัยอภิลักขณาให้ทุกท่านเจริญด้วยพรทั้ง 5 ประการ จงได้เจริญก้าวหน้าพร้อมด้วยกำลังใจ กำลังกาย กำลังปัญญาที่จะดำเนินชีวิต ประกอบกิจการงานให้เจริญก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ มีความร่มเย็นเป็นสุขในพระธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยทั่วกันทุกท่าน ยิ่ง ๆ ขึ้นไปตลอดกาลนาน เทอญ

วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
สถาบันอุดมศึกษา ๕๐ ปี

ด้วยพระราชทรัพย์แห่งองค์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โรงเรียนฝึกหัดครู
เมืองกรุงเก่า จึงได้รับการสถาปนาขึ้น เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2448

พระราชปณิธานแห่งพระองค์ทางการศึกษาในโรงเรียนฝึกหัดครูเมืองกรุงเก่า ได้พัฒนา
สถาพร เจริญรุ่งเรืองสืบมา จวบจนกาลปัจจุบัน และจะครบวาระ 90 ปี ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.
2538

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ฉลอง สุนทรนนท์

